

SBÍRKA
SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

NEJVYŠŠÍHO SOUDU
ČESKÉ REPUBLIKY

4/2014

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Abolice	č. 17
Amnestie	č. 17
Nepřípustnost trestního stíhání	č. 17
Pokračování v trestném činu	č. 17
Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu	č. 15
Trestní zákoník	č. 17
Uprchlý	č. 17
Usnesení	č. 16
Vazba	č. 16
Výrok rozhodnutí	č. 16
Zahájení trestního stíhání	č. 17
Započítání vazby	č. 16
Zastavení trestního stíhání	č. 17

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dědické řízení	č. 37
Doručování	č. 37
Insolvence	č. 45
Nájem nebytových prostor	č. 38
Náklady řízení	č. 40
Odbory	č. 36
Oddlužení	č. 46, č. 47
Odměna advokáta	č. 41
Odpovědnost státu za škodu	č. 40
Průtahy v řízení	č. 40
Přípustnost řízení	č. 40
Příslušnost soudu místní	č. 39
Rozhodčí doložka	č. 35
Řízení ve věcech péče o nezletilé	č. 39
Směnečný a šekový platební rozkaz	č. 42
Smlouva o úvěru	č. 44
Úpadek	č. 45
Výkon rozhodnutí	č. 43
Vykonatelnost rozhodnutí	č. 43
Výživné	č. 43
Zadostiučinění (satisfakce)	č. 40
Zastoupení	č. 36
Znalecký posudek	č. 38
Způsob řešení úpadku	č. 46, č. 47
Žaloba pro zmatečnost	č. 42

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

I. Pro naplnění znaku spočívajícího v přechovávání pro vlastní potřebu ve smyslu § 284 odst. 1, 2 tr. zákoníku postačí po formální stránce jakýkoliv způsob držení omamné nebo psychotropní látky či jedu bez povolení pro sebe, aniž by ji pachatel musel mít přímo při sobě. Přechováváním „pro vlastní potřebu“ se rozumí určení takové látky pro osobní spotřebu, tedy výhradně pro pachatele tohoto trestného činu a nikoho jiného. Musí však jít o držení takové látky v množství převyšujícím dávku potřebnou pro držitele (podle stupně jeho závislosti), neboť držení jen jedné dávky konzumentem drog před jejím použitím není přechováváním, ale jen tzv. spotřební držbou.

Za „množství větší než malé“ ve smyslu § 284 odst. 1, 2 tr. zákoníku je třeba obecně považovat takové množství přechovávané omamné nebo psychotropní látky nebo jedu, které vícenásobně – podle ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí ze škodlivosti jednotlivých látek – převyšuje běžnou dávku obvyklého konzumenta.

Orientační hodnoty určující „množství větší než malé“ u omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících jsou uvedeny v příloze k tomuto stanovisku. Při závěru o naplnění uvedeného znaku je třeba podpůrně zohlednit, zda šlo o prvokonzumenta či uživatele těchto látek v pokročilém stadiu závislosti, případně i jiné skutečnosti ovlivňující míru ohrožení života nebo zdraví uživatele.

II. U látek uvedených v § 1 nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů, ve znění nařízení vlády č. 4/2012 Sb., a v příloze č. 1 k tomuto vládnímu nařízení se za „množství větší než malé“ pokládá takové množství jedu, které na základě současných vědeckých poznatků může po jednorázovém nebo opakovaném podání způsobit poškození zdraví.

III. Pokud množství omamné a psychotropní látky u pachatele, který přechovával takovou látku pro vlastní potřebu, nedosáhne „množství většího než malého“, půjde při splnění ostatních zákonných znaků o přestupek na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi podle § 30 odst. 1 písm. j) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, neboť neoprávněně přechovával v malém množství pro svoji potřebu omamnou nebo psychotropní látku.

(Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014,
sp. zn. Tpjn 301/2013)

Z o d ů v o d n ě n í :

Předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu podle § 21 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých

zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, navrhl, aby trestní kolegium Nejvyššího soudu zaujalo stanovisko k výkladu pojmu „množství větší než malé“ u omamných a psychotropních látek a přípravků je obsahujících a jedů (§ 283, § 284, § 285 tr. zákoníku).

Tento návrh učinil předseda kolegia na základě uvážení významu předložené otázky pro současnou rozhodovací praxi soudů s ohledem na to, že Ústavní soud svým nálezem sp. zn. Pl. ÚS 13/12, ze dne 23. 7. 2013, zrušil ustanovení § 289 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve slovech „a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů“, a to dnem vyhlášení nálezu ve Sbírce zákonů. Současně zrušil ustanovení § 2 a přílohu č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb., ve znění nařízení vlády č. 4/2012 Sb. Z této skutečnosti plyne potřeba sjednotit rozhodovací činnost soudu – judikaturu v otázce výkladu pojmu „množství větší než malé“ u omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících. V důsledku uvedeného rozhodnutí totiž takřkajíc obživly i judikáty vydané před vydáním citovaného nařízení, které však mohou být rozporné s pozdější judikaturou, která již vycházela z tohoto nařízení vlády. Na tuto okolnost poukázal i předseda a další členové velkého senátu.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu si před zaujetím stanoviska vyžádalo podle § 21 odst. 3 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, vyjádření od Ministerstva spravedlnosti České republiky, Ministerstva vnitra České republiky, Nejvyššího státního zastupitelství, předsedů vrchních a krajských soudů, právnických fakult v Praze, v Brně, v Plzni a v Olomouci, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky a České advokátní komory. Dále byly požádáni o vyjádření Národní protidrogový koordinátor při Úřadu vlády ČR, Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, Úřad vlády ČR – Odbor protidrogové politiky – Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, Ministerstvo zdravotnictví ČR (IOPL), Národní protidrogová centrála Policejního prezidia ČR, Klinika adiktologie 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze, SNN České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně, SANANIM, o.s., a Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky. Spolu se žádostí o vyjádření jim zaslalo návrh stanoviska. Z těchto institucí se vyjádřily Nejvyšší státní zastupitelství v Brně, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Krajský soud v Českých Budějovicích, Úřad vlády ČR – Odbor protidrogové politiky – Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti.

Nejvyšší státní zastupitelství v Brně zdůraznilo ve svém vyjádření k právní větě pod bodem I. jako racionální argumentaci k redukci stanoveného výchozího množství u níže uvedených a zároveň nejrozšířenějších omamných a psychotropních látek. V případě kanabinoidů jsou vzájemně porovnávány hodnoty kvantitativně neslučitelné. Do 31. 12. 2009 soudy považovaly za množství větší než malé – v souladu s poznatky lékařské vědy – 0,3 gramu THC. Lze si tedy položit otázku, k jakým podstatným změnám v poznatcích lékařské vědy došlo od 1. 1. 2010, jestliže od

tohoto data činí množství větší než malé 1 gram THC, resp. 1,5 gramu THC, tj. pětinašobně více. Pokud bylo úmyslem zákonodárce projevit určité zmírnění represe nedovoleného nakládání s kanabinoidy, našel adekvátní odraz v privilegovaných skutkových podstatách trestných činů podle § 284 odst. 1 trestního zákoníku a § 285 trestního zákoníku. Nařízení vlády však takto zákonodárcem nastolené rozvolnění trestní represe dále umocnilo, a to v rozporu s úlohou vlády pouze odvozeného normotvůrce, jak konstatoval Ústavní soud. Fakticky došlo k dvojímu zmírnění trestní represe v oblasti kanabinoidů, aniž by pro to byl založen věcný argument. Potřeba redukce hodnot oproti zrušenému nařízení vlády zesiluje o to více, pokud se konzumace kanabinoidů v tuzemských podmínkách citelně rozmáhá, čemuž odpovídají také poznatky ze zprávy Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost o stavu drogové problematiky v Evropě za rok 2012. Nepřesné stanovení hodnot u kanabinoidů vynikne ve srovnání s minimální hranicí obsahu THC u marihuany a hašiše. Třebaže objektem trestného činu podle § 283 odst. 1 trestního zákoníku je ochrana společnosti před nedovoleným nakládáním s kanabinoidy, hodnoty stanovené zmiňovaným nařízením vlády nedůvodně upřednostňují látku THC, je-li obsažena v marihuaně, oproti THC v hašiši, a to výrazně (srov. 1 gram oproti 1,5 gramu THC). Uvedený rozdíl není zdůvodněn, přestože chemicky a zejména juristicky (ve smyslu zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách) jde o látku identickou. Pokud trestní kolegium Nejvyššího soudu shledá přesvědčivé argumenty pro setrvání na výše naznačeném dvojitěm rozvolnění trestní represe v oblasti kanabinoidů, zřejmě by mělo dojít k redukcí minimálního množství THC v případě marihuany, a to alespoň na hodnotu zakotvenou u hašiše. Tímto se zmírní důsledky dříve nastoleného rozvolnění trestní represe. Odvozené použití výchozí hodnoty množství většího než malého pro stanovení rozsahů drogové trestné činnosti ukazuje nutnost zpřísnění postihu ke kanabinoidům, zejména při zohlednění trendu rozvoje velkokapacitních pěstíren konopí umožňujících neomezenou produkci uvedené drogy průmyslovým způsobem. Obdobný závěr lze vztáhnout k omamné látce kokain. Co se týče metamfetaminu jako jedné z nejrozšířenějších drog na území České republiky, návrh stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu správně upozorňuje, že k podstatnému nárůstu množství většího než malého nedošlo. Přesto i v tomto případě se lze domnívat, že uvedené množství by mělo být oproti zrušené příloze vládního nařízení přehodnoceno. Nárůst této hodnoty ve srovnání s dřívější praxí je sice jen mírný (0,6 gramů, resp. 0,72 gramu oproti původní hodnotě 0,5 gramů metamfetaminu), avšak ani pro to nezaznívá věcný argument. Je možné se přiklonit k vyjádření Národní protidrogové centrály Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR, že i produkce metamfetaminu je gradující a trend spočívá v zdokonalování a intenzifikaci výroby. Z tohoto důvodu se zdá být příležitější návrat k předchozí hodnotě účinné látky metamfetaminu, tj. na 0,5 gramu.

Lze přisvědčit názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu, že ačkoli náleží Ústavního soudu ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12, zrušil zmocňovací ustanovení

§ 289 odst. 2 trestního zákoníku k vydání nařízení vlády ke stanovení, jaké je množství větší než malé i u jedů, ponechal nedůsledně v platnosti § 1 odst. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb., a proto nezbyvá než se zabývat i tímto pojmem ve vztahu k nakládání s jedy. Souhlasíme, že vymezení „množství větší než malé“ se u jedů přebírá z nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kdy se za něj pokládá takové množství jedu, které na základě současných vědeckých poznatků může po jednorázovém nebo opakovaném podání způsobit poškození zdraví. Protože právní věta pod bodem II. návrhu stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu rozšiřuje záběr posuzované problematiky i mimo pojem „množství větší než malé“ u omamných a psychotropních látek a přípravků je obsahujících, bylo by vhodné dát do názvu předmětu tohoto stanoviska i odkaz na jedy. Dále ve srovnání s omamnými a psychotropními látkami a přípravky je obsahujícími se u jedů prosazuje volnější vymezení (nikoli prostřednictvím stanovených hodnot v tabulkách), které vyžaduje odborné zkoumání k působení daného jedu na zdraví lidského organismu, přičemž je třeba určit prahové množství jedu v hmotnostních nebo objemových veličinách, které je způsobilé vyvolat poškození zdraví, tedy podřazením stanovit naplnění znaku „množství větší než malé“. Zatím se nepodařilo – a bude tomu nadále, přebírá-li se stejný přístup – dosáhnout deklarovaného potenciálu stanovení a tím pádem také sjednocení uvedených hodnot jako u omamných a psychotropních látek, chybí-li u jedů i rozhodovací praxe vyšších soudů.

K právní větě pod bodem III. stanoviska neuplatnilo Nejvyšší státní zastupitelství žádné připomínky.

Institut pro kriminologii a sociální prevenci úvodem samotných připomínek konstatuje, že principy, z nichž vychází právní věta navrhovaného stanoviska, pokládá za věcně správné. Navrhované stanovisko představuje shrnutí nejdůležitějších bodů judikatury k této otázce z období před 1. lednem 2010, přičemž reaguje na některé změny, ke kterým od té doby došlo v oblasti právní úpravy i poznání drogové problematiky jako celku. Podle jejich názoru ovšem není zcela vhodné, aby součástí stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu byla tabulka s orientačními hodnotami „množství větší než malého“ pro jednotlivé OPL, a to z několika důvodů. Jednak by stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu měla mít v zájmu sjednocování rozhodovací činnosti soudů spíše obecnější charakter, nikoliv charakter technické normy, jakou mělo např. nařízení vlády č. 467/2009 Sb. Pokud trestní kolegium pokládá za vhodné vyjádřit se ke konkrétním hodnotám OPL, jež by orientačně mohly znaku „množství větší než malé“ odpovídat, bylo by podle jejich názoru vhodnější učinit tak odkazem na dokument jiného orgánu (např. na tabulku, obsaženou ve zrušeném nařízení vlády, na tabulky, obsažené v interních předpisech státního zastupitelství či policie, apod.), jak to činilo rozhodnutí Nejvyššího soudu, publikované pod č. 46/2000 Sb. rozh. tr. Nelze také přehlédnout, že situace na drogové scéně nejen v ČR je velmi dynamická. Objevují se stále nové látky s psychoaktivními účinky, obdobnými účinkům OPL, „tradiční“ OPL jsou modifikovány

tak, aby měly podstatně vyšší obsah účinné látky, než bylo dosud obvyklé (příklad hydroponně pěstovaného konopí), atd. To vše, společně s již uvedenými důvody, povede podle jejich názoru k neustálému tlaku na úpravy tabulky orientačních hodnot (tím spíše, že tabulka by stejně jako ve zrušené části nařízení vlády patrně měla naplnění znaku „množství větší než malé“ vázat na splnění kritéria určité minimální hmotnosti směsi s účinnou látkou a zároveň určité minimální hmotnosti /obsahu/ účinné látky ve směsi).

Krajský soud v Českých Budějovicích považuje za žádoucí přijetí stanoviska k výkladu pojmu „množství větší než malé“ z důvodu principu právní jistoty, předvídatelnosti právního řádu a seznatelnosti rozhodnutí. Přijetí tohoto stanoviska k výkladu pojmu „množství větší než malé“ pak je významné nejenom z hlediska skutkové podstaty trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 tr. zákoníku, ale také pro stanovení jednotného výkladu pro pojmy „většího rozsahu, značného rozsahu a velkého rozsahu“ zejména u trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 tr. zákoníku, pro jehož kvalifikované skutkové podstaty je uvedený pojem východiskem pro stanovení jejich rozsahu (trestné činnosti). Za žádoucí považuje také krajský soud přijetí uvedeného stanoviska v otázce způsobu držení omamné a psychotropní látky v navrhované formě, tedy se závěrem, že po formální stránce je naplňována skutková podstata trestného činu podle § 284 tr. zákoníku i tehdy, aniž by pachatel musel mít tuto omamnou a psychotropní látku přímo při sobě. Akceptovat také lze formulaci uvedeného stanoviska v právní větě pod bodem I. ve formálním i obsahovém vymezení pojmu tzv. „spotřební držby“. Proto krajský soud vyjadřuje souhlasné stanovisko s navrhovaným zněním právních vět pod bodem I. a II. K právní větě pod bodem III. krajský soud také vyjadřuje souhlasné stanovisko s navrhovaným zněním, přičemž poukazuje na rozdílnou rozhodovací praxi okresních soudů v obvodu Krajského soudu v Českých Budějovicích. Některé okresní soudy v případě neprokázání přechovávání omamné a psychotropní látky pro vlastní potřebu z hlediska jejího množství, tedy „v množství větší než malém“, rozhodují o zproštění obžalovaného podané obžaloby, jakkoli by správně měl být žalovaný skutek postoupen příslušnému správnímu orgánu k posouzení, zda se nejedná o přestupek na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi podle § 30 odst. 1 písm. j) zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Úřad vlády ČR – Odbor protidrogové politiky – Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti ve svých připomínkách uvedl, že drogová politika jako taková má omezenou účinnost v řešení drogového problému. Drogová politika, zejména represe, způsobuje nežádoucí následky. Účinným řešením je snižovat negativní dopady užívání drog a drogových politik, zejména represe. Je potřeba dbát na to, aby nedošlo k přepínání represe, neboť ta má tendenci dominovat při hledání řešení na úkor jiných typů intervencí. Řešení motivované co nejnižšími negativními

zdravotními a sociálními dopady není liberalizační. Neexistují důkazy o účinnosti represivních opatření. Vyšší míra represe a nezákonnosti držení množství drog vede k veřejným zdravotním škodám, které jsou dány vyšším podílem skryté části problémových uživatelů drog a závislých. Z toho pramení nižší a pozdější kontakt s pomáhajícími službami a vyšší míra výskytu zdravotních následků užívání drog. Obecně platí, že nezákonnost drog zvyšuje jejich cenu, což vede uživatele spíše k injekční aplikaci (namísto kouření nebo „šňupání“), aby tak maximálně využili možnosti omezené nabídky. Sám přechod na injekční užívání je celosvětově spojen s většími zdravotními riziky. Vyšší kriminalizace držení drog může například vést k tomu, že injekční uživatelé drog se často uchylují k injekční aplikaci ve spěchu a hygienicky rizikových podmínkách, čímž se zvyšuje nebezpečí šíření krví přenosných nákaz jako je HIV/AIDS a virové hepatitidy. Jakékoli krátkodobé omezení prodeje drog v důsledku intenzivních policejních akcí může být vyváжено následnými negativními dopady v oblasti veřejného zdraví. Snižuje se kontakt s preventivními a léčebnými službami. Dalším zdravotním rizikem spojeným s užíváním drog je předávkování. Obecně lze říci, že vyšší míra represe se může promítnout ve zvýšení veřejných zdravotních rizik prostředí, ve kterém dochází k užívání drog. Limitní množství drog pro účely prosazování práva jsou stanovena v řadě zemí, i když v právních systémech a principech jednotlivých zemí existují značné rozdíly. Nicméně se zdá, že napříč zeměmi nevychází stanovené limity z žádných důkazů či doložitelných postupů. Např. v Rakousku jsou snad prahové hodnoty nastaveny po konzultaci pouze s jediným akademickým funkcionářem. Existují paradoxní a neodůvodnitelné situace jako: v České republice je hmotnostní limit u heroinu vyšší než u kokainu, zatímco v jiných zemích je tomu naopak, a to několikanásobně. V Litvě je práh pro osobní držení hašiše téměř stejný jako u kokainu apod. Zdá se, že tyto diskrepance jsou způsobeny různou mírou užívání různých látek v různých zemích, např. vysoká míra užívání kokainu ve Španělsku byla důvodem pro vyšší limit u kokainu než u extáze. Všeobecně však je možno konstatovat, že při stanovení limitů se národní vlády a autority neřídí vědeckými důkazy nebo postupy. To platí také pro změny limitů, ke kterým v různých zemích dochází (viz poslední pokus Policie ČR a Ministerstva vnitra snížit limity u pervitinu a konopných drog v nařízení vlády č. 467/2009 Sb. ještě předtím, než jej zrušil Ústavní soud). Existuje také značná nekonzistence u stanovení limitů pro pěstování rostlin konopí pro vlastní potřebu a stanovení konopí jako drogy, např. ve zrušené části nařízení vlády č. 467/2009 Sb. byl limit pro marihuanu 15 g, zatímco v nařízení vlády č. 455/2009 Sb., které se týká limitních množství rostlin a hub obsahujících OPL, je limitní počet rostlin konopí 5 kusů, což může znamenat až několik stovek gramů konopné drogy. Podobná diskrepance existuje např. také v Belgii. Ke všem těmto připomínkám je třeba přihlídnout při formulaci stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu.

Nálezem pléna Ústavního soudu ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12, bylo zrušeno dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů ustanovení § 289 odst. 2

zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „tr. zákoník“), ve slovech „a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů“. Současně pozbyly platnosti ustanovení § 2 a příloha č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů, ve znění nařízení vlády č. 4/2012 Sb. (dále jen „nařízení vlády č. 467/2009 Sb.“). Návrh na zrušení zbývajících částí ustanovení § 289 odst. 2 tr. zákoníku byl odmítnut. Nález byl vyhlášen ve Sbírce zákonů dne 23. 8. 2013 pod č. 259/2013 Sb. K odůvodnění tohoto nálezu Ústavní soud uvedl, že normotvorná kompetence prostřednictvím vládních nařízení je samostatnou nařizovací pravomocí podle čl. 78 Ústavy. V takovém případě je vláda oprávněna vydávat nařízení k provedení zákona a v jeho mezích a nepotřebuje k tomu žádné zvláštní zmocnění parlamentu. Ovšem v souladu se zásadami demokratického právního státu je možné i výslovné zmocnění vlády k vydání nařízení. V takových případech platí ústavní podmínka, že rámcové upřesnění takového zmocnění musí být přímo v zákoně (srov. náleze ze dne 21. 12. 1993, sp. zn. Pl. ÚS 19/93, /N 1/1 SbNU 1; 14/1994 Sb./). Pokud se s vydáním nařízení vlády nepočítá, zákon mlčí (což však nemusí znamenat, že nelze k provedení zákona a v jeho mezích nařízení vlády vydat). V každém případě nařízení vlády nemůže vybočit ze zákonných mezí – nemůže být praeter legem – a musí se držet v mezích zákona, které jsou buď vymezeny výslovně anebo vyplývají ze smyslu a účelu zákona (náleze ze dne 29. 4. 1998, sp. zn. Pl. ÚS 43/97, /N 48/10 SbNU 319; č. 119/1998 Sb./, náleze ze dne 14. 2. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 45/2000, /N 30/21 SbNU 261; č. 96/2001 Sb./). Zcela volnou úvahu exekutiva nikdy nemá i proto, že je vždy omezena Ústavou, mezinárodními smlouvami a obecnými právními principy (náleze ze dne 25. 10. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 17/95 /N 67/4 SbNU 157; č. 271/1995 Sb./).

Jak dále Ústavní soud zdůraznil, přísluší-li normotvorná pravomoc jinému orgánu, tak vláda není oprávněna k jejímu výkonu na podkladě čl. 78 Ústavy (náleze ze dne 8. 3. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 50/04 /N 50/40 SbNU 443; č. 154/2006 Sb./). Jedná se o klíčovou otázku dělby moci mezi mocí legislativní a exekutivní v oblasti normotvorné. Ani zákonodárce formou obyčejných zákonů tuto pravomoc nevytváří. Principu dělby moci naopak odpovídá, že ústavní rozhraničení pravomocí stanoví limity jak orgánům moci výkonné, tak moci zákonodárné (náleze ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. Pl. ÚS 52/03 /N 152/35 SbNU 117; č. 568/2004 Sb./). Z pojmu právního státu, jenž nachází své ústavní zakotvení v čl. 1 Ústavy, vyplývá totiž princip, že ani zákonodárce ani exekutiva nemohou s formami práva, tj. s prameny práva, nakládat libovolně, nýbrž se musí řídit hledisky ústavodárce, jakož i hledisky dalšími, zejména transparentnosti, přístupnosti a jasnosti (náleze ze dne 23. 5. 2000, sp. zn. Pl. ÚS 24/99 /N 73/18 SbNU 135; č. 167/2000 Sb./).

Uvedené zásadní stanovisko přitom rozhodně není v tuzemském konstitucionalismu ničím novým. Již v počátcích budování demokratické republiky v tuzemsku

bylo konstatováno, že zákonodárný akt obsahující vpravdě delegaci zákonodárné moci na vládu by měnil ústavní listinu tím, že by k ní připojil dosud neobsaženou výhradu, že moc zákonodárnou vykonává Národní shromáždění jen potud, pokud ji nedelegovalo na vládu (srov. náleze Ústavního soudu Československé republiky ze dne 7. 11. 1922, č.j. úst. 120/22-2/10, in: Úřední list republiky Československé 1922: 284, 5605 – 5608).

Z toho tedy podle názoru Ústavního soudu plyne, že ústavní vymezení odvozené normotvorby exekutivy musí být vydáno oprávněným subjektem, nemůže zasahovat do věcí vyhrazených zákonu a musí být zřejmá vůle zákonodárce k úpravě nad zákonný standard, musí být tedy otevřen prostor pro sféru nařízení. Nařízení vlády tedy podobně jako jiný podzákonný předpis může toliko podrobněji konkretizovat problematiku upravenou v základních rysech již samotným zákonem (srov. náleze ze dne 14. 2. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 45/2000 /N 30/21 SbNU 261; č. 96/2001 Sb./, náleze ze dne 16. 10. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 5/01 /N 149/24 SbNU 79; č. 410/2001 Sb./, náleze ze dne 11. 10. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 3/95 /N 59/4 SbNU 91; č. 265/1995 Sb./ aj.).

Ústavní soud vnímá rozdíl ve vyjádření zásady *nullum crimen sine lege* v čl. 7 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), který evidentně našel výraz nejen ve formálně benevolentním přístupu Evropského soudu pro lidská práva v otázce, co vše lze považovat za zákon, ale v posuzovaném případě i ve vyjádření Senátu Parlamentu České republiky. Ten totiž očividně termíny zákon a právo směřuje. Ostatně v návaznosti na vlastní právní úpravu, resp. její absenci, lze vysledovat v dané oblasti ve státech Rady Evropy různá legislativní řešení. Ústavní soud ovšem i při vázanosti Úmluvou je povinen dávat přednost úpravě základních práv a svobod v jejich tuzemském pojetí, pakliže poskytují vyšší standard ochrany. *Nota bene*, pokud tím má být reflektována úprava Ústavy samotné (srov. též rozhodnutí německého Spolkového ústavního soudu sp. zn. 2 BvR 2236/04 ze dne 18. 7. 2005).

Mezi hledisky ústavního vymezení odvozené normotvorby exekutivy figuruje i zákaz zasahovat do věcí vyhrazených zákonu, jak bylo vyloženo výše. Ústavní soud přitom v minulosti v souvislosti s právní úpravou jiné oblasti vyložil, že nelze připustit, aby se sféra ochrany základních práv a svobod dostala pod pravomoc moci výkonné, která k tomu není oprávněna (náleze ze dne 10. 7. 1996, sp. zn. Pl. ÚS 35/95 /N 64/5 SbNU 487; č. 206/1996 Sb./). Vymezení, které jednání je trestným činem, je podle čl. 39 Listiny svěřeno toliko zákonu, k jehož vydání je podle čl. 15, čl. 41 odst. 1, čl. 45 – 48 Ústavy kompetentní toliko Parlament. Směšování pojmů zákon a právo, jež bylo zmíněno výše, je tedy v podmínkách České republiky v oblasti základních práv a svobod vyloučeno.

Právě s ohledem na to, že ústavodárce svěřil kompetenci k vymezení skutkové podstaty trestného činu výhradně zákonu, vyloučil tím v jiných případech možnou a žádoucí sekundární úpravu věcí nepředvídatelných v momentu přijetí zákona, podléhajících častým změnám, podrobnostem zejména technicistního charakteru, kdy

zákonný základ může obsahovat jen to nejpodstatnější (srov. Vopálka, V. *Prameny správního práva*, in: Hendrych, D. a kol. *Správní právo. Obecná část. 7. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 70).

Napadená úprava přitom ani zcela nenaplnjuje zásadu, podle které musí být zákon, na který odkazuje čl. 39 Listiny, formulován s dostatečnou mírou určitosti pro své adresáty (*lex certa*). Jak dokládá aplikační praxe, nová úprava, tak jako ta minulá, potřebuje následné dotvoření skrze výklad provedený mocí soudní při rozhodování o konkrétních případech (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2010, sp. zn. 8 Tdo 830/2010, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012, aj.). Derogaci tak znovu mohou nabýt významu dřívější judikáty přiměřeně definující malé a větší než malé množství psychotropní látky (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2000, sp. zn. 4 Tz 142/2000 /in: *Právní rozhledy*, 2000, č. 10, s. 469/, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2000, sp. zn. 2 Tz 203/99 /in: *Soudní judikatura*, 2000, č. 5, IV-13/, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2001, sp. zn. 3 Tz 56/2001, aj.), případně pro ranou fázi přípravného řízení i orientační tabulky orgánů veřejné žaloby, tak jak byly vymezeny např. v příloze 2 již zrušeného pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně ze dne 29. 1. 2008, č. 1/2008. Z ústavněprávního hlediska proto není zapotřebí přijetí nové právní úpravy, ledaže k ní bude chtít zákonodárce přistoupit v souladu se zde vyloženými principy.

Ze shora vyložených důvodů dospěl Ústavní soud k závěru, že je ustanovení § 289 odst. 2 tr. zákoníku ve slovech „a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů“ v rozporu s čl. 39 Listiny, ve spojení s čl. 78 Ústavy, a proto je podle § 70 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění zákona č. 48/2002 Sb., zrušil. Protože neshledal relevantní důvod pro odklad derogace, tak rozhodl o zrušení dnem vyhlášení nálezů ve Sbírce zákonů. Současně bylo v souladu s ustanovením § 70 odst. 3 zákona o Ústavním soudu vysloveno, že nařízení vlády č. 467/2009 Sb. pozbývá platnost v ustanoveních, která byla vydána na základě zrušené části napadeného zákonného ustanovení (srov. nález ze dne 30. 11. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 5/94 /N 59/2 SbNU 155; č. 8/1995 Sb./, nález ze dne 11. 10. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 3/95 /N 59/4 SbNU 91; č. 265/1995 Sb./, nález ze dne 24. 1. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 42/2000 /N 16/21 SbNU 113; č. 64/2001 Sb./).

Z uvedeného nálezu ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12, tedy vyplývá, že Ústavní soud nepředpokládá přijetí nové právní úpravy, ledaže k ní bude chtít zákonodárce přistoupit v souladu s principy v něm vyloženými. Naopak považuje za relevantní následné dotvoření trestního zákoníku skrze výklad provedený mocí soudní, a v tomto směru dokonce poukazuje na konkrétní rozhodnutí Nejvyššího soudu, a to usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2010, sp. zn. 8 Tdo 830/2010, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012 aj., přičemž dokonce předpokládá, že derogaci znovu mohou nabýt významu dřívější judikáty přiměřeně

definující malé a větší než malé množství psychotropní látky (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2000, sp. zn. 4 Tz 142/2000 /in: Právní rozhledy, 2000, č. 10, s. 469/, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2000, sp. zn. 2 Tz 203/99 /in: Soudní judikatura, 2000, č. 5, IV-13/, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2001, sp. zn. 3 Tz 56/2001, aj.). Tato rozhodnutí však jednotně nevykládají, a to i v důsledku změny právní úpravy spočívající zejména v přijetí nového trestního zákoníku, znak „množství větší než malé“.

V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2000, sp. zn. 3 Tz 203/99, se k posuzované problematice uvádí, že zákonným požadavkem pro naplnění skutkové podstaty trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187a odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zák.“), je, aby pachatel takovou látku přechovával v množství větším než malém. Malé množství omamných a psychotropních látek lze vymezit tak, že se tím rozumí individuálně určená denní dávka omamné nebo psychotropní látky v množství obvyklém pro konkrétní osobu užívající tyto látky, která odpovídá stupni její závislosti na těchto látkách, aniž je způsobila vážně ohrozit zdraví nebo život této osoby.

Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2000, sp. zn. 4 Tz 142/2000, za množství větší než malé ve smyslu § 187a odst. 1 tr. zák. je třeba považovat takové množství přechovávané omamné nebo psychotropní látky nebo jedu, které podle ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí ze škodlivosti jednotlivých dávek pětinasobně až desetinásobně (v případě metamfetaminu – base desetinásobně, tj. 0,5 g) převyšuje běžnou jednorázovou dávku průměrného konzumenta. Pro vymezení množství většího než malého lze přihlídnout k tabulce v příloze č. 1 pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce ze dne 27. 4. 2000, v níž bylo vycházeno z mezinárodních zkušeností i medicínských hledisek. Lze tedy souhlasit i se stanovením hmotnosti 10 g (asi 200 běžných dávek průměrného konzumenta) metamfetaminu – base pro naplnění kvantitativního hlediska znaku „ve větším rozsahu“ podmiňujícího použití vyšší trestní sazby. Předmětnou tabulkou i pokynem obecné povahy nejvyššího státního zástupce ze dne 27. 4. 2000 bude však nutno provést důkaz, neboť se nejedná o obecně závazný právní předpis. Nelze však pominout fakt, že jde pouze o hledisko kvantitativní (o hlediscích kvalitativních bylo hovořeno výše), přičemž obě tato hlediska je třeba posuzovat se zřetelem na ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák., podle něhož k okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, se přihlídnou jen tehdy, jestliže pro svou závažnost podstatně zvyšuje stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost. Zde bude nezbytné především pečlivě zvážit míru drogové závislosti pachatele a s tím související běžnou dávku drogy takové osoby. Pokud tato dávka bude mnohonásobně převyšovat běžnou dávku průměrného konzumenta drog, takže 200 dávek takto drogově závislé osoby bude mnohonásobně vyšší v hmotnostním vyjádření než 200 dávek průměrného konzumenta drogy, nebude možno vzhledem k ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák. přihlídnout pro naplnění

kvantitativního hlediska znaku „ve větším rozsahu“ k hmotnosti drogy uvedené ve shora uvedené tabulce, která je přílohou pokynu nejvyššího státního zástupce, neboť u takto drogově závislé osoby uvedené množství drog podstatně nezvyšuje stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost (uveřejněno pod č. 46/2000 Sb. rozh. tr.).

V rozsudku ze dne 19. 4. 2001, sp. zn. 3 Tz 56/2001, Nejvyšší soud zdůraznil, že trestní zákon blíže nespecifikuje, jaké množství bez povolení přechovávané drogy se považuje za „množství větší než malé“. Z účelu ustanovení § 187a tr. zák. však lze dovodit, že k trestní odpovědnosti pachatele postačí takové množství, které znamená zvýšené nebezpečí pro zdraví nebo život člověka. Dosavadní judikatura (srov. rozhodnutí pod č. 46/2000 Sb. rozh. tr.) řeší předmětnou otázku tak, že za množství větší než malé dle § 187 odst. 1 tr. zák. je třeba považovat takové množství drogy, které vícenásobně – podle ohrožení vyplývajících pro život a zdraví lidí ze škodlivosti jednotlivých látek – převyšuje běžnou dávku průměrného konzumenta (v případě metamfetaminu desetinásobně). V příloze (tabulce) k pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 6/2000, využívané i v praxi soudů, jsou uvedeny orientační hodnoty odpovídající znění ustanovení § 187a odst. 1, 2 tr. zák. u nejčastěji se vyskytujících drog. U metamfetaminu (pervitinu) se zde považuje za množství větší než malé 500 mg této látky (tj. asi 10 dávek po 50 mg). S přihlédnutím k množství přechovávané drogy (pokud nepůjde o hodnoty výrazně pod stanovenou orientační hranicí) bude zpravidla spojena nutnost odborného posouzení, do jaké míry by bylo dané množství určité drogy způsobitelné ohrozit život nebo zdraví jejího držitele, tj. osoby, která tuto látku bez povolení přechovává. K tomuto účelu je zapotřebí přibrat podle § 105 odst. 1 tr. ř. příslušného znalce, a to z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie. V jednoduchých případech může tento posudek nahradit i odborné vyjádření příslušného orgánu (§ 105 odst. 1, věta druhá, tr. ř.). Za určitých okolností bude přicházet v úvahu i zkoumání znalci z oboru psychiatrie (§ 116 odst. 1 tr. ř.), jak o tom bude ještě dále pojednáno. V projednávané trestní věci ze spisu vyplývalo, že u obviněného bylo zajištěno 14 ks tzv. „psaníček“ obsahujících 278,4 mg krystalické látky, jež byla chemickou analýzou identifikována jako metamfetamin, jehož celková hmotnost činila 216 mg, tzn., že nedosahovala ani poloviny výše uvedené orientační hodnoty 500 mg. Tomu odpovídaly i závěry znalkyně z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie, podle níž u obviněného, jako osoby nenavkyklé na metamfetamin a bez jiných chorobných změn, se dá předpokládat, že i kdyby celé zajištěné množství (216 mg metamfetaminu) bylo požito jednorázově, nemuselo by ohrozit jeho život a v jednotlivých dávkách odpovídajících 15,43 mg pak ani podstatně jeho zdraví. V závěru svého posudku znalkyně poukázala na to, že posouzení případné závislosti obviněného by ovšem bylo v kompetenci znalců z oboru psychiatrie.

Podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2010, sp. zn. 8 Tdo 830/2010, se pro naplnění znaků provinění nedovolené výroby omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187a tr. zák. vyžaduje, aby omamná nebo psychotropní látka

v množství větším než malém byla bez povolení přechovávána. Přechováváním ve smyslu zákonných znaků § 187a tr. zák. se rozumí přechovávání pro sebe, přičemž pachatel nemusí mít látku přímo u sebe, ale postačí, že ji má ve své moci. Na délce doby přechovávání nezáleží, hraje však významnou roli při posuzování materiální stránky. Praxe soudů do 31. 12. 2009 považovala za množství větší než malé takové množství přechovávané látky, které vícenásobně (podle ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí ze škodlivosti jednotlivých dávek) převyšuje běžnou dávku průměrného konzumenta. V případě THC a jeho derivátů se tak děje v množství pohybu- jícím se kolem 10 dávek po 30 mg, tj. 0,3 g. Po subjektivní stránce se vyžaduje úmysl, tedy nejméně vědomost pachatele o tom, že látka, kterou přechovává, je omamná látka. Za významné ovšem dovolací soud také pokládá, že soud prvního stupně bude muset konfrontovat dosavadní závěry s novou právní úpravou privilegované skutkové podstaty trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 tr. zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) účinného od 1. 1. 2010. Z pohledu zásad o časové působnosti trestních zákonů totiž platí, že trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější (§ 16 odst. 1 tr. zák., § 2 odst. 1 tr. zákoníku). Je zjevné, že právě v oblasti trestního postihu neoprávněného přechovávání omamné a psychotropní látky pro vlastní potřebu (§ 284 tr. zákoníku) ve spojení s nařízením vlády č. 467/2009 Sb. došlo k významnějším změnám, které ve svých důsledcích znamenají příznivější posuzování trestnosti téhož činu. Dovola- cí soud připomíná, že podle zmiňovaného nařízení ohledně konopí platí, že trestným činem podle ustanovení § 284 tr. zákoníku je držení více než 15 g sušiny konopí (tj. skutečně zadržaná hmota), ovšem za předpokladu, že obsahuje více než 1,5 g účinné látky, tj. delta-9-tetrahydrocannabinolu. Pokud by obsah účinné látky byl nižší, mohlo by se jednat o přestupek.

Posledním relevantním rozhodnutím je usnesení velkého senátu trestního kolegia ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012, podle kterého Nejvyšší soud s přihléd- nutím k jeho dřívějším usnesením ze dne 11. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 729/2010, a ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 7 Tdo 1337/2010, ale i k dalším rozhodnutím citovaným v odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2012, sp. zn. 5 Tdo 3/2012, dospěl k názoru, že pro závěr o naplnění znaků spočívajících ve spáchání trestného činu „ve větším rozsahu“, „ve značném rozsahu“ a „ve velkém rozsahu“ ve smyslu § 283 odst. 2 písm. c), d), odst. 3 písm. c), d) tr. zákoníku může být dostatečným východiskem určitý násobek takového množství omamné látky, psychotropní látky nebo přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku, které je podle nařízení vlády č. 467/2009 Sb. označeno jako „množství větší než malé“ (viz třetí a pátý sloupec přílohy č. 2 k citovanému nařízení vlády). Obdobně se totiž určoval v minulosti i „větší rozsah“ spáchání trestného činu ve smyslu § 187 odst. 2 písm. a) a § 187a odst. 2 tr. zák., jak bylo výše uvedeno, a ze stejného způsobu stanovení jednotlivých rozsahů vycházejí též zmíněná dřívější rozhodnutí Nejvyššího soudu

učiněná již za účinnosti nového trestního zákoníku, v kterých senáty Nejvyššího soudu posuzovaly naplnění zákonných znaků trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 tr. zákoníku (kromě usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 729/2010, a ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 7 Tdo 1337/2010, jde o další usnesení např. ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2010, ze dne 25. 1. 2011, sp. zn. 6 Tdo 42/2011, ze dne 16. 3. 2011, sp. zn. 3 Tdo 187/2011, a ze dne 22. 9. 2011, sp. zn. 8 Tdo 1103/2011). Základem pro toto určení by tedy měl být násobek množství účinné látky (drogy) vymezeného jako množství větší než malé ve smyslu nařízení vlády č. 467/2009 Sb. (pátý sloupec v jeho příloze č. 2). Jen v případě, když nelze zjistit přesné množství účinné látky, např. byla-li omamná nebo psychotropní látka již spotřebovaná jejími konzumenty, lze vycházet z celkového množství drogy, kterou pachatel neoprávněně vyrobil, dovezl, vyvezl, převezl, nabídl atd. ve smyslu § 283 odst. 1 tr. zákoníku (třetí sloupec v příloze č. 2 citovaného nařízení vlády), nejsou-li zde pochybnosti o tom, že pachatel vyrobil nebo jinak nakládal s drogou v její obvyklé kvalitě.

Z tohoto přehledu rozhodnutí Nejvyššího soudu, která se dotýkají stanovení „množství většího než malého“, je zcela zřejmé, že dosavadní judikatura, zejména pokud by měly derogací, jak naznačuje Ústavní soud, znovu nabýt významu dřívější judikáty přiměřeně definující malé a větší než malé množství omamné nebo psychotropní látky (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2000, sp. zn. 4 Tz 142/2000 /in: Právní rozhledy, 2000, č. 10, s. 469/, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2000, sp. zn. 3 Tz 203/99 /in: Soudní judikatura, 2000, č. 5, IV-13/, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2001, sp. zn. 3 Tz 56/2001, aj.), nevykládá jednotně znak trestného činu podle § 284 odst. 1, 2 tr. zákoníku „v množství větším než malém“. Tento znak je navíc základem pro výklad navazujících znaků spáchání trestného činu „ve větším rozsahu“, „ve značném rozsahu“ a „ve velkém rozsahu“ ve smyslu § 283 odst. 2 písm. c), d), odst. 3 písm. c), d) tr. zákoníku a § 284 odst. 3, 4 tr. zákoníku. V důsledku toho jsou splněny podmínky stanovené v § 14 odst. 3 a § 21 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, pro vypracování stanoviska, zvláště když jinak, zejména vzhledem k velkému množství omamných a psychotropních látek, kterých je nyní podle zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a nyní již zrušené přílohy č. 2 k nařízení vlády č. 467/2009 Sb., nejméně 148, reálně hrozí nejednotnost v rozhodování soudů v celé České republice při posuzování trestné činnosti spojené s nakládáním s omamnými a psychotropními látkami a jedy (tzv. drogou kriminalitou).

I.

Nejprve je třeba vyřešit vztah tzv. spotřební držby omamné nebo psychotropní látky k množství většímu než malému takové látky. V tomto směru není třeba podle

názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu v zásadě měnit dosavadní judikaturu, která se v praxi osvědčila, ovšem s výjimkou, zda při posuzování „množství většího než malého“ jde o hodnoty, které jsou stanoveny absolutně, či jde o hodnoty orientační, u kterých je třeba přihlížet podobně jako u rozsahů (značného či velkého) k dalším okolnostem. Proto je nutné pro úplnost uvést, že pro naplnění znaku „přechovávání“ ve smyslu § 187a odst. 1 tr. zák. postačí po formální stránce jakýkoliv způsob držení omamné nebo psychotropní látky či jedu bez povolení pro sebe. Musí však jít o držení takové látky v množství převyšujícím dávku potřebnou pro držitele (podle stupně jeho závislosti), neboť držení jen jedné dávky konzumentem drog před jejím použitím není přechováváním, ale jen tzv. spotřební držbou, byť by šlo o množství jinak naplňující znak „množství větší než malé“. Pojem „přechovávání“ (pro vlastní potřebu) vyjadřuje nezákonné ukrývání takové látky na pozdější dobu, bez záměru tuto látku v nejbližší době fyzicky užít pro sebe. Proto na rozdíl od subsidiárního ustanovení § 284 odst. 1 tr. zákoníku používá zákonodárce v primárním ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku termínu „opatří“ (pro jiného) i „přechovává“ (pro jiného), takže trestné je podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku i opatření jakéhokoliv množství předmětné látky (srov. k tomu např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2000, sp. zn. 4 Tz 142/2000, publikovaný pod č. 46/2000 Sb. rozh. tr.). Pod pojmem „přechovávání“ je třeba rozumět držení takové látky, aniž by ji pachatel musel mít přímo při sobě. Postačí, že ji má ve vlastní dispozici (např. uloženou v trezoru, zakopanou v zemi nebo ukrytou na jiném místě, popř. uloženou u známé osoby apod.). Na délce přechovávání nezáleží, může však mít význam pro stanovení druhu trestu a jeho výměry. Výsledkem této protiprávní činnosti bude zpravidla následná konzumace psychotropní nebo omamné látky. Přechováváním „pro vlastní potřebu“ se rozumí určení takové látky pro osobní spotřebu, tedy výhradně pro pachatele tohoto trestného činu a nikoho jiného. Pokud by ji přechovával pachatel, byť i zčásti, pro jiného bylo by třeba v tomto rozsahu posoudit jeho jednání podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku, a to i kdyby nedosahovalo množství takové látky „množství většího než malého“.

Za „množství větší než malé“ ve smyslu § 284 odst. 1 tr. zák. je třeba považovat takové množství přechovávané omamné nebo psychotropní látky nebo jedu, které vícenásobně – podle ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí ze škodlivosti jednotlivých látek – převyšuje běžnou dávku obvyklého konzumenta. Vzhledem k tomu, že výchozím množstvím je běžná dávka obvyklého konzumenta, která se v průběhu času může vyvíjet a také vyvíjí, neboť to závisí na mnoha faktorech, jako jsou např. účinnost běžné dávky, oblíba dané drogy, počet prvokonzumentů, tzv. experimentátorů či závislých osob, apod., nelze stanovit množství větší než malé absolutní hodnotou v tom smyslu, že by šlo o nepřekročitelnou hranici z hlediska posouzení trestní odpovědnosti v konkrétním případě trestného činu podle § 283 odst. 1, 2 písm. d) nebo § 284 tr. zákoníku, a to ať už směrem dolů či nahoru, zvláště když se v relevantních tabulkách zpravidla uvádějí hodnoty dvě, a to množství větší než malé (vycházející z tzv. dávek drogy) a množství účinné

látky, které by ovšem mělo být při posuzování uvedeného pojmu základní (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012, uveřejněné pod č. 44/2013 Sb. rozh. tr.). Vzhledem k tomu je třeba podle názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu tyto hodnoty považovat za orientační a v konkrétním případě při stanovení, zda jde o množství větší než malé, je nutné současně podpůrně přihlížet i k dalším okolnostem vztahujícím se k osobě pachatele, a to zejména, zda šlo o prvokonzumenta či uživatele těchto látek v pokročilém stadiu závislosti, případně i jiným skutečnostem ovlivňujícím míru ohrožení života nebo zdraví uživatele. Naproti tomu nelze přihlížet k dalším okolnostem charakterizujícím způsob jednání pachatele, tedy zejména k způsobu, jakým pachatel s uvedenými látkami nakládal, dobu, po kterou tak činil, případně i k jiným skutečnostem, k nimž se přihlíží při určování rozsahu (větší, značný, velký) spáchání trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 2 písm. c), odst. 3 písm. c), d) tr. zákoníku, přechovávání omamné a psychotropní látky podle § 284 odst. 3, 4 tr. zákoníku, resp. dalších tzv. drogových trestných činů (viz přiměřeně i rozhodnutí pod č. 1/2006 a 12/2011 Sb. rozh. tr.).* Relativizace hodnoty množství většího než malého ve třetím sloupci tabulky vyplývá rovněž z nutnosti zkoumat toto množství ve vztahu k množství účinné látky uvedenému v pátém sloupci tabulky uvedené v příloze tohoto stanoviska. Proto např. v případě marihuany je ve třetím sloupci, který stanoví množství větší než malé, uvedeno určité množství sušiny (nyní 10 g), pak význam pátého sloupce tabulky spočívá v tom, že množství uvedené ve třetím sloupci, tj. více než 10 g sušiny, se považuje za množství větší než malé pouze za předpokladu, pokud zkoumané množství drogy obsahuje nejméně 1 g účinné psychotropní látky THC. Z dikce „zkoumané množství“, která je uvedena v nadpisu pátého sloupce tabulky, logicky vyplývá, že je-li předmětem zkoumání více než 10 g sušiny, pak při jakémkoli množství látky označené jako droga musí být přítomno nejméně 1 g účinné látky, aby ono jakékoli množství bylo možné považovat za množství větší než malé. Hranice stanovená v množství nejméně 1 g účinné látky je rozhodná pro závěr, že jakékoli zkoumané množství přesahující 10 g sušiny je vždy důvodem jen k tomu, aby se toto množství považovalo za množství větší než malé. Ze vzájemného vztahu údajů ve třetím a pátém sloupci přílohy tohoto stanoviska je tedy patrný princip vyjadřující určitou koncentraci účinné látky ve zkoumaném množství drogy (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 7 Tdo 795/2011, publikované pod č. T 1400, v sešitě 77/2011 Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, C.H. Beck). V této souvislosti je třeba navíc upozornit, že zpravidla v konkrétních případech není ani celkové množství předmětné drogy k dispozici, popř. pokud je k dispozici, jsou zkoumány z hlediska množství účinné látky jen odebrané vzorky, tedy nikoli celé množství zajištěné drogy.

* Tím se mění právní názor uvedený v rozhodnutí publikovaném pod č. 46/2000 Sb. rozh. tr.

Při stanovení konkrétních orientačních hodnot vycházelo trestní kolegium především ze shora uvedených odborných vyjádření, současně však v této souvislosti považuje za nutné zdůraznit, že zneužívání a konzumaci omamných a psychotropních látek považuje za sociálně a zdravotně rizikový společenský jev, obdobně jako alkoholismus, patologické hráčství a mnoho dalších obdobných společensky škodlivých jevů. V případě České republiky přitom drogovou situaci nelze považovat za uspokojivou, neboť v některých oblastech vykazuje či v dřívější době vykazovala dokonce rekordní hodnoty, kdy např. v roce 2012 prevalence (počet výskytů v dané populaci) užívání konopí (THC) mezi studenty ve věku 15 až 16 let byla nejvyšší mezi všemi evropskými státy (42 % – viz výroční zpráva Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost o stavu drogové problematiky v Evropě za rok 2012).*

Přihlédnuto bylo rovněž k tomu, že Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování v této souvislosti upozorňuje, že dlouhodobě sleduje trendy české drogové scény. Za nejpálčivější problém posledních let je možno označit prudký nárůst trestné činnosti související s nelegálním pěstováním konopí. Do této trestné činnosti (pokud hovoříme o velkoobjemových pěstírnách) je zapojena především vietnamská národnostní menšina, přičemž nárůst počtu odhalených pěstíren i kvality vyprodukované marihuany je od roku 2007 přímo alarmující. Obdobná situace je i ohledně nelegální výroby pervitinu (metamfetaminu). Původně komunitní charakter jeho výroby, s pozdějším vývojem směrem k distribučnímu schématu, kdy však výroba byla téměř výlučně doménou pouze českých pachatelů, se v posledních letech dramaticky změnil. Příslušníci vietnamského etnika si velmi dobře osvojili postupy výroby pervitinu (metamfetaminu) a díky velkoobjemovému charakteru produkce dosáhli rovněž významného lokálního poklesu jeho velkoobchodní i maloobchodní ceny. Trestní kolegium Nejvyššího soudu vzalo také v úvahu prudký nárůst výroby pervitinu (metamfetaminu) v České republice a poznatky o nelegálním obchodu s pervitinem (metamfetaminem) zejména v krystalické podobě v příhraničních oblastech České republiky a Spolkové republiky Německo, ale i ve vztahu k Rakousku, neboť v uvedených státech vzrůstá zájem o tuto drogu.

Dále Národní protidrogová centrála ve svém vyjádření uvedla, že novým trestním zákoníkem byl pojem „množství větší než malé“ zaveden i do skutkové podstaty § 283 tr. zákoníku, a proto je nutno dosavadní přístup ke stanovení „množství většího než malého“, který byl původně použit jen u skutkové podstaty přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu (srov. § 187a tr. zák. a § 284 tr. zákoníku), přehodnotit a klást důraz nikoli na uživatelský komfort uživatelů drog, ale zejména na ochranu společnosti před nebezpečím plynoucím z jejich dostupnosti ve veřejném prostoru a riziky spojenými s obchodováním s nimi.

K tomu trestní kolegium Nejvyššího soudu, aniž by chtělo tento problém zlehčovat nebo dokonce bagatelizovat, neboť ho považuje za palčivý a hodný zvýšené

* Viz <http://www.emedda.europa.eu>.

pozornosti, považuje za nutné uvést, že uvedené činy, na které poukazuje Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování, spadají pod skutkovou podstatu trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 tr. zákoníku, u níž není pro trestnost stanoveno žádné množství a trestné je zde nakládání v jakémkoli, a to i nepatrném množství. Pokud se v ustanovení § 283 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku uvádí také pojem „množství větší než malé“, je to jen v rámci vymezení okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, neboť podle odstavce 1 § 283 tr. zákoníku je postih zajištěn bez ohledu na množství omamné nebo psychotropní látky, prekursoru nebo jedu. Uvedená zvlášť přitěžující okolnost dopadá na děti, avšak zde je zvýšená ochrana věnována skupině dětí mladších patnácti let, která je škodlivým důsledkem drog nejvíce ohroženou kategorií osob, neboť děti mladší patnácti let se pro svou nevyzrálou vlivu distributorů drog a nebezpečným účinkům drog nedokážou účinně bránit a vzdorovat jim. To vyvolává potřebu přísnějšího postihu v případech, kdy omamné nebo psychotropní látky, přípravky je obsahující, prekursory nebo jedy jsou směřovány vůči těmto nejmladším dětem, a proto v rámci diferenciací množství, jež je u zvlášť přitěžujících okolností § 283 tr. zákoníku stanoveno, postačí u uvedených látek a jedu, směřují-li vůči dítěti mladšímu patnácti let, jejich množství větší než malé. Zároveň však toto vymezení zvlášť přitěžující okolnosti podle § 283 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku zabraňuje přepínání trestní represe v případech jen nepatrného množství drogy (např. jen podání jedné marihuanové cigarety při skupinovém kouření mladistvými a dětmi mladšími patnácti let), ke kterému docházelo v minulosti podle § 187 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., kde se postih uskuteční jen podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku (srov. důvodovou zprávu k § 283 tr. zákoníku).

Na druhé straně je třeba uvést, že v některých směrech zdůrazňovaná liberalizace znaku „množství většího než malého“ prostřednictvím zvýšení prahových hodnot drog ve vládním nařízení č. 467/2009 Sb., na které bylo zejména poukazováno v odlišném stanovisku soudkyně Ústavního soudu Ivany Janů,* nebyla tak velká, jak se v něm uvádí. Například je možno uvést srovnání přílohy 2 k pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 1/2008, o trestním řízení (dále jen POP č. 1/2008), a přílohy č. 2 k nařízení vlády č. 467/2009 Sb. u některých frekventovaných látek (drog):

* V tomto stanovisku se uvádějí mimo obecných přístupů, se kterými je třeba v mnohých směrech souhlasit, ovšem také nepřesná čísla, zejména pokud se zde uvádí, že např. u metamfetaminu dosavadní plénum Ústavního soudu zrušené nařízení vlády považuje za hraniční hodnotu množství většího než malého 2 g, což odpovídá asi 40 průměrným dávkám (srovnej údaj o množství odpovídajícím jedné dávce v někdejší pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 6/2000, který ovšem stanovil jako tuto hraniční hodnotu množství na 0,5 g, což odpovídalo 10 dávkám). Zde došlo k zaměnění dvou hodnot množství účinné látky, které je vždy rozhodující, a směsi dosahující svou hmotností „množství větší než malé“. Ve skutečnosti došlo sice k nárůstu prahového množství, ale nikoli v tvrzeném rozsahu – u účinné látky metamfetaminu to bylo z 0,5 g na 0,6 g a u směsi z 1 g (10 dávek po 50mg) na 2 g (srov. k tomu i přílohu č. 2 k pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 1/2008, o trestním řízení).

Látka	POP č. 1/2008 (hmotnost účinné látky)	Nařízení č. 467/2009 (hmotnost účinné látky)	Násobek hodnoty
Metamfetamin	0,5 g	0,6 g (0,72 g)	1,2x (1,44x)
Heroin	0,15 g	0,2 g	1,33x
Kokain	0,25 g	0,6 g	2,40x
THC	0,3 g	1,5 g	5x

Datem účinnosti nového trestního zákoníku tedy došlo k určité formě liberalizace trestního postihu drogových trestných činů u některých drog, která nebyla náležitě zdůvodněna (nejzřetelněji patrné to je v případě THC). Také těmito skutečnostmi se trestní kolegium Nejvyššího soudu zabývalo při stanovení orientačních hodnot určujících množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících pro účely trestního zákoníku.

Podle stanoviska Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti byla v roce 2009 na objednávku Evropské komise realizována globální analýza drogových politik jako podklad pro hodnocení deklarace Valného shromáždění OSN z r. 1998 (UNGASS 1998) týkající se zneužívání a obchodu s drogami. Studie detailně zkoumala drogovou politiku osmnácti zemí z celého světa s různými drogovými politikami a dospěla k těmto závěrům:

- drogové politiky mají malý vliv na poptávku po drogách;
- politiky nemohou ovlivnit:
 - zda drogová epidemie začne,
 - závažnost epidemie,
 - míru výskytu užívání drog a závislostí;
- užívání drog je výslednicí širších sociálních, ekonomických a kulturních faktorů;
- drogová politika, resp. represe, způsobuje nežádoucí následky (násilí, černý trh a nežádoucí změny na něm);
- politika může snížit (zdravotní) rizika užívání drog – harm reduction opatření jsou efektivní;
- drogová situace spíše ovlivňuje drogovou politiku, nikoliv naopak.

Z uvedených důvodů je podle Národního monitorovacího střediska nezbytné dbát u drog a drogových závislostí na to, aby nedošlo k přepínání represe, neboť ta má tendenci dominovat při hledání řešení na úkor jiných typů intervencí. Řešení motivované co nejnižšími negativními zdravotními a sociálními dopady není liberalizační.

Podle názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu je všeobecně známou skutečností, že růst počtu omamných a psychotropních látek velmi dynamický (srov. k tomu nyní aktuální problematiku syntetických drog). Zároveň je nutno vzít v úvahu, že jde o otázku vysoce odbornou, a proto se Nejvyšší soud obrátil i na specializované instituce disponující potřebnými přírodovědnými a medicínskými znalostmi, které se však ve většině případů k této problematice nevyjádřily.

Na základě shora uvedených vyjádření a závěrů, jakož i s přihlédnutím k aktuální situaci ve zneužívání omamných a psychotropních látek v České republice přistoupilo trestní kolegium Nejvyššího soudu k stanovení orientačních hodnot určujících „množství větší než malé“ u jednotlivých omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících pro účely trestního zákoníku v rozsahu uvedeném v příloze k tomuto stanovisku, a to na základě posouzení dosavadní soudní praxe zejména judikatury nižších soudů. Přitom trestní kolegium Nejvyššího soudu vyšlo z obecných cílů, jimiž jsou zejména záměry nestíhat nástroji trestního práva prosté uživatele nelegálních psychotropních látek a snížit tak veřejná zdravotní rizika a s tím související sociální náklady, dále předejít právní nejistotě na všech stranách a rozdílným v aplikaci práva v praxi a zvýšit legitimitu rozhodování orgánů činných v trestním řízení, a to za současného snížení nákladů systému vymáhání práva na potírání drogové kriminality (tj. zkrátit a zjednodušit vymáhání práva, snížit náklady na znalecké posudky a analýzy). Na základě toho přístupu stanovilo trestní kolegium Nejvyššího soudu v příloze tohoto stanoviska prahová množství s pomocí stejných objektivních kritérií u všech látek se snahou zajistit tak vnitřní konzistenci celého řešení a zvýšit jeho transparentnost a legitimitu.* V tabulce hodnot omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících, uvedených v příloze k tomuto stanovisku, jsou uvedena v posledním sloupci vpravo nejmenší množství účinné látky ve formě volné báze, jež musí být obsaženo ve směsi, dosahující svou hmotností „množství větší než malé“ dané drogy, specifikované jejím obecným názvem. Pokud je látka obsažena ve formě soli, platí pro určení jejího nejmenšího účinného množství, jež musí být obsaženo ve směsi, dosahující svou hmotností „množství větší než malé“ dané drogy, specifikované jejím obecným názvem, standardní přepočítaný počet podle molekulární hmotnosti. V některých případech je pro snazší používání uvedena přímo v tabulce hmotnost nejobvyklejší soli. Při stanovení těchto hodnot vzalo trestní kolegium Nejvyššího soudu v potaz také epidemiologické ukazatele a charakteristiky na české drogové scéně a trhu s nelegálními drogami.

Přitom trestní kolegium Nejvyššího soudu vyšlo zpravidla z hodnot určujících „množství větší než malé“, podle kterých postupovala dosavadní praxe soudů (na základě dnes již zrušeného nařízení vlády č. 467/2009 Sb. a jeho přílohy č. 2), ale současně se zaměřilo především na ty drogy, které mají podstatný význam z hlediska trendů výroby a obchodu s nelegálními drogami v České republice, a jsou proto významné i z hlediska protidrogové politiky v České republice, jak na to bylo již shora poukázáno. Z těchto hledisek bylo třeba se zaměřit především na marihuanu

* U omamných a psychotropních látek, které mají léčebné využití, byla stanovena horní hranice malého množství jako sedminásobek (průměrně) denní dávky. Tj. množství drogy/léku na týden při běžných dávkách (tj. např. u benzodiazepinů, barbiturátů, buprenorfinu či metadonu). V případě drog, které nemají léčebné využití, bylo postupováno analogicky a prahová množství byla v zásadě stanovena jako cca týdenní (průměrná) dávka. Týdenní množství bere v potaz přirozené sociální týdenní rytmy (pracovní týden, víkend), nenutí závislého občana, aby byl v každodenním kontaktu s nelegálním drogovým trhem.

(konopí) a hašiš (pryskyřici z konopí) s účinnou látkou – delta-9-tetrahydrocannabinol a také na pervitin (metamfetamin) s účinnou látkou – (+)-1-fenyl-2-methylaminopropan, zatímco u dalších drog, u kterých v praxi také došlo po přijetí trestního zákoníku k určitému nárůstu prahových hodnot (zejména kokain a heroin), je situace v podstatě stabilizovaná, a proto u nich trestní kolegium Nejvyššího soudu neshledalo (i přes určitý vzestup poptávky po kokainu v důsledku jeho nižší ceny) důvod ke změně v dosavadní praxi. Současně je však třeba konstatovat, že trestní kolegium Nejvyššího soudu u těchto drog, stejně jako u ostatních omamných a psychotropních látek, příp. přípravků je obsahujících, bude i nadále situaci velmi bedlivě sledovat, a pokud by v budoucnu došlo ke změně zmíněných východisek a předpokladů, přistoupí také u nich k potřebné úpravě prahových množství pro stanovení „množství většího než malého“.

Velmi významné z uvedených hledisek jsou zejména marihuana (konopí) a hašiš (pryskyřice konopí), u nichž podstatně vzrostlo množství účinné látky – delta-9-tetrahydrocannabinol (dále jen „THC“) – na 1,5 g oproti dosavadní praxi před účinností trestního zákoníku (0,3 g THC). Přestože k tomuto nárůstu došlo na základě určitých poznatků lékařské praxe, jak to vyplývá z vyjádření Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti, muselo trestní kolegium Nejvyššího soudu na druhé straně vzít také v úvahu, že se konzumace kanabinoidů v tuzemských podmínkách citelně rozmáhá, čemuž odpovídají také poznatky ze zprávy Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost o stavu drogové problematiky v Evropě za rok 2012.

Navíc v dosavadní praxi (na základě dnes již zrušeného nařízení vlády č. 467/2009 Sb. a jeho přílohy č. 2) trestní kolegium Nejvyššího soudu shledalo u kanabinoidů podstatný rozpor, pokud jde o minimální hranici definovaného množství účinné látky – obsahu THC u marihuany a hašiše. Třebaže objektem trestného činu podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku je ochrana společnosti před nedovoleným nakládáním s kanabinoidy, hodnoty stanovené v praxi po přijetí trestního zákoníku (na základě dnes již zrušeného nařízení vlády č. 467/2009 Sb. a jeho přílohy č. 2) nedůvodně stanoví vyšší prahové množství účinné látky THC, je-li obsažena v marihuaně, oproti THC v hašiši, a to výrazně (srov. 1 g THC v hašiši oproti 1,5 g THC v marihuaně). Uvedený rozdíl v dosavadní praxi nebyl zdůvodněn, přestože chemicky a zejména juristicky (ve smyslu zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů, a od 1. 1. 2013 i nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek) jde o látku identickou.

Z těchto důvodů trestní kolegium Nejvyššího soudu snížilo v tabulce obsažené v příloze k tomuto stanovisku minimální množství definované účinné látky – THC v případě marihuany na 1g, neboť odvozené použití výchozí hodnoty množství většího než malého pro stanovení rozsahů drogové trestné činnosti (srov. § 283, § 284 a § 285 tr. zákoníku) ukazuje nutnost zpřísnění postihu ve vztahu k marihuaně (konopí), zejména při zohlednění trendu zneužívání marihuany v České republice

a také rozvoji velkokapacitních pěstíren konopí umožňujících produkci uvedené drogy v podstatně ve větším rozsahu a s větším obsahem množství účinné látky THC. Současně proporcionálně snížilo i prahové množství „většího než malého“ na více než 10 g sušiny marihuany (konopí), zatímco prahová množství účinné látky THC a množství „většího než malého“ u hašiše ponechalo beze změny. Tímto způsobem byl také odstraněn shora uvedený nezdůvodněný rozdíl v obsahu účinné látky – THC – u marihuany a hašiše. Při tomto přístupu současně nedošlo k narušení vnitřní konzistence celého řešení prahových množství s pomocí stejných objektivních kritérií u všech látek stanovených v příloze k tomuto stanovisku, což současně bránilo vyššímu snížení prahových množství u marihuany (konopí) a neumožňovalo se více přiblížit hranicím uplatňovaným v soudní praxi před 1. 1. 2010 (0,3 g účinné látky THC a asi 10 dávek po 30 mg sušiny).

Další důležitou látkou je pervitin (metamfetamin), kde byl v posledních letech zaznamenán významný odklon od komunitní malovýroby k narůstání organizovaných forem komerčních producentů a distribučních struktur. Zjevná neúčinnost lokálních regulačních opatření k omezení dostupnosti prekurzorů sloužících k výrobě pervitinu i stále častější rizika plynoucí z obchodu s pervitinem, ale i s prekurzory sloužícími k jeho výrobě, zesiluje mezinárodní požadavky na synergická regulační opatření v rámci sjednocené a globalizované Evropy. Všechny tyto skutečnosti vedly trestní kolegium Nejvyššího soudu k závěru, že v tabulce obsažené v příloze k tomuto stanovisku přistoupilo oproti dosavadní praxi (na základě dnes již zrušeného nařízení vlády č. 467/2009 Sb. a jeho přílohy č. 2) k snížení minimálního definovaného množství účinné látky – (+)-1-fenyl-2-methylaminopropan u pervitinu (metamfetaminu) na 0,5 g (z 0,6 g), tedy v podstatě na úroveň soudní praxe před přijetím trestního zákoníku, který nabyl účinnosti od 1. 1. 2010. Obdobně trestní kolegium Nejvyššího soudu postupovalo u hydrochloridu, kde přistoupilo k proporciónálnímu snížení minimálního definovaného množství účinné látky – (+)-1-fenyl-2-methylaminopropan na 0,6 g (z 0,72 g). Současně došlo k proporciónálnímu snížení prahového množství „většího než malého“ u pervitinu (metamfetaminu) na více než 1,5 g (ze 2 g).

U ostatních omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících ponechalo trestní kolegium Nejvyššího soudu hodnoty určujících „množství větší než malé“ pro účely trestního zákoníku, a to včetně minimálního definovaného množství účinné látky, podle kterých postupovala dosavadní praxe soudů (na základě dnes již zrušeného nařízení vlády č. 467/2009 Sb. a jeho přílohy č. 2), beze změny.

Důležité je v této souvislosti také připomenout, že stanovené hodnoty v příloze tohoto stanoviska považované za „množství větší než malé“ současně tvoří výchozí úroveň pro další trestním zákoníkem předpokládané hranice (srov. zejména § 283 odst. 2 písm. c/, d/, odst. 3 písm. c/, d/ a § 284 odst. 3, 4 tr. zákoníku). „Větším rozsahem“ je podle judikatury desetinásobek množství „většího než malého“, „značným rozsahem“ je desetinásobek takto určeného většího rozsahu a „velkým

rozsahem“ pak je desetinásobek takto určeného značného rozsahu (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012, publikované pod č. 44/2013 Sb. rozh. tr., a to ve vazbě na kvalifikované skutkové podstaty podle § 283, § 284 a § 286 tr. zákoníku).

II.

Jak již bylo shora uvedeno, náleží pléna Ústavního soudu ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. Pl ÚS 13/12 (č. 259/2013 Sb.), zrušil dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů ustanovení § 289 odst. 2 tr. zákoníku, ve slovech „a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů“. Ustanovení § 289 odst. 2 tr. zákoníku tedy nyní zní: „Vláda nařízením stanoví, co se považuje za jedy ve smyslu § 283, 284 a 286 tr. zákoníku.“

Zároveň však uvedený náleží pléna Ústavního soudu ponechal v platnosti celé ustanovení § 1 nařízení vlády č. 467/2009 Sb., ač zrušil zmocnění k vydání nařízení vlády ke stanovení, jaké je množství větší než malé i u „jedů“, což vymezuje stále platné ustanovení § 1 odst. 2 cit. nařízení vlády č. 467/2009 Sb. (§ 1 odst. 1 tohoto nařízení vlády stanovuje, co se považuje za jedy ve smyslu zmocnění § 289 odst. 2 tr. zákoníku v platném a účinném znění).

S ohledem na to, že v důsledku tohoto postupu Ústavního soudu odpadlo zmocnění k vydání nařízení vlády ke stanovení, jaké je množství větší než malé i u „jedů“, musel se Nejvyšší soud zabývat i vymezením tohoto pojmu u jedů, byt zůstalo v platnosti ustanovení § 1 odst. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb.

V této souvislosti je třeba přihlídnout i k tomu, že podle uvedeného nálezu Ústavního soudu, přísluší-li normotvorná pravomoc jinému orgánu, vláda není oprávněna k jejímu výkonu na podkladě čl. 78 Ústavy (náleží ze dne 8. 3. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 50/04 /N 50/40 SbNU 443; č. 154/2006 Sb./). Jedná se o klíčovou otázku dělby moci mezi mocí legislativní a exekutivní v oblasti normotvorné. Ani zákonodárce formou obyčejných zákonů tuto pravomoc nevytváří. Principu dělby moci naopak odpovídá, že ústavní rozhraničení pravomoci stanoví limity jak orgánům moci výkonné, tak moci zákonodárné. Proto ústavní vymezení odvozené normotvorby exekutivy musí být vydáno oprávněným subjektem, nemůže zasahovat do věcí vyhrazených zákonu a musí být zřejmá vůle zákonodárce k úpravě nad zákonný standard, musí být tedy otevřen prostor pro sféru nařízení. Nařízení vlády tedy podobně jako jiný podzákoný předpis může toliko podrobněji konkretizovat problematiku upravenou v základních rysech již samotným zákonem (srov. náleží ze dne 14. 2. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 45/2000 /N 30/21 SbNU 261; č. 96/2001 Sb./, náleží ze dne 16. 10. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 5/01 /N 149/24 SbNU 79; č. 410/2001 Sb./, náleží ze dne 11. 10. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 3/95 /N 59/4 SbNU 91; č. 265/1995 Sb./ aj.). Vymezení, které jednání je trestným činem, je podle čl. 39 Listiny svěřeno toliko zákonu, k jehož vydání je podle čl. 15, čl. 41 odst. 1, čl. 45 až 48 Ústavy kompetentní toliko Parlament.

S přihlédnutím k těmto zásadním ústavněprávním přístupům a zejména vzhledem k tomu, že zrušením ustanovení § 289 odst. 2 tr. zákoníku, ve slovech „a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů“, odpadlo zákonné zmocnění k vydání vládního nařízení rovněž ohledně množství většího než malého u jedů, trestní kolegium Nejvyššího soudu v právní větě pod bodem II. tohoto stanoviska určilo, že u látek uvedených v § 1 nařízení vlády č. 467/2009 Sb. a v příloze č. 1 k tomuto vládnímu nařízení, kterou ponechal uvedený nálezn Ústavního soudu beze změny, se za „množství větší než malé“ pokládá takové množství jedu, které na základě současných vědeckých poznatků může po jednorázovém nebo opakovaném podání způsobit poškození zdraví.

III.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu stanovilo v příloze tohoto stanoviska orientační hodnoty určující „množství větší než malé“ u omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících. Tyto hodnoty slouží k vymezení uvedeného pojmu u trestného činu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku a zejména u trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. 1, 2 tr. zákoníku. U posledně zmíněného trestného činu v případě zaviněného přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu slouží tyto hodnoty i pro stanovení spodní hranice trestní odpovědnosti, což na druhé straně neznamená, že by přechovávání omamné nebo psychotropní látky v množství, které nedosahuje takového množství, bylo v souladu se zákonem, neboť jde nejen o čin protiprávní, ale také o jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti, ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o přestupcích“). Podle tohoto ustanovení musí být takové jednání za přestupek výslovně označeno v zákoně o přestupcích nebo v jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postizitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.

V ustanovení § 30 odst. 1 písm. j) zákona o přestupcích, upravujícího přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, je stanoveno, že přestupku se dopustí ten, kdo neoprávněně přechovává v malém množství pro svoji potřebu omamnou nebo psychotropní látku.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu na základě uvedených důvodů zdůrazňuje, že pokud množství omamné a psychotropní látky u pachatele, který zaviněně přechovával takovou látku pro vlastní potřebu, nedosáhne „množství většího než malého“, půjde při splnění všech ostatních zákonných znaků o přestupek na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi podle § 30 odst. 1 písm. j) zákona o přestupcích, neboť neoprávněně přechovával v malém množství pro svoji potřebu omamnou nebo psychotropní látku. Proto není správná praxe těch soudů, které při neprokázání přechovávání omamné a psychotropní látky pro vlastní potře-

bu z hlediska jejího množství, tedy „v množství větší než malém“, zprošťují obžalovaného obžaloby, jak na to upozornil ve svém vyjádření Krajský soud v Českých Budějovicích. Správně je třeba v těchto případech podle § 222 odst. 2 tr. ř. postoupit věc (žalovaný skutek) příslušnému jinému orgánu k rozhodnutí, zda se nejedná o přestupek na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi podle § 30 odst. 1 písm. j) zákona o přestupcích.

Příloha k stanovisku sp. zn. Tpjn 301/2013

Hodnoty omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících pro účely trestního zákoníku

V následující tabulce jsou uvedeny v posledním sloupci vpravo nejmenší množství účinné látky ve formě volné báze, jež musí být obsaženo ve směsi, dosahující svou hmotností „množství větší než malé“ dané drogy, specifikované jejím obecným názvem. Pokud je látka obsažena ve formě soli, platí pro určení jejího nejmenšího účinného množství, jež musí být obsaženo ve směsi, dosahující svou hmotností „množství větší než malé“ dané drogy, specifikované jejím obecným názvem standardní přepočít podle molekulární hmotnosti.

V některých případech je pro snazší používání uvedena přímo v tabulce hmotnost nejobvyklejší soli.

Typ látky (obecně vžitý název; „typ drogy“)	Mezinárodní nechráněný název (INN) v českém jazyce	Množství větší než malé	Účinná psychotropní látko	Nejmenší množství účinné psychotropní látky, jež musí obsahovat látka, označená jako droga, aby bylo její zkoumané množství považováno za větší než malé
Pervitin	Metamfetamin	více než 1,5 g	(+)-1-fenyl-2- methyloaminopropan	0,5 g 0,6 g (hydrochlorid)
Heroin	Heroin	více než 1,5 g	3,6-diacetylomorfin	0,2g 0,22 g (hydrochlorid)
Kokain	Kokain	více než 1 g	methyl ester benzoyllecgoninu	0,54 g 0,6 g (hydrochlorid)
Amfetamin (benzedrin) Dexamfetamin (dexedrin)	Amfetamin	více než 2 g	(+/-)-2-amino-1- fenylpropan (+)-2-amino-1- fenylpropan	0,73 g 1,0 g (sulfát)
Fentanyl		0,05 g	N-(1-fenethyl-4- piperidyl) propionamid	0,032 g 0,05 g (citrát)
Extáze (MDMA)	3,4-Methylen-dioxy- methamfetamin	více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,4 g práškovité či krystalické substance	1-(3,4- methylenedioxyfenyl)-2- methyloaminopropan	0,34 g 0,40 g (hydrochlorid)
Extáze (MDA)	Tenamfetamin	více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,4 g práškovité či krystalické substance	2-amino-1-(3,4- methylenedioxyfenyl) propan	0,33 g 0,40 g (hydrochlorid)

Extiáze (MDEA)	N-Ethyl MDA	více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,4 g práškovité či krystalické substance	((+/-)-N-ethyl- alfa-methyl-3,4- (methylenedioxy) fenethylamin)	0,34 g 0,40 g (hydrochlorid)
4-MTA	4-MTA	více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,4 g práškovité či krystalické substance	2-amino-1-(4- methylthio- feny)propan	0,20 g
PMMA	para-metoxi- amfetamin.	více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,4 g práškovité či krystalické substance	2-amino-1-(4- methoxyfeny)propan	0,30 g
PMMA	para-metoxi- metamfetamin	více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,4 g práškovité či krystalické substance	1-(4-methoxyfeny)-2- (methylamino)propan	0,50 g
2C-B		více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,4 g práškovité či krystalické substance	4-bromo-2,5 dimethoxyfenethylamin	0,20 g
2C-I		více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,4 g práškovité či krystalické substance	4-iodo-2,5 dimethoxyfenethylamin	0,20 g
DOB, Brolamfetamine	Brolamfetamin	více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,4 g práškovité či krystalické substance	2-amino-1-(4-brom-2,5- dimethoxyfeny)propan	0,015 g

STP, DOM		více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,4 g práškovité či krystalické substance	2-amino-1-(2,5- dimethoxy-4- methylfenyl)propan	0,015 g	
2C-T-2		více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,4 g práškovité či krystalické substance	2,5-dimethoxy-4- ethylthiofenylamin	0,100 g	
2C-T-7		více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,4 g práškovité či krystalické substance	2,5-dimethoxy-4-(n)- propylthiofenylamin	0,100 g	
DET		více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,80 g práškovité či krystalické substance	N,N-diethyltryptamin	0,200 g	
DMA	Dimethoxyamfe-tamin	více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 1 g práškovité či krystalické substance	dl-2-amino-1-(2,5- dimethoxyfenyl)propan	0,400 g	
DOET	2,5-dimethoxy-4- ethylamphetamin	více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,120 g práškovité či krystalické substance	dl-2-amino-1- (2,5-dimethoxy-4- ethylfenyl)propan	0,030 g	
AET, Monase	Etryptamin	více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,80 g práškovité či krystalické substance	3-(2-aminobutyl)indol	0,200 g	

Extáze (MMDA)	5-Methoxy-3,4-methylendioxy-amfetamin	více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 1,2 g práškovité či krystalické substance	2-amino-1-(5-methoxy-3,4-methylendioxyfenyl)propan	0,300 g
TMA	Trimethoxy-amfetamin	více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,50 g práškovité či krystalické substance	dl-2-amino-1-(3,4,5-trimethoxyfenyl)propan	0,300 g
TMA-2		více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,20 g práškovité či krystalické substance	dl-2-amino-1-(2,4,5-trimethoxyfenyl)propan	0,080 g
Methkathinon		více než 4 tablety/ kapsle nebo více než 0,80 g práškovité či krystalické substance	2-(methylamino)-1-fenylpropan-1-on	0,200 g
DMT		více než 0,60 g práškovité či krystalické substance, 0,5 l nápoje Ayahuasca	N,N-dimethyltryptamin	0,150 g
LSD (LSD-25, (+)Lysergid)	LSD LSD-25	5 papírků, tablet, želatinových kapslí nebo „kryсталů“ impregnovaných účinnou látkou	(+)-N,N-diethyllysergamid (diethylamid kyseliny d-lysergové)	0,000134 g 0,000250 g (tartarát)

Fencyklidín	Fencyklidín	50 ml olejnaté tekutiny, 1 g krystalů nebo prášku, více než 4 tablet/kapslí	1-(1-fenylcyklohexyl)piperidín	0,020 g
Desomorfin	Desomorfin	2g krystalické látky	6-desoxy-7,8-dihydromorfin	0,500 g
Etorfin	Etorfin	5 mg krystalické látky, nebo např. 1 lahvička preparátu pro veterinární užití (např. Immobilon)	6,7,8,14-tetrahydro-7alfa-2(R)-hydroxy-2-pentyl-6,14-endo-ethenooripavín	0,000100 g
Ketobemidón	Ketobemidón	více než 1 gram krystalické látky nebo 20 tbl á 5mg, 10 kapslí á 10 mg nebo 20 ampulí á 5mg pro injekční aplikaci (Cliradon, Ketogan, Ketodur, Cymidon, Ketorax...)	4-(3-hydroxyfenyl)-1-methyl-4-propionylpiperidín	0,100 mg
4-Methylaminorex	4-Methylaminorex	0,5 g krystalů nebo prášku, více než 4 tablet/kapslí	(+/-)-cis-2-amino-5-fenyl-4- methyl-2-oxazolín	0,100g
DMHP		1 g krystalů nebo prášku	3-(1,2-dimethylheptyl)-1-hydroxy-7,8,9,10-tetra-hydro-6,6,9-trimethyl-6H-dibenzob, dpyran	0,200 g

N-Hydroxy MDA	N-Hydroxy MDA	1 g krystalů nebo prášku, více než 4 tablet/kapslí	+/-)-N[alfa-methyl-3,4-(methylendioxy)fenethyl] hydroxylamin	0,500g
Parahexyl		1 g krystalů nebo prášku	3-hexyl-1-hydroxy-7,8,9,10-tetrahydro-6,6,9-tri-methyl-6H-dibenzol[b,d]pyran	0,200 g
Rolityklidin (PHP, PCPY)	Rolityklidin	1 g krystalů nebo prášku, více než 4 tablet/kapslí	1-(1-fenylcyklohexyl)pyrrolidin	0,020 g
Tenocyklidin (TCP Marihuana)	Tenocyklidin Konopí	1 g krystalů nebo prášku, více než 4 tablet/kapslí více než 10 gramů sušiny	1-1-(2-thienyl)cyklohexylpiperidin delta-9-tetrahydrocannabinol	0,010 g 1 g
Hašiš	Pryskyřice z konopí	více než 5 gramů	delta-9-tetrahydrocannabinol	1 g
Lysohlávky a další houby obsahující psilocin a/nebo psilocybin (plodnice)	Psilocin Psilocybin	Více než 40 plodnic houby	Psilocin: 3-(2-dimethylaminoethyl)-4-hydroxyindol). Psilocybin: N,N-dimethyl-0-fosforyl-4-hydroxytryptamin.	0,05 g báze (psilocinu) nebo odpovídající množství psilocybinu (fosfátového esteru psilocinu)
Lysohlávky a další houby obsahující psilocin a/nebo psilocybin (mycelium)	Psilocin Psilocybin	Více než 40 gramů agaru (nebo jiné živné půdy) s myceliem	Psilocin: 3-(2-dimethylaminoethyl)-4-hydroxyindol). Psilocybin: N,N-dimethyl-0-fosforyl-4-hydroxytryptamin.	0,05 g báze (psilocinu) nebo odpovídající množství psilocybinu (fosfátového esteru psilocinu)

Khat	Kathinon	80 g čerstvého rostlinného materiálu 200g čerstvé organické hmoty nebo 25 g sušiny kaktusů rodu <i>Lophophora Williamsi</i> , <i>Echinopsis pachanoi</i> , <i>Echinopsis peruviana</i> , <i>Trichocereus bridgesii</i> ; <i>cuzcoensis</i> ; <i>fulvianus</i> ; <i>pachanoi</i> .	(-)-2-aminopropiofenon	4 g
Meskalin	Meskalin		3,4,5-trimethoxyfenethylamin	0,75 g
Bezítramid	Bezítramid		2,2-difenylyl-4-[4-(3-propionyl-2-oxo-2,3-dihydrobenzimidazol-1-yl)piperidino]butyronitril	105 mg
Dextromoramid	Dextromoramid		1-[(3S)-2,2-difenylyl-3-methyl-4-(morfolin-4-yl)butanoyl]pyrrolidin	280 mg
Difenoxylát	Difenoxylát		Ethyl-4-fenyl-1-(3,3-difenylyl-3-kyanpropyl)piperidin-4-karboxylát	105 mg
Fenazocin	Fenazocin		(2RS,6R,11R)-6,11-dimethyl-3-fenethyl-1,2,3,4,5,6-hexahydro-2,6-methano-3-benzazocin-8-ol	21 mg

Fentanyl	Fentanyl 1,2			N-fenyl-N-[1-(2-fenylethyl)piperidin-4-yl]propanamid	8,4 mg
Hydrokodon	Hydrokodon			4,5 α -epoxy-3-methoxy-17-methylmorfinan-6-on	105 mg
Hydromorfon	Hydromorfon 20			4,5 α -epoxy-3-hydroxy-17-methylmorfinan-6-on	140 mg
Nikomorfin	Nikomorfin			(4,5 α -epoxy-17-methylmorfinan-7-en-3,6 α -diyldimikotinát	210 mg
Opium	Opium				0,7 g
Oxykodon	Oxykodon 750/30 -P			(5R,9R,13S,14S)-14-hydroxy-3-methoxy-17-methyl-4,5-epoxymorfinan-6-on	525 mg
Pethidin	Pethidin			Ethyl-4-fenyl-1-methylpiperidin-4-karboxylát	2,8 g
Piritramid	Piritramid 45			1'-(3,3-difenyl-3-kyanopropyl)-1,4'-bipiperidin-4'-karbamid	315 mg
Thebakon	Thebakon			[(5R,9R,13S,14R)-4,5-epoxy-3-methoxy-N-methylmorfin-6-en-6-yl]acetát	105 mg

Tilidin	Tilidin		Ethyl-(1R,2R)-2-(dimethylamino)-1-fenylpiperidin-3-en-1-karboxylát	1,4 g
Acetyldihydrokodein	Acetyldihydro-kodein		(4,5 α -epoxy-3-methoxy-17-methylmorfinan-6 α -yl)acetát	210 mg
Dextropropoxyfen	Dextropropoxy-fen		[1S,2R-1-benzyl-3-(dimethylamino)-1-fenyl-2-methylpropyl]propanoát	1,4 g chlorid, 2,1 g napsylát
Dihydrokodein	Dihydrokodein		4,5 α -epoxy-3-methoxy-17-methylmorfinan-6 α -ol	1,05 g
Morfin	Morfin		7,8-didehydro-4,5-epoxy-17-methylmorfinan-3,6-diol	300 mg 390 mg (hydrochlorid)
Ethylmorfin	Ethylmorfin		4,5 α -epoxy-3-ethoxy-17-methyl-7,8-didehydromorfinan-6 α -ol	350 mg
Folkodín	Folkodín		4,5 α -epoxy-3-ethoxy-17-methyl-3-[2-(morfolin-4-yl)ethoxy]-7,8-didehydromorfinan-6 α -ol	350 mg

Kodein	Kodein 0.2-O		4,5 α -epoxy-3-methoxy-17-methyl-7,8-didehydromorfinan-6 α -ol	0,7 g
Buprenorfin (Subutex®, Suboxone®, atd.)	Buprenorfin		21-cyklopropyl-7-alfa-[(S)-1-hydro-1,2,2-trimethylpropyl]-6,14-endo-ethano-6,7,8,14-tetrahydrooripavin	52 mg 56 mg (hydrochlorid)
Metadon	Methadon		4,4-difenyli-6-dimethylamino-3-heptanon	500 mg 560 mg (hydrochlorid)
Dexamfetamin	Dexamfetamin		(S)-1-fenylpropan-2-ylamin	105 mg
Flunitrazepam	Flunitrazepam		5-(2-fluorfenyl)-1-methyl-7-nitro-1,3-dihydro-2H-1,4-benzodiazepin-2-on	7 mg
Metachalon (dířve Methakvalon)	Metachalon (dířve Methakvalon)		2-methyl-3-(2-methylfenyl)chinzolin-4(3H)-on	1,4 g
Methyifenidát	Methyifenidát		Methyl-(RS)-fenyl-[(RS)-piperidin-2-yl]acetát	210 mg
Sekobarbital	Sekobarbital		Kyselina 5-allyl-5-(1-methylbutyl)barbiturová	0,7 g
Amobarbital	Amobarbital		Kyselina 5-ethyl-5-isopentylbarbiturová	0,7 g

Cyklobarbitál	Cyklobarbitál		Kyselina 5-(1-cyklohex-1-en-1-yl)-5-ethylbarbiturová	1,4 g
Glutethimid	Glutethimid		(RS)-3-ethyl-3-fenylpiperidin-2,6-dion	1,75 g
Pentazocin	Pentazocin 0,2-O,P		(2RS,6RS,11RS)-6,11-dimethyl-3-(3-methylbut-2-en-1-yl)-1,2,3,4,5,6-hexahydro-2,6-methano-3-benzazocin-8-ol	1,4 g
Pentobarbitál	Pentobarbitál		5-ethyl-5-[(1RS)-1-methylbutyl]pyrimidin-2,4,6(1H,3H,5H)-trion	0,7 g
Alprazolam	Alprazolam		8-chlor-6-fenyl-1-methyl-4H-[1,2,4]triazol[4,3-a]-[1,4]benzodiazepin	7 mg
Amfepramon	Amfepramon		2-(diethylamino)-fenylpropan-1-on	525 mg
Barbitál	Barbitál		5,5-diethylpyrimidin-2,4,6(1H,3H,5H)-trion	3,5 g
Bromazepam	Bromazepam		7-brom-5-(pyridin-2-yl)-1,3-dihydro-2H-1,4-benzodiazepin-2-on	70 mg

Brotizolam	Brotizolam		2-brom-4-(2-chlorfenyl)-9-methyl-6H-thieno[3,2-f][1,2,4]triazolo[4,3-a][1,4]diazepin	1,75 mg
Butobarbital	Butobarbital		5-butyl-5-ethylpyrimidin-2,4,6(1H,3H,5H)-trion	1,05 g
Estazolam	Estazolam		8-chlor 6-fenyl-4H-s-triazolo[4,3-a][1,4]benzodiazepin	
Ethchlorvynol	Ethchlorvynol		1-chlor-3-ethylpent-1-en-4-in-3-ol	3,5 g
Ethyl-loflazepát (dříve Ethylloflazepát)	Ethyl-loflazepát (dříve Ethylloflazepát)		Ethyl-7-chlor-5-(2-fluorfenyl)-2,3-dihydro-2-oxo-1H-1,4-benzodiazepin-3-karboxylát	14 mg
Fenobarbital	Fenobarbital		5-ethyl-5-fenylpyrimidin-2,4,6(1H,3H,5H)-trion	0,7 g
Fentermin	Fentermin		2-benzylpropan-2-ylamin	105 mg
Fludiazepam	Fludiazepam		7-chlor-5-(2-fluorfenyl)-7-1,3-dihydro-1-methyl-2H-1,4-benzodiazepin-2-on	5,25 mg

Flurazepam	Flurazepam	7-chlor-1-[2-(diethylamino)ethyl]-5-(2-fluorfenyl)-1,3-dihydro-2H-1,4-benzodiazepin-2-on	210 mg
Halazepam	Halazepam	7-chlor-5-fenyl-1-(2,2,2-trifluorethyl)-1,3-dihydro-2H-1,4-benzodiazepin-2-on	0,7 g
Chlordiazepoxid	Chlordiazepoxid	7-chlor-5-fenyl-2-(methylamino)-3H-1,4-benzodiazepin-4-oxid	350 mg
Kamazepam	Kamazepam	[(RS)-7-chlor 2,3-dihydro-5-fenyl-1-methyl-2-oxo-1H-1,4-benzodiazepin-3-yl]dimethylkarbamát	210 mg
Klobazam	Klobazam	7-chlor-5-fenyl-1-methyl-1,5-dihydro-3H-1,5-benzodiazepin-2,4-dion	140 mg
Klonazepam	Klonazepam	5-(2-chlorfenyl)-7-nitro-1,3-dihydro-2H-1,4-benzodiazepin-2-on	56 mg
Diazepam	Diazepam	7chlor-5-fenyl-1-methyl-1,3-dihydro-2H-1,4-benzodiazepin-2-on	70 mg

Oxazepam	Oxazepam		(3R)-7-chlor-5-fenyl-3-hydroxy-2,3-dihydro-1H-1,4-benzodiazepin-2-on	350 mg
Klorazepová kyselina (dříve Klorazepát)	Klorazepová kyselina (dříve Klorazepát)		Kyselina (3R)-7-chlor-5-fenyl-2-oxo-2,3-dihydro-1H-1,4-benzodiazepin-3-karboxylová	140 mg
Loprazolam	Loprazolam		6-(2-chlorfenyl)-2,4-dihydro-2-[(Z)-4-methylpiperazin-1-ylmethylfen]-8-nitro-1H-imidazo[1,2-a][1,4]benzodiazepin-1-on	7 mg
Lorazepam	Lorazepam		(3R)-7-chlor-5-(2-chlorfenyl)-3-hydroxy-2,3-dihydro-1H-1,4-benzodiazepin-2-on	17,5 mg
Mazindol	Mazindol		(RS)-5-(4-chlorfenyl)-2,5-dihydro-3H-imidazol[2,1- α]isoindol-5-ol	7 mg
Medazepam	Medazepam		7-chlor-5-fenyl-2,3-dihydro-1-methyl-1H-1,4-benzodiazepin	140 mg
Meprobamát	Meprobamát		(2-methyl-2-propylpropan-1,3-diyldikarbamat	8,4 g

Methyfenobar-bital	Methyfenobar-bital	(RS)-5-ethyl-5-fenyl-1-methylpyrimidin-2,4,6(1H,3H,5H)-trion	3,5 g
Methyprylon	Methyprylon	3,3-diethyl-5-methylpiperidin-2,4-dion	1,4 g
Midazolam	Midazolam	8-chlor-6-(2-luorofenyl)-1-methyl-4H-imidazo[1,5-a][1,4]benzodiazepin	105 mg
Nitrazepam	Nitrazepam	5-fenyl-7-nitro-1,3-dihydro-2H-1,4-benzodiazepin-2-on	35 mg
Nordazepam	Nordazepam	7-chlor-5-fenyl-2,3-dihydro-1H-1,4-benzodiazepin-2-on	105 mg
Pemolin	Pemolin	(RS)-2-amino-5-fenyl-4,5-dihydroxazol-4-on	280 mg
Pipradrol	Pipradrol	difenyl(2-piperidyl)methanol	210 mg
Prazepam	Prazepam	7-chlor-1-(cyklopropylmethyl)-5-fenyl-1,3-dihydro-2H-1,4-benzodiazepin-2-on	210 mg
Temazepam	Temazepam	(3RS)-7-chlor-5-fenyl-3-hydroxy-1-methyl-2,3-dihydro-1H-1,4-benzodiazepin-2-on	140 mg

Triazolam	Triazolam		8-chlor-6-(2-chlorfenyl)-1-methyl-4H-1,2,4-triazolo[4,3-a][1,4]benzodiazepin	1,75 mg
Vinylbital	Vinylbital		Kyselina (RS)-5-(1-methylbutyl)-5-vinylbarbiturová	1,05 g
Zolpidem	Zolpidem		N,N-dimethyl-2-[6-trimethyl-2-(4-tolyl)imidazo[1,2-a]pyridin-3-yl]acetamid	70 mg
Karfentanil			methyl-1-(2-fenylethyl)-4-(N-fenylpropanamido)piperidin-4-karboxylát	1 mikrog
Tapentadol			3-[(1R,2R)-3-(dimethylamino)-1-ethyl-2-methylpropyl]fenol	0,3 g
AM-2201		více než 1,25 g sušené rostlinné směsi nebo více než 0,0125 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	[1-(5-fluorpentyl)-1H-indol-3-yl](naftalen-1-yl)methanon	0,0125 g

μ bk-PMMA		více než 4 tablety / kapsle nebo více než 0,3 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	2-amino-1-(4-methoxyfenyl)propan-1-on	0,3 g
bk-PMMA		více než 4 tablety / kapsle nebo více než 0,5 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	1-(4-methoxyfenyl)-2-(methylamino) propan-1-on	0,5 g
Bromo-Dragonfly		více než 4 papírky / tablety / kapsle / kousky želatiny nebo více než 0,001 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	2-amino-1-(8-brombenzol[1,2-b;4,5-b']difuran-4-yl)propan	0,001 g
Butylon		více než 4 tablety / kapsle nebo více než 0,5 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	2-(methylamino)-1-(3,4-tmethylendioxyfenyl)butan-1-on	0,5 g

CP-47,497	více než 1,25 g sušené rostlinné směsi nebo více než 0,0125 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	2-[(1R,3S)-3- hydroxyklohexyl]- 5-(2-methyl-oktan-2- yl)fenol	0,0125 g
CRA-13	více než 1,25 g sušené rostlinné směsi nebo více než 0,0125 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	(naftalen-1-yl)[4- (pentyloxy)naftalen-1- yl]methanon	0,0125 g
DBZP	více než 4 tablety / kapsle nebo více než 0,4 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	1,4-dibenzylpiperazin	0,4 g
DOC	více než 4 papírky / tablety / kapsle / kousky želatiny nebo více než 0,01 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	2-amino-1-(4-chlor-2,5- dimethoxyfenyl)propan	0,01 g

DOI	více než 4 papírky / tablety / kapsle / kousky želatiny nebo více než 0,01 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	2-amino-1-(4-jod-2,5-dimethoxyfenyl)propan	0,01 g
Fiefedron	více než 4 tablety / kapsle nebo více než 0,5 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	1-(4-fluorfenyl)-2-(methylamino)propan-1-on	0,5 g
4-FMP-M	více než 4 tablety / kapsle nebo více než 0,4 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	1-(4-fluorfenyl)-2-(methylamino)propan	0,4 g
JWH-018	více než 1,25 g sušené rostlinné směsi nebo více než 0,0125 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	(naftalen-1-yl)(1-pentyl-1H-indol-3-yl)methanon	0.0125 g

JWH-073	více než 1,25 g sušené rostlinné směsi nebo více než 0,0125 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	(naftalen-1-yl)(1- butyl-1H-indol-3- yl)methanon	0,0125 g
JWH-081	více než 1,25 g sušené rostlinné směsi nebo více než 0,0125 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	(4-methoxynaftalen-1- yl)(1-pentyl-1H-indol- 3-yl)methanon	0,0125 g
JWH-122	více než 1,25 g sušené rostlinné směsi nebo více než 0,0125 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	(4-methylnaftalen-1- yl)(1-pentyl-1H-indol- 3-yl)methanon	0,0125 g
JWH-200	více než 1,25 g sušené rostlinné směsi nebo více než 0,0125 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	[1-(2-(morfolin-4- yl)ethyl)-1H-indol- 3-yl](naftalen-1- yl)methanon	0,0125 g

JWH-250	více než 1,25 g sušené rostlinné směsi nebo více než 0,0125 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	2-(2-methoxyfenyl)-1- (1-pentyl-1H-indol-3- yl)ethan-1-on	0,0125 g
JWH-398	více než 1,25 g sušené rostlinné směsi nebo více než 0,0125 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	(4-chlornaftalen-1-yl) (1-pentyl-1H-indol-3- yl)methanon	0,0125 g
MBZP	více než 4 tablety / kapsle nebo více než 0,4 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	1-benzyl-4- methylpiperazin	0,4 g
mCPP	více než 4 tablety / kapsle nebo více než 0,4 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	1-(3- chlorfenyl)piperazin	0,4 g

MDAI	více než 4 tablety / kapsle nebo více než 0,5 g rystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	5,6-methylenedioxy-2-aminoindan	0,5 g
MDPV	více než 4 tablety / kapsle nebo více než 0,05 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	1-(3,4-methylenedioxyfenyl)-2-pyrrolidin-1-yl)pentan-1-on	0,05 g
4-MEC	více než 4 tablety / kapsle nebo více než 0,5 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	2-(ethylamino)-1-(4-methylfenyl)propan-1-on	0,5 g
Mefedron	více než 4 tablety / kapsle nebo více než 0,5 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	2-(methylamino)-1-(4-methylfenyl)propan-1-on	0,5 g
Methylon	více než 4 tablety / kapsle nebo více než 0,5 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	2-(methylamino)-1-(3,4-methylenedioxyfenyl)propan-1-on	0,5 g

Nafyron	více než 4 tablety / kapsle nebo více než 0,5 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	1-(naftalen-2-yl)-2-(pyrrolidin-1-yl)pentan-1-on	- 0,5 g
pFPP	více než 4 tablety / kapsle nebo více než 0,25 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	1-(4-fluorfenyl)piperazin	0,25 g
Salvinorin A	více než 2 g sušených listů rostliny Salvia Divinorum	methyl(2S,4aR,6aR,7R,9S,10aS,10 bR)-9-acetoxy-2-(furan-3-yl)-6a,10b-dimethyl-4,10-dioxododekahydro-2H-benzof[1]isochromen-7- karboxylát	0,002 g
TFMPP	více než 4 tablety / kapsle nebo více než 0,4 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	1-[3-(trifluormethyl)fenyl]piperazin	0,4 g

BZP, benzyloperazin		více než 4 tablety / kapsle nebo více než 0,4 g krystalické nebo práškovité substance obsahující účinnou látku	1-Benzylpiperazin	0,4 g
Ketamin			(RS)-2-(2-chlorofenyl)-2-(methylamino)cyclohexan-1-on	0,3 g

Uvedení přesného údaje o tom, od kdy se vazba počítá, není obligatorní součástí výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby podle § 68 odst. 1 tr. ř., ale musí být obsaženo alespoň v odůvodnění usnesení. Není-li takový údaj ve výroku usnesení, je vyloučeno vyhotovit zjednodušené usnesení, které neobsahuje odůvodnění s odkazem na ustanovení § 136 odst. 3 tr. ř.

(Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014,
sp. zn. Tpjn 302/2013)

Z o d ů v o d n ě n í :

Předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu podle § 21 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zák. č. 6/2002 Sb.“), a čl. 14 odst. 1 písm. f) Jednacího řádu Nejvyššího soudu navrhl, aby trestní kolegium Nejvyššího soudu zaujalo stanovisko k otázce, zda výrok usnesení o vzetí obviněného do vazby má obsahovat přesný údaj, od kdy se vazba započítává (§ 72a odst. 4 tr. ř.). Tento návrh učinil na základě podnětu nejvyššího státního zástupce ze dne 25. 7. 2013 a na základě doporučení evidenčního senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013.

Z předloženého podnětu vyplývá, že Nejvyšší státní zastupitelství obdrželo ze soustavy státního zastupitelství informaci o rozdílné rozhodovací praxi soudů při rozhodování o vzetí obviněného do vazby. Nejednotnost praxe soudů spočívá v rozdílném obsahu výroku takového usnesení, a to konkrétně v tom, že některé soudy ve výroku usnesení uvádějí datum a čas, odkdy se vazba započítává, jiné soudy tento údaj uvádějí pouze v odůvodnění usnesení a některé soudy takový údaj neuvádějí ani tam.

Tuto aplikační nejednotnost nejvyšší státní zástupce demonstroval jak obsahem informace, kterou si vyžádal z celé soustavy státního zastupitelství, tak opisy několika přiložených usnesení soudů prvního i druhého stupně. Svá zjištění uzavřel konstatováním, že celorepublikově převažujícím postupem je uvádění údaje o započítání vazby zadržovaného obviněného do usnesení o jeho vzetí do vazby, v menším (ale významném počtu případů) je údaj o započítání vazby uváděn toliko v odůvodnění tohoto usnesení a konečně existují případy, kdy údaj o započítání vazby není uveden ani ve výroku, ani v odůvodnění takového usnesení (tyto případy jsou sice nejméně četné, ale přesto i zde je určitá významnost, neboť se týkají několika okresů).

Nejvyšší státní zástupce ve svém podnětu dále uvedl, že jde o problematiku, kterou právní úprava výslovně neřeší, není řešena ani v judikatuře a ani odborná literatura se k ní nestaví zcela jednotně. Po následném zevrubném rozboru řeše-

né problematiky (s poukazem na příslušná ustanovení trestního řádu, relevantní odbornou literaturu a některé nálezy Ústavního soudu České republiky) se přiklonil k prvnímu z uvedených způsobů řešení, tedy že údaj o započítání vazby by měl být součástí výroku o vzetí zadržného obviněného do vazby.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu si před zaujetím stanoviska vyžádalo podle § 21 odst. 3 zák. č. 6/2002 Sb. vyjádření od Ministerstva spravedlnosti České republiky, Ministerstva vnitra České republiky, Nejvyššího státního zastupitelství, předsedů vrchních a krajských soudů, právnických fakult v Praze, v Brně, v Plzni a v Olomouci, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky a České advokátní komory. Jmenovaným orgánům a institucím zaslalo návrh stanoviska s tímto původním zněním právní věty:

Součástí výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby podle § 68 odst. 1 tr. ř. je i přesné uvedení času (dne, hodiny a minuty), od kdy se vazba započítává.

S takto formulovaným návrhem právní věty (a s jejím odůvodněním) vyjádřily některé z oslovených orgánů a institucí souhlas, jiné nesouhlas.

Takřka bez výhrad se s návrhem stanoviska ztotožnilo Nejvyšší státní zastupitelství a za věcně správný a přiléhavě odůvodněný jej považoval i Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Za zcela důvodný, potřebný a dobře odůvodněný považoval předložený návrh také odbor dohledu Ministerstva spravedlnosti České republiky. Krajský soud v Českých Budějovicích vyjádřil souhlas se zněním právní věty návrhu stanoviska, domníval se však, že negativní rozhodnutí o případně uplatněných zárukách, jimiž by měla být vazba obviněného nahrazena, není nutné. Souhlas s návrhem stanoviska v zásadě vyslovil i Krajský soud v Praze (včetně okresních soudů v okruhu jeho působnosti – s výjimkou Okresního soudu v Kladně) a Krajský soud v Brně (rovněž včetně okresních soudů v okruhu jeho působnosti – s výjimkou Okresního soudu v Uherském Hradišti).

Naproti tomu jiná připomínková místa s navrhovaným stanoviskem vyslovila nesouhlas. Zásadní nesouhlas projevil především Okresní soud v Liberci (jemu nadřízený Krajský soud v Ústí nad Labem se přitom k předloženému návrhu nevyjádřil), který své výhrady shrnul v podstatě do čtyř bodů: I. Uvedení takového údaje nemá oporu v trestním řádu ani jiném právním předpisu. II. Uvádění časového údaje ve výroku usnesení nemá žádný reálný přínos pro orgány činné v trestním řízení, protože orgány činné v trestním řízení při zkoumání podmínek pro vzetí do vazby a jejího trvání musí vždy zkoumat celý spis a nesmějí se spoléhat pouze na obsah předchozího rozhodnutí. III. Časový údaj nemá význam ani pro obviněného, protože s relevantními skutečnostmi musí být seznámen již v průběhu vazebního zasedání i v ústním odůvodnění usnesení a vždy si je vědom, kdy byla jeho osobní svoboda omezena. IV. Výrok o době počátku vazby je pouze potenciálním zdrojem interpretačních problémů, protože vyvolává nejasnosti ohledně své formy, možnosti opravných prostředků, závaznosti a nezměnitelnosti.

Zveřejnění stanoviska v navrhovaném znění považoval za nevhodné Krajský soud v Plzni a připomínky k němu vznesl i Krajský soud v Ostravě. Také zbývající připomínková místa, která se k návrhu stanoviska vyjádřila (legislativní odbor Ministerstva spravedlnosti České republiky a oba vrchní soudy), projevila s návrhem stanoviska nesouhlas; bylo jim však společné, že považovaly za přijatelný způsob řešení, pokud by údaj o okamžiku, od něhož se počítá doba omezení obviněného na osobní svobodě, byl obsažen až (a jen) v odůvodnění usnesení o vzetí obviněného do vazby podle § 68 odst. 1 tr. ř.

Z dosud uvedeného je zřejmé, že otázka, která má být stanoviskem trestního kolegia Nejvyššího soudu vyřešena, není zákonnou úpravou jednoznačně upravena, takže pro její řešení teoreticky přicházejí v úvahu všechny tři ze způsobů rozhodnutí zmíněných v podnětu nejvyššího státního zástupce.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu po diskusi nad původním návrhem stanoviska a s přihlédnutím k názorům jednotlivých připomínkových míst dospělo k závěru, že potřebám soudní praxe bude nejvíce odpovídat způsob řešení uvedený v právní větě schváleného stanoviska. Je tomu tak především z následujících důvodů:

Jak konstatoval ve svém podnětu již nejvyšší státní zástupce, zákon (trestní řád) posuzovanou záležitost výslovně neupravuje. K tomu je třeba dodat, že blíže není upravena ani v tzv. podzákoných normách (například ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti České republiky ze dne 23. 12. 1991, č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů, v instrukci Ministerstva spravedlnosti České republiky ze dne 3. 12. 2001, č.j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, ve znění pozdějších předpisů, ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti České republiky ze dne 21. 4. 1994, č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů, příp. jinde).

Posuzovaná problematika však není doposud řešena ani v judikatuře a odborná literatura se k ní nestaví zcela jednotně.

Pokud jde o zákonnou právní úpravu, vlastní rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby je zakotveno v § 68 tr. ř. (ve spojení s § 73b odst. 1, větou první, tr. ř.) a v § 69 odst. 5 tr. ř. (ve spojení s § 73b odst. 1, větou druhou, § 77 odst. 2 a § 314b odst. 2 tr. ř.). První z těchto ustanovení je provedením čl. 8 odst. 5 Listiny základních práv a svobod, který umožňuje vzetí obviněného do vazby jen z důvodů a na dobu stanovenou zákonem (§ 67 a § 72a tr. ř.) a na základě rozhodnutí soudu (srov. již výše citovaná ustanovení).

Pokud jde o odbornou literaturu, podle té starší (srov. Růžek, A. a kol. Trestní řád. Komentář. 1. díl. Praha: Panorama, 1981, str. 198) „ve výrokové části pozitivního usnesení o vzetí do vazby je nutno kromě jiného uvést den a hodinu, odkdy se počítá vazba (srov. § 72 odst. 2 tr. ř.)“. Z tohoto názoru zřejmě vycházeli i autoři té novější (srov. Jelínek, J., Říha, J., Sovák, Z., Rozhodnutí ve věcech trestních,

2., aktualizované a přepracované vydání, Praha: Leges, 2008, str. 291 a 292), kteří takovouto formulaci výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby vypracovali jako vzorový příklad výroku usnesení soudu při rozhodování o vazbě.

Naproti tomu již v osmdesátých letech minulého století byly tehdejšími Nejvyšším soudem ČSR vedeny soudy nižších stupňů naopak k tomu, že předmětné časové údaje není důvod ve výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby uvádět (srov. Zprávy o průzkumu a zhodnocení praxe soudů při rozhodování o důvodnosti vzetí do vazby a propuštění z vazby na svobodu sp. zn. Tpj 99/84 a sp. zn. Tpj 104/88, publikované v Bulletinu bývalého Nejvyššího soudu ČSR).

Jiná judikatura obecných soudů k řešené problematice neexistuje a zevrubněji se jí nezabýval ani Ústavní soud České republiky (dále jen „Ústavní soud“). Ten pouze k námitce stěžovatele, že v rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby chybí údaj o okamžiku jeho omezení na osobní svobodě, v odůvodnění svého usnesení ze dne 27. 6. 2006, sp. zn. III. ÚS 460/06, uvedl, že: *„Pokud se samotného neuvedení údaje okamžiku omezení osobní svobody týče, tato skutečnost je (bez dalších právně významných okolností) pro vlastní napadená rozhodnutí o vzetí stěžovatele do vazby irelevantní (jinak by tomu mohlo být zejména v případech této výhrady uplatněné v souvislosti s odkazem na § 69 odst. 4 a 5, § 76 odst. 4 nebo § 77 tr. ř.)“*.

Danou problematikou se Ústavní soud explicitně nezabýval ani ve svém nálezu ze dne 5. 9. 2007, sp. zn. I. ÚS 1947/07 (v něm řešil především otázku zákazu reformace in peius při rozhodování obecných soudů o vazbě obviněného). Pouze disentující členka senátu v odůvodnění svého odlišného názoru k nastolené otázce uvedla: *„Část výroku stanovící počátek omezení osobní svobody obviněného, o jehož vzetí do vazby se rozhoduje, není obligatorním výrokem rozhodnutí podle ustanovení § 68 odst. 1 tr. ř., a i když zpravidla ve výroku tohoto rozhodnutí je údaj o počátku vazby uváděn, nejedná se o «započítávání vazby». Teprve až v řízení o započítání vazby a trestu podle § 334 tr. ř. rozhoduje soud o skutečném «započítání vazby», a to logicky v situaci, kdy byl trest odnětí svobody skutečně uložen a výkon tohoto trestu nařízen. V ustanovení § 334 odst. 1, věty druhé, tr. ř. je výslovně stanoveno, že vazba se započítá podle stavu ke dni nařízení výkonu trestu, a to od doby, kdy osobní svoboda obviněného byla omezena. Toto ustanovení dostatečně zajišťuje, že soud rozhodne na základě přesně zjištěných skutečností týkajících se již vykonané vazby. V usnesení o vzetí do vazby podle § 68 odst. 1 tr. ř. má význam uvedení data a času toliko z hlediska stanovení počátku omezení osobní svobody obviněného, připojování další části výroku v souvislosti se započítáním vazby je v této fázi řízení předčasné.“*

Řešené problematiky se okrajově dotýká rovněž další nález Ústavního soudu ze dne 11. 1. 2007, sp. zn. I. ÚS 530/06, v něm byla řešena především otázka vztahující se k určení počátku omezení osobní svobody obviněného. Ústavní soud sice oběma nižším obecným soudům vytknul, že se blíže nezabývaly námitkami

obviněného stran skutečného omezení jeho osobní svobody, nepovažoval však za nesprávné, nezákonné a ani za protiústavní, pokud ve výroku usnesení okresního soudu, jímž byl stěžovatel podle § 68 odst. 1 tr. ř. vzat do vazby z důvodů uvedených v ustanovení § 67 písm. a), b) a c) tr. ř., byl obsažen i údaj o dni a hodině, od kdy se vazba „započítává“.

Všechny až dosud uvedené názory svědčí o tom, že teoretický a praktický přístup k řešení dané problematiky nebyl ani v minulosti jednotný. To bylo nepochybně dáno především tím, že ani dřívější právní úprava rozhodování soudů o vzetí obviněného do vazby nebyla jednoznačně formulována. V tomto směru nedošlo ani v následujících letech k výraznějšímu posunu, přestože tato právní úprava se od počátku devadesátých let vícekrát měnila a konkretizovala ve smyslu kvalitnějšího zajištění práv obviněného (srov. z poslední doby například novely trestního řádu č. 330/2011 Sb., č. 341/2011 Sb., č. 348/2011 Sb., č. 357/2011 Sb. a č. 459/2011 Sb.). V důsledku těchto změn nastal určitý posun v chápání šíře zajištění práv obviněných vzatých do vazby i v řešení praktických problémů soudů při rozhodování v těchto věcech, a to spíše ve směru prosazení druhého závěru, tedy uvádění přesného určení okamžiku vzetí do vazby nikoliv ve výroku, nýbrž v odůvodnění usnesení o vzetí do vazby.

Usnesení o vzetí obviněného do vazby musí nyní obsahovat všechny obecné náležitosti usnesení uvedené v ustanovení § 134 tr. ř. (podle jeho odst. 2 je mimo jiné třeba v odůvodnění, jestliže to přichází podle povahy věci v úvahu, zejména uvést skutečnosti, které byly vzaty za prokázané, i důkazy a právní úvahy, na jejichž podkladě posuzoval soud prokázané skutečnosti podle příslušných ustanovení zákona). Takové usnesení musí obsahovat i náležitosti zvláštní, které jsou uvedené v ustanovení § 73c tr. ř. (byť tyto se vztahují také k odůvodnění rozhodnutí). Z těchto důvodů zasluhuje pozornost zejména důvod uvedený v § 73c písm. b) tr. ř., podle něhož je třeba v odůvodnění usnesení o vzetí obviněného do vazby uvést také konkrétní skutečnosti, ze kterých jsou dovozovány důvody vazby, popřípadě okolnosti uvedené v § 68 odst. 3 a 4 a v § 72a odst. 3 tr. ř.

Podle aktuálního komentáře k trestnímu řádu (srov. Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. § 1 až § 156. 7. vydání. Praha: C.H. Beck. 2013. str. 903) „*usnesení o vzetí obviněného do vazby musí obsahovat mimo jiné též i výrok o vzetí do vazby s poukazem na některý z důvodů vazby podle § 67 či 68 tr. ř.*“, dále že „*v odůvodnění tohoto usnesení je nutno uvést i to, jaké další procesní úkony předcházely rozhodnutí o vzetí do vazby (např. příkaz k zatčení, zadržení)*“, a dále „*i to, od kdy začíná vazba*“. To by mohlo svědčit pro úvahu, že údaj o okamžiku, od kdy se vazba počítá, není zapotřebí uvádět již ve výroku takového usnesení, nýbrž postačuje uvést jej až v jeho odůvodnění.

Z hlediska rozhodování o vazbě je otázka omezení osobní svobody obviněného a přesné určení tohoto okamžiku, o čemž si soud musí učinit představu jako o předběžné otázce ve smyslu § 9 odst. 1 tr. ř., podstatná jako podmínka možnosti

vzít obviněného do vazby v návaznosti na povinnost zachování lhůty 48 hodin pro podání návrhu na vzetí obviněného do vazby státním zástupcem soudu, a tedy i toho, zda státní zástupce mohl takový návrh vůbec podat. Rozhodnutí soudu v tomto směru má zásadní význam i pro samotného obviněného, který s ním musí být seznámen, včetně údaje, od kdy se počítá trvání vazby, aby proti takovému rozhodnutí mohl brojit řádným opravným prostředkem. Není sporu o tom, že obviněný se dozvídá s největší spolehlivostí o určení tohoto okamžiku ze samotného usnesení o jeho vzetí do vazby. Určení tohoto časového okamžiku má však obsahovat již protokol sepsaný o jeho zadržení, jakož i návrh státního zástupce na jeho vzetí do vazby (srov. čl. 32 odst. 1 písm. h/ pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 8/2009, o trestním řízení, ve znění pozdějších úprav, jímž bylo provedeno sjednocení postupu státních zástupců pro účely návrhu na vzetí obviněného do vazby). Bude-li takový návrh perfektní, bude obviněný již na samém počátku vazebního zasedání seznámen se všemi relevantními údaji pro rozhodování o vazbě, proti nimž může uplatnit svou obhajobu. Pokud ovšem návrh státního zástupce takové údaje neobsahuje, nezbavuje to soud povinnosti o něm rozhodnout, a to na základě skutečností zjištěných jak z předloženého spisu, tak z důkazů provedených při vazebním zasedání.

Tomu odpovídá zákonná úprava vlastního průběhu vazebního zasedání ve smyslu § 73g tr. ř. Podle jeho odst. 1 po zahájení vazebního zasedání podá předseda senátu nebo určený člen senátu a v přípravném řízení soudce zprávu o stavu věci. Poté podle povahy věci přednese návrh státního zástupce nebo žádost o propuštění z vazby obviněný nebo jeho obhájce. Z toho zjevně vyplývá, že obviněný musí být s relevantními okolnostmi a podklady pro rozhodnutí soudu, tedy i od kdy je omezena jeho osobní svoboda, seznámen již v průběhu vazebního zasedání, tedy ještě dříve, než soud o vazbě rozhodne.

Rozhodnutí o vazbě musí být podle § 73g odst. 5 tr. ř. vždy vyhlášeno ve vazebním zasedání. Vyhlášené usnesení musí obsahovat náležitosti uvedené v § 134, tedy i odůvodnění (odst. 2), a to včetně skutečností uvedených v § 73c tr. ř. Kromě toho je třeba zdůraznit, že obviněný sám ví o tom, kdy fakticky byla jeho svoboda omezena, takže může na tuto skutečnost upozornit i svého obhájce, který má povinnost hájit jeho práva a jehož účast je u vazebního zasedání obligatorní. Je konec konců ve vlastním zájmu obviněného, aby se o tyto otázky zajímal již v průběhu rozhodování o vazbě a využil všech výše uvedených možností. Tak například má možnost žádat opis protokolu o zadržení, příp. se s ním seznámit i později, neboť je založen ve spise, apod.

Druhým důsledkem je pak okamžik omezení osobní svobody obviněného, tedy od kdy se vazba počítá pro posuzování délky trvání vazby ve smyslu § 72a odst. 4 tr. ř. (podle něho doba trvání vazby se počítá ode dne, kdy došlo k omezení osobní svobody obviněného). Toto ustanovení je třeba vykládat v souvislosti s ustanovením § 60 odst. 2 tr. ř., podle něhož lhůta určená počtem týdnů, měsíců nebo let

končí uplynutím toho dne, který svým jménem nebo číselným označením odpovídá dnu, kdy se stala událost určující počátek lhůty. Pro tento výpočet tedy nemá význam přesné vymezení času, resp. hodiny a minuty, kdy byla omezena osobní svoboda obviněného, rozhoduje pouze den, ve kterém se tak stalo. Takto určený počátek lhůty má pak zásadní dopady na nejvyšší přípustné doby trvání vazby podle § 72a odst. 1 až 3 tr. ř., pro běh lhůty určené počtem dnů § 72 odst. 2, 3 tr. ř. je pak třeba užít § 60 odst. 1 tr. ř.

Velký význam bude mít výše uvedené zejména v případech, kdy den omezení osobní svobody se nekryje se dnem, v němž bylo rozhodováno o vazbě obviněného (časová diference zde může činit až 72 hodin). Takové určení počátku omezení osobní svobody obviněného v zásadním rozhodnutí o jeho vzetí do vazby a tím i ukončení vazební lhůty má přitom pro orgány, které budou dále rozhodovat o vazbě obviněného (například o jeho propuštění z vazby na základě uplynulých měsíčních či ročních vazebních lhůt) zejména také tam, kde se nekryje ani den omezení osobní svobody s datem rozhodnutí o vzetí do vazby, jen omezený význam, neboť lhůty pro další rozhodování o vazbě kromě samotného stanovení konce nejdelší přípustné doby trvání vazby se řídí právní mocí předchozího rozhodnutí. Přezkoumání počátku vazby připadá tak v úvahu pouze při prvotním rozhodování o vzetí obviněného do vazby a poté až s blížícím se koncem nejdelší přípustné doby trvání vazby. Orgány činné v trestním řízení jsou však povinny při takovém rozhodování podle § 71 tr. ř. vždy průběžně zkoumat důvody pro trvání vazby, a to včetně maximální doby jejího trvání. Činí tak přitom nepochybně na základě všech údajů ze spisu, jehož celý obsah jsou povinny přezkoumat, tedy nejen pouhým přezkoumáváním předchozích rozhodnutí.

Údaj o okamžiku, od něhož se počítá doba omezení obviněného na osobní svobodě, ve výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby se nejví potřebným ani pro orgány Vězeňské služby, případně pro vyšší soudní úředníky při rozhodování o zápočtu vazby do uloženého trestu odnětí svobody. Podle § 70a tr. ř. se sice příslušná věznice o vzetí obviněného do vazby vyrozumívá, Vězeňská služba však není uvedena mezi subjekty, kterým se takové rozhodnutí oznamuje podle § 137 tr. ř. Povinnost doručit příslušné věznici rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby vyplývá z § 5 vyhlášky č. 109/1994 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů. Opis takového usnesení jí musí být doručen spolu s písemným příkazem o vzetí obviněného do vazby. Dosavadní praxe vyznačovala dobu počátku vazby přímo právě do písemného příkazu k přijetí obviněného do vazby. Tato forma se jeví pro informaci Vězeňské služby jako dostatečná, posílená navíc uvedením tohoto okamžiku do odůvodnění usnesení o vzetí obviněného do vazby, a v případě chyb je možné ji kdykoliv opravit.

Předseda senátu, resp. vyšší soudní úředník, rozhoduje o zápočtu vazby a zadržení do uloženého nepodmíněného trestu odnětí svobody na základě obsahu celého spisu a přezkoumává všechny protokoly o zadržení obviněného. V přípa-

dě pravomocného výroku o počátku vazby obviněného by se v případě zjištění nepřesnosti či chyby nemohl od takového údaje ve výroku usnesení odchýlit, resp. nebyl by oprávněn přezkoumávat obsah spisu, nýbrž by byl nucen vycházet z usnesení o vzetí obviněného do vazby, jehož výrokiem by byl vázán.

Již výše bylo uvedeno, že usnesení o vzetí obviněného do vazby musí obsahovat výrok s uvedením zákonných ustanovení, jichž bylo použito. Výrokem usnesení je přitom třeba v obecné rovině rozumět vlastní obsah rozhodnutí, tedy stanovení toho, co zakládá, mění nebo ruší právní vztahy (rozhodnutí konstitutivní), tak i stanovení toho, co právní vztah autoritativně ověřuje (rozhodnutí deklaratorní).

Z tohoto pohledu lze učinit další závěr, že zatímco z podstaty znění § 68 tr. ř. vyplývá, že v případě, kdy je obviněný brán do vazby, je výrok o jeho vzetí do vazby rozhodnutím konstitutivním, naopak určení okamžiku, od kdy se počítá jeho vazba ve smyslu § 72 odst. 4 tr. ř., je rozhodnutím deklaratorním, neboť pouze deklaruje skutečnost vyplývající z výpočtu právě podle tohoto ustanovení, tedy ze zákona.

Údaj o tom, od kdy se vazba obviněného počítá, lze považovat za významnou předběžnou otázku podle § 9 odst. 1 tr. ř. spolu s dalšími předběžnými otázkami, které jsou také velmi významné a které si soud musí před konečným meritorním rozhodnutím vyřešit (například zda jsou splněny podmínky ve smyslu § 67 tr. ř., zda přichází v úvahu záruka nahrazující vazbu obviněného apod.). Vzhledem k jejich závažnosti a k tomu, že jejich vyřešení má přímý vliv na základní práva obviněného, je třeba seznámit s jejím konkrétním vyřešením obviněného takovým způsobem, aby toto řešení nemohl přehlédnout, aby z něho vycházel při svých dalších úvahách o tom, zda toto řešení je v pořádku, a aby podle okolností mohl přímo proti řešení předběžných otázek podat řádný opravný prostředek. Přesto i řešení těchto předběžných otázek nenalzáme ve výroku rozhodnutí, nýbrž v jeho odůvodnění.

Není pak důvodu z tohoto okruhu předběžných otázek vyčleňovat právě jen deklaratorní určení počátku omezení osobní svobody obviněného a uvádět jej přímo jako součást výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby, jestliže ostatní zjištění na základě řešení předběžných otázek tam uvedena nejsou.

Naproti tomu oporu pro uvedení údaje o okamžiku omezení osobní svobody obviněného alespoň v odůvodnění rozhodnutí o jeho vzetí do vazby lze pomocí výkladu spatřovat právě v již citovaném ustanovení § 72a odst. 4 tr. ř. ve spojení s ustanovením § 134 odst. 2 tr. ř. Výslovným uvedením takového údaje v odůvodnění zmíněného usnesení se tak obviněnému dostává reálné možnosti seznat důsledky takového rozhodnutí i pro jeho výkon, resp. maximální možné trvání vazby či dodržení zákonné lhůty pro jeho vzetí do vazby. Při absenci takového údaje vůbec by vykazoval výkon vazby pro obviněného určitou nejistotu o údajích, které by jinak mohl zjistit jen z písemného návrhu státního zástupce, které však není rozhodnutím, či z jeho ústního přednesu při vazebním zasedání.

Na tomto místě je vhodné akcentovat, že usnesení o vzetí obviněného do vazby se svým významem a účinky blíží nebo prakticky rovná rozsudku (srov. Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. § 1 až § 156. 7. vydání. Praha: C.H. Beck. 2013. str. 1724, a také nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 11. 1999, sp. zn. III. ÚS 188/99, a ze dne 25. 9. 1997, sp. zn. III. ÚS 148/97). I proto se jeví žádoucí, aby takové usnesení přinášelo zejména pro obviněného i v tomto směru jistotu. K jednomu ze základních předpokladů materiálního právního státu totiž patří i princip právní jistoty a s ním spojená předvídatelnost právního řádu a seznatelnost rozhodnutí na jeho základě vydaných, takže musí být co do svých náležitostí formálně i materiálně ve shodě se zákonem (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. IV. ÚS 157/03). Pro osobu, která je vzata do vazby, se jeví výslovné konstatování okamžiku, od kdy se vazba počítá, zásadním, a to s ohledem na možnost kontroly dodržování lhůt pro zadržení a vzetí do vazby, nejvyšších přípustných lhůt trvání vazby, resp. možnosti dožadovat se propuštění z vazby po jejich uplynutí, což je důležitou součástí práva obviněného na obhajobu.

Uvádění okamžiku omezení osobní svobody alespoň v odůvodnění usnesení o vzetí obviněného do vazby je třeba hodnotit jako potřebné i z toho důvodu, že se v soudní praxi vyskytují i případy využívání formy zjednodušeného usnesení ve smyslu § 136 odst. 3 tr. ř. též pro usnesení o vzetí obviněného do vazby podle § 68 odst. 1 tr. ř. Takové usnesení se vyhotovuje pouze za předpokladu, že státní zástupce a obviněný se vzdali práva podat proti němu stížnost, tedy po seznámení se s důvody rozhodnutí a ztotožnění se s nimi. Pokud je potřebné uvádět okamžik omezení osobní svobody alespoň v odůvodnění usnesení o vzetí obviněného do vazby, bude tak obviněný a jeho obhájce s touto skutečností seznámen alespoň v ústní formě.

Pokud by bylo stanovení okamžiku omezení svobody obviněného přímo součástí pravomocného výroku o jeho vzetí do vazby, mohlo by to způsobit obtíže pro další rozhodování orgánů činných v trestním řízení, které by bylo jen těžko dohlédnout. Za takové situace by bylo stanovení počátku tohoto okamžiku nadále nepřezkoumávatelnou skutečností, s právní mocí takového výroku by byla spojena i jeho nezměnitelnost a vázanost a orgány činné v trestním řízení by v jeho pozdějších stadiích byly takovým výrokem vázány. Spornou by se jevila i případná přípustnost řádného opravného prostředku proti takovému výroku, následně by bylo třeba řešit i otázky, jakým způsobem by měl stížnostní soud reagovat na vady výroku o přesném uvedení časového údaje o tom, od kdy se vazba obviněného počítá, popř. na absenci takového výroku, či na postupu v situaci, kdy stížnostní soud bude rozhodovat v režimu zákazu reformace *in peius* apod., aby se předešlo rozkolísanosti trestní praxe. Úprava by mohla případně vést i k absurdnímu řešení, kdy by na základě napadení části výroku o určení okamžiku omezení osobní svobody obviněného bylo třeba zrušit celý výrok, tedy i samotné vzetí

do vazby, a nově o vazbě obviněného rozhodnout, což by patrně bylo pro praxi nepřijatelné.

Je jen samozřejmé, že všechny výše uvedené argumenty a z nich vyvozené závěry je nutné aplikovat i při rozhodování o vzetí do vazby mladistvého obviněného podle § 46 a násl. zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, neboť i v takovém případě se zásadně uplatní subsidiární ustanovení § 68 a násl. tr. ř.

Současně je třeba zmínit, že také pro způsob řešení, který by počítal s uvedením časového okamžiku omezení osobní svobody obviněného přímo ve výroku usnesení o jeho vzetí do vazby, by rovněž bylo možno nalézt relevantní důvody. Uvedení takového údaje již ve výroku usnesení by mohlo být přehlednější jak pro obviněného, tak i pro další subjekty a osoby, které z usnesení čerpají informace. Pokud by obviněný nevyužil možnosti podat řádný opravný prostředek proti takovému výroku, nemohl by se domáhat náhrady škody podle § 8 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů. Rovněž by tato okolnost mohla omezit a do určité míry vyřešit počet podnětů obviněných ke stížnosti pro porušení zákona týkajících se této otázky. Zároveň je však třeba připustit, že tyto důvody argumentují možnými dopady realizujícími se až na samém konci trestního řízení (mimořádné opravné prostředky) nebo až po skončení řízení samotného (možnost požadovat náhradu škody), a proto nejsou zcela případné a přiléhavé.

Lze tak ve stručnosti shrnout, že uvedení přesného údaje o tom, od kdy se vazba obviněného započítává (resp. počítá), přímo ve výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby, nemá oporu v trestním řádu ani jiném právním předpisu a nemá reálný přínos ani pro orgány činné v trestním řízení a ani pro obviněného. Pokud by takový údaj byl součástí výroku takového usnesení, mohl by naopak být možným zdrojem interpretačních problémů, neboť vyvolává nejasnosti ohledně své formy, možnosti opravných prostředků, závaznosti a nezměnitelnosti.

Z těchto podstatných důvodů trestní kolegium Nejvyššího soudu dospělo k závěru, že uvedení přesného údaje o tom, od kdy se vazba počítá, není obligatorní součástí výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby podle § 68 odst. 1 tr. ř., ale musí být obsaženo alespoň v odůvodnění usnesení. Není-li takový údaj ve výroku usnesení, je vyloučeno vyhotovit zjednodušené usnesení, které neobsahuje odůvodnění s odkazem na ustanovení § 136 odst. 3 tr. ř.

I. Pojem „trestní zákoník“ v článku II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. ledna 2013 (č. 1/2013 Sb.), vztahující se k trestným činům s trestní sazbou odnětí svobody nepřevyšující 10 let, je třeba vykládat tak, že se tím míní trestní sazby za trestné činy stanovené v trestním zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů) ve znění účinném ke dni vyhlášení rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii, přestože byl skutek posouzen podle trestního zákona (č. 140/1961 Sb.).

II. Z hlediska článku II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. ledna 2013 je třeba okamžik zahájení trestního stíhání posuzovat u každého skutku samostatně. To se týká s ohledem na vymezení skutku podle § 12 odst. 12 tr. ř. i pokračujícího trestného činu (§ 116 tr. zákoníku), u kterého je nutné rovněž zkoumat okamžik zahájení trestního stíhání u každého dílčího útoku samostatně. V důsledku toho je možné abolicí použít při splnění dalších hledisek jen u některého z dílčích útoků pokračujícího trestného činu a ohledně jiných dílčích útoků nikoliv. V takovém případě bude nutné u dílčích útoků, pro které nebylo zastaveno trestní stíhání podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř., nově posuzovat, o jaký trestný čin se bude jednat.

III. Při výkladu pojmu „s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému“ je třeba vycházet ze skutečné doby konání trestního stíhání proti uprchlému. To znamená, že od celkové doby trvání trestního stíhání je třeba odečíst dobu, po kterou se vedlo trestní stíhání proti uprchlému, a trestní stíhání je proto možno zastavit s ohledem na článek II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. ledna 2013 jen v případě, že zbývající doba trvání trestního stíhání po tomto odečtení je delší než 8 let, a to k datu vyhlášení rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2013,
sp. zn. 8 Tdo 661/2013)

Nejvyšší soud rozhodl o dovolání podaném nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obviněného M. Š. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 1. 2013, sp. zn. 6 To 4/2013, za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. napadené usnesení zrušil. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Vrchnímu soudu v Olomouci přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 10. 2012, sp. zn. 48 T 13/99, byl obviněný M. Š. uznán vinným zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, kterého se podle skutkových zjištění soudu dopustil celkem čtrnácti dílčími útoky popsány v bodech 1. až 14. v zásadě tak, že společně s dalšími osobami na různých místech České republiky, zejména v P., O., O., Z. a jinde, v době od 13. 2. 1997 do 9. 10. 1997 na základě předchozí dohody s dalšími i dosud neustanovenými osobami na vylákání předem vytipovaných osobních automobilů od různých leasingových společností, vědom si, že tato vozidla budou převezena z České republiky přes P. do B. a tam prodána, jak sám, tak i prostřednictvím vytipovaných osob, kterým vyplatil nebo sliboval odměnu, tyto vybavoval padělanými nebo pozměňovanými doklady předstírajícími solventnost těchto osob pro uzavírání leasingových smluv, penězi potřebnými na akontaci s tím, že tyto osoby vozidla vylákají, vyvezou i v jeho součinnosti do B. a po jejich vývozu následně oznámí údajné odcizení těchto vozidel na Policii České republiky, za což následně obdrží další peníze z titulu vypořádání leasingových smluv, vylákal vozidla různých značek, čímž způsobil celkovou škodu jednotlivým poškozeným ve výši nejméně 16 671 457,20 Kč.

Za tento zločin byl obviněný odsouzen podle § 209 odst. 5 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání pěti let a šesti měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Rovněž bylo rozhodnuto o náhradě škody.

Proti tomuto rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, z jehož podnětu Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 9. 1. 2013, sp. zn. 6 To 4/2013, podle § 257 odst. 2 tr. ř. z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. zastavil trestní stíhání obviněného M. Š. pro skutek (jehož popis fakticky převzatý z obžaloby se obsahově shoduje s popisem jednotlivých dílčích útoků v rozsudku soudu prvního stupně v bodech 1. až 14., vyjma návěty uvozující a shrnující povahu tohoto pokračujícího činu), v němž byl obžalobou Krajského státního zastupitelství v Ostravě ze dne 22. 11. 1999, sp. zn. 4 KZv 171/97, spatřován trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. ve znění před novelou zák. č. 253/1997 Sb., v nepravomocném rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 10. 2012, č. j. 48 T 13/1999-4522, pak zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, z důvodu, že obviněný je účasten amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013, a to podle článku II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013, vyhlášené pod č. 1/2013 Sb. (dále jen „amnestie“).

Nejvyšší státní zástupce podal proti tomuto usnesení odvolacího soudu v neprospěch obviněného z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. dovolání, neboť bylo rozhodnuto o zastavení trestního stíhání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí. Tuto vadu, spočívající v nesprávnosti zastavení

restního stíhání, dovolatel spatřoval v použití článku II amnestie. Odvolacímu soudu vytýkal, že aplikoval uvedený článek, aniž by přitom zvážil všechny rozhodné skutečnosti. Neztotožnil se s výkladem tohoto aboličního ustanovení, který zaujal v napadeném usnesení Vrchní soud v Olomouci, jenž vycházel z názoru, že výjimku, na jejímž základě amnestii nelze použít, představuje pouze řízení proti uprchlému, které je vedeno právě v době vyhlášení amnestie. Protože podle tohoto názoru obviněný M. Š. v době 1. 1. 2013, kdy byla amnestie vyhlášena, již nebyl od 12. 1. 2012 uprchlým, nebylo možné jej z amnestie vyloučit a bylo nutné ji aplikovat. Dovolatel se s odvolacím soudem neztotožnil, protože tento jeho výklad považoval za nevhodný a nerespektující všechny souvislosti, jež je nutné brát na zřetel. Poukázal na to, že uvedený článek nabízí různé možnosti výkladu, a na rozdíl od odvolacího soudu upřednostnil výklad, při němž je u uprchlých pachatelů zohledněna celá délka doby, po níž nebyli k dispozici českým orgánům činným v trestním řízení, a to bez ohledu na to, zda ohledně nich již řízení proti uprchlému k datu vyhlášení amnestie konáno nebylo. Při respektu k formulaci vylučující podmínky „s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému“ považoval za nutné vycházet ze skutečné doby konání trestního stíhání proti uprchlému, tzn. že od celkové doby trvání trestního stíhání je potřeba odečíst dobu, po kterou se trestní stíhání konalo jako řízení proti uprchlému. Zdůraznil proto, že trestní stíhání je možné zastavit jen v případě, když zbývající doba trvání trestního stíhání po tomto odečtení je delší než 8 let, a to k datu vyhlášení amnestie.

Nejvyšší státní zástupce v souladu s tímto názorem k projednávané věci uvedl, že obviněnému bylo obvinění sděleno poprvé dne 13. 11. 1997 a naposledy dne 23. 6. 1999. Od posledně uvedeného data, tj. 23. 6. 1999, bylo proti obviněnému vedeno řízení jako proti uprchlému, a to až do pravomocného skončení věci rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. 1. 2006. Následně se obviněný úmyslně vyhýbal nástupu do výkonu trestu odnětí svobody až do svého zadržení dne 12. 1. 2012, kdy byl dodán do výkonu trestu. Poté bylo podle § 306a odst. 2 tr. ř. na základě jeho návrhu znovu provedeno hlavní líčení, jehož výsledkem jsou nyní dovoláním napadená rozhodnutí. Dovolatel zdůraznil, že obviněný se po dobu třinácti let úmyslně vyhýbal trestnímu řízení a nástupu do výkonu trestu, a proto vinu za délku trestního řízení nese pouze a jen on sám. Jelikož doba, po kterou obviněný uprchlý nebyl, činila pouhé dva roky, neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, nepřekročilo dobu 8 let, a proto nelze v posuzované věci aplikovat článek II amnestie.

Z těchto důvodů dovolatel v závěru podání navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 1. 2013, sp. zn. 6 To 4/2013, i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Vrchnímu soudu v Olomouci, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání nejvyššího státního zástupce je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonně lhůtě a na místě, kde lze podání učinit. Při splnění těchto formálních podmínek Nejvyšší soud dále shledal, že v dovolání byl relevantně uplatněn důvod dovolání obsažený v § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., podle něhož je možné dovolání podat, jestliže bylo rozhodnuto o postoupení věci jinému orgánu, o zastavení trestního stíhání, o podmíněném zastavení trestního stíhání, o schválení narovnání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud po přezkoumání všech podstatných náležitostí dovolání neshledal důvody, pro které by bylo nutné ho odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost rozhodnutí, proti němuž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a posuzoval, zda je dovolání důvodné.

Podstatou podaného dovolání je otázka, v jakých případech je možné aplikovat článek II amnestie a zda v projednávané věci byly splněny podmínky pro jeho použití. Proto je potřeba zmínit, že právo prezidenta republiky udílet amnestii je zakotveno v čl. 63 písm. k) Ústavy České republiky (zákon č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále jen „Ústava“), podle něhož prezident má právo udělovat amnestii. Jde o akt aplikace práva, který vykazuje určité normativní prvky*, má hromadnou povahu (na rozdíl od milosti podle § 62 písm. g/ nebo 63 písm. j/ Ústavy, která se týká jen individuálních osob), tzn. že směřuje vůči blíže nevymezenému počtu osob, které však musí splňovat podmínky stanovené v amnestijním rozhodnutí**. Na základě ústavního zákona č. 71/2012 Sb. byl s účinností od 1. 10. 2012 nově v ustanovení § 63 odst. 3 Ústavy zakotven požadavek i ve vztahu k amnestii podle čl. 63 písm. k) Ústavy na spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády.

Článek II amnestie je aboličním rozhodnutím, tj. příkazem, aby se trestní stíhání nezahajovalo nebo aby se v již zahájeném trestním stíhání nepokračovalo. V případě jeho aplikace se postupuje podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř., podle něhož trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, nařídí-li to prezident republiky, uživ svého práva udílet milost nebo amnestii.

Z uvedeného je zřejmé, že právo prezidenta na vymezení podmínek abolicie, za nichž se nemají konat trestní stíhání, tj. stanovení rozsahu konkrétního aboličního rozhodnutí, není Ústavou nikterak ohraničeno. Může být proto v každém konkrétním rozhodnutí o amnestii využito v jiném rozsahu a za jiných podmínek, než tomu bylo v předešlých amnestiích, a tudíž je i dopad každé konkrétní

* K otázce povahy tohoto individuálního aktu prezidenta srov. např. usnesení pléna Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 4/13.

** Srov. Klíma, K. et al. Komentář k Ústavě a Listině. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 493.

amnestie v tomto ohledu jiný. Z těchto důvodů je nutné konkrétní rozhodnutí prezidenta o amnestii aplikovat v souladu s jeho zněním, jak bylo vyhlášeno. K takové aplikaci je nutné přistupovat při zachování základních principů obecné spravedlnosti, zejména zásady rovnosti práva na soudní ochranu a jinou právní ochranu, která vyplývá z čl. 36 až 40 Listiny základních práv a svobod (vyhlášené pod č. 2/1993 Sb., dále jen „Listina“), a při důsledném zachování principu vymezeného v čl. 95 odst. 1 Ústavy. Na základě těchto základních zásad je nezbytné postupovat při aplikaci amnestijního rozhodnutí vydaného prezidentem, a to s důrazem na to, že „princip právního státu vychází z priority občana před státem, a tím i z priority základních občanských a lidských práv a osob. V povaze právního státu je však obsaženo také vědomí, že taková opatření je třeba minimalizovat a současně čelit pokušení státu a mocných jednotlivců v něm získat více moci, než nezbytně potřebují. Protože každý zákon obsahující příkazy a zákazy zasahuje do svobody jednotlivce a jeho základních práv, je třeba uvážit, zda a do jaké míry jsou příkazy zákona zřetelně a přesně definovány, ale také, zda jsou svému účelu přiměřené, vhodné a potřebné“ (srov. Klíma, K. et. al. Komentář k Ústavě a Listině. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 615). Především právě při maximálním respektu k těmto základním zásadám je možné podávat výklad amnestijního rozhodnutí prezidenta republiky, neboť je to pouze soudní moc (srov. § 81 Ústavy), která realizuje zaručené základní právo na soudní ochranu, jež má svůj základ v Listině; ta zaručuje každému právo domáhat se stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu (čl. 36 odst. 1 Listiny), který především je povolán k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytoval ochranu právům (čl. 90 al. 1 Ústavy) (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 4. 7. 1996, sp. zn. III. ÚS 80/96). Tato obezřetnost soudní moci je nezbytná pro krajní případy možného nespravedlivého dopadu, který nelze u těchto individuálních právních aktů vyloučit*.

Přezkoumávaný článek II amnestie byl vyhlášen ve znění: „Nařizuji, aby bylo zastaveno pravomocně neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let, pro trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let.“

Z jeho dikce je tedy zřejmé, že vyjadřuje splnění kumulativních podmínek, které musí být v každé konkrétní trestní věci dány pro to, aby mohl být použit, tzn. aby mohly nastat následky v tomto článku předpokládané a ve svých důsledcích realizované prostřednictvím ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. o zastavení trestního stíhání.

* Ochrana soudní moci nad vydáváním individuálních aktů na základě svěřené moci prezidenta není jen akademická, neboť lze připomenout, že Ústavní soud se již v jiném případě otázkou rozsahu prezidentské pravomoci zabýval a její určité limity stanovil v nálezu Ústavního soudu ze dne 11. 7. 2006, sp. zn. Pl ÚS 18/06, vyhlášeném pod č. 397/2006 Sb.

K tomu je třeba uvést, že podmínka článku I spočívající ve znaku „pro trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let“, používá pojem „trestní zákoník“, ač již z povahy této abolicie je zřejmé, že se vztahuje na trestní stíhání, která byla zahajována v době před nabytím účinnosti zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, tj. ke dni 1. 1. 2010 (dále jen „trestní zákoník“), jak tomu bylo i u obviněného M. Š. Pro předmětnou abolicí má tato skutečnost význam v tom, že mohou nastávat situace, kdy ve smyslu § 2 odst. 1 tr. zákoníku nebude pro obviněného, u něhož je abolicie zkoumána, příznivější právní posouzení trestného činu podle trestního zákoníku, a proto bude jeho čin posuzován podle trestního zákona č. 140/1961 Sb. (dále jen „tr. zák.“), a přesto bude třeba vycházet z hlediska trestnosti činu ze sazeb trestního zákoníku, ač obviněný M. Š. byl původně pravomocně odsouzen rozsudkem ze dne 6. 1. 2006, č.j. 48 T 13/99-3725, pro trestný čin podvodu § 250 odst. 1, 4 tr. zák. Nejvyšší soud v tomto případě používá gramatický výklad tohoto článku amnestie, kde je výslovně použit pojem „trestní zákoník“, a proto shodně s Vrchním soudem v Olomouci vychází ze sazby za zločin podvodu podle § 209 odst. 1, 5 tr. zákoníku, která nepřevyšuje deset let. Tomuto výkladu nasvědčuje i výklad logický, neboť prezident měl v úmyslu zastavit trestní stíhání pro trestné činy, ohledně nichž muselo být zahájeno trestní stíhání podle trestního zákona. Z toho tedy vyplývá, že chtěl použít trestní sazby aktuálně stanovené ke dni vyhlášení amnestie v trestním zákoníku, aby byla zachována zásada obecné rovnosti a spravedlnosti. Z těchto důvodů je třeba vykládat pojem „trestní zákoník“ v článku II amnestie, vztahující se k trestným činům s trestní sazbou odnětí svobody nepřevyšující deset let tak, že se tím míní trestní sazby za trestné činy stanovené v trestním zákoníku ke dni vyhlášení amnestie prezidenta republiky. V praxi bude proto nutné bez ohledu na to, jaká právní kvalifikace by z hledisek vymezených v § 2 odst. 1 tr. zákoníku (§ 16 odst. 1 tr. zák.) byla pro obviněného příznivější, vycházet pro účely amnestie (abolicie podle článku II) ze sazeb podle trestního zákoníku účinného k 1. 1. 2013. Pokud výše trestní sazby takto provedené kvalifikace nepřevyšuje deset let, obviněný je za splnění dalších podmínek účasten amnestie. V opačném případě účasten amnestie není, i kdyby právní kvalifikaci podle předchozího trestního zákona odpovídal trest odnětí svobody s horní hranicí nepřevyšující deset let*.

Další podmínkou, kterou je třeba posuzovat pro použití amnestie v případě obviněného M. Š., je, zda se u něj jedná o „neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let“. Z toho vyplývá, že článek II amnestie je formulován tak, že dopadá jen na neskončené trestní stíhání, od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let, ale „s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému“.

* Obdobně, byť zčásti jinou argumentací srov. Grívna, T., Říha, J. Amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 vyhlášená pod č. 1/2013 Sb. Trestněprávní revue, 2013, č. 2, s. 38 až 39.

Neskončeným trestním stíháním ve smyslu § 12 odst. 10 tr. ř. je ta část trestního řízení, která počíná zahájením trestního stíhání (sdělením obvinění), tj. usnesením o zahájení trestního stíhání vůči osobě, u níž je dostatečně odůvodněn závěr, že spáchala trestný čin (§ 160 tr. ř.), až do právní moci rozsudku (§ 120, § 139 tr. ř.), tzn. i trestního příkazu (§ 314e odst. 7 tr. ř.), případně jiného rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení ve věci samé, které bylo učiněno orgánem činným v trestním řízení. Jedná se o usnesení o zastavení trestního stíhání (§ 172 a další tr. ř.), postoupení věci jinému orgánu (§ 171, § 188 odst. 1 písm. f/ tr. ř. a další).

Článek II používá pojem zahájení trestního stíhání, které se vždy zahajuje pro určitý skutek (§ 160 tr. ř.), o němž se rozhoduje ve vztahu ke konkrétnímu obviněnému. Od okamžiku zahájení trestního stíhání je třeba rozhodovat pouze o skutku (ve vztahu ke konkrétnímu obviněnému), pro který bylo zahájeno trestní stíhání. Je-li ve společném řízení (§ 20 tr. ř.) projednáváno více skutků, je proto zapotřebí se zabývat tím, kdy bylo pro konkrétní skutek zahájeno trestní stíhání, u každého skutku samostatně a ke každému z nich individuálně se musí posuzovat, zda od zahájení trestního stíhání uplynula doba 8 let či nikoliv. Může tak nastat situace, že abolicie dopadá na trestní stíhání pro onen skutek, zatímco na ostatní, které tuto časovou podmínku nespĺňují, amnestie nedopadá, byť o nich bylo vedeno společné řízení*. Z těchto důvodů je nutné vzhledem k ustanovení § 160 odst. 1, 5 tr. ř. při posuzování podmínky délky trestního stíhání z hlediska článku II amnestie určovat okamžik zahájení trestního stíhání u každého skutku samostatně.

Tato zásada se plně uplatní i u pokračujícího trestného činu (§ 116 tr. zákoníku), neboť podle § 12 odst. 12 tr. ř. skutkem se v procesním smyslu rozumí též dílčí útok pokračujícího trestného činu, není-li výslovně stanoveno jinak**. Z hlediska hmotně právního jde stále o jeden skutek a o jeden trestný čin. Hledisko hmotně právní má zde své místo jen v posouzení, zdali „zbývající“ útoky pokračujícího trestného činu naplňují samy o sobě – bez části útoků, na které dopadá amnestie – znaky trestného činu. Se zřetelem na povahu procesního ustanovení § 12 odst. 12 tr. ř. ve spojitosti s ustanovením § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř., podle něhož se ohledně abolicie rozhoduje, a s přihlédnutím k zásadě vymezené v § 11 odst. 12 tr. ř. lze zahájení trestního stíhání ve vztahu k naplnění podmínky abolicie (článku II amnestie) zkoumat v případě pokračujícího trestného činu u každého dílčího útoku pokračujícího trestného činu zvlášť. To v praxi může znamenat, že u některých dílčích útoků pokračujícího skutku uplynula

* Srov. Gřivna, T., Říha, J. Amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 vyhlášená pod č. 1/2013 Sb. Trestněprávní revue, 2013, č. 2, s. 37.

** V této souvislosti lze jen poznamenat, že v teorii není otázka, zda je abolicie pojmem hmotně právním nebo procesně právním, jednoznačná a názory na ni se různí, srov. Gřivna, T., Říha, J. Amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 vyhlášená pod č. 1/2013 Sb. Trestněprávní revue, 2013, č. 2, s. 37.

od okamžiku u nich zahájeného trestního stíhání doba delší osmi let, kdežto u jiných, pro které bylo trestní stíhání zahájeno později, tomu tak není. Proto je možné při splnění dalších hledisek tohoto článku amnestie abolicí použít jen pro některé z dílčích útoků pokračujícího trestného činu a ohledně jiných dílčích útoků nikoliv. Z těchto důvodů bude nutné u dílčích útoků, pro které nebylo zastaveno trestní stíhání podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř., nově posuzovat, o jaký trestný čin se bude jednat.*

Dovolatel v podaném dovolání považuje za problematickou podmínku článku II amnestie „neskončeného trestního stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému“, a to zejména proto, že tato formulace vyhlášeného znění amnestie není jednoznačná a připouští různé výklady, resp. přístupy k jejímu možnému výkladu.

Odvolací soud na straně 9 odůvodnění dovoláním napadeného usnesení vyjádřil názor, že článek II amnestie lze aplikovat bez ohledu na to, jak dlouho bylo v trestní věci vedeno proti pachateli, u něhož se amnestie přezkoumává, řízení proti uprchlému. Za rozhodné považoval jen to, zda se toto řízení stále vedlo právě v okamžiku, kdy byla amnestie vyhlášena. Není proto podle něj pro vyloučení z amnestie důležité, že podstatnou část trestního stíhání byl obviněný uprchlý podle § 302 a násl. tr. ř. (tak jako je tomu i ve zkoumané trestní věci), ale jen to, že v okamžiku vyhlášení amnestie tomu tak nebylo a řízení proti uprchlému skončilo (z jakýchkoliv důvodů), neboť obviněný v tento okamžik již uprchlým nebyl. V takovém případě pak při splnění dalších podmínek považuje za nutné aplikovat uvedený článek amnestie.

Nejvyšší soud se s tímto názorem Vrchního soudu v Olomouci neztotožnil, neboť má za to, že jde o názor, který je založen výhradně na tom, zda obviněný byl v době vyhlášení amnestie uprchlým podle § 302 a násl. tr. ř. (pak se článek II amnestie nepoužije), anebo nikoliv (což má za důsledek použití článku II amnestie). Při tomto výkladu provedeném vrchním soudem postrádá význam, že smyslem této abolicie bylo ukončit trestní stíhání, která délkou svého trvání převyšují dobu 8 let, jsou neúměrně dlouhá**, protože i jen u krátkodobého řízení proti uprchlému v den vyhlášení amnestie, které by se na délce vedení takového trestního stíhání vůbec neprojevovalo, by došlo k vyloučení použití článku II amnestie. Na druhou stranu by amnestie dopadala na případy (jako je i projednávaná věc), kde naopak se obviněný po dlouhou dobu trestnímu stíhání vyhýbal, a proto bylo na základě § 302 a násl. tr. ř. vedeno řízení proti uprchlému, avšak krátce před vyhlášením amnestie toto zvláštní řízení skončilo a v trestním stíhání se v době vyhlášení amnestie pokračovalo již za účasti obviněného (příp. při využití oprávnění podle § 306a odst. 2 tr. ř. po zrušení pravomocného rozsudku). Takový

* Obdobně srov. Gřivna, T., Říha, J. Amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 vyhlášená pod č. 1/2013 Sb. Trestněprávní revue, 2013, č. 2, s. 37.

** Důvodem může být i problematická délka trestního řízení, pro niž je Česká republika sankcionována Evropským soudem pro lidská práva.

výklad zohledňuje pouze nahodilou událost trvání řízení proti uprchlému k datu vyhlášení amnestie, a nikoliv dobu, po kterou bylo konáno v průběhu trestního stíhání řízení proti uprchlému. V důsledku toho tento výklad nekoresponduje s výše uvedenými obecnými principy spravedlnosti a rovnosti.

Nejvyšší soud při výkladu dikce „... pravomocně neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému ...“ vychází nejen z gramatického výkladu, ale i ze smyslu tohoto ustanovení, kdy je třeba zohlednit i účel vyloučení uprchlých osob z dobrodiní amnestie, která je v článku II založena na zohlednění délky trestního stíhání pro trestné činy, na něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let. Jestliže hlavním smyslem této abolicie je zastavit dlouhodobá trestní stíhání, je třeba tuto skutečnost promítnout i do zohlednění délky trvání řízení proti uprchlému v rámci celkové doby trestního stíhání. To vyplývá ze slov „... trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému ...“. Proto je nutno vycházet ze skutečné doby, po kterou se v průběhu neskončeného trestního stíhání konalo řízení proti uprchlému (§ 302 a násl. tr. ř.), a od celkové doby trvání trestního stíhání je třeba odečíst dobu, po kterou se vedlo řízení proti uprchlému. Trestní stíhání je proto možno zastavit jen v případě, že matematický rozdíl celkové doby neskončeného trestního stíhání a v něm konaného řízení proti uprchlému představuje dobu delší než 8 let, a to k datu vyhlášení amnestie.

Obdobný názor v této souvislosti vyslovil i Ústavní soud v plenárním usnesení ze dne 5. 3. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 4/13, v němž rozhodoval na základě žádosti skupiny senátorů na zrušení článku II amnestie a posuzoval mimo jiné i smysl této abolicie představující znaky milosrdenství, odpuštění a zapomenutí (bod 25 citovaného rozhodnutí). V meritu tohoto usnesení neshledal ústavněprávní důvody pro zrušení ustanovení čl. II amnestie, a proto návrh na jeho zrušení odmítl. Nad rámec odůvodnění tohoto rozhodnutí ve vztahu k jeho aplikaci v praxi však vyslovil v bodě 45 názor ohledně aboliční části amnestie v tom směru, že „... se logicky nabízí výklad restriktivní, a proto by kupříkladu v případě obviněných, kteří se jako uprchlí vyhýbali trestnímu stíhání, mohlo být uváženo, zda do rozhodné doby trestního stíhání (osmi roků) tomu korespondující dobu nezapočítat. Obdobně se otevírá výkladová otázka, zda přiměřeně nepostupovat i ve vztahu k těm, kteří (prokazatelně) zjevným obstrukčním chováním v řízení výlučně způsobili relevantní prodloužení jejich trestního stíhání, neboť i zde by mohl být zpochybněn samotný důvod aboličního rozhodnutí („dobra“ ve smyslu bodů 23 a 25 výše), jenž nutně tkívá v té „nepřiměřené“ době trestního stíhání, která jde na vrub veřejné moci. Rovněž zřejmě nelze vyloučit, aby v těchto řízeních byl posouzen případný rozpor reálného (konkrétního) dopadu amnestijního rozhodnutí s navrhovateli též dovolávanými „mezinárodními smlouvami“ (srov. bod 28) tak, že obecný soud dá před článkem 63 odst. 1 písm. k) Ústavy přednost jejímu článku 1 odst. 2 (srov. i rozsudek Evropského soudu pro lidská

práva ze dne 13. 11. 2012 ve věci Marguš v. Chorvatsko, stížnost č. 4455/10). Ve shodě s tím – a jmenovitě – pak bude příléhavé postupovat v případech, kdy amnestijní rozhodnutí by in concreto mělo dopadnout do trestních řízení, v nichž vystupují jako poškození „kvalifikované“ oběti porušení již výše zmíněných (bod 36) čl. 2 a 3 Úmluvy (srov. Kmec, Jiří, Kosař, David, Kratochvíl, Jan, Bobek, Michal. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. Praha. C.H. Beck, 2012, s. 377).“

Ze všech uvedených důvodů Nejvyšší soud shledal v přezkoumávané věci dovolání nejvyššího státního zástupce důvodným. Z hlediska posouzení délky trestního stíhání i trvání řízení proti uprchlému z obsahu spisu zjistil, že proti obviněnému M. Š. bylo zahajováno trestní stíhání podle § 160 odst. 1, 5 tr. ř. pro jednotlivé dílčí útoky pokračujícího trestného činu postupně, na základě sdělení obvinění ze dne 13. 11. 1997; 2. 9. 1998; 18. 9. 1998; 27. 10. 1998; 6. 11. 1998; 17. 3. 1999 a v případě posledního sdělení obvinění ze dne 23. 6. 1999 se tak stalo již za podmínek řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř. (č. l. 50 až 61). Od této doby již obviněný nebyl orgánům činným v trestním řízení k dispozici, neboť se vyhýbal trestnímu stíhání tím, že se skrýval, resp. se mu vyhýbal pobytem v cizině. Už přípravné řízení tak bylo zčásti konáno proti uprchlému, a proto v obžalobě podané Krajskému soudu v Ostravě dne 1. 12. 1999 (č. l. 2834) bylo státním zástupcem navrženo, aby proti obviněnému M. Š. bylo podle § 305 tr. ř. konáno řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř. (č. l. 2834, 2863). Krajský soud v Ostravě dříve, než o tomto návrhu rozhodl, konal vlastní pátrání po pobytu obviněného, který se mu však nepodařilo zjistit, a proto dne 3. 8. 2004 vydal příkaz k jeho zatčení (č. l. 3092). Současně nařídil hlavní líčení (č. l. 3092 až 3098), k němuž se však obviněný nedostavil. Jelikož se příkaz k zatčení nepodařilo realizovat orgánům činným v trestním řízení přes jejich snahu ani opakované urgencye soudu, vydal Krajský soud v Ostravě dne 14. 3. 2005 usnesení, jímž podle § 305 tr. ř. rozhodl, že bude proti obviněnému M. Š. vedeno trestní řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř. Tímto způsobem bylo trestní stíhání v řízení před soudem vedeno až do jeho skončení na základě pravomocného rozhodnutí rozsudkem ze dne 6. 1. 2006 (č. l. 3725). Obviněného se nepodařilo zajistit ani v průběhu vykonávacího řízení, přestože byl vydán příkaz k jeho dodání do výkonu trestu. Ten byl realizován až dne 12. 1. 2012, kdy byl obviněný dopaden a do výkonu trestu odnětí svobody dodán (č. l. 4242). Na základě žádosti obviněného o zrušení pravomocného rozsudku Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 10. 2. 2012, č.j. 48 T 13/1999-4261, rozhodl podle § 306a tr. ř., a proto bylo dále konáno další trestní stíhání. Obviněný byl převeden do vazby a trestní stíhání se konalo až do vyhlášení nyní dovoláním napadeného usnesení, tj. do dne 9. 1. 2013.

S ohledem na takto zjištěné skutečnosti je v projednávané věci zřejmé, že celé trestní stíhání obviněného, které zpočátku bylo vedeno pro pokračující

trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. a posléze posouzeno jako zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, trvalo v době od 13. 11. 1997 až do 6. 1. 2006 a poté od 10. 2. 2012 až do 9. 1. 2013. Je nutné připomenout, že do trestního stíhání zde lze započítat pouze délku neskončeného trestního stíhání, tedy úsek od zahájení trestního stíhání až do právní moci rozsudku (§ 12 odst. 10 tr. ř.), a nikoliv úsek spadající do vykonávacího řízení představující dobu mezi tímto pravomocným odsuzujícím rozsudkem a usnesením učiněným podle § 306a tr. ř.

Nejvyšší soud na základě takto vymezeného neskončeného trestního stíhání zjistil, že toto v celkové délce (bez odečtení trestního stíhání proti uprchlému) trvalo po dobu devíti roků a deseti dní, tedy více než osm roků. Rovněž bylo zjištěno, že obviněný byl osobou uprchlou, a tedy pro orgány činné v trestním řízení nedostupnou, od okamžiku posledního sdělení obvinění dne 23. 6. 1999 až do jeho dopadení a dodání do výkonu trestu odnětí svobody dne 10. 2. 2012. V rámci této doby, po níž byl obviněný materiálně uprchlou osobou, trestní stíhání probíhalo jako řízení proti uprchlému za splnění podmínek § 302 a násl. tr. ř. v době od 23. 6. 1999 do 6. 1. 2006, kdy byl vyhlášen odsuzující rozsudek, byť Krajský soud v Ostravě s ohledem na ověřování podmínek podle § 302 tr. ř. rozhodl o konání řízení proti uprchlému podle § 305 tr. ř. až dne 14. 3. 2005. V průběhu neskončeného trestního stíhání byl obviněný uprchlým po dobu šesti roků, šesti měsíců a čtrnácti dní.

Nejvyšší soud od uvedené délky neskončeného trestního stíhání trvajícím devět roků a deset dní proto odečetl dobu šesti roků, šesti měsíců a čtrnácti dní, kdy byl obviněný uprchlým, a zjistil, že neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, trvalo dva roky, pět měsíců a dvacet šest dní, a proto je obviněný M. Š. vyloučen z uvedené abolicie podle článku II amnestie, neboť pravomocně neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, netrvalo více než osm let.

Na základě výše rozvedených úvah a závěrů Nejvyšší soud v této přezkoumávané věci v souladu s podaným dovoláním nejvyššího státního zástupce shledal, že z důvodu naplnění vylučovací podmínky „s výjimkou řízení proti uprchlému“, jak byla výše vyložena, je obviněný M. Š. vyloučen z použití amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013, neboť článek II v této věci uplatnit nelze. Z tohoto důvodu, když nebylo možné aplikovat uvedenou amnestii, nebyly splněny důvody pro postup podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. a trestní stíhání obviněného M. Š. nemohlo být postupem podle § 257 odst. 2 tr. ř. zastaveno.

Nejvyšší soud proto podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 1. 2013, sp. zn. 6 To 4/2013. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil též další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a poté podle § 265l

odst. 1 tr. ř. Vrchnímu soudu v Olomouci přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, tedy aby z podnětu odvolání obviněného přezkoumal rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 10. 2012, sp. zn. 48 T 13/99, ve smyslu § 254 a násl. tr. ř.

Č. 17

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Rozhodčí smlouva, uzavřená do 31. 3. 2012, která pro řešení sporů mezi účastníky určuje jediného rozhodce, jenž bude jmenován předsedou dozorčí rady právnické osoby, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je podle ustanovení § 39 obč. zák. neplatná.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1112/2013)

M ě s t s k ý s o u d v Brně rozsudkem ze dne 11. 4. 2012 výrokem I. zrušil rozhodčí nálezy JUDr. Bc. M. K., Ph.D., vydaný dne 26. 7. 2011, a výrokem II. rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že účastníci si ve smlouvě o půjčce ze dne 18. 9. 2010 v čl. III. dohodli, že veškeré majetkové spory, které mezi nimi vzniknou z této smlouvy nebo v souvislosti s ní, budou řešeny v rozhodčím řízení před jediným rozhodcem, který bude jmenován předsedou dozorčí rady společnosti Sdružení rozhodců, a. s. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že tato rozhodčí doložka je neplatná podle § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem. Odkázal přitom na rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 121/2011, v němž Nejvyšší soud judikoval, že pokud rozhodčí smlouva neobsahuje přímé určení rozhodce „ad hoc“, resp. konkrétní způsob jeho určení a odkazuje-li na právnickou osobu, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, jakožto osobu, která má určit rozhodce, je taková rozhodčí smlouva neplatná.

Soud prvního stupně proto vyhověl návrhu na zrušení rozhodčí smlouvy, jestliže námitka neplatnosti rozhodčí smlouvy ve smyslu § 31 písm. b) zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění před 31. 3. 2012 (dále jen „zákon o rozhodčím řízení“), byla namítnuta již v rámci rozhodčího řízení v souladu s § 33 zákona o rozhodčím řízení.

K r a j s k ý s o u d v Brně rozsudkem ze dne 18. 12. 2012 výrokem I. změnil výrok I. soudu prvního stupně tak, že návrh na zrušení rozhodčího nálezu JUDr. Bc. M. K., Ph.D., vydaný dne 26. 7. 2011, zamítl; výrokem II. změnil výrok soudu prvního stupně ohledně nákladů řízení a výrokem III. rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Odvolací soud se neztotožnil se soudem prvního stupně, že na věc dopadá rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, neboť v daném případě nebyl v rozhodčí smlouvě žádný odkaz na rozhodčí řády či seznamy rozhodců vydávané právnickými osobami, které nejsou stálým rozhodčím soudem. Byť nebyl v daném případě rozhodce přímo určen, byl stanoven konkrétní způsob jeho určení ve smyslu § 7 zákona o rozhodčím řízení, bylo-li dohodnuto, že ve věci bude rozhodovat

jeden rozhodce, kterého bude jmenovat předseda dozorčí rady společnosti Sdružení rozhodců, a. s. Odkázal přitom na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 2672/2008, v němž Nejvyšší soud řešil obdobnou věc, kdy generálnímu sekretáři Asociace bylo dáno určit osobu rozhodce a Nejvyšší soud v uvedeném rozhodnutí dospěl k závěru, že nebyl dán důvod pro zrušení rozhodčího nálezu. Pokud nebylo určeno, ke kterému datu má být rozhodce jmenován, odvolací soud neshledal v této otázce důvod pro závěr o neplatnosti takové rozhodčí doložky, jak ostatně dovodil i Nejvyšší soud v poukazovaném rozhodnutí.

Odvolací soud proto změnil vyhovující výrok rozsudku soudu prvního stupně ve věci samé tak, že návrh na zrušení předmětného rozhodčího nálezu zamítl.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, které považuje za přípustné a dovolává se způsobilého dovolacího důvodu uvedeného v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., kterým lze namítat, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Namítá, že odvolací soud se odchýlil od ustálené judikatury Nejvyššího soudu, který opakovaně rozhodl, že pokud rozhodčí doložka neobsahuje přímé určené rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení a odkazuje-li na rozhodčí řád vydaný právníkem osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je taková rozhodčí smlouva neplatná podle § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1945/2010). Má za to, že jak byla rozhodčí doložka v daném případě sjednána, nebyl rozhodce ad hoc v doložce uveden a nebyl sjednán konkrétní způsob jmenování rozhodce.

Dovolatelka proto nepovažuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné a navrhla proto, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

Podáním ze dne 27. 9. 2013 žalobkyně doplnila své dovolání ze dne 29. 1. 2013. Žalovaný se k dovolání žalobkyně nevyjádřil, ač mu však dovolání bylo doručeno.

N e j v y š š í s o u d rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Se zřetelem k bodu 7. článku II. zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2013, tj. před novelou občanského soudního řádu učiněnou zákonem č. 404/2012 Sb. (dále opět jen „o. s. ř.“).

Nejvyšší soud, jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.), po zjištění, že dovolání bylo podáno včas a osobou k tomu oprávněnou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupenou advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání je ve věci samé přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a opírá se o způsobilý dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Pokud žalobkyně doručila dne 27. 9. 2013 podání označené jako „Doplnění dovolání žalobkyně“, nutno konstatovat, že toto doplnění dovolání bylo podáno po lhůtě určené k podání dovolání, jež uplynula dne 7. 3. 2013 – s ohledem na doručení rozsudku odvolacího soudu žalobkyni. K tomuto podání proto nemůže být přihlédnuto (§ 242 odst. 4 o. s. ř.).

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny. Uvedené vady řízení se z obsahu spisu nepodávají a žalobkyně ani žádné vady řízení nenamítá.

Dovolací soud se tedy dále zabýval uplatněným dovolacím důvodem podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., kterým lze namítat nesprávné právní posouzení věci, jimž je ve smyslu tohoto ustanovení pochybení soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav, tedy případ, kdy byl skutkový stav posouzen podle jiného právního předpisu, než který měl být správně použit, nebo byl-li sice aplikován správně určený právní předpis, ale soud jej nesprávně interpretoval (vyložil nesprávně podmínky obecně vyjádřené v hypotéze právní normy a v důsledku toho nesprávně aplikoval vlastní pravidlo, stanovené dispozicí právní normy).

V dané věci odvolací soud aplikoval § 31 písm. b) zákona o rozhodčím řízení, podle něhož soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje.

Pokud ze skutkového zjištění vyplynul v dané věci závěr, že účastníci si nedohodli, že jejich vzájemné spory bude řešit stálý rozhodčí soud, a nedohodli si ani osobu konkrétního rozhodce, když si sjednali, že pro řešení určených sporů mezi účastníky bude určen jediný rozhodce, který bude jmenován předsedou dozorčí rady společnosti Sdružení rozhodců, a. s., která není stálým rozhodčím soudem, je namístě přisvědčit dovolatelce, že na řešení otázky neplatnosti rozhodčí doložky v dané věci uvedené rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, dopadá.

Je možno navíc podpořit uvedený právní závěr i odkazem na rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, v němž Nejvyšší soud dospěl k obdobnému závěru, že rozhodce určený na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky (§ 39 obč. zák.) neměl k vydání rozhodčího nálezu podle zákona o rozhodčím řízení pravomoc, jestliže rozhodčí nález nevydal rozhodce, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních pravidel, resp. byl-li rozhodce určen právníckou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona. Uvedený závěr je možné aplikovat i na daný případ, kdy rozhodce měl jmenovat podle ujednání účastníků předseda dozorčí rady právnícké osoby, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona.

Nejvyšší soud na základě výše uvedeného dospěl k závěru, že dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., kterým dovolatelka namítá nesprávné právní posouzení věci, byl uplatněn důvodně.

Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu podle § 243b odst. 2 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.).

Cpjn 202/2013

Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2014 k výkladu zastoupení účastníka občanského soudního řízení odborovou organizací.

Nejvyšší soud, který je povolán v zájmu zajištění jednotného rozhodování soudů sledovat a vyhodnocovat pravomocná rozhodnutí soudů (§ 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů /zákon o soudech a soudcích/, ve znění pozdějších předpisů), zjistil, že soudy nepostupují jednotně při výkladu zastoupení účastníka občanského soudního řízení odborovou organizací. Po vyhodnocení těchto rozhodnutí a na jejich základě zaujalo občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu na návrh předsedy kolegia podle ustanovení § 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů, následující stanovisko:

Každé sdružení osob, které bylo zapsáno do spolkového rejstříku jako odborová organizace, je v občanském soudním řízení oprávněno na základě plné moci zastupovat účastníka řízení, který je jeho členem; obdobně to platí, jde-li o pobočnou organizaci odborové organizace, která má právní osobnost. Soud neumožní zastoupení účastníka řízení odborovou organizací (pobočnou organizací odborové organizace) jen tehdy, týká-li se spor nebo jiná právní věc „vztahů mezi podnikateli vyplývajících z jejich podnikatelské činnosti“ nebo je-li v řízení předepsáno povinné zastoupení advokátem nebo notářem; rozhodnutí o tom se nevydává.

Účastník se může dát v řízení zastupovat zástupcem, jež si zvolí (§ 24 odst. 1, věta první, o. s. ř.). Zástupci, jež si účastník zvolí, udělí písemně nebo ústně do protokolu procesní plnou moc nebo plnou moc jen pro určité úkony (§ 28 odst. 1 o. s. ř.).

Účastník si může zvolit zástupcem rovněž odborovou organizaci (srov. § 24 odst. 1, větu druhou, o. s. ř.). Odborová organizace může, s výjimkou věcí týkajících se vztahů mezi podnikateli vyplývajících z podnikatelské činnosti, v řízení zastupovat účastníka, který je jejím členem (§ 26 odst. 1 o. s. ř.). Převezme-li odborová organizace zastoupení, jedná jejím jménem za zastoupeného účastníka řízení osoba uvedená v ustanovení § 21 o. s. ř. (srov. § 26 odst. 6 o. s. ř.).

Při sledování pravomocných rozhodnutí soudů Nejvyšší soud zjistil, že soudy vykládají rozdílně otázku, zda zástupcem účastníka může být ve smyslu ustanovení § 26 odst. 1 o. s. ř. jen taková odborová organizace, jejímž úkolem je „hájit práva a oprávněné zájmy zaměstnanců, kteří jsou jejími členy, a zastupovat je v kolek-

tivním vyjednávání“, a zda tedy soud může nepřipustit zastoupení účastníka řízení odborovou organizací, má-li za to, že zástupce účastníka není „odborovou organizací podle uvedených kritérií“. Řešení této otázky je v řízení před soudy zpravidla vyvoláno tím, že některé odborové organizace (sdružení osob, které bylo zapsáno do spolkového rejstříku jako odborová organizace) – uvažováno z hlediska podstaty (smyslu) jejich činnosti – vystupují v občanském soudní řízení při zastupování účastníků jako účelový nástroj často jen litigiózního postupu svých členů, vedoucích soudní spory, jež vůbec nesouvisí „s právy a oprávněnými zájmy zaměstnanců“ nebo s „účastí v kolektivním vyjednávání“. Závěr, že soud v takovém případě usnesením rozhodne, že se zastoupení účastníka řízení nepřipouští, vyslovil (sice ještě podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2013, která se však v okolnostech rozhodných pro řešení této procesněprávní otázky od současné právní úpravy neodlišuje) například Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci v usnesení ze dne 6. 5. 2013, sp. zn. 30 Co 644/2012. K odlišnému závěru dospěl například Krajský soud v Praze, když v usnesení ze dne 29. 10. 2009, sp. zn. 23 Co 478/2009, dovodil, že soudu nepřislouší v občanském soudním řízení zkoumat, zda se skutečně (z hlediska předmětu činnosti) jedná o odborovou organizaci, a že tedy z tohoto důvodu nemůže rozhodnout o nepřípustnosti zastoupení odborovou organizací u takového účastníka řízení, který je jejím členem.

Odborová organizace je právnickou osobou, která se zapisuje do spolkového rejstříku (§ 26 odst. 1 písm. a/ zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob). Odborová organizace vzniká (nabývá právní osobnost) dnem následujícím po dni, v němž bylo doručeno rejstříkovému soudu oznámení o jejím založení (srov. § 3025 odst. 2 obč. zák. a § 121 odst. 1 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob). Zápis odborové organizace do spolkového rejstříku provede rejstříkový soud do pěti pracovních dnů na základě oznámení o jejím založení, aniž by byl (mohl být) podán návrh na zápis do spolkového rejstříku nebo by ve věci zápisu odborové organizace do spolkového rejstříku proběhlo (mohlo proběhnout) řízení podle Části třetí zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob (srov. § 121 odst. 2 a 3 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob).

Pro právní postavení odborových organizací je charakteristické, že se – kromě ustanovení čl. 20 a 27 Listiny základních práv a svobod (vyhlášené pod č. 2/1993 Sb. a změněné ústavním zákonem č. 162/1998 Sb.) a Listiny základních práv Evropské unie (za podmínek stanovených v čl. 51 a násl. této listiny) – řídí především mezinárodními smlouvami, které upravují svobodu sdružování a ochranu práva svobodně se sdružovat a které jsou součástí českého právního řádu (a ve smyslu čl. 10 Ústavy mají „přednost před zákonem“); jde zejména o Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. 11. 1950 a na ni navazující protokoly (uveřejněna sdělením č. 209/1992 Sb.), Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (uveřejněn pod č. 120/1976 Sb.), Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních

a kulturních právech (uveřejněn pod č. 120/1976 Sb.), Evropskou sociální chartu ze dne 18. 10. 1961 (uveřejněna pod č. 14/2000 Sb. m. s.), Úmluvu Mezinárodní organizace práce č. 87 o svobodě sdružování a ochraně práva odborově se organizovat ze dne 9. 7. 1948 (uveřejněna pod č. 489/1990 Sb.) a Úmluvu Mezinárodní organizace práce č. 98 o provádění zásad práva organizovat se a kolektivně vyjednávat ze dne 1. 7. 1949 (uveřejněna pod č. 470/1990 Sb.). Ustanoveními občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) o právnických osobách a spolcích se odborové organizace řídí (srov. též § 3025 odst. 1 obč. zák.) jen subsidiárně (v rozsahu, v jakém nelze použít mezinárodní smlouvy) a přiměřeně (v rozsahu, v jakém to neodporuje povaze odborových organizací).

Z výše uvedeného (pro otázku řešenou tímto stanoviskem) mimo jiné vyplývá, že každý má právo zakládat „bez předchozího schválení“ na ochranu svých zájmů odborové organizace a přistupovat k nim (stát se jejich členem), přičemž výkon tohoto práva nesmí být omezován (s výjimkou omezení, jež jsou stanovena zákonem a jež jsou „nutná v demokratické společnosti v zájmu národní nebo veřejné bezpečnosti, veřejného pořádku, ochrany veřejného zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných“), že odborové organizace vznikají nezávisle na státu, že odborové organizace mají právo „vypracovávat své stanovky a pravidla, zcela svobodně volit své zástupce, organizovat svoji správu a formulovat svůj program“, přičemž „veřejné orgány se zdrží jakéhokoliv zásahu, který by omezoval toto právo nebo zabraňoval jeho zákonnému vykonávání“, a že odborové organizace „nepodléhají rozpuštění nebo pozastavení činnosti administrativní cestou“. Odborová organizace brání zájmy (zejména hospodářské a sociální) svých členů a vykonává další činnosti uvedené v jejích stanovách nebo jiných pravidlech, které přijala, jakož i provádí další „program“, který odborová organizace schválila o předmětu své činnosti. Zmíněná hlediska je samozřejmě třeba uplatnit také při řešení procesněprávní otázky, jaké jsou předpoklady k tomu, aby odborová organizace mohla v občanském soudním řízení zastupovat účastníka, který je jejím členem.

Rozhodne-li se sdružení osob, zapsané ve spolkovém rejstříku jako odborová organizace, že převezme zastoupení svého člena v občanském soudním řízení ve smyslu ustanovení § 26 odst. 1 a 6 o. s. ř., je z uvedeného zřejmé, že soud při zkoumání podmínek pro výkon této její zástupčí činnosti nesmí (není oprávněn) posuzovat ani to, jaké jsou skutečné zájmy sdružení, ani okolnost, jaká naplňuje kritéria činnosti odborových organizací. Směrodatná je tu pouze skutečnost, že jde o právnickou osobu, která byla zapsána do spolkového rejstříku jako odborová organizace; jakékoliv další zkoumání jejího právního postavení nebo vyšetřování jí vykonávaných činností by představovalo nepřípustné zásahy do právního postavení odborových organizací, upraveného, zaručeného a garantovaného zejména výše uvedenými mezinárodními smlouvami a právním řádem České republiky.

Odborová organizace nemůže zastupovat své členy, jak je zřejmé již ze znění ustanovení § 26 odst. 1 o. s. ř., ve věcech „týkajících se vztahů mezi podnikate-

li vyplývajících z podnikatelské činnosti“ a ani dovolatele při podání dovolání, u něhož je předepsáno povinné zastoupení advokátem nebo notářem (srov. § 241 o. s. ř.). Kdyby přesto odborová organizace v těchto případech převzala zastoupení svého člena, soud jí neumožní výkon zástupčí činnosti a s odborovou organizací jako zástupcem účastníka nejedná (přestane jednat). Rozhodnutí o tom, že odborová organizace nemůže v těchto případech účastníka řízení zastupovat, se nevydává; o nepřipuštění zastoupení účastníka řízení se totiž rozhoduje jen za podmínek uvedených v ustanovení § 27 o. s. ř., které se nevztahuje, jak je nepochybné z jeho znění, na zastupování účastníka odborovou organizací.

Odborová organizace (odborovou organizací může být též subjekt označovaný jako „odborový svaz“ působící v příslušném odvětví zejména v rámci Konfederace odborových svazů) může založit (zřídit) svou pobočnou organizaci, která má právní osobnost. V takovém případě se pobočná organizace odborové organizace zapisuje do spolkového rejstříku (§ 26 odst. 1 písm. b/ zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob). Pobočná organizace odborové organizace vzniká (nabývá právní osobnost) dnem následujícím po dni, v němž bylo doručeno rejstříkovému soudu oznámení o jejím založení (srov. § 3025 odst. 2 obč. zák. a § 121 odst. 1 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob). V tomto případě může pobočná organizace odborové organizace zastupovat členy odborové organizace, kteří své členství vykonávají v pobočné organizaci, a to za stejných podmínek, za jakých odborová organizace smí zastupovat své členy.

Ustanovením § 26 o. s. ř. se řídí zastupování odborovou organizací (pobočnou organizací odborové organizace) rovněž ve zvláštních řízeních soudních, upravených zákonem č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Neuplatní se v insolvenčním řízení a v incidenčních sporech, v nichž se při zastupování odborovou organizací (pobočnou organizací odborové organizace) postupuje podle ustanovení § 20 odst. 2 insolvenčního zákona.

Každému, kdo má zpřístupněnou datovou schránku, soud doručuje rozhodnutí, předvolání a další listiny do datové schránky, aniž by adresát o takové doručení musel žádat nebo soudu sdělovat identifikátor své datové schránky. Soud zjišťuje z úřední povinnosti, zda má adresát zřízenou a zpřístupněnou datovou schránku; ten, kdo má zřízenou a zpřístupněnou datovou schránku, má právo očekávat, že mu soud bude veškerá rozhodnutí, předvolání a jiné listiny doručovat v elektronické podobě do datové schránky. Tímto způsobem se nedoručuje jen tehdy, byly-li listiny doručeny při jednání nebo při jiném úkonu soudu nebo nedošlo-li k řádnému doručení listiny do datové schránky.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2013,
sp. zn. 21 Cdo 3489/2012)

Řízení o dědictví po V. H., zemřelém dne 30. 1. 2007, bylo zahájeno usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 20. 2. 2007. Poté, co věc byla na základě usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 28. 3. 2007 z důvodu místní příslušnosti postoupena Obvodnímu soudu pro Prahu 6, byla provedením úkonů v řízení o dědictví po zůstaviteli pověřena N. A., notářka v Praze 6.

V průběhu řízení bylo o dědickém právu zjištěno, že zůstavitel V. H. nezanechal závět ani listinu o vydědění a že jeho dědičkami ze zákona jsou manželka E. H. a dcera B. J.

Obvodní soud pro Prahu 6 usnesením ze dne 16. 10. 2007 určil, že obvyklá cena majetku, který měl zůstavitel s E. H. ve společném jmění manželů, činí 500 000 Kč, že „veškerý majetek ze SJM, tj. členský podíl v Bytovém družstvu B. 826, 827, se sídlem v P. 4, B. 826/20, vztahující se k bytu v P. 4, B. 827/18, v 7. nadzemním podlaží domu čp. 827 k. ú. H. o velikosti 1+kk přechází „na E. H.“ a že E. H. „vyplatí do dědictví“ pohledávku ve výši 250 000 Kč, určil obvyklou cenu majetku zůstavitele ve výši 250 000 Kč, výši dluhů zůstavitele ve výši 5077 Kč a čistou hodnotu dědictví ve výši 244 923 Kč, schválil dědickou dohodu, podle níž E. H. nabyla „pohledávku vůči sobě z titulu vypořádání majetku v SJM ve výši 125 000 Kč“ a B. J. nabyla „pohledávku vůči poz. manželce z titulu vypořádání majetku v SJM ve výši 125 000 Kč“, rozhodl o odměně, náhradě hotových výdajů a náhradě za daň z přidané hodnoty notářky N. A. za úkony, jež v řízení provedla jako soudní komisař, a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Při stanovení hodnoty členského podílu zůstavitele v Bytovém družstvu B. soud prvního stupně vycházel ze shodného prohlášení účastníků řízení, podle něhož činila 500 000 Kč, a dospěl k závěru, že dědická dohoda dědiček neodporuje zákonu ani dobrým mravům.

K odvolání B. J. Městský soud v Praze usnesením ze dne 23. 6. 2008 zrušil usnesení soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Protože odvolatelka

zpochybnila hodnotu členského podílu v Bytovém družstvu B., která byla určena souhlasným prohlášením účastníků (když namítala, že při uzavření dohody o vypořádání dědictví „jednala v omylu o skutečné hodnotě členského podílu“), a protože požadovala, aby hodnota členského podílu zůstavitele byla stanovena znalcem, odvolací soud dospěl k závěru, že napadené usnesení „nemůže jako celek obstát“, neboť, „dojde-li ke změně obvyklé ceny dědictví, výše dluhů a čisté hodnoty dědictví, nelze schválit dohodu, která vycházela z nesprávných hodnot“. Odvolací soud proto uložil soudu prvního stupně, aby ustanovil znalce pro určení hodnoty členského podílu v bytovém družstvu a aby poté znovu ve věci rozhodl.

Obvodní soud pro Prahu 6 poté usnesením ze dne 30. 6. 2009 určil, že obvyklá cena majetku, který měl zůstavitel s E. H. ve společném jmění manželů, činí 1 300 000 Kč. Při stanovení hodnoty členského podílu zůstavitele v Bytovém družstvu B. ke dni smrti zůstavitele vzal v úvahu, že podle znaleckého posudku Ing. V. Ch. ze dne 9. 12. 2008 činí 900 000 Kč a že podle „vyjádření – odborných názorů“ Realitní kanceláře M. činí 1 100 000 Kč, Realitní kanceláře H. činí 1 504 800 Kč a K. realitní kancelář činí 1 700 000 Kč, a dospěl k závěru, že obvyklou cenu členského podílu zůstavitele je třeba stanovit „průměrem“ těchto ocenění.

K odvolání E. H. Městský soud v Praze usnesením ze dne 15. 12. 2009 zrušil usnesení soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Odvolací soud přihlédl k tomu, že B. J. v řízení před soudem prvního stupně nesouhlasila s oceněním provedeným znalcem Ing. V. Ch. a že požadovala zadání revizního znaleckého posudku, jakož i k tomu, že ani E. H. nesouhlasila s určenou hodnotou majetku ve společném jmění manželů, a dovedl, že usnesení soudu prvního stupně již „proto bez dalšího nemůže obstát“. Soudu prvního stupně uložil, aby vyslechl znalce Ing. V. Ch. k problematice ocenění členského podílu zůstavitele v bytovém družstvu a aby, setrvá-li B. J. na svých výhradách proti závěrům znalce, ustanovil znalce ke zpracování „revizního znaleckého posudku“.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 6 po provedení dalších důkazů usnesením ze dne 15. 11. 2011 určil, že obvyklá cena majetku, který měl zůstavitel s E. H. ve společném jmění manželů, činí 1 235 000 Kč. Po doplnění dokazování výsledkem znalce Ing. V. Ch. a „revizním“ znaleckým posudkem zpracovaným společností Z., který stanovil hodnotu členského podílu zůstavitele v Bytovém družstvu B. částkou 1 235 000 Kč, a poté, co odmítl provedení dalších důkazů označených E. H., soud prvního stupně určil hodnotu členského podílu zůstavitele v bytovém družstvu podle revizního znaleckého posudku společnosti Z.

K o d v o l á n í E. H. M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 29. 6. 2012 potvrdil usnesení soudu prvního stupně. Odvolací soud nejprve odmítl námitku odvolatelky, která dovozovala „závaznost prohlášení účastníků o ceně bytu“, neboť „zjištění a určení obvyklé ceny majetku zůstavitele je úkolem soudu (nikoliv dohody účastníků)“ a soud nemůže „bez dalšího“ vycházet z ceny určené dohodou účastníků, zejména „je-li zjevné, že takto určená cena je v příkrém rozporu s cenou obvyk-

lou“, a námitku odvolatelky týkající se uzavřené dohody o vypořádání dědictví s odůvodněním, že vypořádání dědictví „není předmětem tohoto řízení“. Při hodnocení výsledků dokazování o obvyklé ceně členského podílu zůstavitele v bytovém družstvu odvolací soud dospěl k závěru, že znalecký posudek soudního znalce Ing. V. Ch. „není dostatečně přesvědčivý“, neboť ke snížení ceny bytu, jež znalec odůvodnil tím, že „jde o byt družstevní“ a že „jde o cenu z realitní inzerce“, nebylo důvodu a že obvyklá cena určená – revizním – znaleckým posudkem společnosti Z. je „zcela odpovídající“; současně odmítl námitky odvolatelky poukazující na to, že byt byl po zůstavitelově smrti rekonstruován, neboť „ocenění bytu bylo provedeno bez přihlédnutí“ k této rekonstrukci, jakož i námitku týkající se „započtení provize realitní kanceláře“, neboť „záleží pouze na prodávajícím, zda k prodeji využije realitní kancelář“. Námitku E. H. o nesprávném způsobu doručování dřívějších rozhodnutí soudu jejímú zástupci Mgr. Mi. F. odvolací soud označil za „důvodnou“, neboť „písemnosti měly být doručovány jejímú zástupci do datové schránky“ a nikoliv prostřednictvím pošty na adresu jejího zástupce; vzhledem k tomu, že všechna rozhodnutí zástupce odvolatelky „fakticky převzal“ a že proti rozhodnutí soudu prvního stupně podal odvolání, o kterém bylo řádně rozhodnuto odvolacím soudem, odvolací soud dospěl k závěru, že „doručení jiným než stanoveným způsobem nemohlo mít vliv na rozhodnutí o obvyklé ceně členského podílu v bytovém družstvu a tím ani na věcnou správnost napadeného usnesení, které z této ceny vychází“, a že odvolatelce tím „nebyla odňata žádná procesní práva“.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala E. H. dovolání. Nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že účastníci řízení nejsou vázáni uzavřenou dědickou dohodou. Domnívá se, že, „určí-li dědicové hodnotu majetku v dědictví na základě shodného prohlášení účastníků, jsou svými projevy vůle vázáni a nemohou je jednostranně změnit“. Dovolatelka dále soudům vytýká, že mají povinnost doručovat písemnosti do datové schránky, má-li ji fyzická osoba zřízenou, a že přesto bylo „několik rozhodnutí v průběhu dědického řízení doručováno jejímú zástupci prostřednictvím pošty“ (jednalo se o usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2009, usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 22. 6. 2010 a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 27. 8. 2010), a dovozuje, že tím byla jejímú zástupci „odňata možnost být upozorněn na vložení zpráv do datové schránky ihned“, jakož i „možnost písemnost si jednoduše a odkudkoliv z datové schránky vyzvednout“, což „výrazně ztížilo přístup zmocněnce dovolatelky k informacím důležitým pro řízení“, „zbytečně ho časově zatížilo“ a „mohlo negativně ovlivnit kvalitu jeho právní obrany v průběhu dědického řízení“, což ve svém důsledku znamenalo „oslabení procesních práv dovolatelky“. Dovolatelka je přesvědčena, že nedoručení písemností účastníku řízení do datové schránky, ačkoliv ji má zřízenou, „má za následek neúčinnost doručení“ a že z tohoto důvodu „je řízení postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci“, neboť doručovaná rozhodnutí „nenabyla právní moci“. Kromě toho dovolatelka namítá, že soudy neměly vycházet ze znaleckého

posudku zpracovaného společností Z., protože tento znalecký ústav neměl možnost seznámit se se stavem bytu (v Bytovém družstvu B.), v jakém se nacházel ke dni smrti zůstavitele, jelikož byt prošel v roce 2009 kompletní rekonstrukcí. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud zrušil usnesení odvolacího soudu a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

B. J. uvedla zejména, že „žádné základní změny nenastaly“, a odkázala na svá dřívější podání.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2012, neboť dovoláním je napadeno usnesení odvolacího soudu, které bylo vydáno přede dnem 1. 1. 2013 (srov. čl. II bod 7. zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se dovolací soud nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), nebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

E. H. dovoláním napadá usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně ve věci samé. Protože dovolání E. H. není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., neboť soud prvního stupně ve věci samé nerozhodl jinak než ve svém dřívějším usnesení proto, že by byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (odvolací soud usnesením ze dne 15. 12. 2009 zrušil dřívější usnesení soudu prvního stupně ze dne 30. 6. 2009 /a usnesením ze dne 23. 6. 2008 zrušil dřívější usnesení soudu prvního stupně ze dne 16. 10. 2007/ z důvodu neúplně zjištěného skutkového stavu, aniž by jej zavázal právním názorem pro rozhodnutí ve věci samé), může být jeho přípustnost založena jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci z obsahu spisu vyplývá, že usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2009 (jímž bylo zrušeno usnesení, kterým soud prvního stupně určil obvyklou cenu majetku, který měl zůstavitel s E. H. ve společném jmění manželů, a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení) bylo doručováno zástupci E. H. Mgr. M. F. prostřednictvím doručujícího orgánu (provozovatele poštovních služeb) a že dne 26. 1. 2010 Mgr. M. F. osobně potvrdil (podle obsahu doručky na čl. 133 verte spisu) jeho převzetí, že usnesení ze dne 22. 6. 2010, jímž Obvodní soud pro Prahu 6 uložil B. J. povinnost složit zálohu na náklady revizního znaleckého posudku, bylo doručováno zástupci E. H. Mgr. M. F. prostřednictvím doručujícího orgánu (provozovatele poštovních služeb) a že dne 28. 6. 2010 Mgr. M. F. osobně potvrdil (podle obsahu doručky na čl. 142 spisu) jeho převzetí a že usnesení ze dne 27. 8. 2010, jímž Městský soud v Praze odmítl odvolání E. H. proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 22. 6. 2010 pro nepřípustnost, bylo doručováno zástupci E. H. Mgr. M. F. prostřednictvím doručujícího orgánu (provozovatele poštovních služeb) a že dne 22. 9. 2010 Mgr. M. F. osobně potvrdil (podle obsahu doručky na čl. 170 spisu) jeho převzetí. Podle obsahu spisu soud prvního stupně při doručování uvedených rozhodnutí nezjišťoval, zda má Mgr. M. F. zřízenou datovou schránku. Z obsahu spisu přitom bylo zjištěno, že ještě před doručováním výše označených rozhodnutí Mgr. M. F. upozornil soudy podáním, které bylo Obvodnímu soudu pro Prahu 6 doručeno dne 6. 8. 2009, na skutečnost, že má zřízenou datovou schránku, a že podání doručené Obvodnímu soudu pro Prahu 6 dne 6. 7. 2010 bylo zasíláno do datové schránky soudu prvního stupně z datové schránky Mgr. M. F.

Za tohoto stavu bylo pro rozhodnutí soudu v projednávané věci (mimo jiné) významné vyřešení právní otázky, zda je účinné doručení listiny (rozhodnutí soudu) prostřednictvím doručujícího orgánu (provozovatele poštovních služeb) na adresu pro doručování za situace, kdy adresát písemnosti (zástupce účastníka řízení) měl v době doručování písemnosti zřízenou a zprovozněnou datovou schránku. Protože uvedená právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu ve všech

souvislostech vyřešena a protože posouzení této otázky bylo pro rozhodnutí ve věci určující (významné), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání E. H. proti usnesení odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Otázku účinnosti doručení usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2009, usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 22. 6. 2010 a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 27. 8. 2010 (dále jen „předmětná rozhodnutí“) Mgr. M. F. (dřívějšímu zástupci E. H.) je třeba i v současné době posoudit podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném ke dni doručování předmětných rozhodnutí, tj. ve znění účinném do 30. 6. 2012.

Písemnost doručuje soud při jednání nebo jiném soudním úkonu; nedošlo-li k doručení písemnosti při jednání nebo jiném soudním úkonu, doručí ji soud prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky; není-li možné doručit písemnost prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, soud ji doručí na žádost adresáta na jinou adresu nebo na elektronickou adresu; není-li možné doručit písemnost při jednání nebo jiném soudním úkonu nebo prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky nebo na elektronickou adresu, předseda senátu nařídí doručit ji prostřednictvím doručujícího orgánu, nebo účastníka řízení či jeho zástupce (srov. § 45 o. s. ř.).

Při doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky se postupuje podle zvláštního právního předpisu (srov. § 47 odst. 1 o. s. ř.), a to podle zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů, účinném ke dni doručování předmětných rozhodnutí (dále jen „zákon č. 300/2008 Sb.“).

Umožňuje-li to povaha dokumentu, orgán veřejné moci jej doručuje jinému orgánu veřejné moci prostřednictvím datové schránky, pokud se nedoručuje na místě; umožňuje-li to povaha dokumentu a má-li fyzická osoba, podnikající fyzická osoba nebo právnická osoba zpřístupněnou svou datovou schránku, orgán veřejné moci doručuje dokument této osobě prostřednictvím datové schránky, pokud se nedoručuje veřejnou vyhláškou nebo na místě; doručuje-li se způsobem podle tohoto zákona, ustanovení jiných právních předpisů upravující způsob doručení se nepoužijí (srov. § 17 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb.). Přípouštějí-li jiné právní předpisy doručování prostřednictvím datových schránek, pořadí způsobů doručování stanovené těmito právními předpisy zůstává ustanovením § 17 odstavce 1 zákona č. 300/2008 Sb. nedotčeno (srov. § 17 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb.).

Ustanovení § 45 o. s. ř. stanoví nejen možné způsoby doručování, ale také (závazným způsobem) pořadí, v jakém má soud přistoupit k doručování listin. Listinu má soud v první řadě doručit při jednání nebo jiném úkonu soudu. V případě, že nedošlo k tomuto doručení, soud přistoupí k doručování prostřednictvím veřejné datové sítě

do datové schránky adresáta. Nemá-li adresát zřízenou a zpřístupněnou datovou schránku, není-li datová schránka v provozu (nelze do ní zasílat dokumenty) nebo nepodařilo-li se doručit do datové schránky, listiny se doručují prostřednictvím veřejné datové sítě na elektronickou adresu. Jestliže adresát soudu nesdělil svou elektronickou adresu, jestliže se nepodařilo doručit na elektronickou adresu nebo jestliže doručení na elektronickou adresu neumožňuje povaha doručované listiny, soud přistoupí k doručení prostřednictvím doručujícího orgánu nebo účastníka řízení či jeho zástupce. Předseda senátu (samosoudce), soudní komisař nebo jiná soudní osoba jsou stanoveným pořadím vázáni. V případě, že je možné adresátu doručovat prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, soud nesmí nařídít doručení prostřednictvím doručujícího orgánu.

Z uvedeného lze dovodit, že každému, kdo má zpřístupněnou datovou schránku, soud doručuje rozhodnutí, předvolání a další listiny do datové schránky, aniž by adresát o takové doručení musel žádat nebo soudu sdělovat identifikátor své datové schránky. Soud zjišťuje z úřední povinnosti, zda má adresát zřízenou a zpřístupněnou datovou schránku. Ten, kdo má zřízenou a zpřístupněnou datovou schránku, má právo očekávat, že mu soud bude veškerá rozhodnutí, předvolání a jiné listiny doručovat v elektronické podobě do datové schránky. Tímto způsobem se nedoručuje jen tehdy, byly-li listiny doručeny při jednání nebo při jiném úkonu soudu nebo nedošlo-li k řádnému doručení listiny do datové schránky.

V projednávané věci soud prvního stupně doručoval předmětná rozhodnutí zástupci dovolatelky prostřednictvím provozovatele poštovních služeb, ačkoliv měl zřízenou a (dle obsahu spisu prokazatelně nejpozději od 6. 7. 2010) zpřístupněnou datovou schránku. Je tedy nepochybné, že předmětná rozhodnutí měla být – jak dovolatelka správně namítá – doručena do datové schránky Mgr. M. F. Soudu prvního stupně je proto třeba vytknout (jak učinil již odvolací soud), že nerespektoval zákonem stanovené závazné pořadí pro doručování listin vyplývající z ustanovení § 45 o. s. ř. a § 17 zákona č. 300/2008 Sb. S názorem dovolatelky, že toto procesní pochybení (ve kterém dovolatelka nesprávně spatřuje vadu řízení) mohlo mít vliv na účinnost doručení předmětných rozhodnutí, však v projednávané věci nelze souhlasit.

Předně, z platné právní úpravy neúčinnost takového doručení nevyplývá (srov. k tomu právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2425/2011). Vzhledem k tomu, že dovolatelka sama nezpochybňuje, že předmětná rozhodnutí jí byla (prostřednictvím jejího zástupce) doručena, resp. že si je její zástupce Mgr. M. F. osobně převzal v provozovně provozovatele poštovních služeb, a že tedy měla možnost se s nimi seznámit a zvolit další procesní postup, byla materiální funkce doručení, tj. možnost seznámení se s obsahem listiny v souzené věci naplněna. Konečně, namítá-li dovolatelka ve prospěch svého opačného názoru, že nesprávným způsobem doručování předmětných rozhodnutí byla „oslabena“ na svých procesních právech, pak přehlíží, že v daném případě šlo o doručování

rozhodnutí, proti nimž nejsou přípustné opravné prostředky (nepočítaje v to ústavní stížnost, žalobu pro zmatečnost či žalobu na obnovu řízení), když bylo doručováno zrušovací usnesení odvolacího soudu, usnesení, jímž soud prvního stupně uložil povinnost složit zálohu na náklady znaleckého posudku, a usnesení, jímž odvolací soud odmítl odvolání pro nepřipustnost. Také z tohoto důvodu nebylo (nemohlo být) v důsledku nesprávného způsobu doručení předmětných rozhodnutí dovolatelce upřeno žádné procesní právo, tedy zejména právo na podání opravného prostředku, a dovolatelka tak nebyla (nemohla být) dotčena na svých ústavně zaručených právech, zejména právu na soudní ochranu a spravedlivý proces (srov. k tomu právní názor vyjádřený v usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. IV. ÚS 3807/11). Namítá-li dovolatelka, že doručení prostřednictvím provozovatele poštovních služeb „výrazně ztížilo přístup“ jejího zástupce k informacím a „zbytečně jej časově zatížilo“, pak tyto námitky samy o sobě nemohou způsobit porušení procesních práv dovolatelky. Závěr odvolacího soudu, že doručení předmětných rozhodnutí jiným než zákonem stanoveným způsobem nemělo (nemohlo mít) v projednávané věci vliv na jejich účinnost a že E. H. nebyla (nesprávným postupem při doručování) zkrácena na svých procesních právech, je tedy správný.

K námitkám dovolatelky proti „reviznímu“ znaleckému posudku společnosti Z. dovolací soud nemohl přihlídnout, neboť tyto námitky nepředstavují uplatnění dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., ale dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř.; tyto námitky tedy nemohou založit přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Námitky dovolatelky týkající se uzavřené dohody o vypořádání dědictví a její závaznosti nejsou opodstatněné, neboť nemohou zpochybnit závěr, na němž spočívá napadené usnesení odvolacího soudu. Dovolatelka totiž přehlíží, že řízení se – poté, co odvolací soud zrušil usnesení ze dne 16. 10. 2007 – nachází ve stadiu vypořádání společného jmění zůstavitele a jeho manželky, při němž nebylo rozhodováno o schválení dohody o vypořádání dědictví uzavřené dne 19. 9. 2007. Z dohody dědiček ze dne 19. 9. 2007 tedy není možné v projednávané věci dovozovat žádné právně významné závěry.

Protože usnesení odvolacího soudu je správné a protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelkou tvrzeno), že by usnesení odvolacího soudu bylo postiženo vadou uvedenou v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, dovolací soud dovolání E. H. podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Splňuje-li znalecký posudek předložený účastníkem řízení předpoklady stanovené v § 127 odst. 2 a § 127a o. s. ř., pohlíží se na něj jako na znalecký posudek vyžádaný soudem; to platí i tehdy, jde-li o revizní znalecký posudek.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014,
sp. zn. 26 Cdo 3928/2013)

Žalobou podanou dne 13. 10. 2010 u Okresního soudu v Mladé Boleslavi se žalobkyně domáhala zaplacení částky 11 473 384,60 Kč s příslušenstvím. Žalobu odůvodnila zejména tím, že podle nájemní smlouvy ze dne 13. 3. 2007 byla nájemkyní nebytových prostor v domě na st. p. 599 k. ú. S. M., obec P., na adrese P. 1, T. 7, jejichž pronajímatelem byl jako jejich vlastník žalovaný. V pronajatých prostorách provedla se souhlasem žalovaného stavební úpravy, k jejichž úhradě se žalovaný nezavázal. Proto vzhledem ke skončení nájmu ke dni 30. 4. 2010 žádala s poukazem na ustanovení § 667 zákona č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obč. zák.“), o protihodnotu toho, oč se provedenými úpravami zvýšila hodnota věci. Zhodnocení nebytových prostor žalovaného vyčíslila podle znaleckého posudku Ing. F. C. částkou 12 048 885 Kč, proti které započítala částku 575 500,40 Kč, kterou žalovanému zůstala dlužna na nájemném při skončení nájmu.

O k r e s n í s o u d v Mladé Boleslavi rozsudkem ze dne 15. 1. 2013 žalobu zamítl, rozhodl o nákladech řízení účastníků a státu. Dovodil, že žalobkyně má ve smyslu § 667 odst. 1 obč. zák. nárok na protihodnotu toho, oč se provedenými stavebními úpravami zvýšila hodnota věci, neboť žalovaný s jejich provedením souhlasil, ale nezavázal se je uhradit. Vyšší zhodnocení v částce 553 678 Kč stanovil na základě znaleckého posudku Ing. J. K., CSc., s odůvodněním, že znalecký posudek vypracovaný Ing. F. C. (předložený žalobkyní), který dospěl k částce zhodnocení prostor ve výši 12 048 885 Kč, vyčíslil obecnou hodnotu investic provedených žalobkyní v cenách ke dni skončení nájmu (2. 6. 2010), že soudem pověřený znalec Ing. P. K., který použil pouze výnosovou metodu, došel v důsledku výrazného pohybu cen nájmu k „absurdnímu“ závěru, že cena domu žalovaného se v důsledku úprav provedených žalobcem snížila přibližně o 3 790 000 Kč, že posudek znaleckého ústavu J. A., v. o. s., jež byl na vyžádání soudu vyhotoven jako revizní a z nějž vyplynulo, že žalobkyně svými úpravami zhodnotila nemovitosti žalovaného o částku 4 900 000 Kč, vycházel z nedoložené výše investic a nezdůvodněného odhadu jejich opotřebením, přičemž tyto nedostatky se nepodařilo odstranit ani vypracovaným dodatkem znaleckého posudku a výslechem znalce. Znalec Ing. J. K., CSc., stanovil vyšší zhodnocení třemi metodami – při použití nákladové metody dospěl k částce zhodnocení ve výši 553 678 Kč, u výnosové metody určil naopak znehodnocení částkou 1 028 571 Kč a kombinací obou metod došel k vyšší zhodnocení v částce

55 400 Kč, přičemž soud prvního stupně považoval za objektivní zjištění výše zhodnocení nákladovým způsobem, neboť „definuje zhodnocení domu bez závislosti na výši nájemného“. I když znalecký posudek vypracovaný Ing. J. K., CSc., předložil žalovaný, soud jej považoval podle ustanovení § 127a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 9. 2011, za revizní posudek vyžádaný soudem, neboť obsahoval všechny zákonem předepsané náležitosti. Protože žalobkyně v souladu s ustanovením § 580 obč. zák. provedla zápočet vzájemných pohledávek, byla žaloba v celém rozsahu zamítnuta.

K odvolání žalobkyně, jímž byl napaden rozsudek soudu prvního stupně v částce 4 900 000 Kč s příslušenstvím, K r a j s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 29. 5. 2013, ve znění usnesení ze dne 17. 7. 2013, rozsudek soudu prvního stupně (v napadené části) potvrdil a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Ztotožnil se se závěrem soudu prvního stupně o nároku žalobkyně na zhodnocení nemovitosti podle § 667 odst. 1 obč. zák. a ohledně způsobu určení výše tohoto peněžitého plnění souhlasil „s postupem soudu prvního stupně při hodnocení důkazů v podobě znaleckých posudků, jež měl k dispozici“ i s tím, že znalecký posudek Ing. J. K., CSc., měl podle § 127a o. s. ř. „důkazní sílu jako znalecký posudek vypracovaný v rámci soudního řízení“. Nárok žalobkyně ve výši 553 678 Kč pak zanikl z důvodu započtení proti pohledávce žalovaného na zaplacení dlužného nájemného v nesporné výši 575 500,40 Kč.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Jeho přípustnost spatřovala v tom, že se odvolací soud při aplikaci procesních předpisů (§ 127 a § 127a ve spojení s § 132 o. s. ř.) odchýlil od ustálené rozhodovací praxe, vyjádřené v rozhodnutích Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3450/2007, 22 Cdo 1297/2007 a 22 Cdo 849/2008, a jako dovolací důvod uvádí, že odvolací soud nesprávně citovaná ustanovení vyložil, jestliže se ztotožnil s procesním postupem soudu prvního stupně při odstraňování pochybností o správnosti znaleckého posudku a při hodnocení důkazů soudem. Namítá, že soudy při stanovení výše zhodnocení věci ignorovaly posudek zhotovený revizním znalcem ustanoveným soudem a vycházely z posudku, který si nechal zhotovit žalovaný, ačkoliv správně měly vyzvat revizního znalce k takovému doplnění svého posudku, které by odstranilo domnělé vady, nebo nechat zpracovat nový revizní posudek. Tím, že znalecký posudek objednaný žalovaným nehodnotily jako důkaz listinný, pochybily při hodnocení důkazů a porušily rovnost stran sporu. Navrhla, aby dovolací soud rozsudky obou soudů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaný považoval postup soudů při hodnocení předložených znaleckých posudků za správný, neboť znalecký posudek Ing. J. K., CSc., byl vyžádan v souladu s ustanovením § 127a o. s. ř. a jako jediný vyhovoval aspektům ustálené soudní praxe. Navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání jako nepřípustné odmítl, popřípadě jako nedůvodné zamítl.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací věc projednal v souladu se zákonem č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb. – dále opět jen „o. s. ř.“), a zjistil, že žalobkyně jako účastnice řízení podala dovolání v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) za splnění podmínky advokátního zastoupení (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu upravuje ustanovení § 237 o. s. ř.

Podle ustanovení § 237 o. s. ř. je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovolání je přípustné, neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla výslovně řešena. S účinností od 1. 9. 2011 došlo zákonem č. 218/2011 Sb., kterým se mění zejména zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, mimo jiné i ke změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, přičemž výkladem ustanovení § 127 odst. 2, § 127a ve spojení s § 132 o. s. ř. ve znění provedeném touto novelou se soudní praxe dosud nezabývala.

Dovolání však není důvodné.

Podle § 127 odst. 1 o. s. ř. závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, vyžádá soud u orgánu veřejné moci odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující nebo je-li pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření, ustanoví soud znalce. Soud znalce vyslechne; znalci může také uložit, aby posudek vypracoval písemně. Je-li ustanoveno několik znalců, mohou podat společný posudek.

Místo výslechu znalce může se soud v odůvodněných případech spokojit s písemným posudkem znalce.

Podle § 127 odst. 2 o. s. ř. je-li pochybnost o správnosti posudku nebo je-li posudek nejasný nebo neúplný, je nutno požádat znalce o vysvětlení. Kdyby to nevedlo k výsledku, soud nechá znalecký posudek přezkoumat jiným znalcem.

Podle § 127a o. s. ř. jestliže znalecký posudek předložený účastníkem řízení má všechny zákonem požadované náležitosti a obsahuje doložku znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku, postupuje se při provádění tohoto důkazu stejně, jako by se jednalo o znalecký posudek vyžádaný soudem. Soud umožní znalci, kterého některá ze stran požádala o znalecký posudek, nahlédnout do spisu nebo mu jinak umožní seznámit se s informacemi potřebnými pro vypracování znaleckého posudku.

Znalecký posudek ve smyslu občanského soudního řádu představuje jeden z mnoha důkazních prostředků, byť je svou povahou nezastupitelný. Znalec je přitom osobou (fyzickou či právnickou), která prostřednictvím svých odborných znalostí posuzuje skutečnosti, které byly soudem určeny, a ve znaleckém posudku soudu sděluje subjektivní výsledek tohoto posouzení. Podle § 13 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, v posudku uvede znalec popis zkoumaného materiálu, popřípadě jevů, souhrn skutečností, k nimž při úkonu přihlížel (nález), a výčet otázek, na které má odpovědět, s odpověďmi na tyto otázky (posudek). Znalecký posudek je jedním z důkazních prostředků (§ 125, § 127 o. s. ř.), který soud sice hodnotí jako každý jiný důkaz podle § 132 o. s. ř., od jiných se však liší tím, že odborné závěry v něm obsažené nepodléhají hodnocení soudem podle zásad § 132 o. s. ř. Soud hodnotí přesvědčivost posudku co do jeho úplnosti ve vztahu k zadání, logické odůvodnění jeho závěrů a soulad s ostatními provedenými důkazy. Hodnocení důkazu znaleckým posudkem tedy spočívá v posouzení, zda závěry posudku jsou náležitě odůvodněny, zda jsou podloženy obsahem nálezu, zda bylo přihlédnuto ke všem skutečnostem, s nimiž se bylo třeba vypořádat, zda závěry posudku nejsou v rozporu s výsledky ostatních důkazů a zda odůvodnění znaleckého posudku odpovídá pravidlům logického myšlení. Z uvedeného vyplývá, že důkaz znaleckým posudkem soud hodnotí jako každý jiný důkaz, nemůže však přezkoumávat věcnou správnost odborných závěrů (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2002, sp. zn. 25 Cdo 583/2001, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2009, sp. zn. 30 Cdo 3450/2007).

Soud při hodnocení znaleckého posudku musí zkoumat, zda provedený úkon byl učiněn řádně, tj. zda znalec dodržel soudem uložené zadání (zodpověděl na otázky, resp. zadání soudu k předmětu znaleckého úkonu s určitě a srozumitelně vyloženým závěrem, který má oporu v podkladových materiálech, netrpí rozpory atd.). Zjistí-li soud, že znalec zcela nesplnil úkol, který soud vymezil ve svém opatření, případně nesplnil jej vůbec, nebo nedostatečným způsobem, nynější právní úprava (na rozdíl od dřívější úpravy) postup soudu pro tento případ upřesnila a v § 127 odst. 2 o. s. ř. mu stanovila povinnost požádat znalce o vysvětlení. Dospěje-li soud k závěru o negativním výsledku tohoto vysvětlení, nechá zpracovat revizní znalecký posudek.

Provedenou novelizací pak došlo i k zásadní změně při provádění a hodnocení důkazu znaleckým posudkem, který byl vyhotoven na žádost účastníka mimo řízení. Dosavadní úprava i konstantní judikatura vycházely z toho, že posudek znalce vypracovaný na žádost účastníka řízení byl považován za listinu podle § 129 o. s. ř., nikoliv za znalecký posudek ve smyslu § 127 o. s. ř. (srov. např. usnesení pléna Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23. 12. 1980, Pls 3/80, uveřejněné pod číslem 1/1981 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2002, sp. zn. 25 Cdo 583/2001, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 4. 2009, sp. zn. 22 Cdo 849/2008), což vedlo k tomu, že soud byl nucen provádět revizní znalecké

posudky na popud procesní strany, která sama nepředložila znalecký posudek. Proto bylo účelem novelizace ustanovení § 127 o. s. ř. a zejména začleněním ustanovení § 127a o. s. ř. odstranit tuto řízení zatěžující praxi, urychlit jej a umožnit účastníkům předložit znalecký posudek, na nějž se hledí – obsahuje-li všechny zákonem požadované náležitosti a doložku znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku – jako na posudek vyžádaný soudem. Tím se změnila důkazní hodnota znaleckého posudku předloženého účastníkem, který při dodržení všech obsahových náležitostí stanovených v § 127a o. s. ř. není důkazem listinným, ale má důkazní sílu znaleckého posudku, a proto se stala dosavadní judikatura (včetně dovolatelkou zmíněné) v tomto směru nepoužitelnou. Postup podle ustanovení § 127a o. s. ř. neporušuje ani zásadu rovnosti stran, neboť druhému účastníku zůstávají zachovány stejné námitky jako proti soudem ustanovenému znalci (např. námitka podjatosti) a jeho posudku (např. nesprávnost, nejasnost, neúplnost).

Dovolatelka nastolila otázku, zda ve smyslu ustanovení § 127a o. s. ř. může účastník předložit i revizní znalecký posudek či zda revizní znalecký posudek musí být podle § 127 odst. 2 o. s. ř. vyžádán soudem. Protože ustanovení § 127a o. s. ř. hovoří o znaleckých posudcích obecně, není důvodu, aby se uvedené ustanovení nevztahovalo i na znalecké posudky revizní. Proto dovolací soud uzavřel, že splňují-li znalecký posudek předložený účastníkem řízení předpoklady stanovené v § 127a o. s. ř., pohlíží se na něj jako na znalecký posudek vyžádaný soudem i v případě, že jde o znalecký posudek revizní.

V projednávané věci zůstal nesporným nárok žalobkyně na protihodnotu toho, o co se jí provedenými stavebními úpravami zvýšila hodnota pronajaté nemovitosti (§ 667 odst. 1 obč. zák.), přičemž žalobkyně prostřednictvím námitky o nesprávném provedení a hodnocení revizního znaleckého posudku napadla pouze výši tohoto nároku. Z důvodů uvedených shora se jí však závěr odvolacího soudu, že soud prvního stupně postupoval při hodnocení předložených znaleckých posudků správně a rovněž správně nárok vyčíslil podle znaleckého posudku Ing. J. K., CSc., jež byl považován v souladu s ustanovením § 127a o. s. ř. za revizní znalecký posudek stejné důkazní síly, jako by se jednalo o znalecký posudek vypracovaný na žádost soudu v rámci soudního řízení, zpochybnit nepodařilo. Zbývá dodat, že znalecký posudek Ing. J. K., CSc., obsahuje zákonem požadované náležitosti, jeho závěry jsou řádně odůvodněny, jsou podloženy obsahem nálezu, bylo přihlédnuto ke všem skutečnostem, s nimiž se bylo třeba vypořádat, odůvodnění znaleckého posudku odpovídá pravidlům logického myšlení a znalec se vypořádal i s předchozími znaleckými posudky. Soudy řádně vysvětlily, z jakých důvodů považovaly tento posudek za přesvědčivý a logický a upřednostnily jej před ostatními znaleckými posudky i proč zvolily ocenění výše zhodnocení nákladovou metodou (ostatně pro žalobkyni nejvýhodnější).

Rozsudek odvolacího soudu je tak správný. Protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelkou tvrzeno), že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen vadou uvedenou

v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., nebo jinou vadou řízení, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

O návrhu na odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí (§ 243 písm. a/ o. s. ř.), který neshledal důvodným, dovolací soud v souladu se svou ustálenou praxí nerozhodoval.

Zájem dítěte vyžaduje, aby jeho poměry byly v řízení ovládaném vyšetřovací zásadou upraveny soudem, u něhož se předpokládá, že tak učiní s plnou znalostí věci, bezprostředně, hospodárně a v rozumné době.

Přenesení příslušnosti ve smyslu ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2013) tak bude bránit např. pouhá snaha jednoho z rodičů o „legalizaci“ pobytu dítěte v jiném místě (často značně vzdáleném), než je původní bydliště, vedená záměrem omezit či znemožnit styk dítěte s druhým z rodičů.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2013,
sp. zn. 30 Cdo 1510/2013)

O b v o d n í s o u d pro Prahu 2 usnesením ze dne 19. 11. 2012 přenesl příslušnost na Obvodní soud pro Prahu 4 s tím, že na tento soud bude spis postoupen po právní moci usnesení a nezletilému pro řízení o rozšíření styku otce s nezletilým, o změnu výchovy a o přenesení příslušnosti ustanovil opatrovníkem Městskou část P. 4, se sídlem P. 4. Soud prvního stupně shledal naplnění podmínek stanovených v ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř., neboť došlo ke změně okolností, podle nichž se místní příslušnost posuzuje, když matka s nezletilým se v průběhu roku 2010 přestěhovala do nemovitosti, v níž je spoluvlastníkem a která se nachází v územní působnosti Obvodního soudu pro Prahu 4, a to na adrese P. 4, a která je také od 19. 1. 2011 evidována jako místo jejího trvalého pobytu a trvalého pobytu nezletilého. Soud prvního stupně dále dospěl k závěru, že přenesení příslušnosti na uvedený soud je v zájmu i nezletilého, neboť poté, kdy se matka s nezletilým odstěhovala do P. 4, kontaktovali oba rodiče v případě problému ve věci péče o nezletilého Úřad městské části P. 4, tedy orgán sociálně právní ochrany dětí, nacházející se v působnosti faktického ale i trvalého bydliště matky i nezletilého, který již podle zákona o sociálně právní ochraně dětí vede ve vztahu k nezletilému základní opatrovnícký spis, v němž jsou shromážděny veškeré relevantní informace, týkající se nezletilého, a to včetně informací aktuálních, což samo o sobě je dostatečným důvodem pro to, aby soud prvního stupně mohl uzavřít, že je v zájmu nezletilého, aby došlo k přenesení příslušnosti v této věci na Obvodní soud pro Prahu 4, který pravidelně spolupracuje právě s orgánem sociálně právní ochrany dětí na P. 4. Přihlédl také k tomu, že nezletilý navštěvuje předškolní zařízení v obvodu tohoto soudu, ve kterém také otec zakoupil byt, aby tak mohla být realizována střídavá výchova nezletilého, kterou navrhl.

M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 6. 2. 2013 usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Vyšel přitom ze zjištění, že řízení o úpravu poměrů k nezletilému je vedeno u Obvodního soudu pro Prahu 2 od března 2009, že dne 26.

6. 2012 matka navrhla přenesení místní příslušnosti na Obvodní soud pro Prahu 4 s odůvodněním, že spolu s nezletilým se v prosinci 2010 přestěhovala na adresu P. 4. Usnesením ze dne 28. 6. 2012 soud prvního stupně rozhodl o přenesení příslušnosti na Obvodní soud pro Prahu 4 s tím, že na tento soud bude spis po právní moci usnesení postoupen a nezletilému ustanovil opatrovníkem pro řízení o přenesení příslušnosti Městskou část P. 2. K odvolání otce bylo toto usnesení zrušeno usnesením Městského soudu v Praze ze dne 3. 8. 2012, s odůvodněním, že za situace, kdy ohledně nezletilého není vedeno žádné opatrovnícké řízení, když poslední řízení o nahrazení souhlasu otce s operačním zákrokem nezletilého bylo již pravomocně skončeno a kdy navíc matka své tvrzení o tom, že bydlí v obvodu Obvodního soudu pro Prahu 4 spolu s nezletilým, který tam navštěvuje mateřskou školu, nijak nedoložila, není vhodné, aby místní příslušnost byla postupem podle § 177 odst. 2 o. s. ř. přenesena na jiný soud. Z obsahu spisu dále vyplynulo, že matka spolu s nezletilým, který jí byl svěřen do výchovy, se v roce 2010 fakticky přestěhovala do nemovitosti v územní působnosti Obvodního soudu pro Prahu 4, jejímž je spoluvlastníkem v rozsahu jedné třetiny. Na adrese svého faktického bydliště jsou také matka a nezletilý trvale evidováni, a to od 19. 1. 2011. Dne 13. 11. 2012 podal otec u soudu prvního stupně návrh na svěřeni nezletilého do střídavé výchovy obou rodičů, v němž mimo jiné uvedl, že v říjnu 2012 koupil byt 3 + 1 v domě na adrese P. 4, což doložil výpisem z katastru nemovitostí. V rámci tohoto návrhu potvrdil, že nezletilý navštěvuje mateřskou školu na adrese P. 4. Z obsahu spisu dále vyplývá, že ve věci péče o nezletilého probíhala řada jednání mezi rodiči a Úřadem městské části P. 4. Za takto zjištěného skutkového stavu odvolací soud uzavřel, že ve věci péče o nezletilého se změnila okolnosti rozhodné pro posouzení místní příslušnosti, když v řízení bylo jednoznačně prokázáno, že matka spolu s nezletilým mají faktické bydliště v obvodu Obvodního soudu pro Prahu 4, ve kterém rovněž zakoupil také otec byt. Soud prvního stupně správně přihlédl ke skutečnosti, že nezletilý v tomto obvodu navštěvuje předškolní zařízení a že oba rodiče nezletilého jsou již v kontaktu s opatrovníkem nezletilého Městskou částí P. 4, na kterého se obracejí v záležitostech týkajících se nezletilého. Pokud se týká argumentace otce, že v důsledku přenesení příslušnosti na Obvodní soud pro Prahu 4 dojde k zbytečné prodlevě v tomto řízení, což je podle jeho názoru v rozporu se zájmy nezletilého, a v této souvislosti odkázal zejména na obsáhlou spisovou materii, se kterým je soud prvního stupně seznámen, a dále na okolnost, že v obvodu Obvodního soudu pro Prahu 4 probíhá značné množství opatrovníckých řízení v souvislosti tím, že Městská část P. 4 patří k nejlidnatějším obvodům, pak v tomto směru odvolací soud zdůraznil, že pokud by byl brán zřetel na tyto argumenty, nemohlo by vůbec obecně docházet k přenesení příslušnosti na jiný soud, neboť je třeba vycházet ze skutečnosti, že opatrovnícké spisy jsou obecně rozsáhlé, a to v závislosti na schopnosti obou rodičů se dohodnout o záležitostech, týkajících se jejich nezletilých dětí, a to až do doby jejich zletilosti. Nelze rovněž odhlédnout ani od toho, že otázkou zájmu dítěte při aplikaci

ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř. je sice třeba se zabývat, nicméně podle odvolacího soudu mohl soud prvního stupně učinit závěr o tom, že není v zájmu nezletilého, aby v konkrétním případě došlo k přenesení příslušnosti, pouze v případě, jsou-li k takovému závěru dány opodstatněné skutečnosti v každém jednotlivém případě. V posuzované věci žádné takové skutečnosti zjištěny nebyly. Návrhy otce, týkající se změny úpravy výchovy nezletilého, byly podány až poté, kdy matka u soudu učinila návrh na přenesení příslušnosti v souvislosti se změnou jejího bydliště a bydliště nezletilého. Dosud však o nich nebylo rozhodnuto, a to také z důvodu, že soud prvního stupně opakovaně rozhodl o přenesení místní příslušnosti, s čímž otec nesouhlasil. Odvolací soud proto považoval za vhodné, aby příslušnost soudu ve věci péče o nezletilého M. byla přenesena na soud, v jehož obvodu nezletilý spolu s matkou fakticky bydlí a navštěvuje předškolní zařízení a je rovněž v kontaktu se svým opatrovníkem, s nímž jsou také v poměrně častém kontaktu oba rodiče. Odvolací soud dále poukázal na to, že opatrovník nezletilého, který působí v obvodu tohoto soudu, vede základní opatrovnícký spis nezletilého a že sám otec podal původně návrh na změnu úpravy výchovy nezletilého M. u Obvodního soudu pro Prahu 4, který vyslovil svoji místní nepřislusnost svým usnesením ze dne 17. 5. 2012, a to z důvodu, že opatrovnícký spis byl dosud veden u Obvodního soudu pro Prahu 2 a jen tento soud mohl za situace, že došlo ke změně podmínek, které jsou rozhodné pro jeho příslušnost, rozhodnout zákonným způsobem o přenesení příslušnosti na soud, ve kterém nezletilý spolu s matkou fakticky bydlí.

Usnesení odvolacího soudu napadl dovoláním otec (dále též „dovovatel“). Dovovatel namítá, že soudy obou stupňů zvolily pouze formalistický přístup argumentace, že v podstatě jedinou rozhodující skutečností pro místní příslušnost obecných (okresních či obvodních) soudů ve věci nezletilých je trvalý, popř. i faktický pobyt těchto nezletilých. To je dle dovolatele v rozporu se stanoviskem zákonodárce, který v § 177 odst. 2, věta první, o. s. ř. jednoznačně stanovil, že pro změnu příslušnosti soudů ve věci nezletilých je rozhodující „zájem nezletilého“, a je rovněž v rozporu se zásadou *perpetuatio fori*. Pokud je v zájmu nezletilého jak místní příslušnost původního soudu, tak i místní příslušnost případně jiného soudu, měl by soud tyto „zájmy nezletilého“ jednoznačně porovnat a uvést, který zájem a z jakých důvodů převládá nad druhým zájmem. V opačném případě, tj. se změnou trvalého pobytu, o které by rozhodl „tajně“ jeden z rodičů, kterému je dítě svěřeno do výchovy, by automaticky docházelo ke změně místní příslušnosti opatrovníckého soudu a § 177 odst. 2 o. s. ř. by pozbyl významu. Dovovatel je přesvědčen, že § 177 odst. 2 o. s. ř. vychází mimo jiné z mezinárodních úmluv o lidských právech a základních svobodách, kterými je Česká republika vázána a je tudíž nutné toto ustanovení („zájem nezletilého“) vykládat i v souladu s těmito mezinárodními úmluvami o lidských právech a základních svobodách. Dle názoru dovolatele je jednoznačně v zájmu nezletilého, aby soudní ochrana jeho práv byla poskytnuta rychle, účinně a bez zbytečných průtahů, což odpovídá i principu hospodárnosti soudního řízení.

Dovolatel shodně s argumentací v odvolacím řízení poukazuje na skutečnost, že spis ve věci péče o nezletilého je obsáhlý a po celou dobu od samého počátku byl veden u Obvodního soudu pro Prahu 2, na vysokou lidnatost Městské části P. 4, čemuž i odpovídá velké množství projednávaných opatrovnických řízení u Obvodního soudu pro Prahu 4. Dovolatel nesouhlasí, že Obvodní soud pro Prahu 4 má „nejlepší možnost“ bezprostředního kontaktu s (novým) opatrovníkem, tj. s Oddělením sociálně-právní ochrany dětí Městské části P. 4, pokud toto slovní spojení „nejlepší možnost“ znamená „lepší možnost“ než Obvodní soud pro Prahu 2. Dále poukazuje na to, že nezletilý má na území Městské části P. 2 dětskou lékařku, logopedku a dětskou psycholožku a matka sama tím, že se přestěhovala na území Městské části P. 4, nezměnila tyto lékaře nezletilého za lékaře ordinující na území Městské části P. 4 a upřednostnila zájem nezletilého nadále docházet k lékařům, kteří dobře znají zdravotní stav nezletilého. Přenesením příslušnosti na Obvodní soud pro Prahu 4 znamená, že tímto soudem pověřený senát bude nucen věnovat velké množství času prostudování rozsáhlého spisu, který je příslušnému senátu Obvodního soudu pro Prahu 2 znám. Tímto dojde dle názoru dovolatele ke zbytečnému zdržení v projednávání věci, což není v zájmu nezletilého. Navrhl proto, aby dovolací soud napadené usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Matka ve vyjádření k dovolání otce uvedla, že odvolací soud rozhodl správně, námitky otce jsou založeny na subjektivním hodnocení situace a za užití účelových tvrzení. Poukazuje na to, že otec je aktivním členem ve funkcích na Městském úřadě v P. 2, což otec v dovolání zamlčel. Zdůrazňuje, že otec v obvodu Městské části P. 2 nebydlel, matka se synem bydlí v P. 4 a rovněž otec si v tomto obvodu zakoupil byt. Nezletilý bude v obvodu Městské části P. 4 chodit do školy a matka již aktivně spolupracuje s místním orgánem péče o dítě. Dovolání považuje za objektivně nepřipustné a navrhuje proto, aby dovolací soud dovolání otce odmítl.

Opatrovník nezletilého se k dovolání otce nevyjádřil.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013 (viz čl. II., bod 7 zákona č. 404/2012 Sb.).

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, splňující požadavek právníckého vzdělání podle ustanovení § 241 odst. 2 písm. a) o. s. ř., a proto se dovolací soud zabýval jeho přípustností.

Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo

je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., jelikož napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která dosud v rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu nebyla vyřešena, a sice jak se projevuje zájem dítěte v úvaze soudu o přenesení místní příslušnosti na jiný soud. Jedná se přitom o otázku vyplývající z aplikace procesního práva (občanského soudního řádu), takže skutečnost, že se tak děje v řízení, kde proti meritornímu rozsudku dovolání přípustné není (srov. § 238 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) je nerozhodná.

Podle § 88 písm. c) o. s. ř. je k řízení ve věcech péče o nezletilé příslušný soud, v jehož obvodu má nezletilý na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu, popřípadě jiných rozhodujících skutečností, své bydliště.

Podle § 177 odst. 2 o. s. ř. změní-li se okolnosti, podle nichž se posuzuje příslušnost ve věcech péče o nezletilé, může příslušný soud přenést svou příslušnost na jiný soud, jestliže je to v zájmu nezletilého. Jestliže soud, na nějž byla příslušnost přenesena, s přenesením nesouhlasí, předloží věc k rozhodnutí, pokud otázka přenesení příslušnosti nebyla již rozhodnuta odvolacím soudem, svému nadřízenému soudu; rozhodnutím tohoto soudu je vázán i soud, který příslušnost přenesl.

Soudy vedou řízení týkající se péče o nezletilé děti až do jejich zletilosti. V době nezletilosti dítěte vyvstává potřeba rozhodnout ve věcech péče o nezletilé dítě v mnoha situacích, např. jde-li o změnu výchovného prostředí nebo vyšší výživného, resp. styk rodiče s dítětem. Místní příslušnost soudu se řídí zásadou *perpetuationis fori* vyjádřenou v § 11 odst. 1 o. s. ř., totiž že místní příslušnost obecného soudu dítěte určená podle okolností, které tu byly v době prvního rozhodnutí soudu, trvá po celou dobu řízení. Je proto vyloučeno, aby soud, jehož místní příslušnost byla založena prvním rozhodnutím ve věci péče o nezletilé dítě, při podání dalšího návrhu na zahájení řízení reagoval na změnu okolností, podle nichž se posuzuje místní příslušnost soudu, vyslovením místní nepřislušnosti podle § 105 o. s. ř. Změna okolností daná změnou bydliště dítěte může být pouze důvodem k přenesení příslušnosti na jiný soud, je-li to v zájmu dítěte, podle § 177 odst. 2 o. s. ř. Účelem této úpravy je zajištění důsledné ochrany nezletilého dítěte, neboť o dítěti by měl vždy rozhodovat ten soud, který si může v rámci svého obvodu zjistit o dítěti co nejvíce informací, zejména za součinnosti s orgánem sociálně-právní ochrany dětí jako opatrovníkem dítěte. Rozhodným hlediskem pro přenesení příslušnosti na jiný soud je zájem dítěte, uvažovaný především ve vztahu ke konkrétnímu řízení (srov. Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 1336).

V teorii ani v soudní praxi není pochyb o tom, že ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř. představuje výjimku ze zásady *perpetuationis fori*, podle níž místní příslušnost obecného soudu dítěte určená podle okolností, které tu byly v době prvního rozhodnutí soudu, trvá po celou dobu řízení. Přenesením příslušnosti nedochází ke změně

věcné příslušnosti, ale pouze místní příslušnosti, což znamená, že za významné jsou považovány změny těch okolností, které obecně zakládají místní příslušnost soudu. Ty jsou v ustanovení § 88 písm. c) o. s. ř. redukovány na bydliště nezletilého dítěte. Pravidlo pro určení místní příslušnosti ve věcech péče o nezletilé tak má zajistit, aby o poměrech dítěte rozhodoval ten soud, který má nejlepší předpoklady pro jejich zjištění, čímž se současně naplňuje i zájem na rychlosti a hospodárnosti řízení. Stejně východisko se pak uplatňuje i pro přenesení příslušnosti, tedy aby nadále o poměrech dítěte rozhodoval soud, který k tomu má nejlepší podmínky, rozuměno zejména z hlediska blízkosti. Tím se současně realizuje i zájem dítěte, aby jeho poměry byly v řízení ovládaném vyšetřovací zásadou upraveny soudem, u něhož se předpokládá, že tak učiní s plnou znalostí věci, bezprostředně, hospodárně a v rozumné době. Zájem dítěte jednak dochází naplnění v požadavku, aby o jeho poměrech rozhodoval soud, který k tomu má nejlepší podmínky, a jednak slouží jako korektiv, který i když by jinak byly dány místní souvislosti, ponechává soudu prostor pro uvážení, který soud věc projedná a rozhodne. Přenesení příslušnosti tak bude bránit např. pouhá snaha jednoho z rodičů o „legalizaci“ pobytu dítěte v jiném místě (často značně vzdáleném), než je původní bydliště, vedená snahou o omezení či znemožnění styku dítěte s druhým z rodičů.

Při posuzování zájmu dítěte je třeba vycházet – jak správně poznamenává i dovoatel – rovněž z Úmluvy o právech dítěte, neboť v České republice jsou vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament ČR souhlas a jimiž je Česká republika vázána, součástí právního řádu (čl. 10 Ústavy ČR). Zvláštní postavení mezi nimi mají mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, které tvoří součást českého ústavního pořádku se všemi důsledky z toho plynoucími. Do kategorie těchto smluv bezesporu patří též Úmluva o právech dítěte, jejíž čl. 3 odst. 1 deklaruje, že zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány. Nejvyšší soud v této souvislosti poukazuje na výklad, který k otázce zájmu dítěte (v procesní rovině) zaujal v rozsudku ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 102/2012. Nejlepší zájem dítěte v procesním významu zahrnuje rozhodovací činnost soudu, která v konkurenci často protichůdných zájmů účastníků řízení zvažuje a přední význam přiznává zjištěnému zájmu dítěte s cílem dosáhnout pro dítě stabilního a dlouhodobého řešení.

V poměrech přezkoumávané věci pak odvolací soud dospěl k správnému závěru, že lepší podmínky (především z pohledu dítěte samého) pro projednání a rozhodnutí věci budou dány u Obvodního soudu pro Prahu 4. Odvolací soud uvážil místní souvislosti (bydliště všech účastníků v obvodu Obvodního soudu pro Prahu 4, jakož i to, že nezletilý zde dochází do školky), aniž by současně shledal důvody, které by s ohledem na konkrétně vyjádřený (jedinečnými okolnostmi případu podmíněný) zájem dítěte umožňovaly rozhodnout jinak. Za takové důvody dovolací soud

nepovažuje ani poukaz na nutnost Obvodního soudu pro Prahu 4 studovat obsáhlý spis, ani vysokou lidnatost Městské části P. 4, neboť připuštění takovýchto argumentů by aplikací ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř. nevyhnutelně činilo neživotnou. Rovněž opatrovník nezletilého neuplatnil důvody pro odlišné posouzení otázky přenesení místní příslušnosti.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správné. Protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelem tvrzeno), že by usnesení odvolacího soudu bylo postiženo vadou uvedenou v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání otce podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Výsledek řízení projevující se tím, že poškozený žalobce dosáhne satisfakce uložením povinnosti škůdce nahradit mu nemateriální újmu anebo poskytnout mu morální satisfakci, popř. dosáhne konstatování porušení práva, lze s přihlédnutím k přiměřenosti žalované formy náhrady hodnotit ve smyslu zásad úspěchu ve věci obdobně jako plný úspěch (§ 142 odst. 1 o. s. ř.), byť žalobci nebylo přiznáno jím požadované plnění nebo jeho výše.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 2. 2014,
sp. zn. 30 Cdo 2707/2013)

O k r e s n í s o u d v Teplicích rozsudkem ze dne 13. 6. 2012 uložil žalované povinnost zaplatit žalobci 107 761,10 Kč se zákonnými úroky z prodlení (výrok I.), žalobu co do 21 771,30 Kč společně s požadovanými zákonnými úroky z prodlení zamítl (výrok II.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok III.).

K odvolání žalované odvolací soud v záhlaví citovaným rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. tak, že žalobu co do 54 471 Kč s požadovanými úroky z prodlení zamítl, jinak rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok II.).

Výše uvedeného se žalobce domáhal z titulu zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která mu měla být způsobena nesprávným úředním postupem spočívajícím v nepřiměřené délce řízení vedeného u Okresního soudu v Teplicích pod sp. zn. 17 C 94/2001. Řízení bylo zahájeno dne 28. 5. 2001. Žalobce se v něm domáhal zaplacení 5000 Kč s příslušenstvím z titulu půjčky a dále 35 000 Kč s příslušenstvím z titulu bezdůvodného obohacení z neplatné kupní smlouvy. Kromě toho se ještě domáhal náhrady škody ve výši 12 301,30 Kč. Řízení bylo ukončeno rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 25. 3. 2011, který nabyl právní moci dne 20. 6. 2011.

Soud prvního stupně dovodil, že řízení bylo extrémně dlouhé (asi pětkrát delší než by bylo možno vzhledem k okolnostem případu očekávat), neboť se nejednalo o věc složitou ani po skutkové, ani po procesní stránce. Vycházel proto ze základní sazby nemajetkové újmy ve výši 18 000 Kč za jeden rok soudního řízení. Základní částku zvýšil o 10 % vzhledem k jednoduchosti projednávané věci, o dalších 10 % z důvodu, že poškozený se na prodloužení doby řízení nepodílel, o dalších 10 % pro neodůvodněné průtahy v řízení na straně soudu. Naproti tomu neshledal význam předmětu řízení pro žalobce za zásadní, a proto snížil zadostiučinění o 10 %. Celková výše nemajetkové újmy byla vyčíslena na 195 761,10 Kč, přičemž od této částky bylo odečteno plnění, které se již na náhradě nemajetkové újmy v souvislosti s tímto případem od žalované žalobci dostalo ve výši 88 000 Kč.

K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem se rozsudkem ze dne 19. 2. 2013 zcela ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně. Dospěl ovšem k závěru,

že řízení nebylo pro žalobce typově významné a žalobce netvrdil žádné skutečnosti, které by význam předmětu řízení pro něj zvyšovaly. Ze zjištěných skutečností též dospěl k závěru, že z procesního hlediska nebylo možné považovat zkoumané řízení za jednoduché. Naopak, již v okamžiku podání odporu „se značila nutnost provádět rozsáhlejší dokazování“. Celková délka řízení nebyla dána jen nekoncentrovaným postupem soudů obou stupňů, ale také objektivními prodlevami nutně spojenými jednak s námitkami zástupce žalovaných, ale také např. dokazováním prostřednictvím dožádaného soudu. To, že žalobce k průtahům nikterak nepřispěl a naopak se domáhal jejich odstranění, není natolik významné, aby k tomu bylo přihlíženo při určení výše zadostiučinění. Odvolací soud se také neztotožnil s tím, že celková délka řízení pětinasobně přesahuje obvyklou délku řízení v obdobných věcech. S ohledem na složitost věci, procesní aktivitu účastníků a nutnost poměrně náročného dokazování mohlo být řízení v obou stupních skončeno do tří až čtyř let. Všechny tyto okolnosti odvolací soud promítl do výše zadostiučinění nemajetkové újmy tak, že za základní částku vzal 15 000 Kč za jeden rok trvání řízení, kterou bylo nutno zvýšit vzhledem k délce řízení o 10 %, tedy na 16 500 Kč za jeden rok trvání řízení. Za dobu řízení, která dle zmíněných předpokladů mohla trvat tři roky, je nutné tuto částku snížit o 50 %. Odvolací soud neshledal další důvody pro zvyšování zadostiučinění, ale ani k jeho snížení pro význam předmětu řízení pro poškozeného. Za první tři roky trvání řízení činí zadostiučinění 24 750 Kč a za další dobu sedmi let a dvaceti tří dnů 116 540 Kč, celkem tedy 141 290 Kč. Od této částky je pak třeba odečíst žalovanou již poskytnuté zadostiučinění ve výši 88 000 Kč. Zbývalo tedy přiznat 53 290 Kč.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, které považuje za přípustné z toho důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu. Důvodem dovolání tak je nesprávné právní posouzení otázky procesního práva. Odvolací soud totiž dospěl k odlišným skutkovým i právním závěrům než soud prvního stupně, a to za situace, kdy v rámci odvolacího řízení nebyl při jednání proveden ani jeden důkaz. Takový postup je v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu i Ústavního soudu. Je třeba vidět, že zejména judikatura Ústavního soudu je ohledně potřeby opakování listinných důkazů v odvolacím řízení jednoznačná již z toho důvodu, že jinak nemá účastník žádnou šanci na zamýšlenou změnu rozhodnutí odvolacím soudem předem reagovat. Dalším důvodem dovolání je nesprávné právní posouzení věci odvolacím soudem v otázce snížení základní sazby odškodnění o 50 % za třetí rok trvání řízení, neboť judikatura Nejvyššího soudu se zakládá na závěru, že snížení zadostiučinění z důvodu, že každé řízení nějakou dobu trvá, se provede snížením o 50 % za první dva roky řízení, nikoliv roky tři. Dále odvolací soud dospěl k odlišným skutkovým zjištěním než soud prvního stupně a přitom tyto skutkové závěry nemají oporu v provedeném dokazování. Tato námitka se týká především závěru odvolacího soudu, že celková doba řízení nebyla až pětinasobně

delší, než by bylo možno očekávat, ale byla jen asi trojnásobně delší. Soud prvního stupně dospěl ke správnému skutkovému zjištění, že postup soudů obou stupňů vykazoval nedůvodné průtahy v rozsahu osmi let a důsledně tomu stanovil i roční základní sazbu zadostiučinění. Též skutkové zjištění odvolacího soudu, že se jednalo o řízení složitě po skutkové a procesní stránce, nemá oporu v provedeném dokazování. Žalobce též vznáší námitky proti rozhodnutí odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud vyšel z mechanického výpočtu porovnávajícího výši žalované částky s výší částky přisouzené, avšak takový postup je ve zjevném rozporu s judikaturou dovolacího soudu a soudu Ústavního. Žalobce navrhl, aby dovolací soud změnil usnesení (správně *rozsudek* – pozn. Nejvyššího soudu) tak, že rozsudek soudu prvního stupně potvrdí a uloží žalované povinnost k plné náhradě nákladů odvolacího a dovolacího řízení.

N e j v y š š í s o u d rozsudek odvolacího soudu ve výroku II. zrušil a v tomto rozsahu věc vrátil uvedenému soudu k dalšímu řízení. Ve zbylém rozsahu dovolání odmítl.

Z o d ů v o d ň ě n í :

Nejvyšší soud jakožto soud dovolací při projednání dovolání a rozhodnutí o něm postupoval podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013 (viz přechodné ustanovení čl. II, bod 7, zákona č. 404/2012 Sb.).

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolání též splňuje zákonem vyžadované náležitosti (§ 241a odst. 2 o. s. ř.).

Nejvyšší soud se proto dále zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Nejprve je třeba předeslat, že po novele dovolacího řízení účinné od 1. 1. 2013 je jediným zákonem stanoveným, a tedy i přípustným dovolacím důvodem nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.). Dovolatelem uplatněný dovolací důvod, že skutkové závěry odvolacího soudu nemají oporu v provedeném dokazování, tak není s to založit přípustnost dovolání.

Navíc dovolatel – a to se týká i jím uplatněného důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení otázky procesního práva – nesprávně rozlišuje, co je otázkou skutkovou a co je otázkou právní. Odvolací soud v daném případě vycházel ze skutkových zjištění učiněných soudem prvního stupně, k nimž neměl žádných výhrad. Z takto zjištěných skutečností ovšem dospěl k odlišným právním závěrům stran aplikace kritérií obsažených v § 31a odst. 3 písm. a) až e) zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) – dále též jen „OdpŠk“.

Co se týče závěru ohledně nižšího významu předmětu řízení pro žalobce, jedná se o závěr právní, který se navíc v daném případě opírá o typový význam zkoumané-

ho řízení, nikoliv o žalobcem tvrzené a prokazované skutečnosti související s touto otázkou.

Stejně stanovisko je možno zaujmout ve vztahu k závěru odvolacího soudu o procesní a skutkové složitosti zkoumaného řízení, tak jako i o nadsazenosti úvahy soudu prvního stupně o tom, že řízení bylo až pětinasobně delší, než bylo možno vzhledem k okolnostem daného případu očekávat.

Odvolací soud tedy nemusel opakovat dokazování ve smyslu § 213 odst. 2 o. s. ř., neboť nedospěl k jiným závěrům po stránce skutkové, nýbrž jen k částečně odlišným právním závěrům.

Odpověď na otázku, zda je možné přistoupit ke krácení základní částky zadostiučinění za jeden rok trvání řízení z toho důvodu, že každé řízení nějakou dobu trvat musí (v tomto ohledu odvolací soud přiznal poloviční částku za první tři roky trvání řízení), vyplývá z dosavadní judikatury Nejvyššího soudu (viz rozsudek ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 3026/2009, dostupný na internetových stránkách www.nsoud.cz).

V této otázce se samozřejmě jedná o jisté paušalizující hledisko sloužící ke sjednocení postupu soudů při stanovení přiměřeného zadostiučinění v obdobných sporech, a je tedy k tvrzení některého z účastníků řízení (které je podloženo relevantními důkazy) možno dospět k závěru, že i první dva roky trvání řízení způsobovaly poškozenému nemajetkovou újmu srovnatelnou s újmou způsobenou dalším trváním řízení, nebo naopak, že ani doba řízení po uplynutí prvních dvou let nezasáhla do nemajetkové sféry žalobce natolik, aby bylo nutno základní částku zadostiučinění odvíjet od 15 000 Kč až 20 000 Kč.

Jestliže odvolací soud dospěl k individuálnímu závěru, že vzhledem ke konkrétním okolnostem případu by zkoumané řízení při jeho řádném průběhu trvalo tři roky, pak snížení základní částky zadostiučinění i za třetí rok trvání řízení odpovídá tomu, že v prvních letech trvání řízení – v jejichž rámci je ještě možno racionálně očekávat jeho skončení – může být nemajetková újma působená účastníkům řízení méně intenzivní a jeho právní posouzení nelze mít za zásadně rozporné s řešením, jehož v jisté paušalizující rovině dosáhl Nejvyšší soud ve své sjednocující judikatuře.

Dovolací soud z výše vyložených důvodů neshledal dovolání v části, v níž byl napaden výrok I. odvolacího soudu (jímž bylo rozhodnuto ve věci samé), přípustným, a proto je v této části podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

Dovolatel však brojí i proti výroku II. rozsudku odvolacího soudu. V tomto výroku bylo rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů, ačkoliv soud prvního stupně ve výroku III. rozsudku ze dne 13. 6. 2012 rozhodl tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 41 096 Kč k rukám zástupce žalobce JUDr. I. K. do tří dnů od právní moci rozsudku.

V tomto ohledu bylo třeba zkoumat přípustnost dovolání i z hlediska § 238 odst. 1 písm. d) o. s. ř. Podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. 29

ICdo 34/2013 schváleného k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek na jednání občanskoprávního a obchodního kolegia dne 8. 1. 2014 (všechna zde citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou dostupná též na jeho internetových stránkách www.nsoud.cz), platí: „Jestliže soudy nižších stupňů rozhodly, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před těmito soudy vedených, je pro posouzení, zda dovoláním napadenými výroky o nákladech řízení bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč, určující výše nákladů řízení, jejichž náhradu takto dovolateli odepřely.“

Posouzení přípustnosti dovolání (v němž žalobce vymezil důvod i uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů jeho přípustnosti) do rozhodnutí odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení, se neobejde bez současného posuzování jeho případné důvodnosti. Nejvyšší soud zde jen poznamenává, že žalobcovým uvedením jeho názoru na předpoklady přípustnosti dovolání není – na rozdíl od uvedení důvodu dovolání – vázán.

Jestliže v této věci odvolací soud rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů, je třeba v prvé řadě vyjít z toho, že žalobce byl v řízení úspěšný. Dovolací soud na tomto místě vychází ze závěrů obsažených v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 2011, sp. zn. 30 Cdo 5210/2009, dle něž „má poškozený – posuzováno z hlediska materiální spravedlnosti – v zásadě plný úspěch (byť mu jím žalované zadostiučnění bylo přiznáno jen v poloviční výši), neboť lze dovodit, že se mu podařilo prokázat příčinnou souvislost mezi nemateriální újmou mu způsobenou a nesprávným úředním postupem – podařilo se mu prokázat základ nároku. Nejvyšší soud má zde shodně s nálezem Ústavního soudu ze dne 5. 8. 2009, sp. zn. I. ÚS 1310/09, za to, a nad jeho rámec doplňuje, že lze výsledek řízení projevující se tím, že poškozený žalobce dosáhne satisfakce uložením povinnosti škůdce nahradit mu nemateriální újmu anebo poskytnout mu morální satisfakci, popř. dosáhne konstatování porušení práva, hodnotit ve smyslu zásad úspěchu ve věci obdobně jako plný úspěch (§ 142 odst. 1 o. s. ř.), byť žalobci výrokově nebylo přiznáno jím požadované plnění nebo jeho výše.“

V daném případě by přicházela v úvahu náhrada spočívající ve vynaložených nákladech na odměnu advokáta za zastupování ve smyslu § 137 odst. 2 o. s. ř., na jeho hotové výdaje a na daň z přidané hodnoty, kterou je advokát povinen odvést. Jelikož v době vyhlášení dovoláním napadeného rozsudku odvolacího soudu ještě nebyla Ústavním soudem zrušena vyhláška č. 484/2000 Sb., byla by odměna advokáta, tak jako i jeho hotové výdaje, stanoveny podle uvedené vyhlášky.

Vyhláška č. 484/2000 Sb. neobsahuje zvláštní ustanovení o tarifní hodnotě v případě, že se jedná o náhradu nemajetkové újmy způsobené nesprávným výkonem veřejné moci ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb. V těchto případech ale nelze postupovat podle § 3 odst. 1 bodu 7. vyhlášky, neboť toto ustanovení se zcela zřejmě týká běžných soukromoprávních sporů o zaplacení peněžitých částek, jež v případě věcného rozhodnutí ústí obvykle k deklaraci pohledávky nebo dluhu podle hmotné-

ho práva a nereflktuje povahu kompenzačního řízení odrážející se zejména v § 31a odst. 2 OdpŠk, který je podle judikatury Nejvyššího soudu případem způsobu pořádkání vztahu mezi účastníky vyplývajícím z právního předpisu a v tomto ohledu omezuje účastníky v možnosti se svými nároky volně nakládat, neboť soud rozhodne o konkrétní formě zadostiučinění podle pořadí určeného v ustanovení § 31a odst. 2 OdpŠk za současného posouzení přiměřenosti zvolené formy zadostiučinění utrpěné nemajetkové újmy (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1684/2010). Z toho vyplývá, že v kompenzačních řízeních o nárocích podle zákona č. 82/1998 Sb. nelze určit peněžitou částku či penězi ocenitelné plnění na právo (na přiměřené zadostiučinění), neboť přiměřenost formy či výše zadostiučinění závisí na posouzení soudu a sazba odměny se proto ve smyslu § 2 odst. 1 vyhlášky stanoví podle druhu projednávané věci.

Na případy, kdy je předmětem řízení zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nesprávným výkonem veřejné moci a kdy je požadována náhrada nemajetkové újmy, je při stanovení tarifní hodnoty podle vyhlášky č. 484/2000 Sb. přílehlavé aplikovat § 6 odst. 1 písm. a). Není totiž možné přehlédnout, že v řízeních, v nichž se jedná o odškodnění nemajetkové újmy způsobené nesprávným úředním postupem či nezákonným rozhodnutím, se jedná o kompenzaci za zásah do osobnostních práv poškozených v širším slova smyslu. Nemajetková újma, o jejíž odškodnění v takových řízeních jde, je totiž vždy následkem zásahu do některé ze složek nemajetkové (osobní) složky jednotlivce (poškozeného) – ať už jde o nepřiměřenou délku řízení (kdy se poškozený ocitá ve stavu nejistoty ohledně svých práv a povinností, která mohou být v řízení dotčena), nebo v případě trestních stíhání, která neskončí pravomocným odsuzujícím rozsudkem, nebo v případech nezákonného omezení osobní svobody atd.

Obdobně dovolací soud již dospěl v usnesení ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3378/2013, k závěru, že odměna advokáta za zastupování v řízení, jehož předmětem je náhrada nemajetkové újmy za nesprávný úřední postup či nezákonné rozhodnutí ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., se vypočte z tarifní hodnoty stanovené podle § 9 odst. 4 písm. a) vyhlášky č. 177/1996 Sb.

Za řízení před soudem prvního stupně by pak (při změně rozsudku odvolacím soudem) náhrada nákladů spočívala v odměně za zastupování podle § 6 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 484/2000 Sb. (účinné v době rozhodnutí soudu prvního stupně) ve výši 25 000 Kč, v náhradě hotových výdajů advokáta podle § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. za dva úkony právní služby ve výši 600 Kč a DPH ve výši 20 %, tedy celkem 30 732 Kč, nehledě na požadovanou náhradu zaplaceného soudního poplatku ve výši 5180 Kč (uloženého a zaplaceného v rozporu s § 11 odst. 1 písm. 1/ zákona č. 549/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů – pozn. Nejvyššího soudu),

Za řízení před soudem odvolacím by náhrada nákladů spočívala v odměně za zastupování podle § 6 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 484/2000 Sb. (účinné v době rozhodnutí soudu prvního stupně) ve výši 25 000 Kč, v náhradě hotových výdajů

advokáta podle § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. za dva úkony právní služby ve výši 600 Kč a náhradě za promeškaný čas advokáta podle § 14 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve výši 200 Kč. To vše včetně DPH ve výši 21 % celkem činí 31 172 Kč, nehledě na žalobcem požadovanou náhradu jízdného.

Ve smyslu výše citovaného usnesení Nejvyššího soudu tak bylo rozhodnutím odvolacího soudu odepřeno na náhradě nákladů řízení žalobci objektivně, bez ohledu na jím požadovanou výši náhrady, nepochybně celkem více nežli 50 000 Kč. Z toho je zřetelné, že v daném případě je naplněna podmínka přípustnosti dovolání obsažená v § 238 odst. 1 písm. d) o. s. ř.

Se zřetelem ke shora uvedeným právním názorům je nutno mít za to, že je dovolání v rozsahu, v němž směřuje proti nákladovému výroku odvolacího soudu, přípustným i ve smyslu § 237 o. s. ř., neboť napadá konečné rozhodnutí odvolacího soudu, které záleželo na výkladu procesního práva v otázce, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena.

Protože pak je podle Nejvyššího soudu nákladové rozhodnutí odvolacího soudu v právním posouzení nesprávné, nezbyvá dovolacímu soudu nežli postupovat podle § 243e odst. 1 a 2 o. s. ř. a v takovém rozsahu napadený rozsudek odvolacího soudu zrušit a vrátit mu věc k dalšímu řízení, v němž bude rozhodnuto i o náhradě nákladů řízení dovolacího.

Jelikož však v době nového rozhodování odvolacího soudu již byla Ústavním soudem zrušena vyhláška č. 484/2000 Sb., měla by být odměna advokáta, tak jako i jeho hotové výdaje, stanoveny podle vyhlášky č. 177/1996 Sb. (viz R 73/2013 a uvedené 30 Cdo 3378/2013).

Mimosmluvní odměnu advokáta za úkony právní služby vykonané v řízení o odstranění stavby přizná soud podle § 9 odst. 1 advokátního tarifu, neboť jde o řízení, v němž hodnotu jeho předmětu nelze vyjádřit v penězích.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013,
sp. zn. 33 Cdo 489/2012)

O k r e s n í s o u d v Teplicích rozsudkem ze dne 2. 2. 2011 uložil žalovaným povinnost zaplatit žalobci společně a nerozdílně do tří dnů od právní moci rozsudku 145 957 Kč s úrokem z prodlení „dle nařízení vlády 33/2010 Sb.“ z částky 145 957 Kč od 10. 7. 2010 do zaplacení a na nákladech řízení částku 6130 Kč (výrok I.), žalobu o zaplacení úroků z prodlení z částky 54 324 Kč od 11. 1. 2009 do zaplacení a z částky 91 633 Kč od 28. 6. 2010 do zaplacení zamítl (výrok II.) a řízení do částky 7000 Kč zastavil (výrok III.). Vyšel ze zjištění, že žalobce na základě udělené plné moci ze dne 7. 4. 2000 zastupoval žalované v řízení o odstranění neoprávněné stavby (torza zdi) z jejich pozemku č. parc. 1419/4 o výměře 1274 m² v k. ú. P. (dále jen „pozemek“, resp. „předmětný pozemek“), vedeném u Okresního soudu v Teplicích pod sp. zn. 8 C 171/2000. Rozsudkem tohoto soudu ze dne 2. 2. 2006, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4. 4. 2007, bylo vlastníkům plotové zdi uloženo na vlastní náklady tuto stavbu stojící na pozemku žalovaných odstranit; žádnému z účastníků nebyla přiznána náhrada nákladů řízení. Rozhodnutí nabylo právní moci dne 17. 5. 2007. Účastníci si odměnu advokáta za zastupování nesjednali. Znalkyně Ing. M. O. stanovila obvyklou cenu předmětného pozemku na 120 Kč/m². Žalovaní zaplatili žalobci zálohově 7000 Kč. Žalobce pro žalované vykonal dále vyjmenované úkony právní služby. Soud prvního stupně žalobci přiznal mimosmluvní odměnu podle § 7 bodu 5. a § 8 odst. 1 vyhlášky č. 177/1996 Sb. o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), v rozhodném znění – dále jen „advokátní tarif“. Uzavřel, že v dané věci nejde o případ, kdy hodnotu věci nelze vyjádřit v penězích; při ceně pozemku 152 880 Kč (120 Kč x 1274 m²) a zastupování dvou osob odměna za úkon první služby činí 4575 Kč.

Soud prvního stupně přiznal žalobci za jednotlivé vykonané úkony právní služby při zastupování dvou osob mimosmluvní odměnu v této výši:

1) převzetí věci zastupování dvou osob – 13 725 Kč (2x 4575 Kč + 2x 1/2 z 4575 Kč za návrh na vydání předběžného opatření),

2) žaloba a návrh na vydání předběžného opatření – 10 980 Kč (2x 4575 Kč + 2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %),

3) odvolání – 3660 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %),

4) účast při výslechu svědka Ch. dne 4. 1. 2002 – 7320 Kč (2x 4575 Kč sníženo o 20 %),

5) návrh žalobců na přistoupení dalšího účastníka do řízení na straně žalovaných – 3660 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %),

6) žádost o nařízení jednání ve věci ze dne 11. 4. 2003 – 3660 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %),

7) vyjádření k odvolání – 7320 Kč (2x 4575 Kč sníženo o 20 %),

8) sdělení Krajskému soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 2. 2004 – 3660 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %),

9) vyjádření žalobců k výzvě soudu ze dne 1. 7. 2004 – 7320 Kč (2x 4575 Kč sníženo o 20 %),

10) účast při jednání soudu prvního stupně dne 7. 9. 2004 – 7320 Kč (2x 4575 Kč sníženo o 20 %),

11) sdělení ze dne 14. 10. 2004 – 3660 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %),

12) stížnost předsedovi dožádaného soudu ze dne 28. 2. 2005 – 3660 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %),

13) účast při jednání soudu prvního stupně dne 21. 6. 2005 – 7320 Kč (2x 4575 Kč sníženo o 20 %),

14) stanovisko k postupu soudu ze dne 3. 8. 2005 – 7320 Kč (2x 4575 Kč sníženo o 20 %),

15) účast při jednání soudu prvního stupně dne 9. 8. 2005 – 3660 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %),

16) účast při jednání soudu prvního stupně dne 20. 9. 2005 – 7320 Kč (2x 4575 Kč sníženo o 20 %),

17) účast při jednání soudu prvního stupně dne 13. 12. 2005 – 3660 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %),

18) vyjádření žalobců k posudku znalce Ing. Š. ze dne 30. 12. 2005 – 7320 Kč (2x 4575 Kč sníženo o 20 %),

19) závěrečný návrh ve věci ze dne 25. 1. 2006 – 7320 Kč (2x 4575 Kč sníženo o 20 %),

20) účast při jednání soudu prvního stupně dne 26. 1. 2006 – 7320 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %).

Dále žalobci přiznal 18x náhradu hotových výdajů po 75 Kč, 19% DPH z částky 128 535 Kč, tj. 24 422 Kč. Po odečtení zálohy 7000 proto žalobci náleží 145 957 Kč (s příslušnými úroky z prodlení).

K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 22. 11. 2011 rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. částečně potvrdil co do částky 6714 Kč, v části ohledně povinnosti žalovaných zaplatit úrok z prodlení z částky 145 957 Kč „dle nařízení vlády 33/2010 Sb.“ jej zrušil a ve zbývající části co do částky 139 243 Kč jej změnil tak, že žalobu zamítl. Soudu prvního stupně přisvědčil, že nebylo prokázáno ujednání účastníků o částce, za niž bude právní služba poskytnuta, anebo o způsobu jejího určení; odměna žalobce za poskytnuté právní služby se proto řídí ustanoveními advokátního tarifu o mimosmluvní odměně. Výše mimosmluvní

odměny se stanoví podle sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby a počtu úkonů právní služby, které advokát vykonal (§ 6 odst. 1 advokátního tarifu). Na rozdíl od soudu prvního stupně však dospěl k závěru, že řízení o odstranění neoprávněné stavby není sporem, jehož předmět lze vyjádřit v penězích, neboť jde o řízení, v němž z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky a soud není vázán návrhem účastníků. Protože pro tento předmět sporu není v advokátním tarifu zvláštní ustanovení, je třeba mimosmluvní odměnu stanovit podle § 9 odst. 1 advokátního tarifu; z tarifní hodnoty 1000 Kč činí sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby 500 Kč (§ 7 advokátního tarifu). Za společné úkony při zastupování dvou osob pak přísluší za každou zastupovanou osobu mimosmluvní odměna snížená o 20 %, tj. 400 Kč (§ 12 odst. 4 advokátního tarifu). Žalobce učinil celkem 15 úkonů právní služby (odvolací soud neuznal účtované úkony: přípravu a převzetí zastoupení za návrh na vydání předběžného opatření, návrh na vydání předběžného opatření, který byl součástí žaloby, žádost o nařízení jednání, sdělení krajskému soudu ze dne 2. 2. 2004, sdělení okresnímu soudu ze dne 14. 10. 2004 a stížnost předsedovi soudu, které nejsou úkony právní služby). Za 13 úkonů právní služby uvedených pod body 1, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 13, 14, 17, 18, 19 a 20 stanovil odměnu ve výši 800 Kč za jeden úkon při zastupování dvou osob, tj. 9600 Kč celkem. Za úkony pod body 2 a 16 (jednání se dne 20. 9. 2005 nekonalo) stanovil odměnu ve výši jedné poloviny, tzn. 400 Kč za jeden úkon (§ 11 odst. 2 advokátního tarifu), celkem 800 Kč. Žalobci dále přísluší paušální náhrada nákladů ve výši 75 Kč za jeden úkon právní služby, tj. 1125 Kč, a dále 2189 Kč odpovídající 19% DPH, kterou je žalobce povinen jako plátce daně odvést. Celkově žalobci vznikl za právní zastoupení žalovaných nárok na zaplacení 13 714 Kč. Po odečtení zálohy mu žalovaní dluží 6714 Kč.

Proti části výroku rozsudku odvolacího soudu, již byl změněn rozsudek soudu prvního stupně, podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. a) a c) o. s. ř. Zpochybňuje správnost právního závěru odvolacího soudu, že předmět řízení o odstranění neoprávněné stavby je penězi neocenitelný, a vytýká mu, že tento závěr nedostatečně odůvodnil. Zdůrazňuje, že jak stavba, tak i pozemek jsou penězi ocenitelnými věcmi. Podle ocenění znalce, které je součástí spisu, cena odstraňovaného plotu činila 48 876 Kč, čemuž odpovídá mimosmluvní odměna ve výši 1975 Kč za jeden úkon právní služby. I nadále je názoru, že žaloba o odstranění neoprávněné stavby podle § 135c zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, v rozhodném znění, coby speciálního ustanovení ve vztahu k § 126 obč. zák., je vlastnickou žalobou. Protože judikatura považuje spor o vyklizení pozemku za spor o vydání věci, stanoví se hodnota předmětu řízení podle ceny tohoto pozemku a mimosmluvní odměna za úkon právní služby přísluší podle § 8 odst. 1 a § 7 advokátního tarifu. Je přesvědčen, že na daný případ lze použít rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 12. 1997, sp. zn. 11 Co 677/97, který řešil spor povahově nejbližší posuzované věci. Odvolacímu soudu vytýká, že mu přiznal odměnu pouze

za 14 úkonů (nikoliv za avizovaných 15); chybí tak odměna za jednání konané dne 20. 9. 2005. Dále namítá, že odměna za převzetí zastoupení a podání žaloby včetně návrhu na předběžné opatření není zvýšena o poloviční odměnu, tedy o 400 Kč. Neztotožňuje se ani s názorem odvolacího soudu, že mu nenáleží odměna za návrh na předběžné opatření. Upozorňuje na to, že jednání dne 9. 8. 2005 se nekonalo. Má výhradu k tomu, že odvolací soud odečetl zálohu 7000 Kč, přestože ohledně této částky bylo řízení pravomocně zastaveno. Navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu projednání.

Žalovaní i nadále tvrdí, že si se žalobcem dohodli ústně odměnu za zastupování ve sporu o odstranění torza plotové zdi z jejich pozemku ve výši 500 Kč. Upozorňují na to, že žalobce v průběhu řízení měnil svá tvrzení ohledně výše odměny a i v dovolání uplatňuje nový výpočet odměny, tentokrát podle ceny odstraňovaného plotu. Pomíjí přitom, že znalecký posudek popisoval plotovou zeď, avšak předmětem řízení o odstranění stavby bylo pouze její torzo. Navrhují, aby dovolací soud dovolání žalobce odmítl nebo zamítl a přiznal jim náhradu nákladů dovolacího řízení.

N e j v y š š í s o u d rozhodnutí odvolacího soudu v části výroku I. c) zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení, jinak dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

V řízení o dovolání bylo postupováno podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění do 31. 12. 2012 (srovnej čl. II bod 7. zákona č. 404/2012 Sb.).

Dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno včas subjektem k tomu oprávněným při splnění podmínky jeho advokátního zastoupení (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.) a je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden; je přitom vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně toho, jak byly dovolatelem obsahově vymezeny. Z § 242 odst. 3, věty druhé, o. s. ř. vyplývá povinnost dovolacího soudu přihlédnout k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Námítka žalobce, že odvolací soud znovu rozhodoval o záloze ve výši 7000 Kč, ačkoliv ohledně této částky již bylo řízení pravomocně zastaveno, nenaplňuje zmatečnostní vadu ve smyslu § 229 odst. 2 písm. b) o. s. ř., která dopadá na případ, kdy soud věc projednal a rozhodl, aniž způsobem vyplývajícím z § 104 odst. 1 o. s. ř. vzal v úvahu, že takovému postupu brání překážka věci pravomocně rozhodnuté (rei iudicatae). Rozhodnutím soudu ve věci samé je takové rozhodnutí, jímž je rozhodnuto právě o předmětu, pro který se řízení vede. Ve sporném řízení, v němž má být rozhodnut spor o právo mezi účastníky, kteří stojí proti sobě v postavení žalobce a žalovaného, je za rozhodnutí ve věci samé pokládáno „věcné“ rozhodnutí

o nároku uplatněném žalobou (srovnej § 79 odst. 1 o. s. ř.), o němž bylo příslušné řízení vedeno (srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 1997, sp. zn. 2 Cdon 484/97, uveřejněné pod č. 88 v časopise Soudní judikatura, ročník 1997, a ze dne 22. 2. 2001, sp. zn. 25 Cdo 3065/2000, uveřejněné v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu /C.H. Beck/, pod označením C 264). Usnesení soudu o zastavení řízení (byť jde o rozhodnutí, jímž se řízení končí) není rozhodnutím soudu ve věci samé, neboť se jím nerozhoduje o nároku uplatněném žalobou (o předmětu řízení), a nezakládá se jím proto ani překážka věci pravomocně rozhodnuté (§ 159a odst. 5 o. s. ř.).

Další vady vyjmenované v § 242 odst. 3, věť druhé, o. s. ř. žalobce nenamítá a jejich existence nevyplývá ani z obsahu spisu.

Prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, žalobce zpochybnil správnost právního závěru odvolacího soudu, že při výpočtu mimosmluvní odměny za poskytnutí právních služeb žalovaným v řízení o odstranění neoprávněné stavby je třeba vycházet z § 9 odst. 1 advokátního tarifu, neboť nejde o spor, jehož předmět lze vyjádřit v penězích. Prosazuje názor, že měl být aplikován § 8 odst. 1 advokátního tarifu.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud použil na správně zjištěný skutkový stav nesprávnou právní normu, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, popřípadě ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 8 odst. 1 advokátního tarifu není-li stanoveno jinak, považuje se za tarifní hodnotu výše peněžitého plnění nebo cena věci anebo práva v době započetí úkonu právní služby, jichž se právní služba týká; za cenu práva se považuje jak hodnota pohledávky, tak i závazku.

Podle § 9 odst. 1 advokátního tarifu nelze-li hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích nebo lze-li ji zjistit jen s nepoměrnými obtížemi a není-li dále stanoveno jinak, považuje se za tarifní hodnotu částka 1000 Kč.

Ustanovení § 9 odst. 1 advokátního tarifu se použije tehdy, není-li mezi advokátem a klientem sjednána smluvní odměna za poskytnutí právní služby, nebo nelze-li hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích nebo ji lze zjistit jen s nepoměrnými obtížemi, a zároveň nejedná-li se o věc výslovně jinak upravenou advokátním tarifem.

V daném případě bylo předmětem řízení odstranění neoprávněné stavby podle § 135c obč. zák., tedy věc advokátním tarifem výslovně neupravená. Jedná se o řízení, v němž určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky vyplývá z právního předpisu. Řízení o žalobě podle § 135c obč. zák. je specifické tím, že soud není vázán návrhem účastníků. Dospěje-li soud k závěru, že žalobcem navržené vypořádání není přijatelné, musí upravit vztah mezi účastníky i jiným způsobem vyplývajícím z § 135c o. s. ř. (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 1999, sp. zn. 22 Cdo 1627/99, uveřejněný pod č. 42/2001 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Soud na návrh vlastníka pozemku může rozhodnout o odstranění stavby na náklady

toho, kdo stavbu zřídil, nebo nebylo-li by odstranění stavby účelné, přikáže ji soud za náhradu do vlastnictví vlastníku pozemku, pokud s tím vlastníkem pozemku souhlasí, nebo může uspořádat poměry mezi vlastníkem pozemku a vlastníkem stavby i jinak, zejména též zřídít za náhradu věcné břemeno, které je nezbytné k výkonu vlastnického práva ke stavbě. Znění zákona ani jeho smysl přitom nevyklučuje jiné uspořádání poměrů, než jaké zákon výslovně uvádí. Je tedy zřejmé, že až z konečného rozhodnutí soudu o vypořádání poměrů mezi účastníky lze vysledovat hodnotu předmětu řízení. Není-li však možné hodnotu předmětu řízení stanovit již při jeho zahájení, resp. v době započetí úkonu právní služby, lze dospět k jedinému závěru, a to, že hodnotu jeho předmětu nelze vyjádřit v penězích. Jiný závěr by měl za následek neakceptovatelnou nejistotu klienta ohledně výše odměny advokáta za vykonané úkony právní služby až do doby konečného rozhodnutí soudu. Odkaz žalobce na rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 12. 1997, sp. zn. 11 Co 677/97, jehož předmětem bylo vyklizení budovy, je z výše uvedených důvodů nepřipadný.

Lze uzavřít, že odvolací soud nepochybil, jestliže dovedl, že mimosmluvní odměnu advokáta za úkony právní služby vykonané v řízení o odstranění stavby je třeba přiznat podle § 9 odst. 1 advokátního tarifu, neboť se jedná o řízení, v němž hodnotu jeho předmětu nelze vyjádřit v penězích.

Dovolací soud sdílí výhradu žalobce k právnímu závěru odvolacího soudu, že mu nenáleží odměna za vypracovaný návrh na předběžné opatření, který byl součástí žaloby.

Podle § 11 advokátního tarifu náleží mimosmluvní odměna za úkon právní služby – návrh na předběžné opatření, dojde-li k němu před zahájením řízení (odst. 1 písm. j/). Mimosmluvní odměna ve výši jedné poloviny náleží za úkon právní služby – návrh na předběžné opatření, dojde-li k němu po zahájení řízení (odst. 2 písm. a/).

Advokátovi náleží odměna za úkony vyjmenované v § 11 advokátního tarifu. Výše odměny za návrh na předběžné opatření se odvíjí od skutečnosti, zda k němu došlo před nebo až po zahájení řízení. Je-li takový návrh obsažen již v žalobě, je třeba jej považovat za samostatný úkon ve smyslu § 11 odst. 2 písm. a) advokátního tarifu; odvolací soud pochybil, jestliže žalobci podle uvedeného ustanovení nepřiznal mimosmluvní odměnu za návrh na předběžné opatření ve výši jedné poloviny (400 Kč). V tomto směru (v rozsahu 400 Kč) uplatnil žalobce dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. opodstatněně.

Naproti tomu jsou nepřipadné námitky žalobce, že mu odvolací soud nepřiznal mimosmluvní odměnu za úkon převzetí zastoupení a sepis žaloby (položky 1 a 2) a vyčíslil ji pouze za 14 úkonů právní služby, ač avizoval odměnu za úkonů 15. Z odůvodnění napadeného rozsudku je zřejmé, že odvolací soud úkony pod položkami 1 a 2 nepominul a při vyčíslení odměny je zohlednil a že žalobci přiznal odměnu za celkem 15 úkonů. Odvolací soud se pouze dopustil chyby v údajích o počtu úkonů, za něž žalobci přiznal odměnu ve výši 800 Kč. Součet úkonů, které odvolací soud

při výpočtu odměny zohlednil, je skutečně 13, a nikoliv v odůvodnění chybně uvedený součet 12.

Prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241a odst. 3 o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování, žalobce odvolacímu soudu vytýká, že za jednání dne 20. 9. 2005 mu přiznal mimosmluvní odměnu pouze v poloviční výši (400 Kč), neboť vyšel ze zjištění, že se jednání tohoto dne nekonalo. Námitka žalobce je důvodná, jelikož uvedené zjištění odvolacího soudu nemá oporu v provedeném dokazování. Z obsahu spisu Okresního soudu v Teplicích totiž vyplývá, že dne 20. 9. 2005 se jednání před soudem prvního stupně uskutečnilo. Zahájeno bylo v 9.00 hodin a skončeno bylo v 9.45 hodin. Během něho byli za přítomnosti žalobce vyslechnuti svědkyně V. W. a znalec J. H. Dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř. byl tudíž ve vztahu k položce 16, v rozsahu 400 Kč, uplatněn opodstatněně.

Z uvedeného vyplývá, že žalobci se prostřednictvím dovolacích důvodů podle § 241a odst. 2 písm. b) a odst. 3 o. s. ř. podařilo částečně zpochybnit správnost rozsudku odvolacího soudu. Nejvyšší soud jej proto v napadeném měnicím zamítavém výroku I. c) v rozsahu 800 Kč zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, odst. 3, věta první, o. s. ř.); ve zbytku dovolání jako nedůvodné zamítl (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, o. s. ř.).

Proti usnesení, jímž odvolací soud potvrdil nebo změnil usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu pro opožděnost, není dovolání podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013 přípustné; mimořádným opravným prostředkem proti takovému rozhodnutí je žaloba pro zmatečnost.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014,
sp. zn. 29 Cdo 2437/2013)

V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 10. 5. 2013 k odvolání žalovaného potvrdil usnesení ze dne 24. 10. 2012, jímž K r a j s k ý s o u d v Plzni odmítl jako opožděné „námítky žalovaného ze dne 18. 4. 2011“ proti směnečnému platebnímu rozkazu vydanému Krajským soudem v Plzni dne 29. 3. 2010.

Proti usnesení odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013, maje za to, že při řešení otázky procesního práva – hodnocení důkazů – se odvolací soud odchýlil od „ustálené praxe“ odvolacího soudu představované rozhodnutími sp. zn. 32 Cdo 2795/2009 (jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2011), sp. zn. 29 Cdo 2893/2000 (jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2002, uveřejněné pod číslem 40/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek) a sp. zn. 21 Cdo 3341/2006 (jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2008).

Dovolatel polemizuje se závěrem odvolacího soudu (a soudu prvního stupně) ohledně doručení směnečného platebního rozkazu (dne 6. 4. 2010) a požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání odmítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. f) o. s. ř. dovolání podle § 237 není přípustné proti usnesením, proti nimž je přípustná žaloba pro zmatečnost podle § 229 odst. 4.

Podle ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout rovněž pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení, jakož i pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost.

Již na tomto místě přitom Nejvyšší soud podotýká, že jako východiska, na nichž spočívá i jeho rozhodovací činnost, přejímá závěry formulované k výkladu právních norem Ústavním soudem ve stanovisku jeho pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st.-1/96, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazku 9, ročníku 1997, části I., pod pořadovým číslem 9. Tam Ústavní soud vysvětlil, že vázanost soudu zákonem neznamená bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu e ratione legis před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Tamtéž Ústavní soud dodal, že smysl a účel zákona lze dovodit především z autentických dokumentů vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří důvodová zpráva k návrhu zákona (uvědomuje si skutečnost, že ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze pouze presumovat i jeho souhlas s jejími důvody) a dále z argumentace přednesené v rozpravě při přijímání návrhu zákona. Smysl a účel zákona lze dále dovodit z pramenů práva. Při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost, lze upřednostnit výklad e ratione legis před výkladem jazykovým.

Z tohoto pohledu je nezbytné vykládat i změny občanského soudního řádu provedené zákonem č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 404/2012 Sb., který projednala Poslanecká sněmovna ve svém 6. volebním období (od roku 2010 jako tisk. 686), výstižně ozřejmuje, že:

„Mezi základní oblasti civilního řízení, které si navrhovaná právní úprava dává za cíl změnit za účelem zefektivnění soudního řízení a odstranění nejzásadnějších problémů, patří (...) koncepční změna institutu dovolání za účelem vyřešení neúnosného zatížení Nejvyššího soudu a jejím cílem je také posílení role Nejvyššího soudu jako sjednotitele judikatury“.

„Přípustnost žaloby pro zmatečnost podle § 229 odst. 4 se navrhuje rozšířit o usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost. Dosáhne se tím stavu, že tato rozhodnutí budou přezkoumávána mimořádným opravným prostřed-

kem, aniž by se tak muselo dít na základě dovolání.“ Srov. zvláštní část důvodové zprávy k bodům 39 a 40 (§ 229 odst. 3 a 4).

Nejvyšší soud – s respektem ke shora uvedenému – především zdůrazňuje, že smyslem změn ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. ve vazbě na „novou“ úpravu dovolání, konkrétně ustanovení § 238 odst. 1 písm. f) o. s. ř. (tj. změn občanského soudního řádu provedených s účinností od 1. 1. 2013 zákonem č. 404/2012 Sb.) nepochybně bylo, aby (mimo jiné) pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí opravného prostředku (výslovně označeného jako odvolání nebo dovolání) pro opožděnost, nebylo přezkoumáváno (jen) Nejvyšším soudem na základě dovolání, nýbrž soudem určeným podle ustanovení § 235a odst. 1 o. s. ř. na základě žaloby pro zmatečnost (s tím, že proti rozhodnutí soudu prvního stupně o zmatečnostní žalobě bude přípustné odvolání a proti rozhodnutí odvolacího soudu bude přípustné – za podmínek určených ustanovením § 237 o. s. ř. – dovolání).

Jakkoliv ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. výslovně zmiňuje pouze odvolání (jako řádný opravný prostředek) a dovolání (jako mimořádný opravný prostředek), není pochyb o tom, že se výše uvedené pravidlo uplatní i v případě rozhodování o dalších, občanským soudním řádem upravených, opravných prostředcích, jako jsou (v režimu řádných opravných prostředků) odpor proti platebnímu rozkazu (respektive odpor proti elektronickému platebnímu rozkazu) a námítky proti směnečnému platebnímu rozkazu. Jak v případě odvolání, tak v případě těchto (dalších) opravných prostředků jde totiž (vždy a jen) o posouzení otázky včasnosti toho kterého opravného prostředku, a to bez ohledu na jeho označení.

V této souvislosti rovněž nelze přehlédnout, že opačné řešení (tj. závěr, podle něhož proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně o odmítnutí jiného opravného prostředku, než je odvolání /tj. o odmítnutí řádných opravných prostředků, odporu či námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu/, pro opožděnost, není přípustná žaloba pro zmatečnost, nýbrž dovolání) by ve svém důsledku zakládalo výraznou (a racionálně neodůvodnitelnou) nerovnost účastníků řízení, plynoucí pouze z pojmenování jednotlivých opravných prostředků.

Je tomu tak zejména proto, že při přezkumu shora uvedených rozhodnutí na základě žaloby pro zmatečnost je soud (ve vazbě na žalobní tvrzení) oprávněn (a povinen) posoudit jejich (ne)správnost jak po stránce skutkové, tak i po stránce právní. Pro výsledek řízení o žalobě pro zmatečnost proti usnesení, jímž odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí takových opravných prostředků, je totiž podstatné jen to, zda závěr, že příslušný opravný prostředek byl opožděný, je věcně správný. Jinými slovy, z hlediska (ne)důvodnosti žaloby pro zmatečnost nejde jen o případy, kdy odvolací soud učinil na základě provedených důkazů skutkový a právně chybný závěr o včasnosti opravného prostředku, eventuálně si pro závěr o včasnosti opravného prostředku neopatřil dostatek podkladů,

aniž bylo možné přezkoumat věcnou správnost rozhodnutí o odmítnutí opravného prostředku nebo skutková zjištění, která vedla k právnímu závěru o odmítnutí opravného prostředku, ale z pohledu důvodu žaloby pro zmatečnost i z hlediska věcné správnosti rozhodnutí odvolacího soudu (k tomu srov. obdobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 21 Cdo 489/2005, jakož i ze dne 24. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 783/2005, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 10, ročník 2006, pod číslem 147).

Naopak, v případě, že by proti usnesení, jímž odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu (respektive o odmítnutí odporu proti platebnímu rozkazu) pro opožděnost, nebyla přípustná žaloba pro zmatečnost podle ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř., nýbrž (při splnění podmínek určených ustanovením § 237 o. s. ř.) „jen“ dovolání, by účastník řízení byl výrazně omezen co do důvodů, jejichž prostřednictvím by mohl správnost takového rozhodnutí zpochybnit; o tom, že dovolatel má k dispozici (jen) dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) a je limitován zákazem skutkových novot (včetně nových důkazů), obsaženým v ustanovení § 241a odst. 6 o. s. ř., není pochyb.

Vzhledem ke shora uvedeným důvodům Nejvyšší soud uzavírá, že mimořádným opravným prostředkem, jenž slouží k prověření správnosti rozhodnutí, jímž odvolací soud potvrdil či změnil usnesení, kterým soud prvního stupně odmítl námítky proti směnečnému platebnímu rozkazu jako opožděné, je žaloba pro zmatečnost; přípustnost dovolání proti takovému rozhodnutí tak vylučuje ustanovení § 238 odst. 1 písm. f) o. s. ř.

Jelikož přípustnost dovolání nemůže být založena ani nesprávným poučením odvolacího soudu o tom, že dovolání je přípustné (viz např. usnesení ze dne 26. 9. 2001, sp. zn. 29 Odo 62/2001, a ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 425/2002, uveřejněná pod čísly 73/2001 a 51/2003 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i důvody nálezu Ústavního soudu ze dne 2. 12. 2008, sp. zn. II. ÚS 323/07, uveřejněného ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazku 51, ročníku 2008, pod pořadovým číslem 210), Nejvyšší soud dovolání žalovaného podle ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

Haagská Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti z roku 1973 (uveřejněna vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 132/1976 Sb.) se považuje za úpravu ve zvlášť vymezené věci podle článku 71 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

Bylo-li rozhodnutí o výživném pro nezletilé dítě vydáno ve Spolkové republice Německo po 1. 5. 2004 a bylo-li řízení o jeho výkon zahájeno v České republice před datem použitelnosti nařízení Rady (ES) č. 4/2009 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovací povinnosti, tj. před 18. 6. 2011, měl oprávněný na výběr domáhat se výkonu tohoto rozhodnutí podle haagské Úmluvy o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti z roku 1973 (bez požadavku prohlášení vykonatelnosti) nebo podle nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (poté, co rozhodnutí bylo prohlášeno v České republice za vykonatelné, případně návrh na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí podat současně s návrhem na výkon rozhodnutí). Neobsahuje-li haagská Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti z roku 1973 úpravu procesního postupu při uznání a výkonu rozhodnutí a v článku 13 odkazuje na právo dožádaného státu, je v České republice třeba ve věci výkonu rozhodnutí německého soudu zahájeného do 17. 6. 2011 včetně aplikovat postup podle zákona č. 97/1963 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2013.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 12. 2013,
sp. zn. 20 Cdo 1851/2013)

K r a j s k ý s o u d usnesením ze dne 28. 2. 2013 potvrdil (v pořadí druhé) usnesení ze dne 6. 3. 2012, jímž O k r e s n í s o u d v Jičíně nařídil podle rozsudku téhož soudu ze dne 18. 2. 2002, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. 5. 2002, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 6. 2011 a nálezem Obvodního soudu pro rodinné záležitosti v Kaufbeurenu, Spolková republika Německo, ze dne 10. 8. 2010, k uspokojení přednostní pohledávky výživného oprávněně nezletilé N. B. (nyní P.) na dlužném výživném za dobu od 1. 10. 2009 do 31. 7. 2011 ve výši 2535 EURO a dále pro běžné výživné od 1. 8. 2011 ve výši 180 EURO měsíčně výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy (platu), nemocenských dávek nebo jiných příjmů, které přísluší povinnému od zaměstnavatele, u kterého je zaměstnán od plátce mzdy: I., s. r. o., a dále povinnému uložil zaplatit oprávněně na náhradě nákladů výkonu rozhodnutí částku 29 496 Kč s tím, že nařízení výkonu rozhodnutí se vztahuje na vymožení pohledávky a nákladů

předcházejícího řízení, náhrady nákladů výkonu rozhodnutí a soudního poplatku, jakož i dalších nákladů, které budou oprávněné v průběhu tohoto výkonu rozhodnutí proti povinnému přiznány; dále odvolací soud rozhodl, že povinný je povinen nahradit oprávněné náklady odvolacího řízení v částce 12 805 Kč.

Předchozí usnesení soudu prvního stupně ze dne 15. 8. 2011, jímž nařídil výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy povinného pro běžné i dlužné výživné a jež neobsahovalo odůvodnění, bylo zrušeno usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 12. 2011 a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení s tím, že podle § 66 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů, „musí český soud, nařídí-li výkon rozhodnutí, své usnesení odůvodnit“.

Usnesením ze dne 14. 11. 2011 Okresní soud v Jičíně výkon rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. c), odst. 4 o. s. ř. pro částku 176 EURO zastavil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (toto rozhodnutí podle vyznačené doložky nabylo právní moci dne 14. 12. 2011).

Odvolací soud v odůvodnění napadeného usnesení především uvedl, že bylo-li v dané věci řízení o výkon rozhodnutí zahájeno dne 10. 3. 2011, tj. dříve, než nastala použitelnost nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. 12. 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovací povinnosti, ve vazbě na rozhodnutí Rady ze dne 30. 11. 2009 o uzavření Haagského protokolu ze dne 23. 11. 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti Evropským společenstvím (2009/941/ES), je zapotřebí při stanovení příslušnosti (ve smyslu pravomoci) soudu, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí vydaného soudem členského státu, vyjít z Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (článek 75 bod 1 a 2 Nařízení č. 4/2009, čl. 1, 2 bod 1a, čl. 33 a násl. nařízení č. 44/2001, § 49 odst. 2 instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 11. 6. 2010, č. 59/2010-MOC-J, kterou se upravuje postup justičních orgánů ve styku s cizinou ve věcech občanskoprávních a obchodněprávních). Dovedl, že právem rozhodným pro otázky vyživovací povinnosti se rozumí právo členského státu, jehož justiční orgán k tomu povoláný vydal podkladové rozhodnutí (exekuční titul), že rozhodnutí vydané v členském státě, které je v tomto státě vykonatelné, je vykonatelné i v členském státě, v němž má být výkon rozhodnutí proveden, a že tuzemský soud není oprávněn přezkoumat věcnou správnost podkladového rozhodnutí, které se vykoná za stejných podmínek jako rozhodnutí vydané v členském státě výkonu. Krajský soud převzal zjištění soudu prvního stupně, že podkladové rozhodnutí - nález Obvodního soudu pro rodinné záležitosti v Kaufbeurenu, Spolková republika Německo, ze dne 10. 8. 2010, jímž byl změněn rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. 5. 2002 s účinností od 1. 10. 2009, tak, že povinný je povinen platit oprávněné výživné v částce 180 EURO měsíčně vždy do 5. dne příslušného kalendářního měsíce k rukám matky, je vykonatelné v členském státě původu, jak to vyplývá z potvrzení tohoto soudu ze dne 1. 2. 2001 vydaného podle čl. 54 a 58 Nařízení Rady (ES)

č. 44/2001. Dospěl k závěru, že soud prvního stupně „postupoval správně, když výkon rozhodnutí nařídil“ (§ 251 o. s. ř.), neboť je dána totožnost oprávněné a povinného s osobami, jimž exekuční titul přiznává právo a ukládá povinnost, exekuční titul je vykonatelný formálně i materiálně (§ 161, § 261a odst. 1 o. s. ř.), zvolený způsob výkonu rozhodnutí se jeví s ohledem na povahu a výši vymáhané pohledávky vhodným (§ 258 odst. 1, § 264 odst. 1 o. s. ř.) a oprávněná se nedomáhá návrhem na nařízení výkonu rozhodnutí pro vymožení dlužného a běžného výživného nad rámec stanovený exekučním titulem. K námitce povinného, že německý soud na jeho vyživovací povinnost nezapočetl z jedné poloviny přídavky na dítě, které pobírá matka oprávněné (viz § 1612b německého občanského zákoníku) a jejichž aktuální výše činí 184 EURO měsíčně, poukázal odvolací soud jednak na odůvodnění podkladového rozhodnutí, z něž vyplývá, že nalézací soud při stanovení konečné výše výživného odečetl polovinu dětských přídavek, a dále na zásadu, podle níž exekuční soud není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost podkladového rozhodnutí (exekučního titulu). Pokud pak povinný namítal, že na výživném dluží jen 511,08 EURO a nikoliv požadovaných 2535 EURO, jde o námitku, která je uplatnitelná jen návrhem na (částečné) zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. g), odst. 4 o. s. ř.

Proti oběma výrokům usnesení odvolacího soudu podal povinný dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), neboť „napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena a vyřešená právní otázka má být posouzena jinak“, přičemž tato právní otázka spočívá v tom, „zda je přípustné na území České republiky provádět výkon rozhodnutí na základě vykonatelného cizozemského rozhodnutí nad rámec přípustného výkonu rozhodnutí v zemi původu vydání cizozemského rozhodnutí“. Podle jeho názoru je totiž v daném případě „klíčové určit, jakým způsobem a v jakém rozsahu by bylo podkladové rozhodnutí vykonáváno na území Spolkové republiky Německo“. Dovolatel zejména namítá, že při absenci znalosti německého práva bylo povinností soudů učinit podle § 53 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, všechna potřebná opatření ke zjištění tohoto práva a za tím účelem vyžádat informaci od Ministerstva spravedlnosti. Stejně jako v odvolání poukazuje na § 1612b odst. 1 BGB (německého občanského zákoníku), který je normou nejen hmotněprávní, ale i procesněprávní a podle kterého platí, že na vyživovací povinnost povinného je třeba z jedné poloviny započíst přídavky na dítě, jež matka oprávněné pobírá v současné době ve výši 184 EURO měsíčně. Z toho dovozuje, že pokud je podle podkladového rozhodnutí povinen platit výživné ve výši 180 EURO měsíčně, je třeba na tuto povinnost započíst 92 EURO jako polovinu přídavku na dítě, čímž mu v souladu s německou právní úpravou vzniká povinnost k měsíčním platbám výživného ve výši 88 EURO, kterou řádně plní, a že exekuční titul by byl na území SRN podle německého práva vykonáván pouze

co do částky 88 EUR za předpokladu, že by dobrovolně neplnil; z podkladového rozhodnutí ovšem nevyplývá, že nalézací soud takový zápočet provedl. Jestliže se tedy oprávněná svým návrhem domáhá vymožení dlužného a běžného výživného nad rámec stanovený exekučním titulem, je zřejmé, že soudy obou stupňů postupovaly vadně, nařídily-li výkon rozhodnutí nad rámec výkonu rozhodnutí přípustného v zemi původu exekučního titulu, a jejich rozhodnutí tak spočívají na nesprávném právním posouzení věci. Dále dovolatel namítá, že na splatném výživném nedluží částku ve výši 2535 EURO, nýbrž pouze 511,08 EURO, a že není důvod pro nařízení výkonu do budoucna, protože běžné výživné podle německého práva platí řádně a včas. Navrhl, aby dovolací soud odložil vykonatelnost usnesení soudu prvního soudu stupně a aby napadené usnesení odvolacího soudu změnil tak, že 1) nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy pro dlužné výživné za dobu od 1. 10. 2009 do 31. 7. 2011 se co do výše 2023,92 EURO a pro běžné výživné od 1. 8. 2011 ve výši 180 EURO měsíčně zrušuje, 2) že oprávněná je povinna uhradit ve prospěch povinného náklady řízení před soudy obou stupňů a 3) že oprávněná je povinna nahradit povinnému náklady dovolacího řízení.

Oprávněná ve svém písemném vyjádření k dovolání především vyslovila názor, že dovolání podle § 237 o. s. ř. není přípustné, neboť § 238 o. s. ř. vylučuje možnost podat dovolání ve věci upravené zákonem o rodině. Dále uvedla, že argumentace povinného není správná ani po věcné stránce, dovozuje-li, že nalézací soud neprovedl zápočet podle § 1612b BGB; z odůvodnění exekučního titulu totiž vyplývá, že soud zohlednil zápočet poloviny přídávku na dítě (podle zákona byl měl otec platit na jedenáctileté dítě 272 EUR měsíčně, takže z této částky je polovina přídávky odečtena). Vyslovila též názor, že uvedené ustanovení je ustanovením hmotněprávním, takže soud musel zápočet provést již v době svého rozhodnutí, a že „je obecně nepřipustné, aby povinný cokoli ze soudního rozhodnutí odečítal“. Rovněž poukázala na to, že dlužné výživné za dobu od 1. 8. 2011 do května 2013 činí 1950,72 EURO. Navrhla, aby dovolací soud dovolání pro nepřipustnost odmítl či jako nedůvodné zamítl.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolací soud při projednání dovolání a rozhodnutí o něm postupoval podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013 (viz body 1. a 7., článku II., zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, účastníkem řízení, řádně zastoupeným advokátkou, se nejprve zabýval jeho přípustností.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Vzhledem k tomu, že dovolání v této věci nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., zabýval se Nejvyšší soud tím, zda jsou splněny podmínky přípustnosti dovolání formulované v § 237 o. s. ř. (omezení podle § 238 písm. a/ o. s. ř., jak se mylně domnívá oprávněná, se vztahuje jen na řízení nalézací, nikoliv vykonávací).

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Exekucním titulem, podle kterého oprávněná navrhla (návrhem doručeným soudu prvního stupně dne 10. 3. 2011) nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy povinného, je nález o neplacení (Versäumnisbeschluss) vydaný Obvodním soudem pro rodinné záležitosti v Kaufbeurenu, Spolková republika Německo, dne 10. 8. 2010, jímž byl ve výroku I. a IV. změněn s účinností od 1. 10. 2009 rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. 5. 2002, tak, že „odpůrce (povinný) je povinen navrhovatelce (oprávněné) platit měsíční výživné předem ve výši 180 EURO do 5. dne příslušného kalendářního měsíce do rukou matky“; dále bylo rozhodnuto, že odpůrce hradí náklady řízení a že toto rozhodnutí je předběžně vykonatelné. Spolu s tímto návrhem oprávněná nepodala návrh na prohlášení vykonatelnosti exekučního titulu v České republice, ani v návrhu na nařízení výkonu neuvedla (netvrdila), že takový návrh podala v samostatném řízení a že o něm bylo pravomocným rozhodnutím soudu kladně rozhodnuto.

Jak dále z obsahu spisu vyplývá, soud prvního stupně oprávněnou usnesením ze dne 23. 3. 2011, doručeným její zástupkyni dne 28. 3. 2011, vyzval, „necht ve lhůtě patnácti dnů ode dne doručení tohoto usnesení doplní návrh na nařízení výkonu rozhodnutí o návrh na prohlášení vykonatelnosti nálezu Obvodního soudu Kaufbeuren ze dne 10. 8. 2010“, neboť „rozhodnutí o výživném vydaná v jednom členském státě Evropské unie budou uznána v jiném členském státě (čl. 33 nařízení Rady /ES/ č. 44/2001, dále též jen „Nařízení Brusel I.“) a vykonána v jiném členském státě poté, co zde byla na návrh kterékoliv zúčastněné strany prohlášena za vykonatelné (čl. 38 citovaného nařízení)“. Na tuto výzvu reagovala oprávněná, resp. její zástupkyně dne 18. 4. 2011 tak, že soudu prvního stupně předložila osvědčení o vykonatelnosti podkladového rozhodnutí ve smyslu článku 54 a 58 Nařízení Brusel I, včetně jeho překladu do českého jazyka, návrh na prohlášení vykonatelnosti podkladového rozhodnutí (čl. 38 Nařízení) v daném řízení však nepodala.

Za této situace řešil odvolací soud otázku, zda v řízení o nařízení výkonu rozhodnutí lze postupovat podle Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. 12. 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech

vyživovací povinnosti, ve vazbě na rozhodnutí Rady ze dne 30. 11. 2009 o uzavření Haagského protokolu ze dne 23. 11. 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti Evropským společenstvím (2009/941/ES). V tomto ohledu dospěl k závěru, že bylo-li v dané věci řízení o výkon rozhodnutí zahájeno dne 10. 3. 2011, tj. dříve, než nastala použitelnost nařízení Rady (ES) č. 4/2009, je zapotřebí při stanovení příslušnosti (ve smyslu pravomoci) soudu, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí vydaného soudem členského státu, vyjít z Nařízení Brusel I, přičemž dospěl k závěru, že předpoklady pro nařízení výkonu rozhodnutí podle Nařízení Brusel I. byly splněny.

Dovolatel shledává přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. v řešení otázky procesního práva, a to „zda je přípustné na území České republiky provádět výkon rozhodnutí na základě vykonatelného cizozemského rozhodnutí nad rámec přípustného výkonu rozhodnutí v zemi původu vydání cizozemského rozhodnutí“, kterou podle jeho názoru dovolací soud dosud neřešil „a která má být posouzena jinak“. Je proto třeba nejprve řešit (nejisto postavit), zda v dané věci s cizím prvkem lze postupovat a nařídit výkon rozhodnutí podle exekučního titulu vydaného ve Spolkové republice Německo dle Nařízení Rady (ES) č. 4/2009, či nikoliv, a dále posoudit, zda soud může nařídit výkon rozhodnutí podle Nařízení Brusel I v případě, kdy oprávněná současně s návrhem na nařízení výkonu rozhodnutí nepodala návrh na prohlášení vykonatelnosti exekučního titulu (exequatur), ani netvrdila, že takový návrh podala v jiném řízení, kterému bylo pravomocným rozhodnutím soudu vyhověno. Protože odvolací soud se při řešení této druhé otázky procesního práva odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2011, sp. zn. 20 Cdo 5180/2008, usnesení téhož soudu ze dne 7. 2. 2011, sp. zn. 20 Cdo 4154/2008, či ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 20 Cdo 665/2010) a současně porušil článek 38 odst. 1 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001, tedy přímo použitelného právního předpisu Evropských společenství, a § 68a a násl. zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZMPS“), a protože dále nezkoumal, zda je v daném případě možno výkon rozhodnutí nařídit bez nutnosti exequatur podle mezinárodní úmluvy upravující vymáhání výživného, jíž je vázána Česká republika a Spolková republika Německo, a podle § 65 ZMPS, a právem kterého státu se výkon rozhodnutí řídí, kterážto otázky dovolací soud dosud neřešil, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání v dané věci je přípustné podle § 237 o. s. ř.

Po přezkoumání napadeného výroku usnesení odvolacího soudu o věci samé ve smyslu § 242 o. s. ř. dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání je opodstatněné jen částečně.

Právní posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. je nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy (práva hmotného i procesního), jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Názor odvolacího soudu, že v dané věci nelze postupovat podle Nařízení (ES) č. 4/2009, je správný. V tomto ohledu je možno odkázat na níže uvedená ustanovení (Přechodná ustanovení) tohoto nařízení (Úř. věst. L 7, 10. 1. 2009, s. 1), ve znění Prováděcího nařízení Komise (EU) č. 1142/2011 ze dne 10. 11. 2011 (Úř. věst. L 293, 11. 11. 2011, s. 24), a opravy – Úř. věst. L 131, 18. 5. 2011, s. 26 (4/2009). Jeho článek 75, stanoví:

1. Toto nařízení se použije pouze na řízení zahájená, soudní smíry schválené nebo uzavřené a veřejné listiny vystavené ode dne jeho použitelnosti, s výhradou odstavců 2 a 3.

2. Části 2 a 3 kapitoly IV se použijí

a) na rozhodnutí, která byla vydána v členských státech přede dnem použitelnosti tohoto nařízení a u kterých se od tohoto dne vyžaduje uznání a prohlášení vykonatelnosti;

b) na rozhodnutí vydaná ode dne použitelnosti tohoto nařízení v řízeních zahájených před tímto dnem, jestliže tato rozhodnutí pro účely uznání a výkonu spadají do působnosti nařízení (ES) č. 44/2001.

Nařízení (ES) č. 44/2001 se i nadále použije na řízení o uznání a výkonu, která probíhají ke dni použitelnosti tohoto nařízení.

Článek 76 Nařízení (ES) č. 4/2009 stanoví, že toto nařízení vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v Úředním věstníku Evropské unie. Ustanovení čl. 2 odst. 2, čl. 47 odst. 3 a článků 71, 72 a 73 se použijí ode dne 18. 9. 2010. S výjimkou ustanovení uvedených v druhém pododstavci se toto nařízení použije ode dne 18. 6. 2011 za předpokladu, že ve Společenství bude k tomuto dni použitelný Haagský protokol z roku 2007. V opačném případě se toto nařízení použije ode dne použitelnosti uvedeného protokolu ve Společenství. Toto nařízení je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné v členských státech v souladu se Smlouvou o založení Evropského společenství.

Protože v projednávané věci byl exekuční titul vydán dne 10. 8. 2010 a k zahájení řízení o výkon rozhodnutí došlo dne 10. 3. 2011, tedy v obou datech přede dnem použitelnosti Nařízení č. 4/2009, výjimka stanovená v jeho článku 75 odstavci 2 se nepoužije. Z tohoto důvodu je toto Nařízení na danou věc nepoužitelné, jak odvolací soud správně dovodil. Jeho závěr, že předpoklady pro nařízení výkonu rozhodnutí podle Nařízení Brusel I byly splněny, je však nesprávný, neboť odvolací soud zcela ignoroval článek 38 odst. 1 Nařízení Brusel I a ustanovení § 68a až 68c zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů.

Podle článku 38 odst. 1 Nařízení Brusel I rozhodnutí vydané v jednom členském státě, které je v tomto státě vykonatelné, bude vykonáno v jiném členském státě poté, co zde bylo na návrh kterékoli zúčastněné strany prohlášeno za vykonatelné.

Podle § 68a odst. 1 ZMPS ustanovení tohoto oddílu se použijí v řízeních o uznání a výkonu cizích rozhodnutí, jiných veřejných listin a soudních smírů (dále jen

„rozhodnutí“), v nichž se postupuje podle předpisu Evropských společenství nebo podle vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejíž ratifikaci dal Parlament souhlas a již je Česká republika vázána (dále jen „mezinárodní smlouva“).

Podle § 68c odst. 1 ZMPS současně s návrhem na prohlášení vykonatelnosti může být podán návrh na nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce podle zvláštního právního předpisu. V takovém případě rozhodne soud v jediném usnesení o obou návrzích samostatnými výroky, které musí být odůvodněny. Usnesení musí být odůvodněno, i když se rozhoduje jen o jednom z těchto návrhů. Podle odstavce 4 tohoto ustanovení rozhodnutí nemůže nabýt právní moci ve výroku nařizujícím výkon rozhodnutí nebo exekuci dříve než ve výroku, kterým se rozhodnutí prohlašuje za vykonatelné.

Z uvedené úpravy vyplývá, že exekuční titul může být vykonán ve vykonávacím či v exekučním řízení jen tehdy, pokud byl již dříve pravomocným rozhodnutím prohlášen vykonatelným na území státu, který jej vykonává. Podle článku 38 Nařízení Brusel I ve spojení s citovanými ustanoveními ZMPS může oprávněný podat návrh na prohlášení vykonatelnosti samostatně či společně s návrhem na nařízení výkonu rozhodnutí či exekuce; je-li návrh na prohlášení vykonatelnosti podán samostatně, lze návrh na nařízení výkonu rozhodnutí či exekuce podat až po právní moci rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti.

Odvolací soud tedy pochybil, jestliže dospěl k závěru, že předpoklady pro nařízení výkonu rozhodnutí podle Nařízení Brusel I (a citovaných ustanovení ZMPS) byly splněny. Současně je mu třeba vytknout, že neposoudil, zda v dané věci lze postupovat podle mezinárodní smlouvy (úmluvy) týkající se vymáhání výživného, již je vázána Česká republika a Spolková republika Německo a která oprávněně umožňuje navrhnout výkon rozhodnutí cizozemského soudu v České republice bez nutnosti exequatur, jak učinila. Úprava mezinárodní příslušnosti a podmínek uznání a výkonu rozhodnutí souvisejících s vyživovací povinností je totiž regulována řadou pramenů vnitrostátního i mezinárodního práva, a to zejména s ohledem na prameny vznikající na půdě Evropské unie a Haagské konference pro mezinárodní právo soukromé.

Ve vztahu k projednávané věci je pro Českou republiku a Spolkovou republiku Německo, jako pro členské státy EU, nejrelevantnějším pramenem – kromě Nařízení Brusel I a Nařízení č. 4/2009 – Haagská Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti ze dne 2. 10. 1973 (dále jen „Haagská úmluva z roku 1973“), publikovaná pod č. 132/1976 Sb., jež pro bývalou Československou republiku vstoupila v platnost dnem 1. 8. 1976 a jejímiž smluvními stranami jsou Česká republika a Spolková republika Německo od roku 1993, resp. roku 1987.

Článek 71 Nařízení Brusel I řeší potenciální střety mezi unijní úpravou a jinými mezinárodními smlouvami, čímž poskytuje záruku, aby členské státy dostaly svým mezinárodním závazkům; v odstavci 1 stanovuje pravidlo, dle něž se mezinárodní úmluvy upravující příslušnost, uznání a výkon rozhodnutí ve zvláště vymezených

věcech použijí v souladu se zásadou speciality přednostně. Jinými slovy, použití Nařízení Brusel I v případech, na něž dopadá zvláštní mezinárodní úmluva, je vyloučeno, jelikož lze předpokládat, že zvláštní úprava obsažená v mezinárodní úmluvě bude na specifické okolnosti předmětné oblasti pamatovat daleko podrobněji, než Nařízení Brusel I coby předpis obecné povahy (obdobný závěr plyne i z analogického výkladu rozhodnutí Soudního dvora ve věci C-406/92 Taty v. M. R., ze dne 6. 12. 1994).

Toto pravidlo speciality je dále modifikováno odstavcem 2 článku 71, který v písmeně b) stanoví, že „rozhodnutí, která vydal v členském státě soud, který svou příslušnost založil v souladu s takovou smlouvou o zvláště vymezené věci, jsou v ostatních členských státech uznávána a vykonávána v souladu s tímto nařízením. Stanoví-li smlouva o zvláště vymezené věci, jejímiž smluvními stranami jsou členský stát původu i dožádaný členský stát, podmínky uznání a výkonu rozhodnutí, použijí se tyto podmínky. V každém případě je však možno použít ustanovení tohoto nařízení týkající se řízení o uznávání a výkonu rozhodnutí.“ Jinými slovy, zmíněné ustanovení obsahuje dispoziční zásadu, podle níž lze při řízení o uznání a výkonu postupovat v režimu nařízení Brusel I i za situace, kdy se jinak přednostně aplikuje speciální mezinárodní úmluva. A contrario pak lze dovodit, že pokud zvláštní mezinárodní úmluva úpravu řízení o uznání a výkonu neobsahuje, ale odkazuje na použití vnitrostátního práva, je na místě aplikovat ustanovení Nařízení Brusel I, které je pro členské státy EU součástí vnitrostátního práva, a v souladu se zásadou přednosti a přímého účinku má aplikační přednost před jinými předpisy procesního práva. (K obdobnému závěru dospěla i generální advokátka ve stanovisku ze dne 28. 1. 2010 ve věci C-533/08 TNT Express Nederland B.V. proti AXA Versicherung, kde shledala, že článek 71 nařízení poskytuje přednost ustanovením mezinárodního práva pouze částečně, a to ohledně otázek upravených ve zvláštní mezinárodní smlouvě. Navíc, podobný vztah nezakládá úplnou přednost jiných úprav před nařízením „s tím důsledkem, že ohledně otázek, které smlouva neupravuje /zejména otázky týkající se uznávání a výkonu rozhodnutí/ se může uplatnit vnitrostátní právo. Ustanovení nařízení o uznávání a výkonu rozhodnutí se naopak použijí – aniž je dotčen druhý pododstavec ustanovení.“)

V obecné rovině lze tedy shrnout, že u mezinárodních smluv, které neobsahují procesní úpravu výkonu a uznání, se postupuje podle čl. 38 Nařízení Brusel I ve spojitosti s § 68a a násl. ZMPS.

Pokud jde o vztah Nařízení Brusel I a Haagské Úmluvy z roku 1973, představuje tato Úmluva předpis, který je ve vztahu k Nařízení Brusel I v postavení *lex specialis*, a v souladu s článkem 71 Nařízení Brusel I může být přednostně (tedy před komunitárními pravidly) aplikována. Samotná tato Úmluva v článku 23 v souladu s principem nejvyššího zvýhodnění připouští možnost strany vybrat si postup podle jiného závazného mezinárodního nebo vnitrostátního předpisu, jenž pro ni bude výhodnější.

Při aplikaci zásad plynoucích z hierarchie předpisů mezinárodního práva soukromého, které spočívají na výkladu ustanovení unijního práva – zde nařízení Brusel I – je ale nutno přihlédnout také k historickému a účelovému výkladu zmíněných ustanovení. Nařízení Brusel I v předmluvě zdůrazňuje, že „(25) S ohledem na mezinárodní závazky členských států nejsou tímto nařízením dotčeny smlouvy upravující zvláštní oblasti práva, jejichž jsou členské státy smluvní stranou. (26) Je třeba stanovit nezbytnou pružnost v základních pravidlech tohoto nařízení, aby se přihlédlo ke zvláštním rysům procesních pravidel některých členských států ...“

Teleologickým výkladem ustanovení Nařízení Brusel I se zabývaly tzv. Schlosserova a Jenardova zprávy (viz OJ 1979, C 59/140 a C 56/61, článek 57), z nichž plyne, že účelem článku 71 odst. 2 bylo právě zajistit aplikaci pravidel Bruselské úmluvy, která svého času představovala nejpříznivější úpravu pro oprávněnou stranu sporu z hlediska zajištění efektivity a rychlosti výkonu spravedlnosti. Jenardova zpráva například uvádí, že „zjednodušené řízení o výkonu podle Úmluvy je protikladem oddílu II, jehož ustanovení nebude nutno použít za situace, kdy soud státu původu musí aplikovat jinou úmluvu. Z toho plyne, že pokud mezinárodní úmluva vztahující se ke zvláštním oblastem odkazuje na řízení o výkonu zpátky do vnitrostátního práva státu, v němž má být výkon nařízen, má se aplikovat toto vnitrostátní právo. Nicméně nic nebrání národnímu zákonodárci nahradit vnitrostátní úpravu pro výkon rozhodnutí řízením podle Bruselské úmluvy.“

Soudní dvůr v rozsudku TNT, C-533/08 konstatoval, že cílem článku 71 nařízení č. 44/2001 je dodržování pravidel, která byla stanovena s přihlédnutím ke zvláštnostem oblastí, kterých se týkají ... S ohledem na tento cíl Soudní dvůr rozhodl, že pravidla uvedená ve zvláštních smlouvách mají za následek, že se nepoužijí ustanovení Bruselské úmluvy týkající se stejné otázky (...). Tímto použitím /však/ nesmí být dotčeny takové zásady, které jsou základem soudní spolupráce ve věcech občanských a obchodních v rámci Unie (...) a týkající se volného pohybu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, předvídatelnosti příslušných soudů, a tudíž právní jistoty pro jednotlivce, řádného výkonu spravedlnosti, minimalizace rizika souběžných řízení, jakož i vzájemné důvěry ve výkon spravedlnosti v rámci Unie (srov. odst. 48 – 49). Co se týče uznávání a výkonu soudních rozhodnutí, jsou příslušnými zásadami zásady volného pohybu soudních rozhodnutí a vzájemné důvěry ve výkon spravedlnosti (favor executionis), které jsou uvedeny v šestém, jakož i šestnáctém a sedmáctém bodě odůvodnění nařízení č. 44/2001 (viz zejména rozsudky ze dne 14. 12. 2006, ASML, C-283/05, Sb. rozh. s. I-12041, bod 23, ze dne 10. 2. 2009, Allianz a Generali Assicurazioni Generali, C-185/07, Sb. rozh. s. I-663, bod 24, jakož i ze dne 28. 4. 2009, Apostolides, C-420/07, Sb. rozh. s. I-3571, bod 73). V rámci Unie lze použít pravidla uznávání a výkonu rozhodnutí stanovená zvláštními smlouvami uvedenými v článku 71 nařízení č. 44/2001 pouze v rozsahu, v němž jsou dodržovány tyto zásady (srov. odst. 54).

Jinými slovy, přednostní používání Nařízení Brusel I na úpravu uznání a výkonu (a v českém právním řádu tedy použití § 68a a násl. ZMPS) vychází z toho, že tato úprava klade minimální formální požadavky při výkonu rozhodnutí (exekuci), jímž je vymáháno výživné, což ovšem vzhledem k § 65 ZMPS (podle kterého uznání cizího rozhodnutí v majetkových věcech se nevyslovuje zvláštním výrokiem a cizí rozhodnutí je uznáno tím, že český orgán k němu přihlédne, jako by šlo o rozhodnutí českého orgánu) a k článku 13 Haagské úmluvy z roku 1973 (který stanoví, že pokud tato Úmluva nestanoví jinak, řízení o uznání a výkon rozhodnutí se řídí právem dožádaného státu) neplatí. Lze proto dovodit, že účelový výklad článku 71 Nařízení Brusel I svědčí právě pro aplikaci § 65 ZMPS, jenž je i v souladu se zohledněním slabšího postavení oprávněné strany a v souladu se sledováním nejlepšího zájmu dítěte (srov. článek 3 Úmluvy o právech dítěte, čl. 24 Listiny základních práv EU, odst. 19 předmluvy Nařízení Rady /ES/ č. 4/2009, nebo odst. 5 a 9 předmluvy Nařízení Rady /ES/ č. 2201/2003) zajišťuje rychlejší a efektivnější výkon rozhodnutí o výživném. Navíc, ve prospěch argumentu o neporušení zásad volného pohybu soudních rozhodnutí v rámci EU svědčí též skutečnost, že unijní úprava v Nařízení č. 4/2009 již řízení o exequatur v řízeních týkajících se výkonu rozhodnutí (exekucích) o výživném (až na výjimku pro rozhodnutí vydaná v členském státě, jež není vázán Haagským protokolem z roku 2007 – viz kapitola IV oddíl 2) odstranila.

Lze proto uzavřít, že s ohledem na účelový výklad článku 71 Nařízení Brusel I je v daném případě v souladu s cíly sledovanými tímto nařízením a s účelem ochrany zájmů oprávněné (nezletilého dítěte), která je v řízení o výkon rozhodnutí o výživném ve slabším postavení a jež spolu s návrhem na nařízení výkonu rozhodnutí nepodala návrh na prohlášení vykonatelnosti exekučního titulu, aplikovat postup podle § 63 až § 68 ZMPS s výjimkami, jež stanoví přímo haagská Úmluva a kterých se použije přednostně podle principu aplikační přednosti mezinárodní smlouvy (§ 2 ZMPS či článek 10 Ústavy České republiky). Jaké listiny musí účastník, který žádá o výkon (nebo uznání) rozhodnutí, předložit, stanoví článek 17 této Úmluvy.

V daných souvislostech je možno odkázat i na Instrukci Ministerstva spravedlnosti ze dne 11. 6. 2010, č. 59/2010-MOC-J, kterou se upravuje postup justičních orgánů ve styku s cizinou ve věcech občanskoprávních a obchodněprávních. Ta v § 44, nazvaném „Relevantní právní předpisy v oblasti výživného“, v odstavci 1 určuje, že otázku pravomoci českého soudu k řízení o výživném a určení rozhodného práva posoudí justiční orgán ČR dle obecných pravidel uvedených v § 37 a § 38. Do účinnosti nového předpisu uvedeného v § 49 odst. 2 (tedy Nařízení Rady /ES/ č. 4/2009 ze dne 18. 12. 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností, které se použije od 18. 6. 2011) je příslušným právním předpisem EU pro posouzení otázky pravomoci českého soudu k řízení o výživném nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Odstavec 2 instrukce stanoví, že mnohostrannými mezinárodními smlouvami upravujícími přeshraniční

vymáhání výživného jsou: a) Úmluva o vymáhání výživného v cizině (vyhláška č. 33/1959 Sb.; přehled smluvních stran a další informace na webových stránkách OSN), b) Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti z roku 1973 (vyhláška č. 132/1976 Sb. s tím, že přehled smluvních stran a další informace jsou na webových stránkách Haagské konference pod č. 23), a odstavec 3, že Úmluva podle odst. 2 písm. b) se považuje za úpravu ve zvlášť vymezené věci podle čl. 71 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. V rozsahu, ve kterém se nepoužije tato úmluva, se mezi členskými státy EU použije uvedené nařízení.

Se zřetelem k § 48 ZMPS (a k tomu, že oprávněná podala návrh na nařízení výkonu rozhodnutí dne 10. 3. 2011) je v řízení o výkon rozhodnutí v dané věci třeba postupovat podle právních předpisů České republiky, tedy podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012.

K námitkám povinného v dovolání je třeba uvést, že řídí-li se v dané věci výkon rozhodnutí článkem 13 Úmluvy, ve spojení s § 48 ZMPS, tedy českým právním řádem (jmenovitě občanským soudním řádem), jenž je založen na obecné zásadě, že soud výkonu není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost podkladového rozhodnutí nebo jiného titulu a že obsahem rozhodnutí (jiného titulu), jehož výkon se navrhuje, je soud vázán a je povinen z něj vycházet (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze 14. 4. 1999, č.j. 21 Cdo 2020/98, uveřejněné pod číslem 4/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 7. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2273/2008, ze dne 5. 8. 2008, sp. zn. 20 Cdo 4548/2007, ze dne 25. 10. 2002, sp. zn. 20 Cdo 554/2002, uveřejněné pod číslem 62/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), pak – ať již z exekučního titulu vyplývá, že nalézací soud při stanovení konečné výše výživného pro nezletilou oprávněnou odečetl polovinu dětských přídatků vyplácených její matce, jak v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl odvolací soud a taktéž oprávněná ve vyjádření k dovolání, či nikoliv, jak namítá dovolatel – pak jakékoli „odpočty“ z výše výživného, jak o něm německý soud rozhodl v exekučním titulu, nepřichází v úvahu. Přisvědčit proto nelze ani dalším námitkám v dovolání.

Protože rozhodnutí odvolacího soudu není správné a protože pro jeho změnu nejsou dány podmínky, Nejvyšší soud je ve výroku o věci samé, jakož i v závislém výroku o nákladech řízení, podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí, a to ve všech jeho výrocích, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2, věta druhá, o. s. ř.).

Cpjn 203/2013

Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu
ze dne 23. 4. 2014 k některým otázkám ujednání o poplatku
za správu úvěru ve smlouvách o úvěru.

V předložených pravomocných rozhodnutích Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 27. 5. 2013, č.j. 10 C 49/2013-94, ze dne 16. 10. 2013, č.j. 8 C 81/2013-243, ze dne 15. 10. 2013, č.j. 8 C 115/2013-63, a ze dne 18. 4. 2013, č.j. 25 C 261/2012-138, Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 9. 10. 2013, č.j. 7 C 308/2013-140, ze dne 9. 10. 2013, č.j. 7 C 273/2013-180, a ze dne 18. 10. 2013, č.j. 56 C 265/2013-134, Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 3. 10. 2013, č.j. 4 C 162/2013-67, a Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 10. 7. 2013, č.j. 42 C 39/2013-55, úvěroví dlužníci (spotřebitelé) uplatnili žalobami po úvěrových věřitelích (bankách) nároky na vrácení poplatků za správu úvěru, sjednaných ve smlouvách o úvěru uzavřených v rozmezí let 2005 až 2012. Obvodní soud pro Prahu 5 ve dvou věcech (8 C 115/2013, 25 C 261/2012) žalobám vyhověl, když dospěl k závěru o neplatnosti ujednání o předmětném poplatku, ve zbývajících sedmi věcech soudy žaloby zamítly.

Opačné závěry soudů o platnosti smluvních ujednání vycházejí zejména z odlišného posouzení požadavků na určitost právního úkonu a z rozdílného výkladu mezi soudního přezkumu v návaznosti na řešení otázky, zda poplatek za správu úvěru je či není cenou plnění ve smyslu ustanovení § 56 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obč. zák.“). Závěr o neurčitosti ujednání o poplatku za správu úvěru přijal Obvodní soud pro Prahu 5 v rozsudcích ze dne 15. 10. 2013, č.j. 8 C 115/2013-63, a ze dne 18. 4. 2013, č.j. 25 C 261/2012-138, s odůvodněním, že banka neprokázala žádné konkrétní plnění, za které by mohla poplatek požadovat, resp. že pojem správy úvěru není ustálený, neboť je účastníky i jinými bankami různě chápány, a že činnost banky odpovídající tomuto poplatku nebyla ve smlouvě o úvěru nijak specifikována. V ostatních věcech soudy založily závěry o určitosti ujednání o poplatku za správu úvěru na komplexním pojetí úvěru a jeho ceny, na kontextu celé smlouvy, dále na tom, že pojem správy úvěru je pojem vyložitelný a v praxi běžně používaný, a konečně i na tom, že paušální charakter poplatku, který není sjednán za konkrétní úkon (službu), nevyžaduje z hlediska určitosti specifikaci (výčet) všech jednotlivých činností (úkonů, protiplnění) banky.

K názoru, že předmětný poplatek nelze považovat za cenu plnění (cenu úvěru), a proto požadavek přiměřenosti vyjádřený v ustanovení § 56 odst. 1 obč. zák. není vyloučen ze soudního přezkumu podle ustanovení § 56 odst. 2 obč. zák., dospěl Obvodní soud pro Prahu 5 v již zmíněných vyhovujících rozsudcích a též v rozsudku ze dne 16. 10. 2013, č.j. 8 C 81/2013-243. Ve zbývajících případech soudy dovodily,

že poplatek za správu úvěru je součástí ceny úvěru (vedle úroku a dalších poplatků), a proto se na ujednání o něm ve smyslu ustanovení § 56 odst. 2 obč. zák. nevztahuje požadavek přiměřenosti, což znamená, že ujednání o tomto poplatku je vyloučeno ze soudního přezkumu.

Hlavní otázku platnosti ujednání o poplatku za správu úvěru ve smlouvách o úvěru nelze řešit obecně a jednoznačně (někteří autoři ovšem takové řešení nabízejí – srov. Palko, D. Poplatky za vedení úverového účtu. Soudce 2013, č. 1, s. 7 an., dále Jirkůvová, M. Bankovní poplatky. Soudce 2013, č. 6, s. 16 an., Macková, A. Soudní ochrana práv a bankovní poplatky. Soudce 2013, č. 7-8, s. 29 an.) bez zřetele na obsah jednotlivých smluv o úvěru a na konkrétní okolnosti rozhodné pro závěr o platnosti či neplatnosti právního úkonu. Rozdílné názory soudů na problematiku určitosti smluvního ujednání a možnosti soudního přezkumu, závislé na posouzení poplatku jako ceny plnění, však umožňují přijmout obecnější řešení těchto dílčích otázek.

Nejvyšší soud je povolán sledovat a vyhodnocovat pravomocná rozhodnutí soudů (§ 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů /zákon o soudech a soudcích/, ve znění pozdějších předpisů).

Po vyhodnocení předložených pravomocných rozhodnutí a na jejich základě zaujalo občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu na návrh předsedy občanskoprávního a obchodního kolegia v zájmu zajištění jednotného rozhodování soudů v těchto věcech následující stanovisko:

I. Ujednání o poplatku za správu úvěru ve smlouvě o úvěru není neurčité jen proto, že neobsahuje úplný výčet činností, za něž je poplatek sjednán.

1. Smlouva o úvěru jako typový absolutní obchod (§ 261 odst. 3 obch. zák.) je upravena v ustanoveních §§ 497 až 507 obch. zák.

2. Prostřednictvím ustanovení § 262 odst. 4 obch. zák. se uplatní též ustanovení § 52 a násl. obč. zák. o spotřebitelských smlouvách (zejména v uvedených věcech aplikovaná ustanovení § 55 a § 56 obč. zák.) a zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

3. Podle ustanovení § 1 odst. 2 obch. zák. se otázky platnosti právních úkonů v obchodních závazkových vztazích řeší i podle ustanovení § 37 a násl. obč. zák.

4. Do ustanovení § 55 a § 56 obč. zák. je implementována Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. 4. 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, jejíž česká verze byla uveřejněna ve Zvláštním vydání úředního věstníku EU (Kapitola 15, Svazek 02, str. 288 – 293, dne 20. 8. 2004, ve znění Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. 10. 2011, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (dále jen „směrnice 93/13“)

5. Pojem poplatku (ve smyslu poplatku bankovního) obchodní ani občanský zákoník neznají; používá jej zákon o spotřebitelském úvěru ve svých přílohách.

6. Pro aplikaci právních předpisů je rozhodné jejich znění účinné v době uzavření smlouvy o úvěru.

7. Závěr o určitosti či neurčitosti právního úkonu lze přijmout pouze ve vztahu ke konkrétnímu právnímu úkonu a se zřetelem k okolnostem, za kterých byl učiněn.

8. Při řešení otázky určitosti ujednání o poplatku za správu úvěru ve smlouvách o úvěru se plně uplatní ustálená judikatura Nejvyššího soudu (např. rozsudky ze dne 29. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdo 257/97, ze dne 22. 5. 2000, sp. zn. 22 Cdo 2374/98, ze dne 31. 7. 1996, sp. zn. 3 Cdo 227/96, ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. 33 Odo 311/2001, a ze dne 16. 9. 2010, sp. zn. 33 Cdo 4601/2008) a Ústavního soudu (např. náleze ze dne 23. 2. 2005, sp. zn. I. ÚS 572/04, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení ÚS pod číslem 62/2005, dále náleze ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. III. ÚS 3900/12).

9. Požadavek určitosti konkrétního smluvního ujednání nelze posuzovat izolovaně, nýbrž v kontextu celé smlouvy.

10. Skutečnost, zda a jaké plnění úvěrový věřitel poskytl úvěrovému dlužníku v rámci správy úvěru, je pro posouzení určitosti ujednání o poplatku za správu úvěru nerozhodná. Následné chování stran (§ 266 odst. 3 obč. zák.) může být významné při výkladu použitého výrazu, nemůže však obsah právního úkonu nijak doplňovat, omezovat či jinak měnit.

11. Správu úvěru lze vyložit jako činnost úvěrového věřitele, která není kryta jinými sjednanými platbami (úrokem jako cenou poskytnutého kapitálu a ostatními poplatky za konkrétní služby) a kterou úvěrový věřitel na podkladě smlouvy o úvěru zajišťuje služby (typicky poradenství a klientský servis, informace o úvěrovém vztahu, změny smlouvy, vydávání různých potvrzení) úvěrovému dlužníku po dobu trvání úvěrového vztahu (shodně Marková, B., Marek, K. Ještě k poplatkům za vedení úvěrového účtu. Soudce 2013, č. 7-8, s. 32 an.).

12. Vyložitelnost výrazu „správa úvěru“ a paušální charakter poplatku za správu úvěru nevyžadují pro naplnění požadavku určitosti právního úkonu taxativní výčet činností (úkonů, služeb, protiplnění), za něž je poplatek sjednán (shodně Dančišín, M. a kol. Sporné poplatky za vedení a správu úvěru – k rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 5, in www.epravo.cz, dále Macková, A. Soudní ochrana práv a bankovní poplatky. Soudce 2013, č. 7-8, s. 29 an.).

13. Souhrnné (úhrnné) vymezení věcí či práv v právním úkonu při současném určení mezí (rozsahu) souhrnu se v právní úpravě (např. § 501 obč. zák., § 477 obč. zák.) prosazuje jako souladné s požadavkem určitosti právního úkonu (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2007, sp. zn. 32 Odo 1433/2006 /R 27/2008/, ze dne 28. 5. 2008, sp. zn. 32 Odo 629/2006, ze dne 26. 11. 2003, sp. zn. 32 Odo 441/2003, a ze dne 18. 2. 2014, sp. zn. 32 Cdo 83/2013).

II. Na ujednání o poplatku za správu úvěru ve smlouvě o úvěru se nevztahuje zákaz těch ujednání ve spotřebitelských smlouvách, která v rozporu

s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.

Podle § 56 odst. 1 obč. zák. spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.

Podle § 56 odst. 2 obč. zák. ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na smluvní ujednání, která vymezují předmět plnění smlouvy nebo cenu plnění.

Podle článku 3 bodu 1. směrnice 93/13 smluvní podmínka, která nebyla individuálně sjednána, je považována za nepřiměřenou, jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

Podle článku 4 bodu 2. směrnice 93/13 posouzení nepřiměřené povahy podmínek se netýká ani definice hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti ceny a odměny na straně jedné, ani služeb nebo zboží dodávaných výměnou na straně druhé, pokud jsou tyto podmínky sepsány jasným a srozumitelným jazykem.

14. Citovaná ustanovení občanského zákoníku jsou transpozicí (nikoliv doslovnou) uvedených článků směrnice 93/13.

15. Požadavek dobré víry uvedený v ustanovení § 56 odst. 1 obč. zák. je v souladu se směrnicí 93/13 jednotně vykládán (soudy i odbornou literaturou) jako požadavek přiměřenosti (srov. např. Hruďa, O. Poplatek za vedení úvěrového účtu – mají mít i české banky důvod k obavám? Právní rozhledy 2012, č. 2, s. 57 an., dále Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1 – 459. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 490 an., a Dančišin, M. a kol. Sporné poplatky za vedení a správu úvěru – k rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 5, in www.epravo.cz).

16. V ustanovení § 56 odst. 1 obč. zák. využil zákonodárce možnost rozšířit rozsah zákazu nepřiměřených podmínek i na podmínky individuálně sjednané (srov. např. Hruďa, O. Poplatek za vedení úvěrového účtu – mají mít i české banky důvod k obavám? Právní rozhledy 2012, č. 2, s. 57 an., dále Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1 – 459. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 490 an. a dále stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. Cpjn 200/2011, uveřejněné pod číslem 79/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, bod 54. stanoviska).

17. Požadavek sepsání podmínek jasným a srozumitelným jazykem (článek 4 bod 2. směrnice 93/13) zákonodárce do odpovídajícího ustanovení § 56 odst. 2 obč. zák. nepřevzal; vyplývá však obecně z ustanovení § 37 obč. zák.

18. Ustanovení § 56 odst. 2 obč. zák. ani směrnice 93/13 nerozlišují cenu hlavního a vedlejšího plnění (srov. Frank, R., Veselková, P., Wolff, P. Přípustnost poplatků za správu a vedení úvěrových účtů vedených pro spotřebitele. Právní rozhledy 2013, č. 15-16, s. 515 an., dále Bejček, J. Ochrana spotřebitele, nebo i pokrytecky zastřená ochrana věrolomnosti? Soudce 2013, č. 9, s. 16 an.).

19. Ustanovení § 56 odst. 2 obč. zák. je soudy i odbornou literaturou vykládáno jako ustanovení vylučující možnost soudního přezkumu.

20. Smyslu a účelu úvěru odpovídá pojetí tohoto bankovního produktu jako komplexu (balíčku) plnění, jehož součástí je řada vzájemně souvisejících bankovních služeb a jemuž odpovídá cena rozložená do jednotlivých sjednaných úhrad. Bankovní poplatky (včetně poplatku za správu úvěru) tak představují (vedle úroku a dalších odměn) část vícenásobkové ceny celého komplexu plnění (shodně Frank, R., Veselková, P., Wolff, P. Přípustnost poplatků za správu a vedení úvěrových účtů vedených pro spotřebitele. Právní rozhledy 2013, č. 15-16, s. 515 an., dále Bejček, J. Ochrana spotřebitele, nebo i pokrytecky zastřená ochrana věrolomnosti? Soudce 2013, č. 9, s. 16 an.).

21. Z tohoto pohledu je pro posouzení poplatku za správu úvěru jako části ceny plnění nerozhodné, zda předmětný poplatek kryje též náklady na vnitřní činnost úvěrového věřitele, zda úvěrový věřitel poskytl úvěrovému dlužníku konkrétní protiplnění, nebo zda správu úvěru vykonává převážně ve svém zájmu.

22. Z ekonomického hlediska každá cena odráží náklady prodejce a jeho marži, a proto není neobvyklé ani nelegitimní, aby náklady úvěrového věřitele na správu úvěru kryl příslušný poplatek jako součást ceny plnění (srov. Dančišin, M. a kol. Sporné poplatky za vedení a správu úvěru – k rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 5, in www.epravo.cz). Argument o vlastním zájmu úvěrového věřitele spravovat úvěr (srov. Palko, D. Poplatky za vedenie úverového účtu. Soudce 2013, č. 1, s. 7 an.) je zavádějící, neboť jako každý dobrovolně uzavřený obchod je i poskytnutí (čerpání) úvěru, včetně plnění dalších povinností sjednaných ve smlouvě o úvěru, zájmem obou stran (shodně Jirkůvová, M. Bankovní poplatky. Soudce 2013, č. 6, s. 16 an.).

23. Poplatek za spravování úvěru je cenou plnění ve smyslu ustanovení § 56 odst. 2 obč. zák., proto se na ujednání o něm nevztahuje požadavek přiměřenosti uvedený v ustanovení § 56 odst. 1 obč. zák. (shodně např. Frank, R., Veselková, P., Wolff, P. Přípustnost poplatků za správu a vedení úvěrových účtů vedených pro spotřebitele. Právní rozhledy 2013, č. 15-16, s. 515 an.).

24. Soudní přezkum ujednání o ceně plnění (§ 56 odst. 2 obč. zák.) je vyloučen pouze z hlediska požadavku přiměřenosti, jak jej vymezuje ustanovení § 56 odst. 1 obč. zák. Soudní přezkum naplnění ostatních požadavků na platnost právního úkonu ustanovením § 56 odst. 2 obč. zák. není nijak omezen (shodně např. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1 – 459. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 490 an.).

25. Platí-li v soukromém právu, že je dovoleno, co není zákonem zakázáno (sjednání bankovních poplatků zákonem zakázáno není), pak otázka přípustnosti poplatku (srov. Frank, R., Veselková, P., Wolff, P. Přípustnost poplatků za správu a vedení úvěrových účtů vedených pro spotřebitele. Právní rozhledy 2013, č. 15-16, s. 515 an.), resp. odpověď na ni, nic neřeší, natož platnost smluvního ujednání. Je-li přípustné se o něčem dohodnout, neznamená to automaticky, že taková dohoda musí být platná.

26. Obdobnou úvahu lze použít i proti argumentu, že pojem bankovních poplatků náš právní řád (zákon o spotřebitelském úvěru) zná a připouští (srov. Bejček, J. Ochrana spotřebitele, nebo i pokrytecky zastřená ochrana věrolomnosti? Soudce 2013, č. 9, s. 16 an.). Tento fakt otázku platnosti konkrétního právního úkonu neřeší.

27. Rozhodnutí zahraničních národních soudů (např. rozsudek Spolkového soudního dvora /SRN/ ze dne 7. 6. 2011, sp. zn. XI ZR 388/10. Právní rozhledy 2012, č. 15-16, s. 577 an., dále rozhodnutí Nejvyššího soudu Velké Británie ze dne 25. 11. 2009, UKSC 2009/70, ve věci Office of Fair Trading v Abbey National plc and others, na něž odkazuje Bejček, J. v článku Ochrana spotřebitele, nebo i pokrytecky zastřená ochrana věrolomnosti? Soudce 2013, č. 9, s. 16 an.) nejsou pro české soudy závazná. Jejich právní závěry mohou být podnětné, nelze je však mechanicky přejímat, aniž by byly poměřeny konkrétním skutkovým terénem a právními předpisy aplikovanými v projednávané věci, včetně příslušné judikatury.

28. Ve vztahu k ústavnímu rozměru zkoumané problematiky srov. dále též nález Ústavního soudu ze dne 10. 4. 2014, sp. zn. III. ÚS 3725/13 (<http://nalus.usoud.cz>); tamtéž k roli Nejvyššího soudu srov. bod 37. nálezů.

Při zkoumání schopnosti dlužníka hradit pohledávky věřitelů osvědčené při rozhodování o úpadku dlužníka není podstatné, zda věřitelé mohou ohledně těchto pohledávek ihned přistoupit k výkonu rozhodnutí či exekuci (zda již mají exekuční titul), ale to, zda by je mohli bez obtíží vymoci z dlužníkovy majetku výkonem rozhodnutí (exekucí), kdyby exekuční titul měli.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2013,
sen. zn. 29 NSČR 113/2013)

Usnesením ze dne 21. 6. 2012 zamítl **M ě s t s k ý s o u d** v Praze (dále jen „insolvenční soud“) insolvenční návrh, jímž se insolvenční navrhovatelé (1/ P., s. r. o., 2/ A. K., 3/ JUDr. I. K., 4/ Společenství vlastníků jednotek pro dům T. č. p. 7) domáhali zjištění úpadku dlužníka HV, s. r. o. (bod I. výroku), vrátil prvnímu až třetímu insolvenčnímu navrhovateli zálohu na náklady insolvenčního řízení (bod II. výroku), rozhodl o nákladech řízení (bod III. výroku) a uložil insolvenčním navrhovatelům zaplatit soudní poplatek za podání insolvenčního návrhu (bod IV. výroku).

Soud při posuzování důvodnosti insolvenčního návrhu vyšel z toho, že:

1) První insolvenční navrhovatel má za dlužníkem pohledávku ze smlouvy o zprostředkování ze dne 15. 1. 2007 ve výši 414 485 Kč, z toho část pohledávky ve výši 134 675 Kč je splatná dne 26. 3. 2009 a část pohledávky ve výši 279 810 Kč je splatná dne 3. 8. 2011.

2) Druhý insolvenční navrhovatel uzavřel s dlužníkem smlouvu o smlouvě budoucí (o převodu vlastnictví bytové jednotky), na jejímž základě zaplatil dlužníku částku 1 482 636 Kč jako zálohu. Od této smlouvy následně odstoupil přípisem ze dne 11. 8. 2011, takže má za dlužníkem pohledávku na vrácení uvedené částky. Zároveň má druhý insolvenční navrhovatel na základě označené smlouvy právo na zaplacení smluvní pokuty ve výši 45 000 Kč. Druhý insolvenční navrhovatel tak má za dlužníkem pohledávku v celkové výši 1 527 636 Kč.

3) Třetí insolvenční navrhovatel má za dlužníkem pohledávku ve výši 222 600 Kč, což dlužník uznal v uznání závazku dne 28. 4. 2011, v němž se zavázal splácet závazek v pravidelných měsíčních splátkách po 70 000 Kč, počínaje červnem 2011, pod ztrátou výhody splátek.

4) Podle uznání dluhu a dohody o splátkách ze dne 28. 12. 2011 měl čtvrtý navrhovatel za dlužníkem pohledávku minimálně ve výši 419 976 Kč.

5) Podle seznamu závazků předloženého dlužníkem dosahuje výše závazků dlužníka částky přibližně 11 miliónů Kč, z čehož však závazky ve výši

1 220 000 Kč jsou předmětem sporů, které dosud nebyly skončeny, a závazek vůči společnosti PC, s. r. o., ve výši 5 251 167,50 Kč dosud není splatný.

6) Podle seznamu majetku dosahuje dlužníkův majetek hodnoty 16 528 067 Kč na nemovitostech (znaleckými posudky byl ohodnocen dokonce částkou 18 790 330 Kč) a 500 861 Kč na dobytých pohledávkách.

7) Celková výše majetku dlužníka tak přesahuje 19 miliónů Kč, kdežto splatné závazky nedosahují ani 5 miliónů Kč.

Na tomto základě insolvenční soud – cituje ustanovení § 143 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 38/2010 (jde o usnesení ze dne ze dne 1. 3. 2012, uveřejněné pod číslem 83/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, dále jen „R 83/2012“, které je stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu citovaná níže veřejnosti dostupné též na webových stránkách Nejvyššího soudu) – dospěl k závěru, že nebyla osvědčena platební neschopnost, která je pojmovým znakem úpadku. Přitom zdůraznil, že ač platí, že při rozhodování o úpadku prosté poměření masy dlužníkovy majetku a osvědčených splatných pohledávek samo o sobě nevyvrací domněnku platební neschopnosti dlužníka, z nejnovější judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že soud se musí tímto poměrem zabývat, jinak by rozhodnutí o zjištění úpadku vystavil riziku, že srovnání těchto dvou hodnot by mohlo vést k závěru, že dlužník svou platební neschopnost vyvrátil. Insolvenční soud zohlednil celkový objem majetku a pohledávek dlužníka a dospěl k závěru, že dlužník doložil, že jeho majetek postačuje k uhrazení jeho splatných závazků a že insolvenčním navrhovatelům nic nebrání vymoci své splatné pohledávky v exekuci.

K odvolání insolvenčních navrhovatelů **V r c h n í s o u d** v Praze usnesením ze dne 9. 10. 2013 zrušil usnesení insolvenčního soudu a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení (první výrok). Současně na základě zpětvzetí insolvenčního návrhu čtvrtým insolvenčním navrhovatelem zastavil řízení ve vztahu dlužníka a tohoto navrhovatele a rozhodl o nákladech řízení mezi nimi (druhý a třetí výrok).

Odvolací soud – rovněž s odkazem na závěry formulované v R 83/2012 – dovodil, že nastolenou domněnku platební neschopnosti dlužníka „nelze stavět“ pouze na porovnání hodnoty nemovitostí dlužníka (případně veškerého jeho majetku) a výše jeho zjištěných závazků, neboť takový závěr lze učinit pouze při zkoumání úpadku ve formě předlužení. Oproti tomu závěr o platební neschopnosti je závislý i na posouzení, zda je dlužník skutečně schopen k úhradě svých závazků využít (jestliže k tomu nemá dostatek finančních prostředků) i ostatního svého majetku (věcí, pohledávek nebo jiných majetkových hodnot). Tak je tomu podle odvolacího soudu především tehdy, lze-li pohledávky osvědčující platební neschopnost dlužníka bez obtíží uspokojit výkonem rozhodnutí (exekucí) postihujícím majetek dlužníka. Takový poznatek implikuje závěr, že

dlužník k úhradě těchto závazků schopen je, a tudíž musí vést k zamítnutí insolvenčního návrhu (potud odvolací soud odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. 29 Odo 564/2001, uveřejněné pod číslem 83/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). V projednávané věci však insolvenční navrhovatelé žádnou vykonatelnou pohledávku za dlužníkem, kterou by mohli bez obtíží vymoci v exekuci, nemají ani netvrdí a podle odvolacího soudu „nelze kalkulovat s tím, že si insolvenční navrhovatelé někdy v budoucnu nejprve obstarají exekuční titul“, a poté přistoupí k výkonu rozhodnutí (exekuci).

Na tomto základě odvolací soud uzavřel, že závěr insolvenčního soudu, podle něhož dlužník vyvrátil domněnku své platební neschopnosti, „tak neobstojí“, neboť „ve smyslu výše uvedeného není podložen skutkovými zjištěními, na jejichž základě by bylo možno mít za osvědčené (prokázané), že dlužník – ač k tomu potřebnými finančními prostředky nedisponuje a ostatní svůj majetek k tomu nevyužil (ani se o to nepokusil) – je úhrady všech splatných (nevykonatelných) závazků, jež vzal soud za osvědčené skutečně – zjevně a bez obtíží – schopen“.

Proti prvnímu výroku usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, namítaje, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, když odvolací soud se jím odchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu, a požaduje, aby je Nejvyšší soud v dovoláním napadeném rozsahu zrušil.

Podle dovolatele rozhodl insolvenční soud v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu, konkrétně s R 83/2012 a s usnesením ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4462/2011 (jde o usnesení uveřejněné ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura /Judikatura konkursní a insolvenční/, ročník 2012, pod číslem 11). Odvolací soud se naopak od závěrů formulovaných v označených rozhodnutích Nejvyššího soudu odchýlil. Dovodil-li Nejvyšší soud, že insolvenční řízení není dalším řízením vedle řízení exekučního k prosazení individuálních zájmů věřitelů, tím spíše nemůže nahrazovat řízení nejen exekuční, ale i nalézací.

Dovolatel míní, že nemůže-li uspět s insolvenčním návrhem věřitel, který může vydobýt svou pohledávku exekucí, tím spíše nemůže uspět s insolvenčním návrhem věřitel, který vykonatelné rozhodnutí ani nemá (za situace, kdy hodnota majetku dlužníka je prokazatelně daleko vyšší než jeho závazky).

Z rozhodnutí odvolacího soudu podle dovolatele (naopak) vyplývá, že nemají-li navrhovatelé vykonatelnou pohledávku, kterou by mohli vymoci v rámci exekuce, není možné insolvenční návrh zamítnout s odkazem na výši dlužníkovu majetku. To zakládá výrazně horší postavení věřitelů s exekučním titulem oproti věřitelům bez vykonatelné pohledávky. Věřitelé, kteří „absolvují“ řádné nalézací řízení, se tak dostávají do situace, že jejich insolvenční návrh bude zamítnut, kdežto věřiteli bez předchozích „komplikací“ spočívajících v nalézacím řízení, zamítnut nebude. Insolvenční řízení by tak při tomto výkladu nahrazovalo nejen řízení exekuční, ale dokonce i řízení nalézací.

Konečně dovolatel namítá, že insolvenční návrh je šikanózní, podaný v situaci, kdy mezi věřiteli a dlužníkem probíhala intenzivní jednání o vzájemném vypořádání. Věřitelé zneužili insolvenčního řízení ke zvýšení tlaku na dlužníka k uhrazení pohledávek, ač se mohli domáhat tvrzených pohledávek v nalézacím či exekučním řízení (případně mohli využít institut předběžného opatření nebo institut odporovatelnosti).

Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného rozhodnutí je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 12. 2013 (tj. naposledy ve znění zákona č. 185/2013 Sb.).

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona se pro insolvenční řízení použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Pro rozhodnutí v této věci jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodů 1. a 7., článku II., zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovolání je v dané věci přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť směřuje proti rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, a napadené rozhodnutí závisí na posouzení otázky hmotného práva (na výkladu § 3 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona), při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od (níže označené) ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 3 odst. 1 insolvenčního zákona je dlužník v úpadku, jestliže má a) více věřitelů, b) peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a c) tyto závazky není schopen plnit (dále jen „platební neschopnost“).

Podle § 3 odst. 2 insolvenčního zákona se má za to, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo b) je neplní po dobu delší tří měsíců po lhůtě splatnosti, c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo d) nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud.

Podle § 136 odst. 1 insolvenčního zákona insolvenční soud vydá rozhodnutí o úpadku, je-li osvědčením nebo dokazováním zjištěno, že dlužník je v úpadku nebo že mu úpadek hrozí.

Podle § 143 odst. 1 insolvenčního zákona insolvenční soud insolvenční návrh zamítne, nejsou-li splněny zákonem stanovené předpoklady pro vydání rozhodnutí o úpadku.

Výkladem ustanovení § 3 odst. 2 insolvenčního zákona se Nejvyšší soud zabýval v řadě svých rozhodnutí.

Již v usnesení ze dne 26. 10. 2010, sen. zn. 29 NSČR 17/2009, uveřejněném pod číslem 51/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud uzavřel, že nevyvrátí-li dlužník v průběhu insolvenčního řízení o insolvenčním návrhu věřitele některou z domněnek uvedených v § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, je tím ve smyslu § 3 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona osvědčena dlužníková neschopnost platit své splatné závazky, nikoliv však existence „více věřitelů“ dlužníka ve smyslu § 3 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona ani existence peněžitých závazků těchto věřitelů „po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti“ ve smyslu § 3 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona.

K tomu v R 83/2012 doplnil, že to, že je dána (v insolvenčním řízení osvědčena nebo prokázána) některá ze skutkových podstat popsanych v § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, zakládající vyvratitelnou domněnku dlužníkovy neschopnosti platit své splatné závazky, vede jen k tomu, že na dlužníka (po dobu, po kterou domněnka trvá) přechází povinnost tvrzení a důkazní povinnost ohledně skutečnosti, že k úhradě svých splatných závazků schopen je. Dlužník vyvrátí domněnku své platební neschopnosti ve smyslu § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, jakmile v insolvenčním řízení osvědčí nebo prokáže schopnost uhradit všechny splatné závazky těch věřitelů, jež má insolvenční soud pro účely rozhodnutí o věřitelském insolvenčním návrhu za osvědčené (doložené).

K obraně dlužníka (vyvracejícího domněnku své platební neschopnosti) založené na tvrzení, že má majetek postačující k úhradě pohledávek věřitelů, se Nejvyšší soud dále vyslovil v níže označených rozhodnutích.

V usnesení ze dne 2. 12. 2010, sen. zn. 29 NSČR 10/2009, uveřejněném pod číslem 80/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 80/2011“), Nejvyšší soud uzavřel, že není-li dlužník schopen využít pohledávky, které má za svými dlužníky k úhradě svých závazků, nepřihlíží se při úvaze o tom, zda

dlužník je ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona v úpadku ve formě platební neschopnosti, ani k výši těchto pohledávek.

V usnesení ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 36/2009, k tomu Nejvyšší soud doplnil, že takto formulovaný závěr má zcela zjevně obecnou platnost i ve vazbě na jiný majetek dlužníka, jenž by měl či mohl být použit k uhrazení pohledávek dlužníkových věřitelů. K tomuto závěru se dále přihlásil v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sen. zn. 29 NSČR 23/2011, uveřejněném pod číslem 43/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 43/2012“), jakož i v R 83/2012.

A konečně, v R 83/2012 Nejvyšší soud (také s odkazem na usnesení sp. zn. 29 Cdo 4462/2011, jehož závěry měl za použitelné i pro insolvenční řízení) uzavřel, že věřitel, jenž svou pohledávku vůči dlužníku může vzhledem k majetkovým poměrům dlužníka bez obtíží vydobýt výkonem rozhodnutí (exekucí), nemůže uspět s insolvenčním návrhem. Insolvenční řízení není dalším (vedle vykonávacího či exekučního řízení) řízením určeným primárně k prosazení individuálního nároku věřitele nebo věřitelů dlužníka, nýbrž (v intencích ustanovení § 1 písm. a/ insolvenčního zákona) slouží k řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů.

Dovolateli lze dát za pravdu v tom, že odvolací soud výše uvedené judikatorní závěry plně nerespektoval. Výklad prosazovaný odvolacím soudem, tedy že v R 83/2012 vyložená možnost dlužníka vyvrátit domněnku své platební neschopnosti tím, že v insolvenčním řízení osvědčí nebo prokáže schopnost uhradit všechny splatné pohledávky těch věřitelů, jež má insolvenční soud pro účely rozhodnutí o věřitelském insolvenčním návrhu za osvědčené, se vztahuje pouze na situace, kdy osvědčené pohledávky jsou vykonatelné, odporuje R 83/2012 (z něž takový závěr neplyne). Takový úsudek by skutečně co do možnosti osvědčit úpadek dlužníka zvýhodnil insolvenční navrhovatele s nevykonatelnými pohledávkami za dlužníkem jen proto, že si (lhostejno z jakých příčin) pro své pohledávky ještě neopatřili exekuční titul.

Důvod rozlišovat pro účely posouzení možnosti dlužníka vyvrátit domněnku úpadku ve smyslu § 3 odst. 2 insolvenčního zákona pohledávky jeho věřitelů (lhostejno, zda insolvenčních navrhovatelů) podle toho, zda jde o pohledávky vykonatelné, dán není. V R 83/2012 Nejvyšší soud formuloval a odůvodnil závěr o tom, jak může dlužník vyvrátit domněnku platební neschopnosti, aniž měl za podstatné, zda pohledávky jeho věřitelů jsou pohledávkami vykonatelnými.

Nejvyšší soud znovu zdůrazňuje, že insolvenční řízení primárně neslouží k prosazování individuálních nároků věřitelů, ale k řešení úpadku či hrozí-

cího úpadku. Věřitelé by měli vymáhání svých pohledávek řešit v nalézacím a následně exekučním řízení, a nikoliv podáváním insolvenčních návrhů. Podá-li insolvenční návrh věřitel a zjištěné (osvědčené) skutečnosti nasvědčují existenci domněnky ve smyslu § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, pak bez ohledu na to, zda jde o věřitele s nevykonatelnou pohledávkou, může dlužník domněnku neschopnosti plnit své závazky vyvrátit tím, že osvědčí nebo prokáže schopnost uhradit všechny splatné pohledávky těch věřitelů, jež má insolvenční soud pro účely rozhodnutí o věřitelském insolvenčním návrhu za osvědčené.

Schopnost dlužníka uhradit splatné závazky se přitom posuzuje nejen podle výše částek, s nimiž dlužník aktuálně disponuje (hotovost nebo zůstatek na bankovním účtu dlužníka), ale také podle jiného majetku dlužníka (movitých a nemovitých věcí, pohledávek a jiných majetkových hodnot). Teprve tehdy, není-li dlužník schopen využít k úhradě v insolvenčním řízení osvědčených splatných závazků ani tento svůj jiný majetek (např. pro omezení dispozic s tímto majetkem nebo pro jeho obtížnou zpeněžitelnost či dobytost), nepřihlíží se k němu při úvaze o tom, zda je dlužník v platební neschopnosti ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona (k tomu srov. R 80/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2012, sen. zn. 29 NSČR 46/2011, usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 36/2009 a R 43/2012).

Názor odvolacího soudu, podle něhož dlužník nemohl vyvrátit domněnku platební neschopnosti (jen) proto, že insolvenční navrhovatelé nedisponují žádnou vykonatelnou pohledávkou za dlužníkem, tudíž správný není. Při zkoumání schopnosti dlužníka hradit pohledávky věřitelů osvědčené při rozhodování o úpadku dlužníka není podstatné, zda věřitelé mohou ohledně těchto pohledávek ihned přistoupit k výkonu rozhodnutí či exekuci (zda již mají exekuční titul), ale to, zda by je mohli bez obtíží vymoci z dlužníkovy majetku výkonem rozhodnutí (exekucí), kdyby exekuční titul měli.

K závěrečné poznámce odvolacího soudu, že „tak neobstojí“ závěr insolvenčního soudu, podle něhož dlužník vyvrátil domněnku své platební neschopnosti prokázáním hodnoty jeho majetku, neboť není „ve smyslu výše uvedeného“ podložen skutkovými zjištěními, z nichž by vyplývalo, že dlužník je úhrady všech splatných závazků schopen, Nejvyšší soud uvádí, že ze způsobu, jakým byl tento úsudek vtělen do důvodů napadeného rozhodnutí, především není patrné, zda jde o důsledek předchozích úvah odvolacího soudu nebo o samostatný důvod zrušení usnesení insolvenčního soudu. Má-li jít o „důsledek“ předchozích úvah, pak jde o závěr nesprávný z týchž příčin jako ony úvahy. Má-li jít o samostatný důvod zrušení usnesení insolvenčního soudu, pak je posouzení věci potud přinejmenším neúplné (a proto i nesprávné). Odvolací soud totiž nezpochybnil skutkové zjištění insolvenčního soudu, podle něhož hodnota dlužníkovy majetku činí 19 miliónů Kč, což představuje téměř čtyřnásobek osvědčených pohledávek věřitelů (5 miliónů Kč), a sám neučinil žádné

Č. 45

zjištění, z něhož by bylo možno logicky usuzovat, že dlužník není schopen využít svůj majetek k úhradě osvědčených pohledávek věřitelů.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), zrušil usnesení odvolacího soudu v prvním výroku podle § 243e odst. 1 o. s. ř. a věc podle ustanovení § 243e odst. 2, věty první, o. s. ř. vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dlužník, který svým jednáním věřitele omezí ve volbě způsobu oddlužení, podáním návrhu na povolení oddlužení sleduje nepoctivý záměr (§ 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2014,
sen. zn. 29 NSCR 88/2013)

K r a j s k ý s o u d v Ostravě (dále též jen „insolvenční soud“) usnesením ze dne 24. 1. 2013 neschválil oddlužení dlužnice (bod I. výroku) a prohlásil konkurs na majetek dlužnice, s tím, že bude projednáván jako konkurs nepatrný (body II. a III. výroku).

Insolvenční soud vyšel z toho, že:

1) Usnesením ze dne 11. 10. 2012 vyhověl návrhu dlužnice, podanému dne 18. 9. 2012, rozhodl o úpadku dlužnice a povolil řešení úpadku oddlužením.

2) Podle zjištění insolvenčního správce dlužnice převedla bezúplatně na osobu blízkou (dceru R. H.) darovacími smlouvami ze dne 27. 6. 2012 nemovitosti, a to bytovou jednotku č. 591/3 na pozemku p. č. st. 1013 se spoluvlastnickým podílem 227/4699 na společných částech budovy a na pozemku p. č. st. 1013 v katastrálním území N., obec O. (dále jen „bytová jednotka“), a ideální polovinu rekreační chaty č. e. 61 na pozemku p. č. 920 a ideální polovinu pozemků p. č. 920 a p. č. 921 v katastrálním území H. V., obec H. (dále jen „rekreační chata“).

3) Jen hodnota bytové jednotky (1 100 000 Kč) je vyšší než celková výše pohledávek věřitelů dlužnice.

Na tomto základě insolvenční soud – cituje ustanovení § 395 odst. 1 písm. a) a § 405 odst. 1 a 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl k závěru, že z toho, že se dlužnice zbavila veškerého hmotného majetku, který by bylo možno použít pro uspokojení věřitelů, a poté podala návrh na oddlužení a navrhovala splátkový kalendář, lze důvodně předpokládat, že tímto jednáním sledovala nepoctivý záměr; proto oddlužení dlužnice neschválil a rozhodl o způsobu řešení úpadku dlužnice konkursem.

V r c h n í s o u d v Olomouci k odvolání dlužnice usnesením ze dne 25. 4. 2013 potvrdil usnesení insolvenčního soudu.

Odvolací soud přisvědčil závěru insolvenčního soudu o nepoctivém záměru dlužnice, který sledovala podaným návrhem na povolení oddlužení. Zdůraznil, že k převodu bytové jednotky a spoluvlastnického podílu k rekreační chatě, jediného hodnotného majetku dlužnice (dlužnici zbyl pouze spoluvlastnický podíl ve výši 1/34 k parcele č. 935/1 o výměře 1134 m², se způsobem využití ostatní komunikace, nacházející se v katastrálním území H. V., obec H. /dále jen „pozemek“/),

došlo v době, kdy, jak dlužnice sama uvedla v návrhu, nehradila závazky vůči dvanácti věřitelům, které představovaly podstatnou část jejích závazků, přitom vůči pěti z nich nehradila závazky již déle než tři měsíce po lhůtě splatnosti. Takto se dlužnice zbavila bez odpovídající protihodnoty majetku, jehož cena minimálně dvojnásobně přesahovala rozsah jejích závazků (tržní cenu bytové jednotky insolvenční správce odhadl na 1 100 000 Kč, zjištěné závazky dlužnice dle přezkumných listů činí 499 546,37 Kč). Nedošlo-li by k těmto převodům, měli by věřitelé dlužnice možnost vybrat si, zda budou prosazovat oddlužení plněním splátkového kalendáře nebo zpeněžením majetkové podstaty. V případě způsobu oddlužení zpeněžením majetkové podstaty by byli nezajištění věřitelé nepochybně uspokojeni ve stoprocentní míře, tedy více než v poměru 86 %, který dlužnice nabízí při oddlužení splátkovým kalendářem. Navíc by věřitelé mohli být uspokojeni rychleji než v průběhu pěti let trvání oddlužení splátkovým kalendářem.

K námitkám dlužnice odvolací soud uvedl, že není rozhodující pohnutka převodu (dlužnicí uváděná obava, že by „neměla s dcerou kam jít“). Byla-li dlužnice vedena snahou zajistit bydlení ve vlastním bytě své rodině, je tato motivace lidsky pochopitelná, ovšem na závěru, že tímto převodem dlužnice své věřitele poškodila, nemůže nic změnit.

Odvolací soud uzavřel, že dlužnice se zbavila svého jediného hodnotného majetku bez odpovídající protihodnoty v době, kdy již byla v úpadku pro platební neschopnost (§ 3 odst. 1, odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona) a kdy nehradila většinu svých závazků, aniž by byla schopna ze svého příjmu uspokojit plně své věřitele. Z těchto okolností nelze dovodit nic jiného, než že dlužnice převodem sledovala to, aby se vyhnula uspokojení pohledávek věřitelů ze svého majetku, z něhož mohly být plně uspokojeny.

Proti usnesení odvolacího soudu podala dlužnice dovolání, které má za příпустné podle ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, když má za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky, která dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu nebyla vyřešena, a to zda „pouhá samotná skutečnost, dosud pravomocně nezjištěný, neúčinný právní úkon dlužníka při jinak splněných podmínkách pro schválení oddlužení představuje nepoctivý záměr dlužníka“. Namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy tvrdí dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil.

Konkrétně dovolatelka odvolacímu soudu vytýká, že úsudek o tom, zda došlo ke zkrácení věřitelů, není možné učinit jen na podkladě toho, že převedené nemovitosti měly mít hodnotu umožňující plné uspokojení přihlášených věřitelů v kratší době než při splátkovém kalendáři a že mělo jít o neúčinný právní úkon. Podle jejího názoru není nikterak vyloučeno, že i v případě schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře by mohlo dojít k úplnému uspokojení věřitelů, a to i v kratší době než pět let.

Dovolatelka tvrdí, že v jejím jednání není možno vysledovat snahu jakkoliv poškodit věřitele; bylo vedeno pouze snahou zajistit sobě a své rodině střechu nad hlavou. Neuvědomila si, že by se dopouštěla čehokoliv, co by mohlo její věřitele poškodit, když počítala s tím, že budou uspokojeni z jejích příjmů ve formě splátkového kalendáře. Poukazuje i na to, že je nadále spoluvlastnicí pozemku, což má svědčit o tom, že se nechtěla zbavit veškerého svého majetku. Jinak by i podíl na pozemku převedla na dceru.

Závěrem dovolatelka vyjadřuje názor, že nic nebránilo tomu, aby bylo rozhodnuto o schválení oddlužení s tím, že by se v rámci oddlužení mohl insolvenční správce domáhat formou odpůrcí žaloby případné neúčinnosti darování nemovitostí.

Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného usnesení (25. 4. 2013) je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 7. 2013 (tj. naposledy ve znění zákona č. 399/2012 Sb.).

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona se pro insolvenční řízení použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Napadené usnesení je rozhodnutím, kterým se odvolací řízení končí. Rozhodnutí spočívá na výkladu ustanovení § 395 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, které z pohledu otázek dovoláním předestřených dosud nebylo dovolacím soudem beze zbytku vyloženo. Dovolání v této věci je tudíž přípustné podle § 237 o. s. ř.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají. Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelkou, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 389 odst. 1 insolvenčního zákona dlužník, který není podnikatelem, může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením.

Z ustanovení § 395 odst. 1 insolvenčního zákona se dále podává, že insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení, jestliže se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, a) že jím je sledován nepoctivý záměr,

nebo b) že hodnota plnění, které by při oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, bude nižší než 30 % jejich pohledávek, ledaže tito věřitelé s nižším plněním souhlasí.

Ustanovení § 405 insolvenčního zákona pak určuje, že insolvenční soud oddlužení neschválí, jestliže v průběhu insolvenčního řízení vyšly najevo skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení; v případě uvedeném v § 402 odst. 5 tak rozhodne namísto rozhodnutí o způsobu oddlužení (odstavec 1). Jestliže insolvenční soud oddlužení neschválí, rozhodne současně o způsobu řešení dlužníkovra úpadku konkursem (odstavec 2). Rozhodnutí, jímž oddlužení neschválí, doručí insolvenční soud zvláště dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti tomuto rozhodnutí může podat pouze dlužník (odstavec 3).

Již v usnesení ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 6/2008, uveřejněném pod číslem 61/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 61/2011“) (usnesení je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – veřejnosti dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu), Nejvyšší soud vyložil, že institut oddlužení v českém úpadkovém právu je – prostřednictvím příslušných ustanovení insolvenčního zákona – koncipován pro osobu, jež o tento způsob řešení svého úpadku může žádat a již insolvenční zákon (zjednodušeně) označuje (v § 389 odst. 1 insolvenčního zákona) jako „dlužníka, který není podnikatelem“. Jde o způsob řešení úpadku, který může v konečném výsledku (při zdárném průběhu celého oddlužení) vést k tomu, že insolvenční soud přízná dlužníku osvobození od placení zbytku dluhů (§ 414 insolvenčního zákona), čímž se tato část dlužníkových závazků ocitne ve stejném režimu jako tzv. naturální obligace.

K tomu lze doplnit, že insolvenční zákon vychází z koncepce, podle níž dlužník, který splňuje stanovené předpoklady (§ 389, § 395 insolvenčního zákona), prosadí oddlužení bez ohledu na to, zda s tím jeho věřitelé souhlasí (srov. § 148 odst. 3 a § 149 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona). Z ustanovení § 402 odst. 3 insolvenčního zákona pak vyplývá, že v rukou věřitelů je až rozhodnutí o způsobu oddlužení, tedy volba, který ze zákonem předvídaných způsobů oddlužení bude uplatněn. To, zda dlužník upřednostňuje oddlužení plněním splátkového kalendáře před oddlužením zpeněžením majetkové podstaty, není podstatné (k tomu srov. důvody usnesení ze dne 22. 5. 2013, sen. zn. 29 NSČR 35/2013).

Je tedy zřejmé, že může-li dlužník za splnění stanovených podmínek prosadit oddlužení jako způsob řešení úpadku i proti vůli věřitelů, je nutno striktně trvat na tom, aby věřitele nijak neomezil ve volbě způsobu oddlužení, tedy zda bude provedeno zpeněžením majetkové podstaty či plněním splátkového kalendáře. Pouze ten dlužník, který nečiní kroky k tomu, aby tuto volbu věřitelům ztížil, omezil či znemožnil, je při podání návrhu na oddlužení veden poctivým záměrem.

V takto ustaveném rámci Nejvyšší soud uvádí, že na základě skutkových reálií této věci je nepochybné, že dlužnice svým jednáním věřitelům možnost volby způsobu oddlužení (která by reálně existovala, kdyby dlužnice neuzavřela sporné darovací smlouvy) fakticky odepřela.

Je tomu tak proto, že dlužnice v době bezprostředně předcházející podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení, kdy (podle nepochybných závěrů odvolacího soudu) již byla v úpadku pro platební neschopnost, avšak ještě disponovala nemovitým majetkem (bytovou jednotkou a spoluvlastnickým podílem k rekreační chatě) v hodnotě převyšující výši jejich závazků, tento majetek bezplatně převedla na svou dceru (čímž se zbavila veškerého svého hodnotnějšího majetku). Za tohoto stavu věřitelé v probíhajícím insolvenčním řízení prakticky nemají na výběr, pro který ze způsobů oddlužení se rozhodnout. Zpeněžením zbylého majetku dlužnice by nebyl dosažen výtěžek zpeněžení v rozsahu vyžadovaném ustanovením § 395 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona. Zbývá tak jen plnění splátkového kalendáře, které by však trvalo pět let a v němž by věřitelé pravděpodobně nedosáhli plného uspokojení svých pohledávek (předpoklad uspokojení věřitelů při této formě oddlužení činil 86 %). Tvrzení dovolatelky, že i v případě tohoto způsobu oddlužení „není nikterak vyloučeno“ plné uspokojení věřitelů (a to i v době kratší než pět let), není ničím podloženo.

Vytýká-li dovolatelka odvolacímu soudu, že nelze předjímat, že její jednání je neúčinným úkonem, pak rozhodnutí odvolacího soudu chybně interpretuje. Odvolací soud nehodnotil jednání dovolatelky z hlediska ustanovení § 235 a násl. insolvenčního zákona, k čemuž Nejvyšší soud dodává, že zcela správně. Jak plyne z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2009, uveřejněného pod číslem 14/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, ustanovení § 395 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou a závěr, že dlužník sleduje podáním návrhu na povolení oddlužení nepoctivý záměr, je závislý vždy na posouzení konkrétních okolností, jež vyjdou najevo v rámci daného insolvenčního řízení, když k úsudku ve smyslu § 395 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona mohou vést různá jednání dlužníka. Není tedy nutné, aby jednání, z něhož soud dovozuje, že dlužník podáním návrhu na povolení oddlužení sleduje nepoctivý záměr, bylo zároveň neúčinným právním úkonem ve smyslu § 235 insolvenčního zákona.

Konečně, tvrdí-li dovolatelka, že si neuvědomila, že by se dopouštěla čehokoliv, co by mohlo její věřitele poškodit, když počítala s tím, že budou uspokojeni z jejích příjmů ve formě splátkového kalendáře, sama tím ve skutečnosti přiznává, že byla vedena snahou znemožnit věřitelům, aby své pohledávky uspokojili z převáděného majetku.

K řečenému lze doplnit, že přestože dlužníci muselo být nejpozději z rozhodnutí insolvenčního soudu zřejmé, že z jejího jednání je dovozována nepoctivost

Č. 46

jejích úmyslů, nepostarala se o to, aby byl ušlý majetek navrácen do majetkové podstaty (k tomu srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sen. zn. 29 NSČR 32/2011, uveřejněného pod číslem 112/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Dovolatelce se tak nepodařilo zpochybnit správnost právního posouzení věci odvolacím soudem. Nejvyšší soud proto zamítl dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř.

Podáním návrhu na povolení oddlužení dlužník dává najevo, že souhlasí s oddlužením jedním ze dvou zákonem stanovených způsobů, o čemž rozhodují věřitelé (§ 402 odst. 3 insolvenčního zákona) a nepřijmou-li rozhodnutí, pak insolvenční soud (§ 402 odst. 5 a § 406 odst. 1 insolvenčního zákona). To, že dlužník upřednostňuje oddlužení plněním splátkového kalendáře před oddlužením zpeněžením majetkové podstaty, které zvolili věřitelé (respektive insolvenční soud), jeho právo podat odvolání proti usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nezakládá.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2014,
sen. zn. 29 NSČR 91/2013)

K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem (dále též jen „insolvenční soud“) usnesením ze dne 6. 12. 2012:

1) Schválil oddlužení dlužníků H. a J. S. zpeněžením majetkové podstaty (bod I. výroku).

2) Označil majetek, který ke dni vydání usnesení náležel do majetkové podstaty (body II. a III. výroku).

3) Uvedl, že insolvenčním správcem byl ustanoven B. – insolvenční správce, v. o. s., jehož odměna a náhrada hotových výdajů budou uspokojeny z výtěžku zpeněžení majetkové podstaty (bod IV. výroku).

4) Potvrdil volbu zástupce věřitelů a jeho náhradníka (bod V. výroku).

5) Oznamil, že svá rozhodnutí bude nadále zveřejňovat v insolvenčním rejstříku (bod VI. výroku).

6) Uložil insolvenčnímu správci, aby každé tři měsíce podával soudu a věřitel-skému orgánu pravidelné zprávy o průběhu oddlužení (bod VII. výroku).

Při svém rozhodování vyšel insolvenční soud z toho, že dne 6. 12. 2012 proběhlo první přezkumné jednání a schůze věřitelů, jíž se zúčastnili věřitel č. 4 (částečně zajištěný a částečně nezajištěný věřitel) a věřitel č. 16 (nezajištěný věřitel). Schůze věřitelů jednomyslně schválila způsob oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.

Na tomto základě insolvenční soud – s poukazem na ustanovení § 395 odst. 1 písm. b), § 398 odst. 2, § 406 odst. 1 a 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl k závěru, že zvolenou formu oddlužení platně odsouhlasila schůze věřitelů a že je důvodný předpoklad (podle majetku zapsaného do majetkové podstaty) uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů více než 30 %. Současně neshledal důvod k rozhodnutí o neschválení oddlužení (podle § 405 insolvenčního zákona).

K odvolání dlužníků **V r c h n í s o u d** v Praze usnesením ze dne 22. 5. 2013 potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodech I., II. a III. výroku.

Odvolací soud nejprve zdůraznil, že zákonná koncepce (vycházející z ustanovení § 402 insolvenčního zákona), podle níž je rozhodnutí nezajištěných věřitelů o formě, jakou bude oddlužení provedeno, pro soud závazné, neplatí bezvýjimečně. V této souvislosti citoval pasáž ze svého usnesení ze dne 16. 2. 2012, podle níž, lze-li oddlužení provést v obou jeho formách s předpokladem zhruba stejné úspěšnosti pro věřitele a dlužník navrhl oddlužení plněním splátkového kalendáře, není opodstatněno preferovat před touto formou oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, zvláště tehdy, pokud by mělo vést ke ztrátě obydlí dlužníka, která ho může uvrhnout do neřešitelné sociální situace, hrozící jeho dalším – pro věřitele nežádoucím – zadlužením. Proto i v případě, že se věřitelé usnesli na provedení oddlužení ve formě zpeněžení majetkové podstaty, které podmínku přípustnosti dle § 395 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona splňuje, může insolvenční soud výjimečně zasáhnout a svým rozhodnutím o způsobu oddlužení toto usnesení schůze věřitelů ve prospěch navrženého reálného splátkového kalendáře překonat. Bezpodmínečně je taková korekce podle odvolacího soudu nutná v případě, že dlužníková ekonomická nabídka je dostatečná jen pro jeden ze způsobů oddlužení, schůze věřitelů se však usnesla na druhém způsobu, kterým zjevně předepsané minimální míry uspokojení nezajištěných pohledávek dosáhnout nelze a kterým tudíž má být dlužník neodvratně (a bezdůvodně) odsouzen k neúspěšnosti oddlužení vedoucí k jeho zrušení (§ 418 insolvenčního zákona) a rozhodnutí o řešení úpadku konkursem.

Odvolací soud doplnil skutkové závěry insolvenčního soudu o zjištění, podle nichž byly do insolvenčního řízení kromě pohledávek věřitele č. 4, který však v průběhu odvolacího řízení vzal (podáním ze dne 24. 4. 2013) svoji přihlášku zpět, přihlášeny toliko nezajištěné pohledávky, které dosahují celkové výše 1 587 222,20 Kč, přičemž při přezkumných jednáních byly popřeny pohledávky v celkové výši 202 998,38 Kč s tím, že v rozsahu 40 000 Kč byla věřitelem č. 16 podána žaloba na určení jejich pravosti. Dále odvolací soud zjistil, že příjmy dlužníků umožňují, aby pro případ schválení oddlužení formou splátkového kalendáře po odečtení částky připadající na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce uhradili nezajištěným věřitelům plnění ve výši 511 200 Kč (za 60 měsíců trvání oddlužení), což činí cca 36 % uspokojení všech pohledávek nezajištěných věřitelů (všech zjištěných pohledávek včetně pohledávek, o jejichž pravosti dosud nebylo rozhodnuto v incidenčním sporu). V případě zpeněžení majetkové podstaty je podle odvolacího soudu již s ohledem na hodnotu jedné z nemovitostí ve vlastnictví dlužnice (rodinného domu s pozemky v katastrálním území L. u M.), jež dosahuje 1 650 000 Kč, zjevné, že by pohledávky nezajištěných věřitelů mohly (měly) být zcela uspokojeny.

Za těchto okolností odvolací soud dovodil, že insolvenční soud nepochybil, když respektoval usnesení schůze věřitelů a rozhodl o schválení oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty, neboť nenastaly výše popsané výjimečné okolnosti, na jejichž základě by insolvenční soud měl korigovat rozhodnutí věřitelů a schválit oddlužení formou splátkového kalendáře.

Proti usnesení odvolacího soudu podali dlužníci dovolání, v němž odvolacímu soudu vytýkají nesprávné právní posouzení věci (uplatňují tak dovolací důvod dle § 241a odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, v aktuálním znění), požadují, aby „právní otázka odvolacím soudem vyřešená, byla posouzena dovolacím soudem jinak, popř. nebyla-li tato otázka dosud dovolacím soudem řešena, necht' ji posoudí tento soud“ a navrhují, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil a ve věci sám rozhodl, případně je zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolatelé především namítají, že přestože odvolací soud správně vyšel z toho, že soud je oprávněn rozhodnout v rozporu s usnesením schůze věřitelů zejména v případech, kdy by preferování jednoho ze způsobu oddlužení vedlo k neřešitelné sociální situaci dlužníků či ke ztrátě obydlí, pochybil, když měl za to, že dovolatelé uvedené okolnosti nenaplňují. Dovolatelé se podle svého přesvědčení od samého počátku řízení nacházeli právě v takové situaci, která byla umocněna tragickou ztrátou jejich syna související mimo jiné i se špatnou finanční situací rodiny. Přes tyto skutečnosti však odvolací soud dovolatele s celou jejich rodinou ponechal v neřešitelné situaci.

Kromě toho dovolatelé tvrdí, že nelze vycházet z usnesení přijatého na schůzi věřitelů, neboť ani jeden z přítomných věřitelů nebyl oprávněn ve věci hlasovat. Věřitel č. 4 byl zajištěným věřitelem „se zajištěnou pohledávkou a částečně nezajištěnou pohledávkou“, z čehož dovolatelé s poukazem na ustanovení § 402 odst. 1 insolvenčního zákona dovozují, že nebyl oprávněn hlasovat, a to „byť jen v míře své nezajištěné pohledávky“.

Věřitel č. 16, jehož pohledávky byly podle dovolatelů zcela popřeny, by sice byl oprávněn hlasovat dle § 50 odst. 1 insolvenčního zákona, nicméně dle § 51 odst. 1 insolvenčního zákona pouze tehdy, usnesla-li by se na tom schůze věřitelů. K takovému usnesení schůze věřitelů podle protokolu nedošlo a o hlasovacím právu tohoto věřitele nerozhodl ani insolvenční soud. Dále dovolatelé poukazují na to, že věřitel č. 16 byl v době přezkumného jednání pozůstalým registrovaným partnerem jejich syna, tedy byl k nim ve vztahu osoby blízké, z čehož dovozují, že neměl právo hlasovat podle § 402 odst. 1 insolvenčního zákona.

Podle dovolatelů měl odvolací soud přihlédnout i k tomu, že oba věřitelé, kteří se účastnili schůze věřitelů, se již v době rozhodování odvolacího soudu „neúčastnili řízení v plném rozsahu svých přihlášených pohledávek“. Věřitel č. 4 vzal svou přihlášku zcela zpět a pohledávky věřitele č. 16 byly popřeny „v jejich celkové výši, kdy v části byla věřitelem podána incidenční žaloba“.

N e j v y š š í s o u d změnil rozhodnutí odvolacího soudu tak, že odvolání dlužníků proti rozhodnutí soudu prvního stupně odmítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

S přihlédnutím k době vydání dovolání napadeného usnesení (22. 5. 2013) je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 7. 2013 (tj. naposledy ve znění zákona č. 399/2012 Sb.).

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona se pro insolvenční řízení použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Napadené usnesení je rozhodnutím, kterým se odvolací řízení končí. Rozhodnutí spočívá na výkladu ustanovení § 402 a § 406 insolvenčního zákona, tedy na posouzení otázek, které dosud nebyly v rozhodování dovolacího soudu beze zbytku vyřešeny. Dovolání v této věci je tudíž přípustné podle § 237 o. s. ř.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 402 insolvenčního zákona právo hlasovat o způsobu oddlužení mají pouze nezajištění věřitelé, kteří včas přihlásili svou pohledávku. Zajištění věřitelé nehlasují ani v rozsahu, ve kterém je podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky. Právo hlasovat nemají osoby dlužníkovi blízké a osoby, které tvoří s dlužníkem koncern (odstavec 1). O způsobu oddlužení rozhodne schůze věřitelů prostou většinou hlasů nezajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek; obdobně to platí pro hlasování věřitelů mimo schůzi věřitelů (odstavec 3). Jestliže ani jeden ze způsobů oddlužení nezíská prostou většinu hlasů nezajištěných věřitelů podle odstavce 3, rozhodne o způsobu oddlužení insolvenční soud; učiní tak do skončení schůze věřitelů a v případě uvedeném v § 399 odst. 3 do patnácti dnů po zveřejnění výsledků hlasování v insolvenčním rejstříku (odstavec 5).

Podle § 406 insolvenčního zákona, neshledá-li důvody k vydání rozhodnutí podle § 405, insolvenční soud oddlužení schválí. Schválením oddlužení jsou vázáni jak dlužník, tak věřitelé, včetně věřitelů, kteří s oddlužením nesouhlasili nebo o něm nehlasovali (odstavec 1). Rozhodnutí o schválení oddlužení doručí insolvenční soud zvláště dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti tomuto rozhodnutí může podat pouze věřitel, který hlasoval proti přijetí schváleného způsobu oddlužení, nebo věřitel, jehož námitkám uplatněným podle § 403 odst. 2 insolvenční soud nevyhověl. Proti rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře může podat odvolání také dlužník, jehož žádosti o stanovení jiné výše měsíčních splátek insolvenční soud nevyhověl, nebo věřitel, který nesouhlasí se stanovením jiné výše měsíčních splátek a který proti tomu hlasoval (odstavec 4).

Podle ustanovení § 399 odst. 1 insolvenčního zákona, není-li dále stanoveno jinak, platí o hlasovacím právu věřitelů při oddlužení obdobně § 49 až 53. K projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí dochází na schůzi věřitelů za tím účelem svolané nebo za podmínek stanovených tímto zákonem mimo schůzi věřitelů; obdobně to platí pro hlasování věřitelů o tom, zda doporučují vyhovět žádosti

dlužníka o stanovení jiné výše měsíčních splátek při oddlužení plněním splátkového kalendáře.

Podle ustanovení § 49 odst. 1 insolvenčního zákona, nestanoví-li tento zákon jinak, vyžaduje se k platnosti usnesení schůze věřitelů prostá většina hlasů přítomných nebo řádně zastoupených věřitelů, počítaná podle výše jejich pohledávek; přítom platí, že na každou 1 Kč pohledávky připadá jeden hlas.

1) K platnosti usnesení schůze věřitelů o způsobu oddlužení.

Dovolatelé zpochybnili závěr obou soudů, podle něhož schůze věřitelů rozhodla o způsobu oddlužení, námitkou, že ani jeden z věřitelů, kteří na schůzi hlasovali shodně pro oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, neměl hlasovací právo.

Tuto námitku považuje Nejvyšší soud za zjevně nedůvodnou, neboť přinejmenším o hlasovacím právu věřitele č. 4 nemohou být žádné pochybnosti.

Jak plyne již ze skutkových zjištění insolvenčního soudu, které dovolatelé nezpochybňují, věřitel č. 4 v době hlasování o způsobu oddlužení uplatňoval vůči dlužníku jak zajištěnou pohledávku, tak i pohledávku nezajištěnou. Podle protokolu o přezkumném jednání a schůzi věřitelů ze dne 6. 12. 2012, jehož přílohu tvoří upravený seznam přihlášených pohledávek, byly při přezkumu zjištěny pohledávky tohoto věřitele v celkové výši 114 055,07 Kč, z čehož činila zajištěná pohledávka 98 297,51 Kč a nezajištěná pohledávka (pohledávky) 15 757,56 Kč.

Tato zjištění korespondují s obsahem přihlášky tohoto věřitele, podle níž si do insolvenčního řízení přihlásil celkem čtyři pohledávky; pohledávku č. 1 ve výši 98 297,51 Kč z titulu smlouvy o úvěru reg. č. 0440905220447 jako pohledávku zajištěnou, pohledávku č. 2 ve výši 15 316,91 Kč z titulu smlouvy o úvěru reg. č. 0440907220817 jako pohledávku nezajištěnou, pohledávku č. 3 ve výši 228,68 Kč (nepovolený debet) z titulu smlouvy o zřízení a vedení Perfekt konta ze dne 14. 11. 2003 jako pohledávku nezajištěnou a pohledávku č. 4 ve výši 211,97 Kč (nepovolený debet) z titulu smlouvy o vedení Ideal konta ze dne 25. 11. 2009 jako pohledávku nezajištěnou.

V důvodech usnesení ze dne 20. 1. 2011, sen. zn. 29 NSČR 30/2010, uveřejněného pod číslem 96/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu) Nejvyšší soud vysvětlil, že co do výkonu hlasovacích práv na schůzi věřitelů konané po rozhodnutí o úpadku je určující stav přezkoumání přihlášené pohledávky příslušného (hlasujícího) věřitele a případné rozhodnutí schůze věřitelů potažmo soudu o hlasovacích právech přítomných věřitelů (v režimu § 49 a násl. insolvenčního zákona).

Tyto závěry se uplatní i při posuzování hlasovacích práv věřitelů na schůzi věřitelů, která rozhoduje o způsobu oddlužení podle § 402 odst. 3 insolvenčního zákona, s tím však, že právo hlasovat mají jen nezajištění věřitelé (§ 402 odst. 1 insolvenčního zákona).

Promítneme-li uvedená východiska do poměrů projednávané věci, je nepochybné, že schůze věřitelů se účastnil minimálně jeden věřitel se zjištěnou nezajištěnou pohledávkou (věřitel č. 4 s nezajištěnými pohledávkami v celkové výši 15 757,56 Kč), jemuž (v uvedeném rozsahu) svědčilo hlasovací právo. Skutečnost, že tento věřitel současně přihlásil (z jiného právního důvodu) další pohledávku, a to pohledávku zajištěnou, nemá na jeho hlasovací právo o způsobu oddlužení žádný vliv.

Stejně tak je bez právního významu poukaz dovolatelů na to, že věřitel č. 4 vzal posléze svou přihlášku zpět. Pro posouzení hlasovacího práva věřitele je totiž rozhodující stav v době konání schůze věřitelů. Dovolateli prosazovaný výklad by ve svém důsledku vedl k neudržitelným závěrům. Rozhodnutí schůze věřitelů by tak nebyla konečná, ale ve skutečnosti podmíněná, závisela by na tom, zda by u některého z věřitelů, který se účastnil toho kterého hlasování, posléze nastala skutečnost, s níž insolvenční zákon spojuje zánik hlasovacího práva (např. ukončení účasti věřitele v řízení).

Lze tedy uzavřít, že v situaci, kdy žádný z věřitelů nehlasoval mimo schůzi věřitelů (§ 400 a násl. insolvenčního zákona), oba na schůzi přítomní věřitelé hlasovali pro způsob oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, přičemž minimálně jeden z nich (věřitel č. 4) disponoval zjištěnou nezajištěnou pohledávkou a měl tudíž právo hlasovat, je zřejmé, že schůze věřitelů platně rozhodla o způsobu oddlužení podle § 402 odst. 3 insolvenčního zákona.

Za této situace pokládá Nejvyšší soud za nadbytečné zabývat se výhradami, jimiž dovolatelé zpochybňují hlasovací právo věřitele č. 16, neboť ani v případě, že by dospěl k závěru, že tomuto věřiteli hlasovací právo nesvědčilo, by to nemělo vliv na závěr o platnosti usnesení schůze věřitelů.

2) K závaznosti usnesení schůze věřitelů o způsobu oddlužení.

K této otázce se Nejvyšší soud vyjádřil v usnesení ze dne 22. 5. 2013, sen. zn. 29 NSČR 35/2013. V něm uvedl, že podáním návrhu na povolení oddlužení dlužník dává najevo, že souhlasí s oddlužením jedním ze dvou zákonem stanovených způsobů, o čemž rozhodují věřitelé (§ 402 odst. 3 insolvenčního zákona) a nepřijmou-li rozhodnutí, pak insolvenční soud (§ 402 odst. 5 a § 406 odst. 1 insolvenčního zákona). To, že dlužník upřednostňuje oddlužení plněním splátkového kalendáře před oddlužením zpeněžením majetkové podstaty, které zvolili věřitelé (respektive insolvenční soud), jeho právo podat odvolání proti usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nezakládá.

Jakkoliv v označeném usnesení šlo o poznámku přičiněnou coby obiter dictum, Nejvyšší soud shledává vyslovený závěr příležitým, nemá důvod se od něho odchýlovat a pro výsledek dovolacího řízení v této věci je určujícím.

Insolvenční zákon vychází z koncepce, podle níž dlužník, který splňuje stanovené předpoklady (§ 389, § 395 insolvenčního zákona), prosadí oddlužení jako způsob řešení úpadku, při němž může dosáhnout osvobození od placení pohledá-

vek, zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž v řízení nebyly uspokojeny (§ 414 insolvenčního zákona) bez ohledu na to, zda s tím jeho věřitelé souhlasí (srov. § 148 odst. 3 a § 149 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona). Z ustanovení § 402 odst. 3 insolvenčního zákona však zároveň vyplývá, že rozhodnutí o způsobu oddlužení, tedy volba, který ze zákonem předvídaných způsobů oddlužení bude uplatněn, je plně v rukou věřitelů. Rozhodne-li o způsobu oddlužení schůze věřitelů, insolvenční soud již nepřezkoumává, zda je zvolený způsob oddlužení pro věřitele či dlužníka výhodný, není právně významné, zda dlužník prosazoval jiný než přijatý způsob oddlužení a insolvenční soud není oprávněn rozhodnutí schůze věřitelů o způsobu oddlužení měnit. Posuzuje jen to, zda v průběhu řízení nevyšly najevo skutečnosti, které by jinak činily oddlužení nepřijatelným (§ 405 odst. 1 insolvenčního zákona). Neshledá-li důvod k neschválení oddlužení, rozhodne dle § 406 insolvenčního zákona o schválení oddlužení způsobem, o němž rozhodla schůze věřitelů.

Právní posouzení věci odvolacím soudem, který naopak dospěl k závěru, že insolvenční soud je – byť za splnění „výjimečných okolností“ – oprávněn korigovat rozhodnutí věřitelů a schválit oddlužení jinou formou, tedy správné není. Jednoznačnou dikci § 406 odst. 4 insolvenčního zákona, jež dlužníku právo podat odvolání v dané situaci upírá, takovým způsobem (ohrožujícím též princip právní jistoty) obcházet nelze.

Nad rámec uvedeného považuje Nejvyšší soud za vhodné podotknout, že odvolacím soudem vyjádřenou obavu z toho, že schůze věřitelů může „nevhodným“ rozhodnutím „neodvratně (a bezdůvodně) odsoudit“ dlužníka k neúspěšnosti oddlužení (k jeho zrušení dle § 418 insolvenčního zákona), nesdílí. Předně nelze předpokládat, že se věřitelé budou chovat „neekonomicky“ a v situaci, kdy (slovy odvolacího soudu) bude dlužníková ekonomická nabídka dostatečná jen pro jeden ze způsobů oddlužení, se schůze věřitelů usnese na druhém způsobu, kterým zjevně předepsané minimální míry uspokojení nezajištěných pohledávek dosáhnout nelze. Přesto, kdyby taková situace nastala, je podle přesvědčení Nejvyššího soudu řešitelná postupem dle § 415 insolvenčního zákona. Prosadí-li věřitelé způsob oddlužení, při němž bude hodnota plnění, které při splnění oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, nižší než 30 % jejich pohledávek, ačkoliv při dlužníkem prosazovaném jiném (druhém) způsobu oddlužení bylo možné předpokládat, že tato podmínka bude splněna, bude zpravidla možné uzavřít, že požadované hodnoty plnění nebylo dosaženo v důsledku okolností, které dlužník nezavinil. Insolvenční soud v takovém případě může dlužníku přiznat osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení, přestože hodnota plnění, které obdrželi nezajištění věřitelé, bude nižší než 30 % jejich pohledávek.

U přípustného dovolání Nejvyšší soud podle § 242 odst. 3, věty druhé, o. s. ř. přihlíží též k vadám, které mohly mít za následek nesprávné posouzení věci, přestože nebyly dovolatelem uplatněny.

Podle ustanovení § 406 odst. 4, věty druhé, insolvenčního zákona může odvolání proti rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty podat pouze

věřitel, který hlasoval proti přijetí schváleného způsobu oddlužení. Z uvedeného vyplývá, že dlužník není osobou oprávněnou k podání odvolání proti rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, byť by prosazoval jiný způsob oddlužení, než na kterém se usnesla schůze věřitelů. K tomu srov. opět usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 35/2013, jehož argumentaci (být příčiněnou formou obiter dicta) Nejvyšší soud již výše převzal jako stěžejní pro posuzovanou věc.

Odvolací soud tím, že nesprávně posoudil subjektivní legitimaci dlužníků napadnout usnesení insolvenčního soudu o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty odvoláním, jejich odvolání neodmítl podle § 218 písm. b) o. s. ř. jako podané neoprávněnými osobami a namísto toho je věcně projednal, zatížil řízení vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Za tohoto stavu, kdy dosavadní výsledky řízení ukazují, že o věci může rozhodnout přímo dovolací soud, Nejvyšší soud podle ustanovení § 243d písm. b) o. s. ř. dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu změnil tak, že odvolání dlužníků proti usnesení insolvenčního soudu o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty odmítl jako podané neoprávněnými osobami (§ 218 písm. b/ o. s. ř.).

INHALT*)

Entscheidungen in Strafsachen

Nr. 15 Zur Erfüllung des Merkmals, das in der Verwahrung zum Eigenbedarf im Sinne des § 284 Abs. 1, 2 StGB besteht, reicht formell irgendeine Form des Besitzes eines Betäubungsmittels oder psychotropen Stoffes bzw. Giftes ohne besondere Genehmigung für die eigene Person aus, ohne dass sie der Straftäter direkt bei sich haben muss. Unter dem Begriff Verwahrung ‚zum Eigenbedarf‘ ist die Bestimmung solch eines Stoffes für den persönlichen Bedarf, also ausschließlich für den Täter dieser Straftat zu verstehen und mitnichten für eine andere Person. Dabei muss es um den Besitz solch eines Stoffes in einer Menge gehen, welche die für den Besitzer notwendige Dosis (je nach Abhängigkeitsgrad) übersteigt, denn der Besitz nur einer Dosis des Drogenkonsumenten vor deren Verwendung gilt nicht als ‚Verwahrung‘, sondern lediglich als sog. notwendiger Besitz.

I. Unter der Definition „größere als geringe Menge“ im Sinne des § 284 Abs. 1, 2 StGB ist allgemein solch eine Menge des verwahrten Betäubungsmittels oder psychotropen Stoffes bzw. Giftes zu verstehen, die – entsprechend der aus der Gefährlichkeit der einzelnen Stoffe hervorgehende Gefährdung des Lebens und der Gesundheit von Menschen – die gewöhnliche Dosis eines normalen Konsumenten um ein Mehrfaches übersteigt.

Die orientierungsmäßigen Werte zur Bestimmung der „größeren als geringen Menge“ bei Betäubungsmitteln, psychotropen Stoffen und der in ihnen beinhaltenen Zubereitungen sind in der Anlage zu dieser Stellungnahme angeführt. Zur Schlussfolgerung, ob das angeführte Merkmal erfüllt ist oder nicht, muss unterstützend berücksichtigt werden, ob es um einen Erstkonsumenten oder Verwender dieser Stoffe in fortgeschrittenem Stadium der Abhängigkeit geht, ggf. auch sonstige Umstände, die das Ausmaß der Gefährdung des Lebens oder der Gesundheit des Verwenders beeinflussen.*

II. Bei den in § 1 der Regierungsverordnung Nr. 467/2009 Slg. angeführten Stoffen, in welcher zu Zwecken des Strafgesetzbuches festgelegt ist, welche Stoffe als Gifte und welche Menge als „größere, als geringe Menge“ bei Betäubungsmitteln, psychotropen Stoffen und den in ihnen enthaltenen Zubereitungen, sowie bei Giftstoffen, angesehen werden, im Wortlaut der Regierungsverordnung Nr. 4/2012 Slg., sowie in der Anlage Nr. 1 zu dieser Regierungsverordnung wird als „größere, als geringe Menge“ solch eine Giftmenge angesehen, die aufgrund heutiger wissenschaftlicher Erkenntnisse bei einmaliger oder wiederholter Verabreichung Gesundheitsschäden hervorrufen kann.

III. Wenn die Menge des Betäubungsmittels und psychotropen Stoffes, die zum Eigenbedarf solch eines Stoffes verwahrt wurde, nicht die definierte „größere, als geringe Menge“ erreicht, geht es bei Erfüllung sonstiger gesetzlicher Merkmale um einen Delikt auf dem Gebiet des Schutzes vor Alkoholismus und sonstigen Toxikomanien gemäß § 30 Abs. 1 Buchst. j) Gesetz Nr. 200/1990 Slg., über Delikte (Vergehen), im Wortlaut späterer Vorschriften, da der Betreffende ein Betäubungsmittel oder einen psychotropen Stoff unberechtigterweise in „geringer Menge“ verwahrt hat.

Nr. 16 Die Anführung der genauen Angabe, von welchem Zeitpunkt an die Haft gerechnet wird, ist kein obligatorischer Teil des Spruches des Beschlusses über die Inhaftnahme des Angeklagten gemäß § 68 Abs. 1 StPO, sie muss aber zumindest in der Begründung des Beschlusses enthalten sein. Ist diese Angabe nicht im Spruch des Beschlusses enthalten, ist ausgeschlossen, einen vereinfachten Beschluss auszufertigen, der keine Begründung mit Verweis auf die Bestimmung des § 136 Abs. 3 StPO enthält.

Nr. 17 I. Der Begriff „Strafgesetzbuch“ in Artikel II der Amnestieentscheidung des Präsidenten der Republik vom 1. Januar 2013 (Nr. 1/2013 Slg.), die sich auf Straftaten mit einem Strafmaß des Freiheitsentzugs von nicht mehr als 10 Jahren bezieht (Nr. 1/2013 Slg.), ist so auszulegen, dass

* Hierdurch ändert sich die unter dem in Nr. 46/2000 Slg. von Strafsentsch. publizierten Urteil angeführte Rechtsmeinung.

*) Dieser Text wurde in der deutschen Sprache zur Information der Leser des Novatrix Verlags vorbereitet. 1

damit das Strafmaß für die in diesem Strafgesetzbuch festgelegten Straftaten gemeint ist (Gesetz Nr. 40/2009 Slg., im Wortlaut späterer Vorschriften), in der zum Verkündungsdatum der Entscheidung des Präsidenten über die Amnestie wirksamen Fassung, obwohl die Tat laut Strafgesetz (Nr. 140/1961 Slg.) beurteilt worden ist.

II. Aus der Sicht des Artikels II der Amnestieentscheidung des Präsidenten der Republik vom 1. Januar 2013 ist der Augenblick der Eröffnung der Strafverfolgung bei jeder einzelnen Tat gesondert zu beurteilen. Dies betrifft angesichts der Definition der Tat gemäß § 12 Abs. 12 StPO auch fortgesetzte Straftaten (§ 116 StGB), bei denen ebenfalls der Augenblick der Eröffnung der Strafverfolgung bei jedem einzelnen Teilangriff einzeln geprüft werden muss. Infolgedessen ist es möglich, die Abolition bei Erfüllung weiterer Gesichtspunkte nur bei manchen der Teilangriffe der fortgesetzten Straftat anzuwenden und bei anderen Teilangriffen nicht. In solch einem Fall ist es notwendig bei Teilangriffen, derentwegen die Strafverfolgung gemäß § 11 Abs. 1 Buchst. a) StPO nicht eingestellt wurde, neu zu beurteilen, um welche Straftat es hierbei geht.

III. Bei der Auslegung des Begriffs „mit Ausnahme der Strafverfolgung gegen einen Flüchtigen“ ist von der tatsächlichen Dauer der Strafverfolgung gegen den Flüchtigen auszugehen. Dies bedeutet, dass diejenige Zeit, in welcher die Strafverfolgung gegen einen Flüchtigen geführt wurde, von der Gesamtdauer der Strafverfolgung abgezogen werden muss; die Strafverfolgung kann daher im Hinblick auf Art. II der Amnestieentscheidung des Präsidenten der Republik vom 1. Januar 2013 nur dann eingestellt werden, wenn die verbleibende Zeit der Dauer der Strafverfolgung nach diesem Abzug länger als 8 Jahre ist und zwar zum Datum der Ausrufung der Amnestieentscheidung des Präsidenten der Republik.

Entscheidungen nach dem Sachen Bürgerlichen, Handels- und Verwaltungsrecht

- Nr. 35 Ein bis zum 31. 3. 2012 abgeschlossener Schiedsvertrag, der zur Beilegung von Streitigkeiten unter den Beteiligten einen Einzelschiedsrichter bestimmt, der vom Vorsitzenden des Aufsichtsrates einer juristischen Person ernannt wird, die kein ständiges, gesetzlich gegründetes Schiedsgericht ist, ist laut der Bestimmung des § 39 des BGB ungültig.
- Nr. 36 Jede Vereinigung von Personen, die im Vereinsregister als Gewerkschaftsorganisation registriert ist, ist in Zivilgerichtsverfahren aufgrund von Vollmacht berechtigt, einen Verfahrensteilnehmer zu vertreten, der deren Mitglied ist; auf ähnliche Weise gilt dies, wenn es um eine Zweigorganisation einer Gewerkschaftsorganisation geht, die Rechtspersönlichkeit ist. Das Gericht ermöglicht solch eine Vertretung eines Verfahrensteilnehmers durch die Gewerkschaftsorganisation (Zweigorganisation der Gewerkschaftsorganisation) nur dann nicht, wenn der Streit oder die sonstige Rechtsangelegenheit die „Beziehung unter Unternehmen betrifft, die aus ihrer unternehmerischen Tätigkeit hervorgehen“, oder wenn im Verfahren die pflichtige Vertretung durch einen Anwalt oder Notar vorgeschrieben ist; eine Entscheidung hierüber wird nicht erlassen.
- Nr. 37 Jeder Person, die über eine zugänglich gemachte Datenbox verfügt, stellt das Gericht Entscheidungen, Vorladungen oder sonstige Urkunden in diese Datenbox zu, ohne dass es der Empfänger zu solch einer Zustellung auffordern oder dem Gericht die ID seiner Datenbox mitteilen müsste. Das Gericht hat von Amts wegen festzustellen, ob der Empfänger über eine eingerichtete und zugänglich gemachte Datenbox verfügt; wer über solch eine eingerichtete und zugänglich gemachte Datenbox verfügt, kann berechtigterweise erwarten, dass ihm das Gericht sämtliche Entscheidungen, Vorladungen oder sonstige Urkunden in elektronischer Form in diese Datenbox zustellt. Auf diese Weise erfolgt die Zustellung nur dann nicht, wenn die Urkunden bereits bei der Verhandlung oder einer sonstigen Handlung des Gerichts zugestellt wurden oder wenn es zu keiner ordentlichen Zustellung der Urkunde in die Datenbox gekommen ist.
- Nr. 38 Wenn ein vom Verfahrensteilnehmer vorgelegtes Sachverständigengutachten die in § 127 Abs. 2 und § 127a der ZPO festgelegten Voraussetzungen erfüllt, wird es wie ein vom Gericht selbst verlangtes Gutachten angesehen; dies gilt auch dann, wenn es um ein Revisions-Sachverständigengutachten geht.

- Nr. 39 Die Interessen des Kindes verlangen es, dass dessen Verhältnisse in einem vom Untersuchungsgrundsatz beherrschten Verfahren vom Gericht geregelt werden, wobei vorausgesetzt wird, dass dieses so in voller Kenntnis der Sachlage, unmittelbar, wirtschaftlich und binnen eines vernünftigen Zeitraums tut.
Die Übertragung der Zuständigkeit im Sinne der Bestimmung des § 177 Abs. 2 ZPO (in der zum 31.12.2013 wirksamen Fassung) verhindert so z.B. die Bemühungen eines der Elternteile um die „Legalisierung“ des Aufenthalts des Kindes an einem anderen (und häufig weit entfernten), als an dessen ursprünglichen Wohnsitz, in der alleinigen Absicht, den Kontakt des Kindes mit dem anderen Elternteil zu vereiteln.
- Nr. 40 Das Ergebnis eines Verfahrens, das darin besteht, dass der geschädigte Kläger entspr. Satisfaktion erwirkt, indem dem Schädiger die Pflicht auferlegt wird, ihm den immateriellen Schaden zu ersetzen oder moralische Genugtuung zu gewähren, ggf. indem er die Feststellung der Rechtsverletzung erwirkt, kann unter Berücksichtigung der Angemessenheit der eingeklagten Form des Ersatzes, im Sinne der Erfolgsprinzipien in der Sache ähnlich wie ein voller Erfolg beurteilt werden (§ 142 Abs. 1 ZPO), auch wenn dem Kläger nicht die von ihm verlangte Leistung oder deren Höhe zuerkannt wurde.
- Nr. 41 Die außervertragliche Vergütung des Anwalts für seine in einem Baubeseitigungsverfahren ausgeführten juristischen Dienstleistungen erkennt das Gericht gemäß § 9 Abs. 1 des Anwaltstarifs zu, weil es sich hierbei um ein Verfahren handelt, bei dem der Wert seines Gegenstands nicht in Geld ausgedrückt werden kann.
- Nr. 42 Gegen den Beschluss, kraft dessen das Berufungsgericht einen Gerichtsbeschluss der ersten Instanz über die Ablehnung der Einwände gegen einen Wechselzahlungsbefehl wegen Verspätung bestätigt oder abgeändert hat, ist laut Zivilprozessordnung in der vom 1.1.2013 wirksamen Fassung keine Berufung zulässig; außergewöhnliches Rechtsmittel gegen solch eine Entscheidung ist die Nichtigkeitsklage.
- Nr. 43 Das Haager Übereinkommen über die Anerkennung und Vollstreckung von Unterhaltsentscheidungen aus dem Jahre 1973 (veröffentlicht in der Verordnung des Innenministeriums Nr. 132/1976 Slg.) wird als Regelung für besondere Rechtsgebiete gemäß 71 Abs. 1 der Verordnung des Rates (EG) Nr. 44/2001 über die Zuständigkeit, Anerkennung oder Vollstreckung von Entscheidungen in zivil- oder handelsrechtlichen Angelegenheiten, angesehen.
Wenn in der Bundesrepublik Deutschland eine Unterhaltsentscheidung für ein minderjähriges Kind nach dem 1.5.2004 erlassen wurde und wenn das Verfahren über ihre Vollstreckung in der Tschechischen Republik noch vor dem Anwendungsdatum der Verordnung des Rates (EG) Nr. 4/2009 über die gerichtliche Zuständigkeit und die Anerkennung und Vollstreckung von Entscheidungen in Zivil- und Handelssachen und über die Zusammenarbeit in Angelegenheiten der Unterhaltspflicht, d.h. noch vor dem 18.6.2011 eröffnet wurde, stand dem Berechtigten zur Auswahl, die Vollstreckung dieser Entscheidung gemäß Haager Übereinkommen über die Anerkennung und Vollstreckung von Unterhaltsentscheidungen aus dem Jahre 1973 (ohne die Anforderung der Vollstreckbarkeitsklärung) oder gemäß der Verordnung des Rates (EG) Nr. 44/2001 über die gerichtliche Zuständigkeit und die Anerkennung und Vollstreckung von Entscheidungen in Zivil- und Handelssachen zu erwirken (nachdem die Entscheidung in der Tschechischen Republik für vollstreckbar erklärt wurde, ggf. kann der Antrag auf Erklärung der Vollstreckbarkeit der Entscheidung gleichzeitig mit dem Vollstreckungsantrag gestellt werden.
Wenn das Haager Übereinkommen über die Anerkennung und Vollstreckung von Unterhaltsentscheidungen aus dem Jahre 1973 keine Regelung der prozessualen Verfahrensweise bei der Anerkennung und Vollstreckung der Entscheidung enthält und in Artikel 13 auf das Recht des Vollstreckungsstaates verwiesen wird, muss in der Tschechischen Republik in der Sache einer vom deutschen Gericht bis zum 17.6.2011 (einschließlich) eröffneten Entscheidungsvollstreckung die Vorgehensweise gemäß Gesetz Nr. 97/1963 Slg. in der bis zum 31.12.2013 gültigen Fassung angewendet werden.

- Nr. 44 I. Die Vereinbarung über eine Kreditverwaltungsgebühr im Kreditvertrag ist nicht nur deswegen unbestimmt, weil sie keine Aufzählung der Tätigkeiten enthält, zu denen die Gebühr vereinbart wird.
II. Das Verbot von Vereinbarungen in Verbraucherverträgen, die im Widerspruch zur Anforderung des guten Glaubens zum Schaden des Verbrauchers eine erhebliches Ungleichgewicht in den Rechten und Pflichten der Seiten darstellen, bezieht sich nicht auf Vereinbarungen über eine Kreditverwaltungsgebühr im Kreditvertrag.
- Nr. 45 Bei der Überprüfung, ob der Schuldner fähig ist, die bei der Entscheidung über die Insolvenz des Schuldners bezeugten Forderungen der Gläubiger zu tilgen, ist nicht entscheidend, ob die Gläubiger hinsichtlich dieser Forderungen sofort zur Vollstreckung oder Exekution schreiten können (ob sie bereits den Vollstreckungstitel haben), sondern der Umstand, ob sie diese problemlos kraft Vollstreckung (Exekution) aus dem Vermögen des Schuldners erwirken könnten, wenn sie den Vollstreckungstitel hätten.
- Nr. 46 Ein Schuldner, der seine Gläubiger durch sein Verhalten in der Wahl der Form der Entschuldung einschränkt, verfolgt durch einen Antrag auf Genehmigung der Entschuldung unlautere Absichten (§ 395 Abs. 1 Buchst. a/ Insolvenzgesetz).
- Nr. 47 Durch Einreichung des Antrags auf Genehmigung der Entschuldung bekundet der Schuldner, dass er der Entschuldung auf eine der beiden gesetzlich festgelegten Art und Weisen zustimmt, worüber die Gläubiger entscheiden (§ 402 Abs. 3 des Insolvenzgesetzes) und sofern sie zu keiner Entscheidung gelangen, dann das Insolvenzgericht (§ 402 Abs. 5 a § 406 Abs. 1 des Insolvenzgesetzes). Der Umstand, dass der Schuldner eine Entschuldung durch die Erfüllung eines Tilgungsplanes einer Entschuldung durch die Monetisierung seiner Vermögensmasse vorzieht, die wiederum die Gläubiger (bzw. das Insolvenzgericht) gewählt haben, begründet nicht sein Recht, Berufung gegen den Beschluss über die Genehmigung der Entschuldung durch Monetisierung der Vermögensmasse einzulegen.

CONTENTS*)

Resolution in Criminal Law Cases

- No. 15 In order to fulfil the characteristic of keeping for personal use within the meaning of Section 284(1) and (2) of the Penal Code, any manner of possession of narcotic drugs or psychotropic substances and/or poisons for personal use without a permit and without the offender having the same on them shall be formally sufficient. Keeping “for personal use” shall mean the designation of such substance for personal use, i.e. exclusively for the personal use of the crime offender and not for another person. However, the quantity of the substance in possession shall exceed the dosage necessary for the possessor (depending on their addiction level), because the possession of one dosage unit by the consumer prior to its use or keeping does not constitute keeping but merely possession for consumption.
- I. A “greater than small quantity” within the meaning of Section 284(1) and (2) of the Penal Code shall generally constitute the keeping of such quantity of a narcotic drug or psychotropic substance and/or poison that – based on the level of hazard to life and human health – many times exceeds the average dosage of a common consumer.
- Oriental values determining a “greater than small quantity” of narcotic drugs, psychotropic substances and preparations containing them are provided in the annex hereof. A conclusion on the fulfilment of the subject characteristic should consider whether the offender is a first-time user or a user of the substances in an advanced phase of addiction, as well as other facts affecting the level of hazard to the life or health of the user.
- II. In case of substances indicated in Section 1 of Government Order No. 467/2009 Coll., laying down, for the purposes of the Penal Code, what substances are considered poisons and what quantity of narcotic drugs, psychotropic drugs or preparations containing them and poisons is greater than small, in the wording of Government Order No. 4/2012 Coll., and in Annex 1 thereto, a “greater than small quantity” is defined as such quantity of poison which, based on current scientific knowledge, may be harmful to health after one-time or repeated administration.
- III. If the quantity of a narcotic drug or psychotropic substance on the offender who kept the same for their personal use does not amount to a “greater than small quantity”, such action, subject to the fulfilment of other legal characteristics, shall be qualified as misdemeanour in the area of protection against alcoholism and other addictions pursuant to Section 30(1)(j) of Act No. 200/1990 Coll., on Offences, as amended, since the offender illegally kept a small quantity of a narcotic drug or psychotropic substance for personal use.
- No. 16 Precise information on the date from which detention is counted is not an obligatory part of the verdict on the apprehension of the accused in accordance with Section 68(1) of the Code of Criminal Procedure, however, such information should be at least provided in the rationale for the resolution. When such information is not included in the verdict, it is not possible to draw up a simplified resolution that does not contain the rationalization with reference to the provisions of Section 136(3) of the Code of Criminal Procedure.
- No. 17 I. The term “Penal Code” in Article II of the Decision of the President of the Republic on Amnesty of January 1, 2013 (No. 1/2013 Coll.), pertaining to crimes with a sentence of imprisonment not exceeding 10 years, should be interpreted as referring to sentences of imprisonment imposed for crimes as stipulated by the Penal Code (Act No. 40/2009 Coll., as amended) in the wording valid as of the date of announcement of the Decision of the President of the Republic on Amnesty, despite the fact that the acts were adjudged in accordance with the Penal Law (Act No. 140/1961 Coll.).
- II. Based on Article II of the Decision of the President of the Republic on Amnesty of January 1, 2013, the moment of commencement of criminal prosecution should be considered independently in relation to each act. With regard to the definition of the act pursuant to Section 12(2) of the Code of Criminal Procedure, this also applies to a continuing criminal offence (Section 116 of the Penal Code), in relation to which the moment of commencement of criminal prosecution of each partial

attack should be considered separately. Consequentially, the abolition may be applied, subject to the fulfilment of other criteria, only to some of the partial attacks of the continuing criminal offence and not to others. In such a case, partial attacks where criminal prosecution has not been discontinued in accordance with Section 11(1)(a) of the Code of Criminal Procedure shall have to be reviewed in order to determine what criminal offence do they qualify as.

III. When interpreting the collocation “with the exception of criminal prosecution initiated against a fugitive”, the actual duration of the criminal prosecution against the fugitive shall need to be considered. This means that period during which criminal prosecution has been conducted against the fugitive should be deducted from the total period of the criminal prosecution and the criminal prosecution may thus be discontinued in accordance with Article II of the Decision of the President of the Republic on Amnesty of January 1, 2013 only if, after such deduction, the remaining period of the criminal prosecution exceeds 8 years, in particular as of the date of announcement of the Decision of the President of the Republic on Amnesty.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

- No. 35 An arbitration agreement concluded by or before March 31, 2012, which designates a single arbitrator for the resolution of disputes between the parties to be appointed by the chairperson of the supervisory board of the legal entity who is not a permanent arbitration court established under the law, is invalid pursuant to the provisions of Section 39 of the Civil Code.
- No. 36 Any association of individuals registered as a trade union organization in the union register is authorized to represent its member who is a party to civil proceedings based on a power of attorney, the same applies to a branch organization of a trade union organization having the status of a legal entity. The court shall not permit the representation of a party to the proceedings by a trade union organization (branch organization of a trade union organization) only if the dispute or another legal case involves “relations between entrepreneurs arising from their business activities” or if the proceedings prescribe compulsory representation by a legal counsel or a notary, whereas a decision is not awarded in relation thereto.
- No. 37 To anyone with an accessible data mailbox, the court delivers its decisions, summons, and other documents to their data mailbox without the recipient being required to request such delivery or to provide their data mailbox identifier to the court. It is the official duty of the court to ascertain whether the recipient has an activated and accessible data mailbox and those who do have an activated and accessible data mailbox have the right to expect the court to deliver all decisions, summons, and other documents in electronic form to their data mailbox. Documents are not served in this manner only when delivered during a hearing or within another act of the court and/or when not delivered duly to the data mailbox.
- No. 38 Where an expert opinion presented by a party to the proceedings fulfils the prerequisites laid down in Section 127(2) and Section 127a of the Civil Procedure Code, such expert opinion shall be deemed to have been requested by the court, whereas this shall also apply to a review expert opinion.
- No. 39 In proceedings governed by the inquisitorial principle, it is in the interest of a child to have its situation regulated by the court where the court is presumed to proceed with full knowledge of the case, promptly, efficiently and within a reasonable time.
The delegation of competence within the meaning of the provisions of Section 177(2) of the Civil Procedure Code (in the wording effective until December 31, 2013) shall be inhibited, for example, by the mere effort of one of the parents to “legalize” the stay of the child at another location (often considerably distant) that the original place of residence with the aim to restrict or disable the contact of the child with the second parent.
- No. 40 The result of the proceedings whereby the aggrieved plaintiff achieves satisfaction by having an obligation imposed on the tortfeasor to compensate the plaintiff’s non-material injury or to provide moral satisfaction to the plaintiff, or the plaintiff achieves the statement of violation of the plaintiff’s rights, may be evaluated, with a view to the commensurateness of the claimed form of

compensation and within the sense of the principle of success, analogously to full success (Section 142(1) of the Civil Procedure Code), despite the fact that fulfilment or the amount thereof as claimed by the plaintiff have not been adjudicated by the court.

- No. 41 Non-contractual remuneration of a legal counsel for legal service actions performed within proceedings concerning the removal of a structure shall be awarded by the court in accordance with Section 9(1) of the legal counsel tariff since the proceedings concern a matter the value of which cannot be expressed in terms of money.
- No. 42 An extraordinary appeal against a resolution whereby an appellate court confirmed or changed a resolution of a first-level court on dismissing objections against a bill payment order due to delay is not permissible pursuant to the Civil Procedure Code in the wording effective from January 1, 2013. An extraordinary remedy against such decision is a nullity plea.
- No. 43 The Hague Convention on the Recognition and Enforcement of Decisions Relating to Maintenance Obligations of 1973 (published by means of the Decree of the Ministry of Foreign Affairs No. 132/1976 Coll.) is considered a convention on an particular matter in accordance with Article 71(1) of Council Regulation (EC) No. 44/2001 on jurisdiction and on the recognition and enforcement of judgements in civil and commercial matters.
- When a decision on the support of a minor child had been issued in the Federal Republic of Germany after May 1, 2004 and if proceedings concerning the enforcement thereof had been initiated in the Czech Republic prior to the date of applicability of Council Regulation (EC) No. 4/2009 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and cooperation in matters relating to maintenance obligations, i.e. before June 18, 2011, the entitled party had the option to demand the enforcement of the decision either in accordance with the Hague Convention on the Recognition and Enforcement of Decisions Relating to Maintenance Obligations of 1973 (without requesting the declaration of enforceability) or pursuant to Council Regulation (EC) No. 44/2001 on jurisdiction and on the recognition and enforcement of judgements in civil and commercial matters (after the decision had been declared enforceable in the Czech Republic or to lodge a motion for the declaration of enforceability of the decision in conjunction with the motion for the enforcement of the decision).
- If the Hague Convention on the Recognition and Enforcement of Decisions Relating to Maintenance Obligations of 1973 does not stipulate the specific procedure for the recognition and enforcement of decisions and Article 13 thereof refers to the governing law of state addressed, the procedure laid down by Act No. 97/1963 Coll. in the wording effective until December 31, 2013 should be applied to matters relating to the enforcement of a judgement of a German court and initiated in the Czech Republic by or before June 17, 2011.
- No. 44 I. A provision on a fee for the administration of a loan in a loan agreement shall not be indefinite solely based on the fact that it does not contain the particulars of activities for which such fee is agreed.
- II. A provision on a fee for the administration of a loan in a loan agreement is not subject to the prohibition of provisions in consumer contracts that, abhorrently to the requirement of good faith, result in a considerable imbalance of the rights and obligations of the parties to the detriment of the consumer.
- No. 45 When examining the ability of the debtor to settle the claims of the creditors verified within the decision on the debtor's bankruptcy it is not decisive whether the creditors, in relation to these claims, may immediately proceed to the enforcement of the decision or distraint (whether they have an enforcement title) but whether they would be able to claim the same without any difficulty from the debtor's assets by enforcing the decision (distraint) should they not have an enforcement title.
- No. 46 A debtor who by their actions limits the creditors in their choice of the method of discharge by filing a petition for the permission of discharge pursues an dishonest intent (Section 395(1)(a) of the Insolvency Act).

No. 47 By lodging a petition for discharge, the debtor expresses and agrees to discharge by one of the two methods stipulated by law. This method is decided by the creditors (Section 402(3) of the Insolvency Act) and should they fail to decide, the insolvency court shall decide instead (Section 402(5) and Section 406(1) of the Insolvency Act). The fact that the debtor prefers the method of discharge by means of a payment schedule to the method of discharge by realization of the bankruptcy estate chosen by the creditors (the insolvency court respectively) does not give rise to the right of the debtor to lodge an appeal against the resolution whereby the discharge by realization of the bankruptcy estate has been approved.

POZNÁMKY

POZNÁMKY